

1925 **HISTORIKU** 2012

i Kontrollit të Lartë të Shtetit

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KONTROLI I LARTË I SHTETIT

Historiku i Kontrollit të Lartë të Shtetit 1925-2012

Tiranë 2012

Titulli:
**Historiku i Kontrollit të Lartë të Shtetit
1925-2012**

Art design:
Brixhilda Xhaferi

Seria: Botimet KLSH
09/2012

© Mundësohet përdorimi i materialeve të këtij botimi,
kundrejt citimit të burimit, KLSH.

ISBN: 978-9928-159-06-9

*Ky botim u përgatit
nga grupi i autorëve:*

Prof. Dr. Kaliopi Naska, Dr. Bujar Leskaj,
Gëzim Zilja, Robert Gjini, Bashkim Spahija,
Sali Agaj, Kozma Kondakçiu, Vasil Vane,
Qeram Cibaku, Fatos Çoçoli

Shtypur në shtypshkronjën
MIRGEERALB

PËRMBAJTJA

HYRJE	5
-------	---

KREU I

ELEMENTËT E PARË TË KONTROLLIT TË LARTË TË SHTETIT NË PERIU DHËN 1912-1924

I.1. Shpallja e Pavarësisë dhe elementë të Këshillit Kontrollues në vitet 1912- 1924	7
I.1.1. Qeveria e Vlorës dhe fillesat e Këshillit Kontrollues në Kanunin e Përtashëm të Administratës Civile	7
I.1.2 Kanuni i Dëmeve i Qeverisë së Vlorës (13 maj 1913)	16
I.1.3 Kontrolli i financave të shtetit dhe Komisioni Ndërkombëtar i Kontrollit	19
I.2. Administrimi i Kontrollit Financiar në vitet 1920-1924	22
I.2.1 Mendime mbi Këshillin Kontrollues të Financave dhe vendi i tij në Statutin e Zgjeruar të Lushnjes	22
I.2.2 Roli i Komisionit Kontrollues të Financave në Qeverinë e Fan. S. Nolit	35

KREU II

KËSHILLI KONTROLLUES I FINANCave NË REPUBLIKËN PARLAMENTARE DHE NË MBRETËRINË E AHMET ZOGUT (1925-1939)

II.1 Këshilli Kontrollues i Financave në Republikën Parlamentare të Ahmet Zogut (1925-1928)	39
II.1.1 Këshilli Kontrollues i Financave si institucion kushtetues.	39
II.1.2 Funksimi i Këshillit Kontrollues të Financave në Republikën Parlamentare	45
II.2. Këshilli Kontrollues gjatë Mbretërisë së Zogut 1928-1939	58
II.2.1. Inspektorati Mbretëror	64
II.2.2. Raportet mbi Buxhetet.	65
II.2.3 Një vështrim përmbledhës mbi periudhën e Ahmet Zogut, 1925-1939	67

KREU III

KËSHILLI KONTROLLUES I FINANCAVE NË VITET 1939-1944

III.1. Shërbimi i Kontrollit të Shtetit 1939-1944	73
---	----

KREU IV

KONTROLLI I SHTETIT GJATË REGJIMIT KOMUNIST 1945 -1990

IV. 1. Kontrolli i Shtetit gjatë regjimit komunist 1945-1990	81
--	----

KREU V

KONTROLLI I SHTETIT GJATË VITEVE 1990 - 2012

V. 1. Kontrolli i Lartë i Shtetit, 1 prill 1991 deri 14 prill 1992	97
V. 2. KLSH 14 prill 1992 - 23 dhjetor 1997	100
V. 3. Periudha 24 dhjetor 1997 deri 28 tetor 2004	111
V. 4. Periudha tetor 2004 - dhjetor 2011	125
V. 6. KLSH gjatë vitit 2012	138

SHTOJCA

- Statuti Themeltar i Republikës Shqiptare 7 mars 1925	163
- Krijimi i Këshillit Kontrollues datë 20.05.1925	164
- Statuti Themeltar i Mbretërisë Shqiptare 01.12.1928	170
- Ligjë mbi organizimin e funksjonimin e Këshillit Kontrollues 1 prill 1929	172
- Dekreti nr.44 datë 13 korrik 1939	180
- Ligji nr.277 datë 14-8-1946	181
- Ligji nr.7108 21.2.1987	183
- Ligji nr. 7597, datë 31.8.1992	186
- Ligji Nr. 870, datë 23.12.1997	192
- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë	184
- Ligji nr.8599, datë 10.4.2000	204
- Draft amendimet e ligjit të KLSH, nëntor 2012	208

HYRJE

Kujtesa historike është një nga përbërësit më të fuqishëm në krijimin e identitetit të qëndrueshëm jo vetëm të një kombi, por edhe të një institucioni kryesor shtetëror.

Një botim mbi historikun e Kontrollit të Lartë të Shtetit, i cili u krijua si strukture e plotë vetëm 13 vjet pas lindjes së shtetit shqiptar, ashtu si çdo botim tjetër për kujtesën e institucioneve të ngjashme përcaktuese në funksionimin e demokracisë dhe të shtetit ligjor në një vend, ofron avantazhe në disa rrafsh.

Së pari, ndërgjegjëson punonjësit e tij për vlerat e institucionit të shtrira në vite dhe të vjera për rolin kushtetues që ai ka, por edhe për përgjegjësinë që çdo auditues mbart kur përfaqëson institucionin me punën, sjelljen dhe rezultatet e tij. Së dyti, si copëz historie, historiku jo vetëm shfaqet mjaft i dobishëm për cilindo qytetar që kërkon të njohë evoluimin në vite të institucioneve tona, por edhe për ata që duan të kontribuojnë në rritjen e cilësisë dhe efikasitetit të këtyre institucioneve.

Njëllëj, kujtesa historike i shërben po ashtu pasurimit të dijeve të brezit të ri, të përqëndruar në këtë drejtim falë interesave didaktiko-shkollore apo studimore. Së fundmi, ajo kontribuon në pasurimin e asaj kulture ligjore dhe institucionale që duhet të kenë së pari vendim-marrësit publikë, por edhe çdo qytetar shqiptar i përgjegjshëm, i interesuar për shtetin dhe mënyrën e funksionimit të tij. Formësimi i kulturës së institucioneve tona shtetërore me vlerat dhe përgjegjësitë e tyre përbën një prej objektivave të rëndësishëm të projektit të evropianizimit të administratës shqiptare, të forcimit të shtetit ligjor dhe punës për një qeverisje të mirë. Baza nga ku ngjizet kjo kulturë e domosdoshme është rrafshi njohës dhe historik i institucioneve përgjegjëse për konkretizimin e reformave të vendosjes së shtetit ligjor.

Historiku i KLSH mundëson të shikohen fillesat e këtij institucioni suprem të auditimit, jetik për mbrojtjen e interesave të qytetarëve dhe të Kuvendit në administrimin e parësë publike. Shikohen format që ai ka marrë në rrjedha të ndryshme të historisë së shtetit shqiptar, mungesa

e plotë të pavarësisë dhe deformimi gjatë diktaturës, zhvillimet e vrullshme në periudhën e tranzicionit 1992 e deri më sot, si dhe përpjekjet e punonjësve të tij profesioniste për të realizuar një mëvetësi funksionale, pavarësisht nga kornizat e kohës.

Me vlerësimin maksimal qytetar, stafi i sotëm i KLSH përulet përpara figurave dhe personaliteteve që kanë drejtuar këtë institucion, veçanërisht në vitet 1925-1944, si Kol Thaçi, Lac Gera, Llambi Aleksi, Lame Kareco, Eqerem Libohova, Xhafer Ypi, Rrok Gera, Fejzi Alizoti, Izedin Beshiri dhe të tjerë më tej.

Vlerësojmë po ashtu punën reformuese të kryer nga Dr. Blerim Çela, ish-Kryetar i KLSH në vitet 1992-1997 dhe Mustafa Kërçuku ish-Kryetar në vitet 1997-2004, si dhe kontributin e ish-kryetarëve Zydi Pepa, Ylli Memisha, Alfred Karamuço e Robert Çeku, ish-kryetar deri në vitin 2011.

Në veçanti për mua ky libër vjen si një respekt dhe vlerësim për të gjithë ata punonjës e auditues punëtorë, të ndershëm, korrektë dhe të aftë profesionalisht që kanë shërbyer në Institucionin më të Lartë të Auditimit Publik në Shqipëri nga viti 1925 e deri më sot.

Si institucion i pavarur, nëpërmjet këtij botimi dëshirojmë të krijojmë traditën e mirë të vlerësimit institucional të veprimtarisë, duke kontribuar në kulturën e vlerave dhe të përgjegjësisë publike në vend, për t'ia kundërvënë "kulturës" së harresës.

Ky libër është pjesë e kolanës "Botime KLSH", krahas botimeve të tjera të vitit 2012, të tilla si "KLSH-Analiza Vjetore 2011", "KLSH në Kuvend", "KLSH-Analiza 6-mujore 2012", "EUROSAI dhe SAI-t Evropiane", "Standardet ISSAI 1, 10, 11, 20, 30, 40, 100 dhe 200", tre edicione të revistës shkencore "Auditimi Publik" dhe në formë tërësisht të përditësuar Manuali i Auditimit të Performancës.

Bujar Leskaj

**I.1. Shpallja e pavarësisë dhe elementë
të këshillit kontrollues në vitet 1912- 1924***I.1.1. Qeveria e Vlorës dhe fillesat e Këshillit Kontrollues në
Kanunin e Përtashëm të Administratës Civile*

Shpallja e Pavarësisë Kombëtare ishte një ngjarje me rëndësi të madhe historike për fatet e vendit. Ajo i dha fund sundimit shekullor osman dhe i hapi rrugën zhvillimit politik-shoqëror dhe ekonomik. Akti i pavarësisë i nënshkruar nga të gjithë delegatët në Vlorë më 15/28 të Vjeshtës së Tretë 1328/1912 të cilin po e citojmë: "Pas fjalëve që tha Z. Kryetari Ismail Kemal Beu, me të cilat tregoi rrezikun e math në të cilin ndodhet sot Shqipëria të gjithë delegatët me një za venduan që Shqipëria me sot të bëhet më vehte, e lirë e e mosvarme."¹ i krijoi mundësinë Shqipërisë që të nisi rrugën e zhvillimit të saj si shtet i lirë dhe i pavarur.

Në këtë vështrim Qeveria Kombëtare e Vlorës u mundua të përpunonte dhe të vinte në jetë një politikë ekonomike demokratike. Për këtë qëllim kryetari i saj Ismail Qemal Vlora hartoi një program, me drejtimet kryesore ku do të mbështetej dhe do të zhvillohej ekonomia e vendit. Fitorja e Pavarësisë dhe krijimi i shtetit shqiptar shihej si një faktor i rëndësishëm që do të ndikonte në zhvillimin e tregut kombëtar dhe do të çonte vendin drejt krijimit të një shteti modern.

Në politikën dhe veprimtarinë ekonomike të Qeverisë së Vlorës, pa dyshim një vend të rëndësishëm do të zinte problemi financiar. Çdo shtet, që të ndërmarrë një politikë ekonomike, duhet të sigurojë burimet e nevojëshme si dhe institutet e organizmat financiare që i japin mundësi të zbatojë një politikë të tillë. Në këtë drejtim, si në çdo gjë, Qeveria

1 - K. Frashëri *Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë*. (28 Nëntor 1912). Akademia e Shkencave e Shqipërisë. Tiranë 2008, f. 92.; T.Selenica. "Shqipëria më 1927", Tiranë, v.1928, f. 1.

Në Vlonë më 15/28 të Gjeshtës së tretë 1928/1912.

Pas falerit që tha L. Kuytari Email Kamel
Beu, me të cilat tregoi vlerat e math në
të cilin ndodhet shtet Shqipëria, të gjithë delegatët
me një të venduan që Shqipëria me
sot të bëhet në vakt, e lirë e e modernizme.

توفیق فرستد بفرمان ملک سعادت این آفریننده و بی نظیر سازنده و مددگار و دراز برسد. صلواتی توفیق فرستد
استغفار و توبه بفرمان و درگاه و رحمت و عفو و بخشش و درگاه و رحمت و عفو و بخشش و درگاه و رحمت و عفو و بخشش

Imatkeimig Kacari
عبد المولى ج. Kachnare. Elmaborg. ved. Lore,

2. From *at the time* *Whining* *Pedder* *L.H.*

Abdi Abas Delevec Michael Thomas Caputo Esq.

Zehn. Abbas Kaninuz

Majre din
Bakran

Aemul
albicans

Hyastrijou, Salih Gjuka

W. Bratty Hammond

Sumi hi Lograph:

Marady To Lane

Luz Purakung

Captain
 Ben. R.

Pond's Lake
Loring + 91

2. 11/19/21

Def Nozi

D. H.

The

as V. G. Log.

Mustafa Arim Kruija

M. Teris vobis

Yours

Nili Sydan Lubja

Zuhdi Ohia

Deklarata e Pavarësisë 28 nëntor 1912

kombëtare filloi nga e para.² Zbatimi i kësaj politike ekonomike, kërkonte të ardhura financiare, të cilat qeveria mendoi t'i siguronte, si nëpërmjet burimeve të mundshme të brëndshme, ashtu edhe me marrjen e ndonjë huaje të jashtme. Ato kërkonin gjithashtu një organizim të administratës ekonomike për ti siguruar dhe kontrolluar. Rëndësi marrin përpjekjet për ngritjen e institucioneve në këtë fushë ku kujdes do ti kushtohej financave dhe kontrollit të shtetit mbi to.

Ndonëse, për kohën e shkurtër të veprimit të Qeverisë së Vlorës nuk u organizuan institucione të veçanta, të njehsuara e të specializuara të kontrollit, përgjatë gjithë këtij segmenti të qeverimit, duhet pranuar se elementet kontrollues kanë vepruar dhe kanë qenë të lidhura ngushtë me sistemin administrativ financiar. Po ti bëjmë një analizë sistemit të kontrollit në periudhën e Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës, pavarësisht mungesës së një status-quo-je juridike e një shërbimi me mëvehtësi organizative, ne shquajmë një *mpiksje të funksioneve të kontrollit me funksionet e administrimit dhe menaxhimit financiar*.

Rëndësinë, me të cilën Qeveria e Vlorës e perceptonte instrumentin e kontrollit, e justifikojnë më së miri vendimet që ajo mori në Kuvendin Kombëtar. Ismail Qemali deklaroi vendimet e *para dhe të nevojëshme që duhet të merte kombi shqiptar të cilat qenë:*

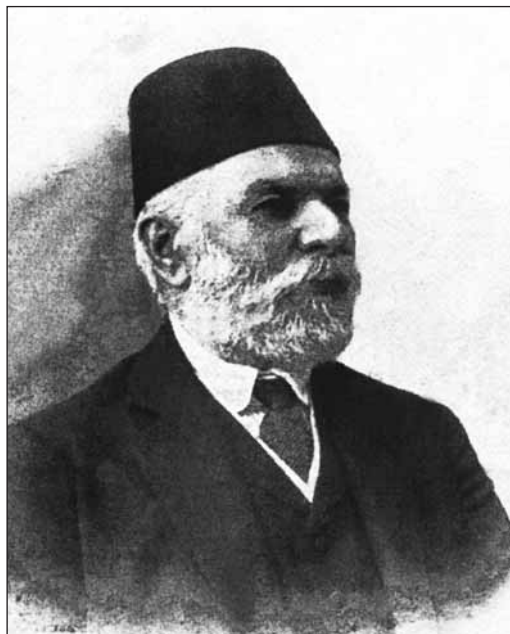
- *Të bëhet Shqipëria më vete me një qeveri të përkohëshme,*
- *Të zgjidhet një pleqësi për ndihmë e kontroll të qeverisë,*
- *Të dërgohet një komision në Evropë për të mbrojtur çështjen shqiptare para mbretërive të mëdha*³.

Ismail Qemali në Mbledhjen e Shtatë të Kuvendit Kombëtar të Vlorës ka bërë shpjegimin përkatës të misionit, autoritetin dhe rolin e kësaj pleqësie, e cila është botuar në gazetën “Përlindja e Shqypëniës” organ i Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës⁴. Pleqësia përfaqësonte një formë

2 -“Qeverija e Përkohëshme e Vlorës kishte kryeministër Ismail Qemal Vlorën, njëkohësisht dhe ministër të Punëve të Jashtme (më 1 korrik 1913 Myfit Libohova u emërua ministër i Punëve të Jashtme). Qeveria përbëhej nga këta anëtarë: Dom Nikollë Kaçorri zëvendës kryeministër (deri më 30 mars 1913); Preng Bibë Doda zëvendëskryeministër (25dhjetor 1913); Myfit Libohova(Esat Toptani, korrik – shtator 1913; Hasan Prishtina, shtator - 20 nëntor 1913; Fejzi Alizoti, nëntor 1913) - ministër i Punëve të Brendshme; Mehmet pashë Deralla ministër i Luftës; Petro Poga ministër i Drejtësisë; Abdi Toptani (Aziz Vroni), (tetor 1913 Gjergj Çako) - ministër i Financave; Luigj Gurakuqi ministër i Arësimit; Mit’hat Frashëri(deri më 30 mars 1913),(Pandeli Cale) - ministër i Punëve Botore; Lef Nosi ministër i Postë - Telegrafave; Pandeli Cale (Hasan Prishtina 15 shtator deri 10 tetor 1913),(Qemal Karaosmani nëntor 1913-22 janar 1914) - ministër i Bujqësisë, Industrisë dhe Tregëtisë. *Qeveria e përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj*. Botim i Drejtorisë së Përgjithëshme të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963, f. 62; K. Dervishi. *Historia e Shtetit Shqiptar 1912-2005*. Tiranë: Shtëpia Botuese 55. 2006, f.23.

3 “Përlindja e Shqipëniës”, Vlonë 18/31 kallënduer (janar) 1914.

4 “Përlindja e Shqipëniës” 1/14 shkurt 1914, f. 5

Ismail Qemal Vlora, themelues i shtetit shqiptar

të re organizimi një lidhje midis strukturave të ngritura nga kushtetutat moderne të kohës dhe traditës shqiptare. Kuvendi i Vlorës pranoi në parim se Pleqësia nuk do të ishte parlament, as senat dhe duhet të konsiderohej si organ këshillimi dhe kontrolli ndaj qeverisë.⁵ Konkretisht, “Që atëherë u tha se kjo Pleqësi, porsi “mandatareja”, ndërkëmbësja e kuvendit, do të bashkëpunojë me Qeverinë e hëpërhëshme, do ta kontrollojë dhe t’a këshillojë kur të jetë nevoja”⁶ Por Pleqësia nuk funksionoi asnjëherë si institucion. Dokumentet arkivore vërtetojnë se Kuvendi Kombëtar i Vlorës zgjodhi një pleqësi prej 18 vetësh (nën drejtimin e Vehbi Dibrës) si organ kontrolli e këshillimi. Kjo platforme rreth kontrollit të Kuvendit dhe Pleqësisë mbi Qeverinë ka qenë strukturuar që më parë në mëndjen e Kryetarit të qeverisë. Përvoja e gjatë e Ismail Qemali si statist dhe administrator në Perandorinë Osmane e orientoi atë të mendonte dhe të zbatonte parimin e funksionimit të pushteteve duke i dhënë vëndin e duhur pushtetit legjislativ që mëshirohej nga Kuvendi i Vlorës, i cili së bashku me Pleqësinë do të ushtronte kontroll mbi qeverinë duke luftuar veprimet korruptive, të cilat ai i kishte luftuar mjaft mirë gjatë kohës në shërbim të administratës osmane. Madje, edhe në një intervistë dhënë gazetës “Die zeit” më 6.7.1911, gjatë kohës kur ai ishte pjesëmarrës në

5 A. Luarasi .“Çështje të historisë dhe të shtetit të së drejtës” Tiranë 1999. f. 309.

6 Procesverbal i mbledhjes së shtatë të Kuvendit Kombëtar të Vlorës më 7 dhjetor 1913, botuar në „Qeveria e Përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj” botim i Drejtorisë së Përgjithëshme të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963,

Kryengritjen antiosmane të vitit 1911, duke iu përmbajtur platformës së tij politike, në një nga 10 kërkesat e shqiptarëve që parashtronte në të, do të përmëndte dhe rregjimin e një administrimi të rregullt financiar. Këto qëndrime dhe kjo vijë e politikës financiare e administruese e Ismail Qemalit do të reflektohej dhe në politikat ekonomike të Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës, megjithë kohën e shkurtër të aktivitetit të saj.

Në zbatim të këtyre politikave ajo krijoi organizmat përkatës të administratës ekonomike, të cilat do të përballonin zgjidhjen e detyrave të rëndësishme në fushën e zhvillimit ekonomik të vendit. Këto organizma u përcaktuan në Kanunin e Përtashëm të Administratës Civile, i cili ishte ligji më i rëndësishëm me karakter kushtetues i hartuar nga Qeveria e Përkohëshme e Vlorës (datë 25 nëntor 1913). Ai u botua në organin e saj zyrtar që ishte gazeta “Perlindja e Shqipëniës”.⁷ Ligji i Administratës civile paraqiste formën e organizimit të hallkave të veçanta të administratës kryesore si dhe detyrat e çdo hallke. Në këtë kanun drejtoritë kryesore që merreshin me ndjekjen e problemeve ekonomike kanë qenë Drejtoritë e Financës, të Drejtësisë, të Arsimit, të bujqësisë-tregtisë dhe punëve botore etj.

Kanuni i Përtashëm i Administratës Civile, ndriçonte skemën funksionalo-strukture të aparatit të administratës qendrore dhe prefekturave. Detyrat e drejtorit të financës renditeshin në **artikullin 23** të këtij Kanuni. Konstatojmë se në misionin e financës *ka një harmonizim e gërshetim të funksionit kontabël-financiar dhe funksionit kontrollues*, duke qenë një funksion i pandarë. Detyrat e drejtorit të financës formuloreshin si më poshtë:

- “të vëzhgojë ndarjen dhe pjestimin e ngarkesave publike.
- të bajë të mblidhen në kohën e duhur të ardhurat publike, gjobat dhe të ardhurat e tjera të ndryshme.
- të vëzhgojë monopolet që krijojnë qeveria kombëtare.
- të bajë të ruhen mirë pasunija e patundëshme arë, pyje dhe prona të tjera të shtetit; të bajë të shënohen mirë të pritëshmet e ligjëshme që i përkasin prefekturës; **të kontrollojë llogaritë e përgjithëshme të prefekturës**; të rregullojë dhe të paraqesë buxhetin e prefekturës”⁸

Detyrën e kontrolluesit brenda zyrës së financës e kishte Ndihmësi i Drejtorit të Financës, i cili “ka të drejtë të kontrollojë llogaritë e zyrës”, specifikohet shprehimisht në artikullin 24/2 të Kanunit.

7 “Kanuni i Përtashëm i Administratës civile të Shqipëniës” botuar në gazetën “Perlindja e Shqipëniës”, viti I, Nr. 25, 9/22 vjeshtë e tretë 1913. Qeveria e Përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj” botim i Drejtorisë së Përgjithëshme të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963, dok. 343.

8 AQSH, fondi 245, dosja II/9

Qeveria e Vlorës mori disa masa në drejtim të arsimit për administrimin e fondeve të vëna në dispozicion të këtij sektori. Nën vëzhgimin dhe mbikqyrjen e drejtorive të arsimit do të ishin sidomos të ardhurat e vakëfeve, të cilëve u kishte humbur qëllimi mirëbërës. Sipas përcaktimit në *nenin 31* të Kanunit këto të ardhura do të përdroreshin “ për arsimin botuer, për shkollat e përgjithëshme të krahinës ku gjendet vakëfi dhe do të qeverisen prej këshillit të komunitetit nën drejtimin e drejtorit të arsimit”. Në një shkresë që i dërgohej myftiut të Vlorës, kërkohej verifikimi i llogarisë së vakëfeve, të ardhurat e të cilëve do të kalonin në arkën e Qeverisë. Për këtë, Qeveria ngarkoi një komision të veçantë me kryetar komisioni Ministrin e Arsimit Luigj Gurakuqin. Për vlerat që mbarte ky Kanun, u përshëndet gjerësisht. Gazeta “Atdheu” që botohej në Rumani, në numrin e saj të datës 30 vjeshtë e tretë 1913 nën titullin “Kanuni i përtashëm i administratës civile të Shqipëniës”, ndalej në mënyrë të posaçme në shtjellimin e kompetencave të Prefektit dhe në kuptimin e artikullit 13 të këtij Kanuni. “Prefekti, - cilësonte artikulli 13,- meqë është **i përgjegjshëm** bashkë me drejtorin e financave për rangjet financore dhe veprimin e llogarive, **ban të kqyret gjithmonë** mënyra e të mbledhurit të gjithë ngarkesave dhe të ardhurave të Prefekturës, si dhe sjellja e veprimi i mbledhësve”.

Në kushtet që kalonte Qeveria e Vlorës një ndër problemet kryesore të saj ishte problemi financiar, sigurimi i burimeve të nevojëshme financiare si dhe institucionet e organizmat përgjegjës financiar kontrollues do të ishin veprimi sinkron i Qeverisë së Vlorës. Mjafton të mbetemi në konstatimin e Aubrey Herbert ⁹, i cili e portretizonte në këtë mënyrë gjendjen e një pjese të vendit tonë në librin e tij “Ben kendim” (“Unë vetë” të botuar në vitin 1924):

“Përçka i përkiste Shqipërisë veriore unë mendoja se gjendja ishte shumë kritike: shumë vende ishin shkatërruar dhe s’kishte të holla për të mbjellë misër”¹⁰. Ndërsa Plaku themelonjës i independencës shqiptare do ta përshkruante këtë situatë shumë të vështirë ekonomiko-sociale me këto fjalë: “Në Shqipëri vështirësitë janë të mëdha. Gjenden zyrtarë që kanë humbur detyrat, ka gra të vea dhe bonjakë, ka muhaxhirë; asnjë ndihmë s’mund të merret nga jashtë dhe vendi vetë të holla s’ka” ¹¹.

Për të analizuar më mirë veprimet aktive të qeverisë me karakter financiar e kontrollues, po rreshtojmë disa aspekte specifike të këtyre veprimeve, gjithnjë duke i parë ato në rrafshin e zhvillimit dhe përparimit

9 Personalitet politik anglez, drejtues i Komitetit anglo – shqiptar që e drejtoi së bashku me Edit Durhamin. Për shumë vjet iu përkushtua mbrojtjes së të drejtave të kombit shqiptar për një shtet të pavarur dhe mos copëtimin e trojeve të tij. *Fjalor enciklopedik shqiptar*. Tiranë: Akademia e Shkencave të Shqipërisë. 2008, f. 909.

10 “Minerva”, viti 1933, faqe 15.

11 *Po aty*.

të sistemeve dhe përgjegjësi kontrolluese. Për këtë na kanë ndihmuar hulumtimet e bëra në Fondin e Arkivit Qendror të Shtetit nr. 245 / II ku janë sistemuar veprimet aktive të Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës.

1. Ndër masat e para e të menjëhershme që u morën pas Shpalljes së Pavarësisë Kombëtare, që likuidimi i Bankës Bujqësore Osmane në Shqipëri. Kjo bankë që ishte një institut krediti bujqësor, në bazë të Statutit jepte hua me afate të shkurtra, të mesme dhe të gjata. Me rastin e likuidimit, gjithë nëpunësit e degëve të kësaj banke në Shqipëri u urdhëruan “të njohftonin llogaritë e tyre me hollësi e pa gabime”¹². Qeveria kishte ngarkuar Ministrin e Bujqësisë të asaj kohe Pandeli Calen, që “të merrte sa më shpejtë masa për të nxjerrë në shesh gjendjen e arkës së Bankës Bujqësore me të holla efektive, sa ishte interesi e sa ishin kreditë e tjera”¹³. Me likuidimin e kësaj Banke, degët dhe arkat e saj do të kalonin në varësi të Ministrisë së Bujqësisë “e cila i vuri vehtes si detyrë vetëm verifikimin dhe nxjerrjen e detyrimeve të prapambetura, por edhe këtu hasi në pengesa për shkak të mungesës së dokumenteve dhe pamundësisë për të arkëtuar shumat përkatëse”¹⁴. Esenciale në veprimet e Qeverisë, ishte ndërmarrja e hapave për kontrollin e të hyrave në thesarin e shtetit të sapoformuar. Në zonën ku ajo ushtronte kontrollin e saj, “*vendosi që të ardhurat të kalonin në arkën e shtetit shqiptar*, duke i dhënë kështu fund njëherë e përgjithmonë grabitjes fiskale nga ana e qeverisë otomane”¹⁵.

2. Vështirësitë dhe kërkesat e ngutëshme për zgjidhjen e urisë dhe sigurimin e drithit e detyruan Kryetarin e Qeverisë së Vlorës të shfrytëzonte çdo mundësi e burim të mundshëm dhe të bënte listimin e **organizmave financiarë krahas me atributet e tyre përgjegjëse e kontrolluese**, të dokumenteve, të lëvizjes së drithit e të hollave si dhe të tjera norma të miradministrimit të taksave, në kushtet e vështirësive ekstreme të sigurimit të drithit dhe të hollave. Në shkresën që i dërgonte Mydyrllëkut të Libofshës (datë 3 dhjetor 1912) ai kërkonte shlyerjen me rreptësi të detyrimeve të borxhlinjve kundrejtë arkës së shtetit. Ai tërhoqte vëmendjen se “lypset të sigurohen me drithërat që kanë për të dhënë për borxhet e tyre multezimët e çifligarët” dhe insistonte që për “ata multezimë që i detyrohen thesarit, të merret menjëherë prej tyre drithë përkundrejtë detyrimit të tyre”¹⁶. Në ligj janë dhënë kompetencat që u njiheshin prefektëve, nënprefektëve, krahinarëve dhe këshillave administrative. Neni 18 i Kanunit të Administratës Civile në përkrahimin

12 AQSH, F. 245/10, d. 1, fl.1

13 Po aty

14 K. Naska “Politika ekonomike e Qeverisë së Vlorës 1912-1914” botuar në “Studime historike”, Nr 1/1988, f.79.

15 Po aty.

16 AQSH, F. nr. 25 “Ferid Vokopola”, d. II/ fl. 65.

e detyrave të Prefektëve, veçonte se prefekti mund *“të urdhërojë të bëhet projekti i kqyrjes së rregjistrimit të detyrimeve dhe buxheti i të gjithë godinave, ndërtimeve, udhëve dhe ujrave”*. Qeveria nga ana e saj kërkonte që veprimtaria financiare në gjithë kapilarët e saj të dokumentohej dhe nxiste përdorimin e dëftesave financiare për çdo veprim të autorizuar. Roli i këtyre dëftesave nuk ishte thjeshtë për lënien e gjurmës së veprimeve, por dhe për kontrollin e rrugës së përshkruar nga dëftesa financiare dhe dokumenti financiar. Kontrolli i financave filloi me kompletimin e informacionit mbi gjendjet pasurore të arkave. Këtë veprim e shohim në një telegram të Ministrit të Bujqësisë drejtuar nënpunësve të doganave dhe bankës së bujqësisë së Korçës, Beratit, Gjirokastrës dhe qarqeve të tjera me anën e të cilës kërkohej të njoftohen mbi gjendjet e arkës. *“Porositeni të na njoftoni gjendjen e arkës suaj dhe pjesët e panxjerruna të kredive të lëshuara kundrejt pronave të paluajtëshme ose në dorëzani solidare, si dhe gjendjen e arkës suaj veç e veç”*.¹⁷

Në një telegram-shifër të Prefekturës së Beratit drejtuar Qeverisë së Vlorës rekomandohej që për të nxjerrë drithë e para nga popullata për ushtrinë, të dokumentoheshin veprimet dhe të aprovoreshin procedurat dokumentare nga organet më të larta. Kështu, *“dëftesat e drithit që do t’i epet ushtrisë të aprovohen nga këshilla e administratës e nga dymbëdhjetë personalitete të zgjedhur nga partitë e dinjitarët e vendit dhe të shtuem tash vonë nismave të Këshillit Administrativ”*¹⁸.

3. Krijimi i Bankës Kombëtare si institut i emisionit monetar dhe i kredidhënies. Meriton vëmendje e vëzhgim për rregullimin e instrumentit të kontrollit, Akti i Konkensionit për krijimin e Bankës Kombëtare Shqiptare, i nënshkruar midis Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës dhe përfaqësuesve të Bankës Tregtare të Milanos (*“Banca Commerciale Italiana”*) dhe të *“Wiener Bank Verein”* të Vjenës. Në kapitullin VII të Aktit të Konkensionit, ndonëse thuhet se Qeveria nuk do të ngatërrohet në administrimin dhe studimin e punëve të bankës, është vendosur përcaktimi rigoroze se *“Qeveria shqiptare do të emetojë dhe do të kontrollojë nxjerrjen e biletave të bankës, sikundër dhe të zbatuemit pikërisht të urdhnimeve e statuteve të rregullimeve që i përkasin shërbimit të nxjerrjes së këtyre biletave”*¹⁹. Në themel të këtij akti qendronte kërkesa principale se Banka do të administrohej nga një Këshill dhe sipas legjislacionit në fuqi në Shqipëri. Në këtë mënyrë mendimi teoriko-praktik i Qeverisë së Vlorës mbi kontrollin e bankës u mishërua në këtë marrëveshje konkensionare. *“Ismail Qemali e konceptoi atë [bankën] si një institut që nuk duhej ti*

17 AQSH, F. 71, d. 1, fl. 80.

18 AQSH, F. 245, d. II/65.

19 *“Perlindja e Shqipëniës”*, Vlorë, 3 dhjetor 1913, viti 1, Nr 27.

shpëtonte kontrollit..."²⁰. Në këtë pozitë, emrohej një komisar i lartë nga Qeveria me misionin "të kontrollonte emetimin e biletave dhe respektimin e rreptë të dispozitave të statuteve dhe rregulloreve që i referoheshin shërbimit të këtyre biletave". Por pas nënshkrimit të marrëveshjes nuk iu krijuan mundësi praktike Bankës Kombëtare që të zhvillonte veprimtarinë e saj, po kështu nuk i krijuan mundësi as Ismail Qemalit për të provuar saktësinë e zbatimit të programit të tij ekonomik. Banka Kombëtare e mbylli në qershor të vitit 1914 veprimtarinë e saj pa zhvilluar donjë veprimtari.²¹

4. Ndër masat ekonomike të Qeverisë së Vlorës ishin shtetëzimet e 175 fshatrave, të cilët ishin çifligje të sulltanit dhe qeverisë turke prej 56.287 ha. Në të njejtën kohë ajo *"shpalli një ligjë mbi kontrollimin e të gjithë tapive të pronarëve të tokave"*.

5. Fillimet e këtij zhvillimi në vend, u shoqëruan me instalimin e një sistemi rregullash financiare dhe stabilizimin e mekanizmit kontrollues. Centralizimi i shumë veprimeve financiare, shtonte mundësinë e verifikimeve dhe inspektimeve financiare nga drejtoritë e financave. Në këtë kohë, futet gjerësisht në zbatim komponenti i autorizimit, si mjet i kontrolleve parandaluese, para faktit. Si shembull të kërkesës për autorizim dhe kryerje veprimi mund të sjellim telegramin e datës 5 mars 1913 të Prefekturës së Beratit për Qeverinë. "Lutemi me dhanë autorizimin për terheqjen e 700 groshëve nga ana e ushtrisë"²². Situata analoge shquajmë dhe në një telegram që financieri i Komandës në Elbasan, i niste komandës eprore në Shkodër. Aty shqiptohet : "Pres urdhnin e naltë tuejin për mënyrën e prishjes së kësaj shume [për 316.524 grosh]"²³. Krahas miratimit të ligjës për administratën civile, u përpiluan rregjistrat përkatës të nëpunësisë, që mbaheshin në Vlorë. Në këto rregjistra pasqyrohej funksioni i nëpunësit (postë e tij) si dhe paga për çdo post pune. Në një letër që ministri i financave të asaj periudhe i çonte degës së financës Vlorë përmendej : "Në një urdhën të marrë prej Kryetarit të Shtetit na thuhet se Namik Selimi simbas zotsisë dhe aftësive që ka, u emnue këshilltar i Ministrisë së Jashtme...me një rrogë 1500 grosh në muej. Prandaj duhet, në rregjistrat e duhura të zyrës s'uej, ashtu të shënohet"²⁴. Vendosja e rregullit lidhej organikisht me përcaktimet e bëra në Kanunin e Administratës (artikulli 86) sidomos për nomenklaturën e emrimeve. "Nëpunësit e financës, sekretarët e nënprefekturave, sekretarët e zyrave

20 K. Naska. *Politika ekonomike e Qeverisë së Vlorës 1912-1914*, botuar në "Studime historike", Nr 1/1988, f.80.

21 K. Frashëri. *Monedha, krediti dhe banka në Shqipëri gjatë shekujve*. Botimet Toena. Tiranë 2011, f.81.

22 AQSH, F. nr 245, d. II/65.

23 AQSH, F. 245, d. III, 3/1.

24 Po aty

të ndryshme, sekretarët e këshillave dhe kryetagrambledhësit zgjidhen ndër kompetentët dhe emnohen me urdhnin e Ministrisë përkatëse”. Nga ana tjetër një mori masash shtrënguese disiplinore mund të binin mbi nëpunësin civil për shkelje apo parregullsi të qenësishme. “Nëpunësit për neglizhencën e gabimet e tyre në kryerjen e detyrave, simbas rregullores që do të vihet në fuqi, do të dënohen me vërejtje, me qortim, gjobitje ose pushim”. Për më tepër, dispozita e fundit e Kanunit të Administratës Civile vendoste rregullat për hetimin paraprak të nëpunësve. Konkretisht, kështu deklarohet në artikullin nr 87 të këtij Kanuni. “Hetimet e para për fajet që bëjnë nëpunësit për punët që ju ngarkohen kryhen nga zyra ku varet dhe po u vërtetua se është i pandehun, epet për gjygin përkatës civil për tu gjykuar simbas shkallës së fajit”.

6. Fiksimi i udhëzimeve dhe urdhëresave mbi administrimin u shoqërua me procedura paralele dhe rregulla konsekuente për vijimin e procedurave që kishin të bënin sidomos me administrimin monetar. Në optikën dokumentare, veprimtaria financiare e kontrolluese në vitet 1913-1914, tenton korrektësinë dhe nënshtrimin para fuqisë hierarqike shtetore të paravendosur (në praktika autorizuese ose urdhëruese). Meriton jo vetëm vëmendje, por dhe admirim rigoroziteti dhe korektesa me të cilën janë përçarur porositë shtetërore dhe janë ndjekur shkallët e autoritetit vendimarrës për çështje të veçanta me thelb financiar.²⁵

7. Presionet para qeverisë së Vlorës, për zbatimin e një rregjimi të rreptë të kursimit dhe përdorimin me nikoqirllëk të të hyrave, vihen re në një shkresë që një komiso i zgjedhur prej 14 antarësh i çonin Kryetarit të Qeverisë së Vlorës. Ato pasi nënvizonin nevojën e madhe për të ardhura shtetore parashtronin kërkesën që “të ardhurat e shtetit të përdoren për gjërat e nevojëshme, **duke bërë më të madhen ekonomi në të prishunat e padobishme**”²⁶. Ky komision tërheq vëmendjen dhe shtron kërkesën para Qeverisë për të njohur çdo shpenzim (prishje buxhetore).

1.1.2 Kanuni i Dëmeve i Qeverisë së Vlorës (13 maj 1913)

Kanuni i Dëmeve i Qeverisë së Vlorës ishte një tjetër vlerë dokumentare me rëndësi, i lëshuar prej këtij autoriteti. Ai është një dëshmi e traditave më të herëshme dhe i vlerave të trashëgimisë kombëtare në fushën e normave të zakonit dhe rregullit mbi jetën e ekonominë shoqërore. Kanuni i Dëmeve është dhe një akt i rëndësishëm për dhënien e drejtësisë. Që në parathënien e tij ndeshemi me nocionin e “**dëmit**” dhe përkufizimin e kategorisë së “**Çmuesit**”. Simbas Kanunit, njeriu në

²⁵ AQSH. F. 245, d. VIII-2, fl. 83-123.

²⁶ “Atdheu”, nr.28, 30 vjeshtë e parë 1913.

qoftëse do të shkaktojë dëme (vetë apo me bagëti, vetiut a padashur) “do të dënohet pas këtij kanuni, nga ana e katundaries”²⁷. Në mënyrë të qartë, Kanuni të bën me dijeni faktin se kushdo që bën dëm detyrohet të zhdëmtoje vlerën e tij dhe ndëshkohet me “gjobë që nga dhjetë gjer në një qind franga”. Kanuni ndalej në hollësi në tre komponente të vlefshëm të veprimtarisë së çmuesve, që zbatohen në planin kontrollues edhe sot përgjatë veprimtarisë së përditëshme të kontrollit: Përzgjedhja e tre çmimësve, përpilimi i raporteve vlerësuese të nënshkruara mbi masën e dëmit dhe marrja e vendimit për zhdëmtim e gjobë simbas raportit të hartuar.

“Neni 6. Cilido qytet dhe katund për të çmuar dëmet detyronet të zgjedhë tre çmimës të nderuarë me vota së bashku a me shumicë, në mars të çdo viti për një vit, dhe ata që pranohenë, do të vihen në be dhe do mos mbajnë anën kërrkujt nga an’ e katundaries. Detyra e çmimësit do të jetë të çmuarit e dëmeve...dhe do ti shkruajnë në raporto të nënshkruara prej tyre dhe prej dragatit. Nënshkrimi i dragatit do të jetë vetëm për vërtetim të prishjeve.

Neni 7. Çmimësit si të japin në katundari raportën, kryekatundari do të mbledhë këshillë dhe për së shpejti do ti japinë vendimin për dëme, pas raportës, dhe për gjobë simbas rëndësisë së dëmit... dhe si ta nënshkruajnë, kryekatundari shkurtazi një letervendim e dërgon te kryeqeveritari dhe ai në xhandarmërin për të përmarruarë he për he”.

Gjithashtu ne zbulojmë në këtë dokument parametra të pavarësisë së çmimësve, respektivisht për mosinfluncimin e tyre në dhënien e opinioneve efikase e të sakta mbi masën e dëmit pasuror. “Nga gjobat që do të mirrenë nga dëmësit, do të paguhen çmimësit dy gjer në katër franga në ditë, pas largimit të vendit që do të çmojnë... Katundari’ e çdo qytetit e katunit është detyruarë të paguajë çmimësit, më parë, pa vajtur në çmim”²⁸

Këto dispozita, por me një gjuhë më lakonike e të perfeksionuar i takojmë dhe në **“Kanonin e Dëmeve”** shtypur - *Shtypshkronja e qeverisë, Gjirokastër, 1920*, i cili në versionin e publikuar mban nënshkrimet e Zv.Kryetarit të Qeverisë Myfid Libohova njëkohësisht dhe ministër i Punëve të Brendshme dhe Ministrit të Drejtësisë dhe Feve Petro Poga. Ribotimi i këtij versionit është bërë menjëherë pas vendimeve të Kongresit të Lushnjës më janar të vitit 1920. Po ti bëjmë një krahasim do të shohim se Kanuni i Dëmeve është ripunuar dhe në versionin e dytë na paraqitet me 25 nene nga 12 nene që kishte versionin e parë dhe me një organizim të brendshëm të ndarë në pesë pjesë dhe në nyjet e

²⁷ “Perlindja e Shqipëniës”, 18/31 kallënduer (janar) 1914.

²⁸ Po aty.

veçanta. Ne versionin e dytë të botimit përmbarimi i këtij Kanoni siç e kanë emërtuar do të qe nën urdhër të ministrit të Drejtësisë në dallim nga versioni i parë ku përmbarimi do të qe nën urdhërin e ministrit të Drejtësisë dhe të ministrit të Bujqësisë. Kanoni i Dëmeve i ribotuar me ndryshime në nenin 5 përcaktonte shprehimisht se:

“katundaritë e qyteteve dhe pleqësitë e katundeve do të gjykojnë *mbi raporta që do apin çmimësit*...vendimet e tyre do të ipen me vota të plota a me shumicë”²⁹.

Si avancim do të konsiderohen në kanunin e ri modalitetet e përpilimit të raporteve dhe normat e sinqeritetit dhe arsytimi i shtërngesës (i karakterit shtërngimor e etik), mbi paanësinë dhe saktësinë e raporteve që hartohen nga çmimësit. Në Kanon parashikoheshin sanksione ekstreme radikale për raportet e dhëna me mashtrim.

Edhe në organizimet joshtetore përfaqësi me fragmente të pranisë së kontrollit. Mund të themi se në rregulloren e Punonjësve të Lidhjes së Drejtësisë (27.11.1913) në këshillin sundimtar të lidhjes hyjnë dhe dy kontrollorë. “Kontrollorat janë këshilltarë të veçantë të kryetarit, kujt me mënyra të ëmbla e njerëzore i tregojnë kurdoherë detyrën, sa herë që kuptojnë që kryetari vepron jashtë rregullave të shoqërisë. Gjithashtu **kontrollorët kanë të drejtë ti tërheqin vërejtjen, në qoftë se s’punon mirë arkatarit dhe shkronjësve, por kurdoherë me anën e kryetarit, jo drejtëpërdrejtë**”³⁰

29 “Kanoni i Dëmeve”, Gjyroskop 1920, faqe 2-3. Konkretisht, ja se ç’parashikonte kjo dispozitë e Kanonit (faqe3):“Raportat e çmimësve do të jenë të nënshkruara nga çmimësit dhe nga ruajtësi për vërtetim të vendit që është bërë dëmi dhe *këto raporta do të jenë (bazi) themeli i vendimeve të këshillave të katundarive dhe të pleqësisë së katundeve* dhe do të njihen për të drejta sa t’u provohete pa drejtësi e tyre. Në qoftë no një nga të dënuarit të provojë përpara një gjykatëse kompetente që *raporta është dhanë me tinëzi (hile) ose me mashtrim (dolanderxhilek) atë here çmimesit dhe ruajtësit dënohen me burg si mashtrues*, pas kanonit të dënimit dhe me pagim të dëmit dhe të gjobës që është dënuar dëmësi, pa të drejtë, dhe të këtyllë çmimes dhe ruajtës nuk do të përdorenë kurkund në të këtylla detyra”.

Në pjesën e katërt (neni 17) të “Kanonit të dëmeve” të botuar në vitin 1920, fiksohen detyrat e çmimësve, që sintetizohen në tre bazamente esenciale: caktimi i dëmeve, shkrimi i raporteve vlerësues ku tregohet shuma e dëmit dhe nënshkrimi i raporteve.

“Detyra e çmimësve është *çmimi i dëmeve* që janë bërë në qarkun e qytetit e katunit ku janë emëruar dhe *caktimi i dëmeve* të bëmuna që do të çmojnë dhe *shkrimi e nënshkrimi i raportave* që do të formojnë për shumën e sasinë e dëmeve. Në raporta që do të formojnë do të tregohet vendi, lloji dhe shuma e dëmit, dhe shkaku i çmimit aq e kaq. Si të formohet raporta do të nënshkruhet ng’an e çmimësve për çmimin e banun nga an’e ruajtësit për vërtetimin e dëmit që është ba...”

Materiali i përgatitur nga ana e çmimësit i dërgohet për gjykim këshillit të katundarisë ose pleqësisë së katundeve.Vendimi i Kryekatundarit (pas qendrimit mazhoritar të këshillit) shoqërohej me një letër gjykimi të nënshkruar dhe të vulosur, që i dërgohej Nënprefektit ose prefektit dhe ky i fundit e çonte në xhandarmërinë e vendeve për ta përmbaaruar.

30 *Qeveria e përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj*, botim i Drejtorisë së Përgjithëshme

1.1.3 Kontrolli i financave të shtetit dhe Komisioni Ndërkombëtar i Kontrollit

Në kohën kur kompetencat e Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës dhe të autoriteteve lokale u zhvendosën tek Komisioni Ndërkombëtar i Kontrollit (*Comision de Control Internacional*), vërehet reduktimi i rolit të organizmave kontrollues (zyrat e financës në qendra dhe Prefektura) dhe mvëshja e kompetencave të kontrollit tek organizmi i ri ndërkombëtar. Organi zyrtar i Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës, "Perlindja e Shqipëniës"³¹ shpalljen e saj mbi qeverimin e ri e fillonte me frazën:

"Me këtë mënyrë përfaqësonjësit e Evropës q'i kish venduar Konferenca e Londrës për t'a kontrolluar e për ta ndihmuar punimin e sundimtaries së vendit, e morrën në dorë frenin e qeverimit me shpresë se, kështu do të harrjet ma shpejtë qëllimi i parë i Komisionit: të sheshuarit e shtetit të ri mbi themele të shëndosha, të cilat t'a forcojnë jetën e paskëtaime e ta venë përparimin në rrugën e tij të drejtë". Formacioni i ri i këtij Komisioni Ndërkombëtar të Kontrollit përbëhej nga gjashtë supervizorë që përfaqësonin Fuqitë e Mëdha dhe konkretisht Francën, Italinë, Anglinë, Austro-Hungari, Gjermaninë dhe Rusinë.³² Pika 4 e Vendimit të Konferencës së Ambasadorëve të Fuqive të Mëdha të marrë në Londër, më 29 korrik 1913 vuloste se "Kontrolli i administritës civile dhe i financave të Shqipërisë i besohet një komisioni ndërkombëtar të përbërë nga delegatët e gjashtë fuqive dhe një delegat i Shqipërisë. Kompetencat e këtij komisioni do të zgjasin dhjetë vjetë dhe në rast nevojë mund të zgjaten"³³. Këtë vendim Kryetari i Qeverisë së Përkohëshme Ismail Qemali e priti me ndjenjë dëshpërimi sepse në një kohë kur Shqipëria shpallej principatë e pavarur, sovranë e trashëgimore pa asnjë lidhje varësie me Turqinë, në një shtet asnjnjës nën garancinë e Fuqive të Mëdha, nga ana tjetër vihej nën kontrollin ndërkombëtar të Fuqive të

të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963, f. 274.

31 "Perlindja e Shqipëniës", viti II, nr.6, 18/31 kallenduar 1914.

32 Anëtarët e Komisionit Ndërkombëtar të Kontrollit të caktuara nga Fuqitë e Mëdha ishin: 1. Harry Harling Lamb-delegat i Anglisë (kryetar i Komisionit Ndërkombëtar të Kontrollit, i ngarkuar me administrimin e financave shtetërore); 2. Leone Alphonse Thadee Krajeëski-delegat i Francës, (i ngarkuar me administrimin e financave shtetërore); 3. Alessandro Leoni-delegat i Italisë, (i ngarkuar me administrimin e drejtësisë); 4. Petrovic-delegat i Austro-Hungarisë, (i ngarkuar me administrimin e mbrendshëm të shtetit); 5. Nadolny/ Winckel-delegat i Gjermanisë (i ngarkuar me administrimin e mbrendshëm shtetëror); 6. Petrayev-delegat i Rusisë (i ngarkuar me administrimin e drejtësisë).

33 *Qeveria e Përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj*. Botim i Drejtorisë së Pergjithëshme të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963, f. 160.

Mëdha, kontroll ky që kishte formën e një protektorati që nuk pajtohej me pozitën e shtetit shqiptar të pavarur.³⁴

Më 16 tetor 1913 këto supervizorë u vendosën në Vlorë. Që në kontaktet e para që vendosi Kryetari i Qeverisë u prir që të ndikonte pranë tyre për zgjidhjen e dy problemeve të mprehta si caktimin e delegatit shqiptar pranë këtij komisioni dhe problemin e administrimit të Shkodrës dhe vendosjes së marrëdhënieve me Qeverinë e Vlorës. Për këtë u hodh ideja nga delegati francez që të zgjidhej Ismail Qemali si delegat i shtatë në KNK, po kjo ide s' u pranua. Pati dhe propozim nga Ismail Qemali që të zgjidhej Luigj Gurakuqi që kishte dhënë prova në mbrojtje të kauzës shqiptare. Në mbledhjen e 30 tetorit 1913 më në fund me ndërhyrjen e Austrisë dhe të Italisë u vendos që delegati shqiptar në KNK do të ishte Myfid Libohova.³⁵

Të ardhurat financiare, të cilat mund t'i realizonte vendi u bënë një objekt special synimi i Komisionit Ndërkombëtar të Kontrollit (KNK). Që në fillim këto supervizore iu drejtuan Qeverisë së përkohëshme të Vlorës dhe autoriteteve lokale (Durrës dhe Lezhë) me kërkesën që të njoftonin për sasinë e të ardhurave dhe të dalurave, në vendet që qeveriseshin prej tyre, me preteksin e nevojës së informimit për vendimmarrjet e rëndësishme vijuese. Objektivi kryesor i komisionit sintetizohej në deklarin e supervizorit të ngarkuar me çështjet e administrimit të drejtësisë (Alessandro Leoni), që "të gjitha të ardhurat e Shqipërisë, të centralizohen nën mbikqyrjen e drejtëpërdrejtë të komisionit"³⁶ Në fakt, kërkesa për sigurimin e këtyre të dhënave do të shërbente vetëm si pretekst për formimin e një grupi për kontrollin e financave të Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës. Për këtë qëllim Komisioni formoi një grup prej tre vetësh , i cili përbëhej nga Krajeëski, delegat i Francës; Lembi, delegat i Anglisë dhe M.Libohova, delegat i Shqipërisë. **Grupi në fjalë kishte për detyrë kontrollimin e financave.** Ai këtë punë e bëri në Qeverinë e Përkohëshme të Vlorës edhe pse u kundërshtua nga I.Qemali, i cili kishte kërkuar që për këtë veprim të njoftohej më parë me shkrim. Kështu, Komisioni në mbledhjen e njëmbëdhjetë, të datës 20 nëntor 1913, e formuloi letrën që do t'i drejtohej Ismail Qemalit, *lidhur me revizionin (verifikimin) e llogarive të Qeverisë së Përkohëshme* me këtë përmbajtje: "...kam nderin t'Ju njoftoj se zz.Lamb, Krajeëski dhe Myfit beu *u caktuan nga komisioni për riorganizimin e llogarive, ashtu siç ua kërkuat.*"³⁷

Përveç punës inspektuese pranë Qeverisë së Vlorës, supervizorët

34 K. Naska . *Ismail Qemali në Lëvizjen Kombëtare Shqiptare*. Tiranë 1987, f. 163.

35 Po aty, f. 189; Sali Hallkokondi, "Histori e Shqipërisë së re", Vlorë 1923, f. 109.

36 Z.Bylykbashit. *Komisioni ndërkombëtar i Kontrollit dhe veprimtaria e tij*, botuar në "Studime historike". Nr 4/1982, f. 108-109.

37 Arkivi i Institutit të Historisë, Komisioni Ndërkombëtar i Kontrollit, faqe 29.

ndërmorrën disa turne inspektimi në Shqipërinë e Mesme e të Veriut për grumbullimin e të dhënave mbi të ardhurat e qeverive lokale të këtyre territoreve. Pavarësisht se KNK-ja ishte e ngarkuar me detyrë “që të kontrollonte administratën civile dhe financën e Shqipërisë”, ajo nuk u kufizua vetëm në këto çështje, por vepronte për nënshtrimin e plotë të Qeverisë së Përkohëshme të Vlorës, duke ia ngushtuar asaj vazhdimisht rrethin e veprimit, sidomos për kontrollin e financave. KNK-ja në të gjitha rastet e çështjeve të diskutuara në mbledhjet e komisionit asnjëherë nuk i la vend vetveprimit dhe inisiativës së Qeverisë së Vlorës. Sa herë që ajo kundërshtonte, ai i kundërpërgjigjej duke i shtuar presionet. Kështu që KNK u bë dalngadalë një faktor pengues, në vend që ta asistonte Qeverinë e Vlorës, ia mbylli shtigjet dhe i ngushtoi sferën e veprimtarisë.³⁸ Në artikullin “Fuqia e sotme e Komsies së Kontrollit”, gazeta “Perlindja e Shqipnjes”³⁹, do të shkruante se “Komsia [KNK] ka mbajtur fuqien administrative e financiare dhe një të drejtë të posaçme *plotëkontrollimi* mbi qeverien Shqiptare që do të bëhet”.

Këtë pozitë të pandryshuar e mbajti KNK-ja dhe gjashtë muajt e ardhshëm kur delegatët europianë miratuan Statutin Organik të Shqipërisë të përgatitur sipas vendimeve të Konferencës së Ambasadorëve të 29 korrikut 1913. KNK-ja do të vazhdonte të kryente mbikqyerjen e shtetit të ri shqiptar sipas afatit të vendosur prej 10 vjetësh, duke qenë organ kontrolli dhe mbartës kryesor i pushtetit në Shqipëri, që do të përfaqësohej me Princ Vidin i cili u zgjodh nga Fuqitë e Mëdha në krye të fronit shqiptar.⁴⁰

38 A. Puto. “Pavarësia Shqiptare dhe diplomacia e Fuqive të Mëdha. (1912-1914)” Tiranë 1978, f. 503.

39 “Perlindja e Shqipënisë”, artikulli “Fuqia e sotme e Komsies së Kontrollit” Vlorë, 18 mars 1914, f. 3; “Të parën mbledhje e bënë në bashki më 29 të Vjeshtës së II-të 1913. Që nga kjo ditë filluan të mblidhen rregullisht duke këqyrur punërat e shkuara dhe të ardhura të Shqipërisë. Sikush nga at mori një degë dhe po e vështroi së largut vazhdimin e veprimeve si dhe të llogarivet të Qeverisë.”; Sali Hallkondit, “Histori e Shqipërisë së re”, Vlorë 1923, f. 109.

40 *Historia e Popullit Shqiptar*. Vol.III. Akademia e Shkencave të Shqipërisë. Botimet Toena: Tiranë 2007, f.58-59.

I.2. Administrimi i kontrollit financiar në vitet 1920-1924

I.2.1 Mendime mbi Këshillin Kontrollues të Financave dhe vendi i tij në Statutin e Zgjeruar të Lushnjes

Fuqitë e Mëdha europiane në tetor 1913, në krye të Shtetit Shqiptar caktuan Vilhelm Vidin. Më 7 mars 1914 ai erdhi në Shqipëri, dhe më 17 mars të po atij viti ngarkoi Turhan Pashë Përmetin me formimin e qeverisë. Në Shqipëri u vendos regjimi i Princ Vedit, i cili u sanksionua me Statutin Organik të Shqipërisë të hartuar nga Komisioni Ndërkombëtar i Kontrollit. Statuti mund të konsiderohet si një akt me karakter kushtetues. Si i tillë pati rëndësi sepse ishte një akt organik i shpallur mbi bazën e idesë së pavarësisë së shtetit shqiptar nga Perandoria Osmane, dhe shënoi një hap në konsolidimin e tij duke vendosur formën monarkiste të qeverisjes në Shqipëri. Statuti me karakter monarkist krijoi një shtet gjysmë sovran dhe gjysmë kolonial dhe hapi rrugën për krijimin e një shteti liberal. Përsa i përket kontrollit të administratës civile dhe financave të Shqipërisë ai mbetej nën kontrollin e KNK, siç ishte vendosur në vendimin përfundimtar të Konferencës së Ambasadorëve në Londër më 29 korrik 1913. Statuti Organik i Shqipërisë i 10 prillit 1914, në kapitullin e Financave (neni 141) theksonte “se organizimi i mëparshëm i financave do të jetë në fuqi dhe ndyshimet që mund të bëheshin mund të qenë vetëm të dorës së dytë.” Në Kapitullin e VI të Administratës lokale kontrolli i financave në të gjitha ndarjet administrative në nivel vendor, si në prefekturë, sanxhak, kaza dhe nahije do të kryhej nga këshilli i tyre, të cilët kishin të drejtë të hartonin jo vetëm buxhetin por të ushtronin dhe kontrollin e administrimit të financave.⁴¹

Gjatë sundimit gjashtëmujor Princ Vidi bëri përpjekje të lidhej me elementë demokratë, përveç atyre konservatorë që mbizotëronin në skenën politike shqiptare duke u përpjekur të ruante balancën ndërmjet interesave të Fuqive të Mëdha në Shqipëri. Por nën presionin e tyre bëri lëshime në dëm të sovranitetit të shtetit shqiptar dhe në favor të qarqeve ekspansioniste greke duke pranuar Protokollin e Korfuzit. Pas shpërthimit në maj të Kryengritjes së Shqipërisë së Mesme kundër tij, dhe me fillimin e Luftës së Parë Botërore në gusht të 1914, ekuilibri

⁴¹ Statuti Organik i Shqipërisë. Vlorë 10 prill 1914 botuar në: A. Luarasi. *Aktet juridike të Shtetit Shqiptar*. Pjesa e II, f. 42-48.

politik ndërmjet Fuqive të Mëdha u prish dhe ai humbi mbështetjen ndërkombëtare. Më 3 shtator 1914 princi u largua nga Shqipëria. Qeveria e tij dështoi si brenda vendit ashtu dhe në marrëdhëniet me jashtë. Princ Vidi nuk kishte vullnetin e domosdoshëm për të përballuar situatën e vështirë në të cilën kalonte vendi.

Situatë mjaft e nderë u krijua në Shqipëri dhe me shpërthimin e Kryengritjes së Shqipërisë së Mesme më 1914-1915, kryengritje e cila shpërtheu për shkak të pakënaqësisë së fshatarësisë kundër zgjedhës sociale të përfaqësuar nga regjimi i Princ Vedit, nga mosmarrëveshjet e brendshme ndërmjet vet personaliteteve politike shqiptare, ndërmjet tyre dhe ushtarakëve të huaj si dhe shtresave të ndryshme të shoqërisë shqiptare. Haxhi Qamili ishte udhëheqësi kryesor i kryengritjes së Shqipërisë së Mesme të viteve 1914-1915. Në fazën e dytë të kryengritjes kundër qeverisjes së Vedit, ai doli me parrullat “ Duam Babën, duam flamurin turk, duam gjuhën turke”. Ai ishte për përmbysjen e Princ Vedit e të qeverisë së tij, bashkimit të Shqipërisë me Turqinë, vendosjen e një princi turk në Shqipëri. Veprimtaria e Haxhi Qamilit karakterizohej nga një përzierje e normave fetare islame dhe normave civile bashkëkohore. Ai ishte në krye të djegies së sarajeve të Esat Toptanit. Në nëntor 1914, kryengritja e udhëhequr prej tij goditi rëndë strukturat e shtetit dhe vuri në rrezik pavarësinë e tij. Kjo u shfrytëzua si pretekst për agresionin e forcave të armatosura serbe kundër Shqipërisë në qershor 1915, agresion që u mbështet dhe nga Esat Toptani.⁴²

Situata rëndohej dhe nga shpërthimi i Luftës së Parë Botërore, e cila pati pasoja të rënda politike dhe ekonomike për vendin. U vu në rrezik ekzistenca e shtetit kombëtar Shqiptar. Territori i Shqipërisë u pushtua nga forcat e armatosura të shteteve ndërluftuese duke e shëndruar atë në shesh lufte. Pozita e tij u vështirësua dhe nga nënshkrimi i traktateve midis fuqive për coptimin e trojeve të tij, siç ishte Traktati i Fshehtë i Londrës i prillit të vitit 1915, ku shteti Shqiptar ndahej midis tre vëndeve fqinje. Në prill të 1917 në luftë kishte hyrë dhe ShBA, e cila u pa me interes nga shqiptarët sepse në një nga aktet e para të qeverisë amerikane ishte Deklarata e Presidentit Vilson, ku nënvizohej se ShBA nuk do të njihte traktatet që ishin përfunduar pa pjesëmarrjen e tyre. Me këtë shfaqej një rast për rishikimin e traktateve të lidhura gjatë luftës, pra dhe të Traktatit të Londrës. Gjithashtu dhe programi i shpalluar në janar të 1918 nga presidenti Wilson mbi rregullimin e pas luftës mbi bazën e « 14 pikave » ku ndër to kishte një pikë (pika 11) që u kushtohej problemeve

42 Enciklopedia Shqiptare. Vëll.II. Botim i Akademisë së Shkencave. Tiranë 2008. Fq. 1373-1375. Po aty. Vol. III fq. 2139.

të Ballkanit, influencuan dhe patën peshën e tyre në zhvillimin e situatës të viteve të fundit të Luftës së Parë Botërore,⁴³ dhe ngjadhën shpresa tek shqiptarët për një mbështetje dhe për mos njohje të traktatit dhe të marrëveshjeve të tjera dy palëshe të ndërmara nga shtetet ballkanike dhe Itali në dëm të kufijve të saj.

Gjatë luftës ekonomia e vendit pësoi shkatërime të ndjeshme. Në mbarim të saj, i gjithë territori i vendit u pushtua nga forcat fituese të luftës, largimi i të cilave u bë i mundur në gusht të 1920, forcat ushtarake italiane, dhe në fund të 1921 ato serbe. Fati i pavarësisë së vendit që në rrezik si pasojë e vendimeve të Konferencës së Paqes (1919-1920) e organizuar nga Fuqitë e Mëdha fituese të luftës. Ajo nuk i përfilli kërkesat e drejta të delegacionit shqiptar për të ruajtur pavarësinë dhe tërësinë tokësore të shtetit si dhe të rishikonte kufijtë në favor të tij. Konferenca nuk zbatoi as parimin e kombësisë dhe as atë të vetvendosjes së popujve. Në vitet

Përmendorja e Presidentit Wilson në Tiranë (Vendosur në gusht 1912)

1919-1920 u hartuan nga fuqitë fituese disa marrëveshje për të arthmen politike dhe territoriale të Shqipërisë ku përcaktohej ngushtimi dhe cungimi i territoreve të saj. Në janar të vitit 1920 fuqitë europiane përgatitën coptimin më të thellë të Shqipërisë midis tre shteteve fqinje Italisë, Greqisë dhe Serbisë. Në këto kushte kur dhe qeverija e Durrësit e dalë nga Kongresi i Durrësit i mbledhur më 25 dhjetor 1918, nuk arriti të bëhej një përfaqësuese mbarë kombëtare dhe të që e aftë për të mbrojtur interesat e vendit, bëhej i domozdoshëm thirrja e një kongresi mbarëkombëtar që të mbronte Shqipërinë e njohur zyrtarisht me caktimin e kufijve të 1913-ës nga një komision ndërkombëtar dhe të frenohesh ekspansioni i shteteve që do të përfitonin me ndarjen e territoreve shqiptare.

Këtë mision e morri Kongresi i Lushnjes, që i zhvilloi punimet në 28-31 janar 1920 me pjesëmarrjen e 50 përfaqësuesve nga të gjitha krahinat e Shqipërisë. Me vendimet e rëndësishme që morri ai i hapi rrugën zhvillimit të një lëvizjeje të re demokratike drejt kushtetutimit të Shtetit Shqiptar si një shtet Sovran. Pavarësia e shpallur më 28 nëntor 1912 u riafirmua nga ky Kongres, i cili i dha të drejtën shtetit shqiptar të qeverisej pa mandat

43 A. Puto. *Historia diplomatike e çështjes shqiptare 1878-1926*. Akademia e Shkencave. Albin: Tiranë 2003, f. 260, 267.

dhe protektorat të huaj. Ky Kongres përcaktoi dhe parimet kushtetuese të tij, që gjetën zbatim në veprimtarinë e organeve që zgjodhi, siç qenë qeveria e re me Sulejman Delvinën në krye, zgjedhja e Këshillit të Naltë dhe Senatit, që më pas morri emrin Këshilli Kombëtar.

Akti më i rëndësishëm që u miratua nga Kongresi i Lushnjes ishte “Bazat e Kanunanores së Këshillit të Lartë”, i cili përbëhej nga gjashtë pika dhe aprovonte parimet kushtetuese të shtetit shqiptar. Në historinë e së drejtës kushtetuese shqiptare ai njihet me emrin “Statuti i Lushnjes”⁴⁴. Mbi bazën e këtij akti filluan të veprojnë organet kryesore duke zbatuar vendimet e rëndësishme që i përcaktoi ky Kongres. Me sigurimin e bashkimit administrativ të Shqipërisë, vëmendja e Këshillit Kombëtar dhe e qeverisë u përqëndrua në stabilizimin ekonomik dhe financiar të shtetit. Fillojnë të dallohen raportet kontrolluese juridiko -kushtetuese të Parlamentit mbi Qeverinë. Në bisedimet e tij një vend të konsiderueshëm zunë bisedimet për problemet financiare dhe rrugët që duheshin gjetur për zgjidhjen e tyre. Qeveria e Sulejman Delvinës dhe ministri i Financave Ndoci Çoba ndërmorrën disa masa. Ata komunikuan me të gjithë ministrat për paraqitjen e pasqyrave të shpenzimeve brenda vitit buxhetor, që t’i jepte mundësinë të studionin të ardhurat, të mbulonin shpenzimet dhe të kontrollonin të gjitha zyrat financiare. Kjo hasi në vështirësi për shkak të situatave të ndërsa që kaloi vendi gjatë luftërave dhe trazirave politike, ku nuk kishin mundur të mbanin llogari të rregullta, dhe nuk kishin një kontabilitet të qartë nga ku mund të kuptoheshin të ardhurat nga shpenzimet e shtetit. Nuk kishte llogari për taksat e mbledhura dhe shpenzimet administrative. Po kështu shteti ndodhej në fazën fillestare të organizimit të tij dhe para tij shtrohej problem për zgjidhje: ruajtja e pavarësisë dhe sovranitetit kombëtar.⁴⁵

Zanafillat e kontrolleve të këtij rregjimi i shohim nga fundi i vitit 1920 dhe fillimi i vitit 1921, kur ankimet dhe protestat e popullit të Shkodrës, detyruan qeverinë të urdhëronte ngritjen e një Komisioni Kontrolli, për të kontrolluar shpenzimet e Frontit të Koplikut. “Besojmë se Komisioni Kontrollues, -shkruante gazeta “Tarabosh”⁴⁶ që dilte në Shkodër - ka me krye pa ansi detyrën e vet tuj kenë se asht i përbëmë prej atdhetarve t’njofun e të ndershem, si Ministër Floqi, Kolonel Tatzati e Angjelin Suna”.

Sinjalet e parregullsive të ndryshme financiare janë dhënë nga Kryeministria e asaj kohe me anë të anëshkrimit dokumentar nr. 2020 të datës 3.9.1922, ku tërhiqte vëmendjen se shumë zyra financiare që kanë për detyrë me nxjerrë të ardhurat shtetore, nuk i dorëzojnë të hollat

44 A. Anastasi. *Historia e të Drejtës Kushtetuese në Shqipëri. 1912-1939*. Pegi: Tiranë 2007, f. 48.

45 K. Naska. *Këshilli Kombëtar 1920*. Tiranë 2000, f. 75-76

46 “Tarabosh”, Shkodër Nr.1, datë 13 mars 1921.

Godina ku u mbajt Kongresi i Lushnjes

pakta se shpenzimet. Në Shqipërinë e atyre viteve nuk kishte as monedhë kombëtare dhe as institucione bankare për emetimin e monedhës dhe të kreditit.

Në vitin 1922 një akt i plotë kushtetues u adoptua nga Këshilli Kombëtar, zgjerimi i statutit të Lushnjes, i cili u mbështet tek Bazat e Kanunanores të Këshillit të Lartë dhe u njoh si Statuti i Shtetit Shqiptar i vitit 1922. Ai afirmonte parimin e njohur të ndarjes së pushteteve dhe përfaqësonte një akt kushtetues me karakter demokratik kombëtar dhe origjinal. Ai shënoi një ndryshim të dukshëm parë nga të gjitha pikëpamjet në krahasim me statutin organik që u hartua nga KNK.⁴⁷

Në të vendin e Kryetarit të Shtetit e zuri përkohësisht Këshilli i Naltë, i cili nuk u morr me raportet institucionale kontrolluese-raportuese në vazhdimësi.

Qeveria simbas neneve 41 dhe 42 të Statutit të Zgjeruar të Lushnjes duhet të ishte tërësisht nën kontrollin e parlamentit. Në këtë Statut, mjeti thelbësor i kontrollit mbi ekzekutivin mbeteshin *Komisionet Hetimore*. **“Për mbrojtjen e interesave të përgjithëshme Parlamenti detyrohet në çdo rasë të veçantë, të formojë në gjirin e vet komisi hetimesh për të studiuar çështjet e faktet që lidhen me të. Komisitë hetuese kanë të drejta me kërkuem shpjegime me gojë e me shkrim si prej autoriteteve botore ashtu edhe prej privatëve. Mund të kqyrin edhe të gjithë aktet zyrtare që tu duken të nevojëshme”**.⁴⁸

Kompetencat e parlamentit Statuti i shtrinte në çështje të tilla që në vështrim të parë dukej se i përkisnin vetëm të ashtuquajturit pushtet ekzekutiv, siç qenë çështjet në fushën e financave dhe sidomos ato të

rregullisht në arkat financjare të shtetit. Në këtë anëshkrim cilësohej se: “Një veprim i tillë jo vetëm që është kundër rregullave financiare dhe transferon zyrat e tjera relative në zyra financjare e doemos dhe në veprime jashtë kompetencave të tyre, por damton në mënyrë të papëlqyeshme dhe interesat shtetnore”. Gjendur para kësaj situatë, Kryeministria porosiste gjithë zyrat financiare, që sasinë e të ardhurave financiare që nxjerrin t’ia dorëzonin rregullisht shtetit. Të ardhurat e buxhetit ishin më të

47 A. Anastasi. *Historia e të Drejtës Kushtetuese në Shqipëri. 1912-1939*, Pegi: Tiranë 2007, f. 51

48 AQSH, Fondi “Biblioteka”, viti 1922, fl. 13.

Sulejman Delvina,
Kryeministri i Qeverisë
së Lushnjes

buxhetit. Ai, jo vetëm aprovonte buxhetin e shtetit, por kontrollonte dhe zbatimin e tij (nenet 35-39).

Për ushtrimin e një kontrolli të vazhdueshëm në fushën e financave, **Statuti ngarkonte Këshillin Kontrollues të Financave (nenet 75-79)**. Përcaktimi i të drejtave të këtij Këshilli me ligj të posaçëm si dhe mënyra e zgjedhjes së tij, nga një numër dyfish që propozonte parlamenti, e bënin të qartë prezencën e këtij të fundit edhe në ushtrimin e kontrollit të financave. Konkretisht, dispozitat e kapitullit të Këshillit Kontrollues të Financave, në Statutin e Lushnjes paraqiteshin me këtë konfigurim:

“75. Financat e shtetit kontrollohen prej Këshillit Kontrollues të Financave.

76. Organizimi i këtij këshilli, mënyra e ushtrimit të zyrave të tij dhe cilësitë e miseve që e përbajnë, caktohen në ligjën e posaçme.

77. Të drejtat e këtij këshilli janë kontrolli preventiv dhe represiv i llogarive të gjithë Administratës së Shtetit si dhe ato q’i caktohen në ligjën e posaçme.

78. Miset e këtij këshilli emnohen kësodore: Parlamenti propozon një numër dyfish të misvet të nevojshëm dhe Këshilli i Naltë emnon gjysmën e tyre me vendimin e Këshillit Ministrues.

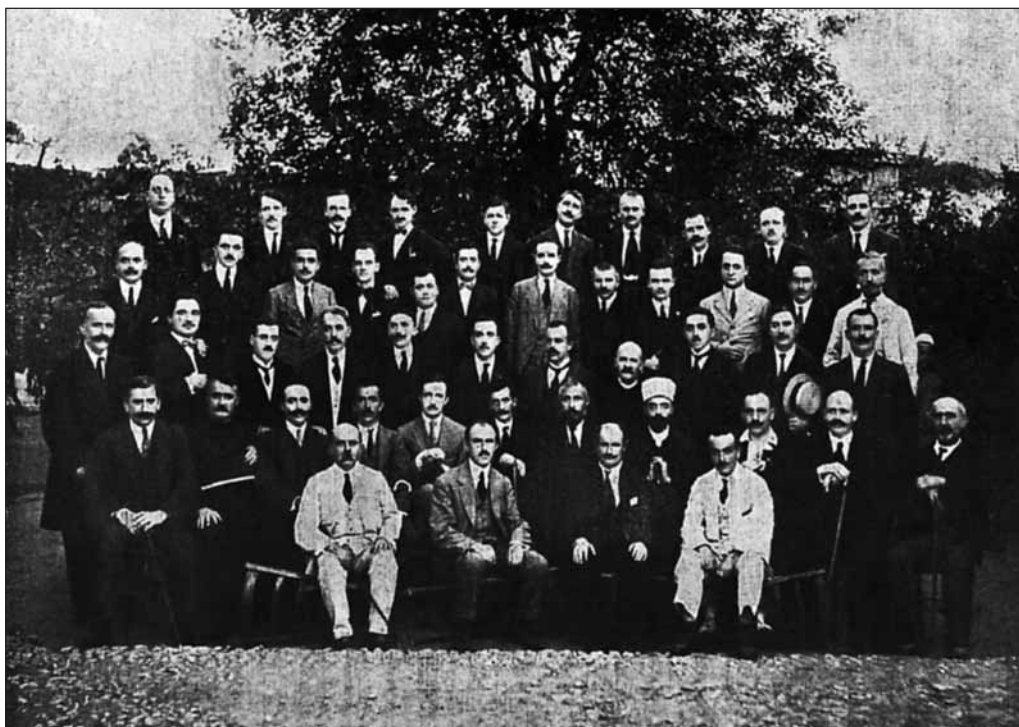
79. Patundëshmia e misvet të këshillit kontrollues të financave sigurohet në mënyrën e caktueme në këtë Statut për miset e Gjyqit të Diktimit, me ndryshimin q’i asht vetëm për 5 vjet prej ditës së emnimit të secilit prej tyre”⁴⁹

Për të konsoliduar besimin dhe garancitë për mosvënien dorë dhe ruajtjen e vlerave monetare, në sistemin e parakushteve që kondicionionin emrimin në detyrën e arkëtarit dhe administrimin e mjeteve monetare u vendos dorëzania. “Jeni të porositur që mbas sodi, mbas ligjës të merrni dorëzanie nga ata nënpunës që merren me të holla. Dorëzanitë kanë me iu dorëzue Zyrës së Financës së vendit, e cila asht e detyrueme me ia paraqitë Ministrisë së Financave për me e ruejtë në arkë të përgjithëshme” - porosiste Ministri i Punëve të Mbrendëshme A.Zogu me shkresën nr 3758, datë 19.7.1920.⁵⁰

49 “Fletorja Zyrtare”, viti 1923, nr.11, 27 fruer, f. 3.

50 Qarkore e Ministrisë së Punëve të Mbrendëshme të vjetit 1920, Nikaj: Shkodër, 1921, f. 59.

Gjithashtu, administrimi dhe kontrolli i kundërvleftës financiare të pullave si letra me vlerë të nominuar zyrtarisht, kaloi në nivele rigoroziteti dhe kujdesi të dukshëm. Qarkorja e M.P.Mbrendëshme e vitit 1921 për Prefekturat urdhëronte marrjen e masave urgjente “për vjeljen e kundërvlerës së pullës zyrtare (10 qint.ari) për çdo shkresë që lëshohet e përmbante pullë dhe që destinohet për tu paraqitur zyrtareve shtetërore”. Prandaj, në këtë akord Ministri i Punëve të Mbrendëshme Rauf Fico porosiste: “këto të ardhura të rregjistrohen në një libër të veçantë dhe do të mbahen në arkë të financës nën kontrollin e Krye Zyrtarit financeur. Në ato vende ku nuk gjendet zyrtari i financës detyrohen sekretarët e Nënprefekturave që, të kontrollojnë këto llogari për hesap të financës nën vërejtjen e nënprefektit. Të hollat me gjithë llogarinat do t’ja dorëzojnë financës për çdo krye mueji”⁵¹.

Parlamentarë të Qeverisë së Lushnjes

Si masë tjetër e sistemit përmirësues të kontrollit financiar në vitet '20-të konsiderohet sigurimi fizik i vlerave monetare. Ndërsa parashtronte situatën kritike të deriatëherëshme, Ministria e Punëve të Mbrendëshme u tërhoqte vërejtje në një qarkore gjithë Prefekturave të vendit për

51 Po aty, f. 28

mossigurimin e kushteve për ruajtjen e mjeteve monetare të Bashkive. "Po shifet se ndër disa bashkie të hollat po mbahen në arka të drunjtë ose nëpër shtëpi të arkëtarit ose kryetarit, gjë që sjell parregullimin dhe shumë herë shpërdorime. Jini të lutun, të detyroni Bashkitë e atij qarku që medoemos të kenë kasë të hekurt dhe vetëm në to të ruhen të hollat e Bashkisë, e jo siç u tha mësyprë të mbahen nëpër shtëpi".⁵²

Për të rimëkëmbur këtë ekonomi dhe për të përballuar nevojat e saj, në vitin 1922 qeveria shqiptare i drejtoi Lidhjes së Kombeve një kërkesë për hua afatgjatë, por që nuk u pranua nga ajo. Ndërkohë Lidhja e Kombeve për ta ndihmuar iu përgjegj se do të dërgonte një këshilltar financiar të saj dhe caktoi hollandezin J. Hunger. Ai erdhi në Shqipëri në qershor të vitit 1923 dhe lidhi një kontratë pesë vjeçare me qeverinë. Kontrata u zbatua vetëm për një vit dhe u ndërpre sepse qeveria kishte mungesa të theksuara financiare. Z. Hunger bëri mjaft raporte dhe në një prej tyre flitej për abuzimet alarmuese në gjirin e qeverisë e burokracisë shtetërore⁵³. Gjatë kohës që punoi pranë qeverisë Z. Hunger midis të tjerash trajtoi dhe fillimet e organizimit zyrtar e kushtetues të kontrollit të financave të shtetit shqiptar duke dhënë indikacionet mbi domosdoshmërinë e një instituti me fytyrë përëndimore që do të kontrollonte financat të cilat i bëri dhe publike. J. Hunger tërhoqi vëmendjen për mospërfshirjen e propozimit të parë të tij në rendin e ditës së Parlamentit të vendit, dhe për këtë do të shprehej se "mjerisht, asht për të ardhë keq...se një projekt që i përkiste krijimit të një Cour des comptes, kaq e nevojshme për vendin nuk u adoptua." Shpesh herë propozimet e Hungerit u shpërfillën, dhe kjo vinte sepse kërkesat e tij sipas mendimit të deputetëve mund të qenë të realizueshme për një shtet që gëzonte qëndrueshmëri të lartë politike dhe jo për Shqipërinë e asaj kohe.⁵⁴

Këshilltari i Qeverisë Hunger në Raportin e Dytë të tij për platformën e punëve të ardhshme të Qeverisë, duke pranuar me rezervë aktivitetin kontrollues të Ministrisë së Financave, nënvizoi si prioritet të pazëvendësueshëm misionin e revizionimit të financave të shtetit prej një organi të pavarur.

*"Nji nga pikat e riorganizimit financiar - theksonte ai - do të jetë krijimi i një "Cour des Comptes" krijim i dftuem jo vetëm për arësytet për të cilat asht në vendet e tjera, financat e të cilëve janë në rend më të mirë, por edhe për të vazhduem një kontroll preventif mbi shpenzimet, ky kontroll i domosdoshëm në këtë vënd, edhe sikur të mos hyjë në rolin e një "Cour des comptes"..."*⁵⁵.

⁵² Libri i Qarkoreve të M.P.Mbrendëshme të vjetit 1922-1923, Nr 5, f.43-44.

⁵³ Historia e Popullit Shqiptar. Vol.III.Akademia e Shkencave të Shqipërisë. Botimet Toena: Tiranë 2007, f.210.

⁵⁴ Po aty.

⁵⁵ Shkëputur nga "Fletorja Zyrtare", 12 Kallënduer(janar) 1924, f. 7

Më tej Z. Hunger nënvizonte se: "Sado që përgjithësisht duhet kursyem mbi gjithshka e

Krijimi i një organizmi kontrollues simbas perceptimit perëndimor, ishte një angazhim vijues i devizës së Kryetarit të Shtetit të asaj kohe, Ahmet Zogut, i cili në një deklaratë publike dhënë për gazetën “Shtypi”⁵⁶ shpaloste bindjen se “Shqipëria do t’i sillet jetës së perëndimit me çdo mënyrë. I kemi kërkuar Lidhjes së Kombeve një organizator për financat, të cillit do ti apim 75 mijë fr.ari në vjet. Me një fjalë do të ndjekim përparimin oksidental”. Këtë orientim properëndimor të shtetit shqiptar, e hasim dhe në shënimet mjeshtërisht të renditura të zvicerianit Karl I. Hoffer, që e njihte Shqipërinë nga koha e sundimit turk. Nën titullin “Shqipëria si kje e si asht”, ai informonte se “...kam formue në mendjen t’eme një mendim ose gjykim mjaft të shqyrtuem e të kjartë. Tue përprehë Shqipërinë e kohës së paraluftës e të kohës së luftës me Shqypninë e sotme, nuk mund të them tjetër veçse përparimi asht aq i madh sa nuk mund të mendohet!”⁵⁷.

Me këto lëvizje që u bënë nga qeveria në këtë kohë, të bien në sy aktivizimet e strukturave inspektuese si p.sh inspektimet e kryera në Zyrën Bujqësore të Vlorës (në gusht të vitit 1923), etj. Komisioni i posaçëm për kontrollimin e llogarive të kësaj Bashkie u ngrit në bazë të urdhërit telegrafik të Ministrisë së Financave dhe procedurat në shqyrtimin dhe kontrollimin e llogarive përfshinin vitet 1920-1923. Ai përbëhej nga Drejtori i Financave të Gjirokastrës, Drejtori i Financave të Vlorës, Prokurori i Gjyqit të Shkallës së Parë dhe një Anëtar i Këshillit të Bashkisë së Vlorës.

se nuk duhet me emnue zyrtarë të rinj, shpenzimi q’i do të bahet për vendimin e një Cour des comptes, do të jetë i lamë, pse *nevojisht* do të sjellë një përdorim të kursyeshëm e shpenzimet e kësaj “Cour des comptes”, do të jenë ma se të paguem prej kursimeve të mëdha q’i kjo do të dijë me realizue. Sot ky kontroll bahet vetëm prej një dege të Ministrisë së Financave, por kjo degë nuk ka mjaft personel për ta kryem mirë. Asht e vërtetë se mund tu shtohet personeli, por kjo nuk do të zhdukte nevojën e një “Cour des comptes”, *organ independent* e mbi të gjithë *zyrtarët njehtsimorë* të ngarkuem me vërtetimin e operacioneve financiare të bame prej Qeverisë ose të zyrtarëve të saj. Dihet mirë se dega e naltë përmendun e Ministrisë së Financave nuk do ta ketë kurrë independencën e duhur për këtë qëllim.

Me kontrollimin e saj preventif, “Cour des comptes” do të mund mbrenda vjetit budgetuer me parapa e propozue kursimet q’i mund të bëhen simbas rasavet. Krijimi *i shpejtë* i kësaj “Cour des comptes” asht mbas mendimit tem *i domosdoshëm* për përmirësimin e gjendjes financiare”.

56 “Shtypi”, nr.1, 7 kallenduer 1923, f. 2

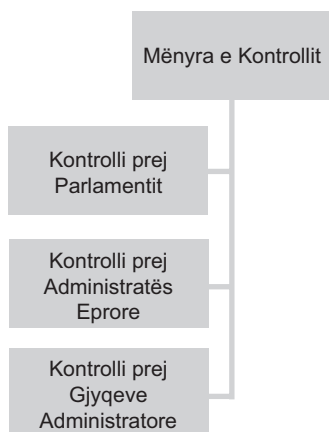
57 “Shtypi”, nr 15, 24.2.1923, f. 2.

Dr. Kristo Floqi

Për organizim kontrollues financiar mendime dhe studime të vyera u realizuan dhe nga intelektualët shqiptarë. Me mjaft vlerë është trajtimi teoriko-praktik i të drejtës sundimore të botuar në vitin 1923 nga Avokati Dr. Kristo Floqi. Në të ai nënvizoi se *"nën qeverinë e Ahmet Zogut për të parën herë u trajtua një projekt-ligj për një zyrë të këtillë kontrolli"*⁵⁸. Domosdoshmërinë e tij ai e komentonte me faktin se "për me veprue rregullisht mashina administrative është nevoja të vrojtohet e kontrollohet"⁵⁹.

Duke qenë se organet drejtuese (sundimore) mund të bëjnë gabime e shkaktajnë faje, ai analizonte se kontrolli administrativ vepron simbas nevojave në shumë mënyra dhe shpaloset në disa forma:

- a. *Kontroll i Administratës prej anës së Parlamentit.*
- b. *Kontroll i administratës prej administratës më të epërme simbas rendit hierarqik.*
- c. *Kontrolli i administratës prej popullit me anë të gjykatës administrative.*

► a. Forma e parë e kontrollit

Parlamenti përveç veprimtarisë ligjberëse ka dhe një detyrë tjetër shumë të rëndësishme, "kjo është kontrolli që bën mbi veprat e qeverisë dhe veçanërisht mbi ato të administratës dhe të nëpunësve që e funksionojnë"⁶⁰. Kontrolli parlamentar shtrihet mbi gjithë administratën

⁵⁸ K. Floqi: *Administrata ose e drejta sundimore*, Vlorë 1923, f. 409.

⁵⁹ Po aty, f. 394

⁶⁰ Po aty, f. 376.

dhe nëpunësit e saj dhe mbi çdo veprim të posaçëm administrues. Këtë aktivitet vrojtues e kontrollues Parlamenti e kryen përmes hetimeve se si zbatohen ligjet. Sipas optikës së viteve 1920-30 të drejtat e kontrollit Parlamentar ishin:

- Kontrolli ndëshkon çdo veprim të paligjshëm të administratës;
- Ka të drejtën me heqë vërejtje për çdo paudhësi, padrejtësi e pakujdesi për interesat e gjalla të shtetit;
- Ka të drejtë të disaprovtojë sjelljet e padrejta të qeveritarëve (kabinetit) për çdo dëm e faj që kanë shkaktuar prej djallëzije, tinëzije, pakujdesie ose pazotësie”.

b. Forma e dytë e kontrollit

Shumë rrallë takon që një nënshtetas të gjejë të drejtë, për një dëm që i shkakton një organ i administratës, drejtë përdrejtë prej Parlamentit. Për këto arsye Parlamenti me kontrollin që bën nuk mund të kënaqë veçanërisht shumë njerëz. Prandaj është e nevojshme një lloj tjetër kontrolli më e afërt me administratën qendrore e vendore. Këtë lloj kontrolli e vepron vetë administrata me anë të organeve të saj të cilët në këtë pikëpamje veprojnë hierarkisht, d.m.th “më e ulta shkallë administratore kontrollon e qorton më të ultën”⁶¹.

Nisur nga rregulli i njohur që çdo autoritet më i lartë gëzon të drejtën dhe detyrimin për kontrollin e autoritetit më të ulët, është parashikuar që : më i madhi nëpunës administratues mundet të kontrollojë më të voglin duke anuluar (prishur) jo vetëm ato veprime që kanë punuar jashtë ligjes, por edhe ato që u vepruan kot e paarsye, ose janë të tepërta, ose janë bërë kundër interesit të shtetit dhe të popullit.

Megjithatë, pavarësisht dobësisë që ka kjo formë e kontrollit, dhe kjo nuk është e mjaftueshme. Elemente tipizues ilustrativ të kësaj forme kontrolli janë aplikuar në vitin 1922, që është shpërfaqur përmes dokumentit esencial, Statutit të Kryqit të Kuq Shqiptar, (aprovuar nga Këshilli i Naltë i Shtetit Shqiptar më 4.5.1922). Më hollësisht statuti para së gjithash konfiguronte përgjegjësinë administrative të kësaj organizate për tu përgjigjur e dhënë llogari para institucioneve qendrore shtetërore. Sikundër përcaktohej në nenin 4 të kësaj rregullorje të përgjithëshme, “mbas ligjit të Kryqit të Kuq, nyji 19 të pranuem prej Qeverijes, shoqënia asht nën kontrollimin e Ministrieve të Punëve të Mbrendëshme e të Luftës”. Statuti vërente se për administrimin e këtij institucioni emërohej një kryetar honorifik, i cili emërohej nga Qeveria me dekret regjenti. Ky

⁶¹ Po aty, f. 378.

i fundit e caktonte Drejtorin e Përgjithshëm si administrator të shoqërisë . Sekuenca që na intereson në këtë dokument historik lidhet rigorozisht me kompetencën e Drejtorit të Përgjithshëm për të ngritur *Zyrën e Kritikut*, që perceptohej si mekanizëm fshikullues i dobësive në fushën e përdorimit rigoroz të frang-areve të shoqërisë dhe përcaktohej në nenin 24 të këtij Statuti. Tagri e autoriteti mbikqyrës i Kryetarit të Kryqit të Kuq, si përfaqësues i kupolës shtetërore në raport me Drejtorin e shoqërisë shfaqet në rregullimet e bëra përmes nenit 26 të tij. “Kryetari kur e sheh të arësyeshme kontrollon me një anëtar të Qeveries simbas nenit 10 ose pa anëtarë të Qeveries”⁶².

► c. Forma e tretë e kontrollit

Forma e tretë e kontrollit rrok gjyqet administrative. Me anën e këtij mjeti përfitohet e drejta dhe gjendet mënyra se “si duhet t’a veprorë kontrollin e tij mbi nëpunësin dëmprurës të administratës”. Ky mjet i ligjshëm quhet ankim.

Më tej nënvizohej se qëllimi i kërkesave ose ankesave të popullit të dëmtuar është ky që i damtuari kërkon prej administratës të ndrequrit e dëmit që ju shkaktua prej moszbatimit të drejtë të një ligje ose urdhëni, prej djallëzisë së nëpunësit dëmtues, prej pakujdesisë që rrëfeu, prej pazotësisë ose edhe prej mosmarrëveshjes së çështjes.

Punimi i Dr.Kristo Flloqit të bind se ankimet kishin karakter botor, shtetëror e të përgjithshëm dhe se administrata kur i paraqitej një ankim duhet të hetonte në dy drejtime:

- kur veprimi i nëpunësit ishte një veprim administrator ose jo?
- kur ishte vepruar simbas ligjës apo kundër tij?

Një set i veçantë i Gjyqeve Administrative është Zyra e Kontrollit të Llogarive (Cour des comptes). Kjo zyrë do të arësjetonte nëse përdorimi i të hollave të shtetit (qoftë për nxjerrjen, ashtu dhe për të shpenzuarit e tyre), bazohej në ligje e dispozita të posaçme, për të argumentuar nëse të ardhurat edhe shpenzimet e shtetit siguroheshin prej çdo keqpërdorimi.

Nevojën e formimit të një institucioni për kontrollimin e financave e kishin artikulluar shumë studies dhe profesionistë të fushës së financave që në vitet 1920-1923. Kështu, në artikullin “Buxheti dhe kontrollimi”, drejtori i gazetës “Elbasani” A.Hastopalli me forcë vinte theksin tek domosdoshmëria e kontrollit të financave shtetërore, e në rradhë të parë të buxhetit që ishte ligji i të ardhurave dhe shpenzimeve të vendit. “Kontrollimi i buxhetit,- shkruante Hastopalli - asht një nevojë aq e kuart

⁶² Statuti i Kryqit të Kuq Shqiptar. Shtypshkronja “Mbrothësia”. Kr.P. Luarasi. Tiranë 1922. f. 10.

dhe e kthjellët, sa q'i shifet e tepërme ç'do fjalë a provë q'i mund të bahet mbi të, pse asht e ditun q'i gjendja e vërtetë e një buxheti i mirë a i keq, sido q'i të jetë mund të matet e të kuptohet vetëm me masat q'i mirren për kontrollim...*duem të besojmë se aj ma i miri asht të formuemit e një këshilli kontrollues* të cillit duhet t'i epet kompetencë juridicare q'i të mund të baj punë mbi kontrollimin e llogaritarve e mbi deklaratat qi duhet të bajë vit për vit në parlament, tue tregue urdhënat e dhanun për pagim kundra mënyrës së votueme në buxhet"⁶³.

Mustafa Tragjasi,
deputeti i Vlorës, 1924

Ali Këlcyra,
deputet i Gjirokastrës, 1924

Me mjaft interes është diskutimi i çështjes së krijimit të një Këshilli Kontrollues si organ kompetent për të kontrolluar të ardhurat dhe të prishurat e shtetit, i bërë në Kuvendin Kushtetues i cili hapi punimet e tij më 21 janar 1924. Në mbledhjen e 30 të tij më 17 mars 1924 deputeti i Vlorës Mustafa Tragjasi, bëri propozimin për formimin e një Këshilli Kontrollues prej Asamblesë Kushtetuese që të bënte kontrollimin e të ardhurave dhe të prishurave të shtetit duke filluar nga viti 1920-1923.⁶⁴ Ky propozim u vu për diskutim në rendin e ditës së mbledhjes së 33-të të Kuvendit Kushtetues më datë 22 mars 1924 ⁶⁵ kur në krye të qeverisë ishte Shefqet Vërlaci dhe si ministër i Financave deri më 16 prill të 1924 ishte Luigj Gurakuqi. Dy ishin propozimet që u hodhën në këtë seancë propozimi i parë u bë nga deputeti Tragjasi⁶⁶ i cili u dha më sipër.

63 "Elbasani" artikulli "Buxheti dhe kontrollimi", 5 kallënduer (janar) 1923.

64 *Bisedimet e Kuvendit Kushtetues*. Mbledhja XXX. Viti i I. Nr.16. Tiranë 1924, f.334.

65 Po aty. Mbledhja XXXIII. Nr.18. f.378.

66 U lind në Tragjas më 1868. Ishte një nga deputetët e parë të parlamentit shqiptar në vitet 1923-1924, që propozoi në Asamblenë Kushtetuese për formimin një Këshilli Kontrollues për Financat. Një nga organizatorët kryesorë në Lëvizjen e Qershorit 1924. Për më gjerë shih: Bujar Leskaj. "Përfaqësuesit e e Vlorës në Kuvendin e Shqipërisë 1912-2009". Shtëpia Botuese Mediaprint. Tiranë 2009

Luigj Gurakuqi

Propozimi i dytë u bë nga deputeti Gjirokastrës Ali Këlcyrë i cili bashkohej në parim me kontrollin e financave të shtetit, por ishte në princip që ky kontroll të bëhej nga një organ kompetent që: *“... të ketë cilësinë e duhur e që të jetë larg nga atmosfera politike. Ky organ, i cili mund t’a kryejë këtë detyrë është vetëm Cour de Compts, dhe deri sa të mos kemi një organ të tillë nuk mund kurrë të kontrollojmë t’ardhurat dhe të prishurat e shtetit.”*⁶⁷ Ai insistoi që projekt ligjin e mëparshëm që u diskutua në parlamentin e vitit 1921-1923, të vihej në bisedim dhe të merrte miratimin dhe të Kuvendit Kushtetues që t’i hapej rruga krijimit të këtij institucioni të rëndësishëm për kontrollin e financave të shtetit, i cili do *“të verë pak dritë dhe rregull në paratë e shtetit”*⁶⁸. Propozimi i tij u mbështet nga shumica e deputetëve si Sulejman Starova, Milto Tutulani, Rauf Fico, Hafiz Xhemali etj. të cilët dhanë dhe mendime për funksionimin e këtij institucioni ku në të të zgjidheshin njerëz që të kenë njohuri të thella në financat, ky institucion të ishte permanent dhe një komision i përhershëm, siç e përcaktonte deputeti Tutulani, që të ketë një autoritet të veçantë dhe të jetë degë e fuqisë ekzekutive.⁶⁹ Të gjithë ishin të një mendje që projekt ligji të kalonte sa më parë dhe ky këshill të fillonte nga detyra. Propozimet u kaluan në votim, ai i Deputetit Tragjasi që ishte për kontrollin e bërë nga një komision i posaçëm nga Asambleja Kushtetuese fitoi vetëm tre vota dhe mbeti në pakicë. Fitoi propozimi i Ali Këlcyrës i mbështetur nga shumica e deputetëve prezent për formimin e Këshillit Kontrollues sipas statutit dhe të ishte një organ kompetent.

1.2.2 Roli i Komisionit Kontrollues të Financave në Qeverinë e Fan. S. Nolit

Më 16 qershor 1924 u formua menjëherë pas fitores së lëvizjes së qershorit Qeveria e Nolit. Ajo edhe pse u akuzua si një qeveri jo “legale” pasi nuk kishte dalë nga zgjedhjet u prit me shpresa të mëdha nga populli. Programi i saj politik që u shpall më 18 qershor, parashtronte reforma të rëndësishme ekonomike, politike dhe shoqërore me frymë demokratike. Noli në programin e tij politik prej 20 pikash, një program i shkurtër por shumë ambicoz, midis të tjerash u angazhua se qeverija

⁶⁷ Po aty., f.379

⁶⁸ Po aty.

⁶⁹ Po aty, f.385.

Fan S. Noli

e drejtuar prej tij do të demokratizonte dhe do të përsoste aparatin shtetëror. Për këtë qëllim duke bërë reforma rrënjësore në të gjitha degët e administratës, qeveria synonte të thjeshtëzonte aparatin shtetëror burokratik, t'u jepte kompetenca të plota organeve lokale dhe pavarësi të vërtetë organeve gjyqsore, të bënte reformimin e ligjeve të vjetëruara, të barazpeshonte buxhetin me kursime të forta, të ndërronte sistemin e taksave, të përmirësonte gjendjen e bujkut, të lehtësonte hyrjen e kapitalit të huaj...etj.⁷⁰

Por gjendja e rëndë ekonomike e financiare, ishte lejtmotiv i përditshëm që shoqëronte shqiptarët ngado, veçanërisht në zonat e thella malore. Këtë etapë të historisë së financave shtetërore shqiptare, në një analizë të bërë në gazetën "Tomorri" (10 maj 1924), sekretari i përgjithshëm i Ministrisë së Financave e përshkruante me këto fjalë: "Në një atmosferë rrethuese të errët e mbytëse, e plotë mjergull, me hapa të ngadalta e të pasigurta, në vjetin 1920 e me fillimin e kësaj periudhe, çfaqej manifestimi shumë i dobët i jetës financiare të vendit tonë me inagurimin për herë të parë të "buxheteve preventivë" vjetorë. Këto pa asnjë kriter hartoheshin dhe aprovoeshin me të ardhura të caktuara në shuma fiktive".⁷¹

Megjithë kohën e shkurtër të qeverimit të tij dhe kushteve mjaft të vështira ekonomike dhe financiare, me mjaft vlera dhe të spikatura kontributive për leminë e forcimit të kontrollit të financave të shtetit, janë tre aktet e nxjerra nga Qeveria e Nolit, konkretisht:

1. Dekret-ligjin e Këshillit të Lartë të Shtetit datë 29.8.1924 mbi formimin e një komisioni për kontrollimin e llogarive për financë të qendrës⁷²

Komisioni për Kontrollimin e Llogarive Financiare të Qendrës, ishte një *strukturë e përkohëshme*, që atashohej pranë Ministrisë së Financës, pas pranimit të bërë nga Këshilli Ministror. Ky komision që përbëhej prej 4 antarësh, *të cilët nuk ishin nëpunës të shtetit*, do të merrej me "kontrollimin e gjithë llogarive deri sot". Vlerësimi mbi instrumentin e kontrollit duket dhe në dekret-ligjin "Mbi shkurtime e shtime zyrash dhe nënpunësish në Ministrinë e Financave", ku janë shtuar dhe dy kontrollorë e një llogaritar për revizionin e arkave financiare.

Në këtë plan, pozitiv është fakti se financat orientoheshin nga skema

70 K. Dervishi. *Historia e Shtetit Shqiptar 1912-2005*. Shtëpia botuese 55. Tiranë 2006, f. 216.

71 "Tomorri". 10 maj 1924.

72 "Fletorja Zyrtare". Nr 32, 30 gusht 1924.

e kontrollit të llogarive, por sikundër dallohet, komisioni i kompozuar kishte mangësi për këto arsye:

- a. shkalla e organizimit ishte e një rangu të ulët, pasi komisioni atashohej nën Ministrinë e Financave, pavarësisht se përmblihte persona që nuk ishin pjesë e administratës shtetërore (në vetvete ky ishte një hop dhe avantazh për cilësinë e gjykimit të llogarive);
- b. fakti që njesia do të ishte e përkohëshme, flet për një punë të limituar, pavarësisht objektit të gjerë (kontrolli llogarive deri ditën e daljes së dekretit).

2. Vendimin e Këshillës Ministeriale për hetimin e veprimeve të ushtruara nga administratat e qeverive të mëparëshme⁷³

Vendimi i Këshillës Ministeriale (Nr.240, datë 17 korrik 1924), në thelb organizonte një komitet të përbërë nga përfaqësues të çdo ministrie, dhe do të kishte për qëllim “për të nxjerrë në shesh abuzimet e qeverive të kaluara”. Përfundimet e çdo ministrie do të depozitoheshin pranë një komisioni të ngritur posaçërisht për këtë qëllim, i cili kishte për detyrë:

- a. Të hetojë veprimet e ndryshme të ushtruara nga sejcila administratë dhe me nxjerrë në shesh dobësitë që eventualisht kanë rrjedhë prej tyre, në kurriz të arkës shtetërore,
- b. Me shqyrtuar llogaritë, në konformitet me ligjën në veprim,
- c. Me paraqitur në Këshillin Ministerial një raport të përgjithshëm mbi hetimet e bëra.

3. Shkresa (Qarkore) e Ministrisë së Punëve të Mbrendëshme, Nr 257 date 7.8.1924 drejtuar Prefekturave dhe Nënprefekturave me lëndë “Mbi kontrollimin e llogarive të Bashkinave”.⁷⁴

Veprimi i levave të kontrollit në administratat e Prefekturave u bë dinamik pas Qarkores së Gushtit 1924. Qarkorja urdhëronte Prefekurat për të hetuar veprimet e financave të varësisë së tyre.

“Lutemi, urdhëroni të formohet një komision nën kryesinë e Prefektit ndër Nënprefekturave tue pas për anë një nënpunës të financës një prej odës tregtare dhe një tjetër prej këshillit të bashkive dhe me anën e këtij komisioni të kontrollohen hollësisht llogaritë e Bashkive të atij qarku. Përfundimi të na bëhet i ditun me raport të veçantë”⁷⁵.

⁷³ “Fletorja Zyrtare”. 13 shtator 1924.

⁷⁴ “Qarkore e Ministrisë së Punëve të Mbrendëshme”, Nr 257, 07.08.1924

⁷⁵ “Fletorja Zyrtare”, nr.30, datë 13.8.1924, f. 5.

Rezultante e këtij procesi ishte sensibilizimi i zyrave të shtetit për të bërë publike Raportet e Komisioneve Shqyrtues të Llogarive Bashkiake. Kështu, p.sh në Nr. 2(9), datë 6.12.1924 të revistës “Xhoka” Prefekti i Durrësit publikonte pjesë të Raportit të Komisionit Shqyrtues të Llogarinave të Bashkisë së Durrësit.

Konteksti kontrollues bëhet evident sidomos në *cilësimin* “tue parapa sa e sa abuzime në detyrë, të cillat vërtetohen me reportin e Komisionit Shqyrtues të Llogarinave të Bashkies, e që kanë me u shpallë s’afërmi botënisht” dhe në *konstatimin* “kjo prefekturë tue pamun se interesin e arkës nuk po e mbronte drejtori komptent i saj, e ndoshta në mënyrë të tërthuert po e shpërdoronte, u shtërngue me e pushue nënpunësin e dekovilit nga puna dhe me lajmnue Ministrinë e Financave mbi çështjen”.

Qendrimi i vendosur i aparatit qeveritar të kryesuar nga Fan Noli lidhur me këtë çështje duket dhe në shkresën nr 257/II, date 19.X.1924, nënshkruar për Ministrinë e Mbrendëshme nga Haki Tefiku, për adresë të Prefekturave me këtë përmbajtje:

“Na lajmëroni përfundimin e qarkores nr 257, datë 7.8.1924 mbi kontrollimin e llogarive të Bashkive të atij Qarku”.⁷⁶ Krahës këtyre veprimeve shohim se në të gjitha ministritë u krijuan dhe komisione hetimore për korrupsionin dhe abuzimin e ministrave paraardhës si dhe nisën punën komisionet për reformat e premtuara. Programi politik megjithëse ishte shumë perëndimor, ai nuk u zabtua dot për shkak të gjysmëmasave të ndërmarra nga Qeveria e Nolit në zbatim të programit të saj. Këtu ndikoi dhe mungesa e mbështetjes financiare dhe faktorëve të tjerë të brendshëm dhe të jashtëm.⁷⁷

Jetëgjatësia shumë e shkurtër e këtij kabineti, mundësoi vetëm këto dy reforma në fushën e kontrollit të llogarive. Me lakonizëm gazetatat do të shkruanin se “qeveria e sotme bani sa munda, dmth zbatoi të gjithë pikat e programit të saj që u dukën të ishin të ngutëshme e ma të nevojëshme... kanë vu mjaftë sende të ngatërrueme në vijë, kanë pru mjaftë ndryshime të dobishme në çdo degë të administratës, janë përpjekë me çdo mënyrë me përmirësue gjendjen ekonomike të shtetit”.⁷⁸

Qeveria eci shumë ngadalë në përmbushjen e pikave të tjera të programit politik për kryerjen e reformës në administratën shtetërore, për reformimin e legjislacionit. Gjithashtu ajo u gjend e rrethuar dhe nuk organizoi një mbrojtje efikase ndaj trupës ushtarake të Ahmet Zogut i cili me mbështetjen e Jugosllavisë dhe i ndihmuar dhe nga Greqia dhe me pranimin e Italisë hyri në Tiranë më 24 dhjetor 1924 duke përmbysur qeverinë e Nolit.

⁷⁶ “Libri i Qarkoreve të vjetit 1923-1924”, nr 6, f. 430.

⁷⁷ A. Puto, *Demokracia e rrethuar*. Shtëpia botuese “8 Nëntori”, Tiranë 1990, f. 255.

⁷⁸ “Xhoka”, Tiranë 6.12.1924.

KREU II

KËSHILLI KONTROLLUES I FINANCAVE NË REPUBLIKËN PARLAMENTARE DHE NË MBRETËRINË E AHMET ZOGUT (1925-1939)

II.1 Këshilli Kontrollues i Financave në Republikën Parlamentare të Ahmet Zogut (1925-1928)

II.1.1 Këshilli Kontrollues i Financave si institucion kushtetues.

Me shtypjen e revolucionit të qershorit ose triumfin e Legalitetit në një situatë të pa stabilizuar, duke njohur dhe aspiratat e shqiptarëve për një regjim republikan, Ahmet Zogu vendosi të shpalli Republikën i bindur dhe se Europa do ta mirëpriste. Përvoja e Republikës shihej e nevojshme për gjendjen e brendshme të Shqipërisë sepse mendohej se vinte dhe si një periudhë qetësie midis republikës dhe monarkisë. Për të arritur këtë synim Zogu bëri lëvizje të shpejta politike. Qeveria e Iliaz Vrionit funksionoi deri më datën 5 janar, pas dorëheqjes së tij më datën 6 janar 1925 Ahmet Zogu mori detyrën e kryeministrit, mandat që ja dha Këshilli i Lartë. Më 17 janar 1925 me dekret të Këshillit të Lartë rifilloi punimet Kuvendi Kushtetues, i cili duhej të miratonte dhe kushtetutën. Në këto rrethana Ahmet Zogu mori përsipër zgjidhjen e dy detyrave të rëndësishme për konstituimin e vëndit përcaktimin e formës së qeverisjes dhe hartimin e një ligji themeltar të shtetit, duke bërë kështu dhe ndryshimet në kushtetutë si dhe zgjidhjen e problemeve ekonomike. Duke premtuar dhe një regjim të ashpër kursimi për të balancuar të ardhurat me shpenzimet etj. Më 21 janar 1925 deputetët shpallën krijimin e Republikën Parlamentare Shqiptare me Ahmet Zogun President, emërtimi i të cilit në dokumentet e kohës ishte Kryetar Shteti. Me këtë rast u ndërpre funksionimi i Këshillit të Naltë i dalë nga Kongresi i Lushnjes dhe Asamblea Kushtetuese u kthye në Parlament. Presidenti ishte dhe Kreu i Shtetit dhe Kryetar i ekzekutivit pra dhe kryeministër.¹ Kuvendi Kushtetues miratoi dhe Statutin e republikës më 2 mars të vitit 1925, ku objektivat themelore të cilit ishin konsolidimi i pavarësisë së shtetit të ri shqiptar dhe vendosja e një regjimi kushtetues republikan.

1 "Historia e Popullit Shqiptar" Vol.III.Akademia e Shkencave të Shqipërisë. Botimet Toena: Tiranë 2007, fq. 248.

Statuti themeltar i Republikës Shqiptare përbëhëj nga 142 artikuj të ndarë në katër kaptina dhe saksiononte se “Shqipëria është Republikë Parlamentare e kryesuar nga një kryetar”. Ahmet Zogu në fjalimin e tij u shpreh për forcimin e shtetit dhe për krijimin e një shteti të së drejtës ku ligjet të respektoheshin nga të gjithë dhe ambicia e tij ishte të arrinte një shtet të qendrueshëm ligjor në bazë të modeleve perëndimore me synime konsolidim i shtetit të ri shqiptar dhe vendosja e një regjimi kushtetues. Ky statut sanksiononte një formë të ngjashme qeverisjeje me atë të vendosur në Francë me ligjet kushtetuese të vitit 1875.² Një kujdes i veçantë në Statut midis të tjerash iu kushtua rolit që duhet të luante kontrolli financiar i shtetit dhe rëndësisë së madhe që kishte ngritja e tij si institucion kushtetues. Kjo gjeti pasqyrim dhe në kapituj e këtij statuti.

Kol Thaçi,
Kryetar i Këshillit Kontrollues 1925-1930 *

Lac Gera,
Anëtar i Këshillit Kontrollues, 1925-1930

Llambi Aleksi
Anëtar i Këshillit Kontrollues, 1925-1930

Këshilli Kontrollues i Financave u formua si institucion kushtetues dhe rregullohej nga artikujt nr. 93-97, pjesa C “Pushteti Përmbarues”

2 A. Anastasi . *Historia e të Drejtës Kushtetuese në Shqipëri. 1912-1939*, Pegi: Tiranë 2007, f. 73-74

* Shqipria më 1927, T. Selenica.

e Statutit Themeltar të Republikës Shqiptare³. Principet themelore të Statutit, që precizojnë domosdoshmërinë dhe profilizojnë karakterin e Këshillit Kontrollues janë dhënë më poshtë:

“Art.93-Financat e shtetit kontrollohen prej këshillit kontrollues të financave.

Art.94-Organizimi i këtij këshilli, mënyra e ushtrimit të zyrave të tij dhe cilësitë e misëve që e përbajnë caktohen në ligjën e posaçme.

Art.95-Të drejtatekëtijkëshillijanëkontrolli parashikues (preventiv) e ndërshkues (represiv) i llogarive të gjithë administratës së shtetit si dhe ato që caktohen në ligjën e posaçme.

Art.96-Kryetari dhe anëtarët e këtij këshilli emnohen prej kryetarit të Republikës dhe nëpunësit e tjerë, simbas ligjës.

Art.97-Patundëshmënia e Këshillit Kontrollues të financave, sigurohet në mënyrën e caktueme në këtë statut për miset e Gjyqit të Diktimit, me ndryshimin që ashtë vetëm për pesë vjetë që prej ditës së emnimit të sicilit prej tyre”.

Në zbatim të kërkesave të këtij statuti u përpunuan dhe u përgatit legjislacioni tjetër mbi zyrën e kontrollit të llogarive të shtetit (frengjisht kjo zyrë quhej *cour des comptes*, turqisht “divani muhasebat”, greqisht “elengtikon synedhrion etj). “Zyra e kontrollit është një autoritet administrativ i organizuar administrativisht për me kontrollue ata të cilët përdorjnë të hollat e shtetit njëashtu si edhe gjyqet civile kontrollojnë ata qytetas që përzjehen në përdorim të pasunisë së tjetërkujt”⁴. Modeli i adoptuar i Këshillit Kontrollues Shqiptar ishte sipas rekuizitave të skemës franceze, dhe ky model u legjitimua deri në aspekte formale të identikitit të këtij institucioni (në vulën rrethore dygjuheshe të Këshillit Kontrollues shkruhej *Cour des comptes*). Në panoramën parathënëse të botimit të T.Selenicës të quajtur “Shqipëria më 1927”, ballafaqohemi me rekuizitat dhe fushë veprimin e institucioneve të shtetit shqiptar të asaj periudhe. Një kapitull i posaçëm në këtë punim, një faqe shpalosje prezantimi i është rezervuar “Këshillit Kontrollues të Financave (*Cour des Comptes*), ku gjejmë të dhënë në mënyrën më të presuar objektin e plotë të veprimtarisë zyrtare të këtij institucioni me rëndësi kombëtare:

“Financat e shtetit, kontrollohen prej këshillit kontrollues të financave, i cili formohet prej këtyre zotrinjve:

Kryetar i Këshillit (*President de la Cour des Comptes*) Z.Kol Thaci,

3 Statuti Themeltar i Republikës Shqiptare,botuar në nr.8 “Fletore Zyrtare”,, më 7 mars 1925.

4 Dr.K.Flloqi. *Administrata ose e drejta sundimore*.Vlorë 1923, f. 396.

Anëtar i këshillit (Conseiller de la Cour des Comptes) Z. Lec Gera,
Anëtar i këshillit (Conseiller de la Cour des Comptes) Z. Llambi Aleksi.

Si mbas art.95 të Statutit themeltar të drejtat e këtij këshilli janë kontrolli preventivë (parashikues) e represiv (ndëshkues) i llogarive të gjithë administratës së shtetit dhe prandaj gjithë llogaritarët e ministrive dhe provincave edhe atë administrative të ndryshme, arkëtarët e gjithë nënpunësat që marrin e apin të hollat e shtetit, të provincave, të bashkive, të shoqërive mirëbërëse, të letrave me vlefte si të postës dhe të timbravet, dhe depozitat që i përkasin shtetit janë nën kontrollin e këshillit në fjalë. Pra, gjithë urdhnat që nepen nga ana e gjithë ministrive për pagesë pikësëpari 68 orë më parë lipset të shkojnë nga dora e këshillit, i cili në një kohë të shkurtë është i detyruar t'i krahasojë me budgetin e pranuar prej parlamentit dhe të bëjë viston. Kur një urdhën pagimi nuk vistrohet nga këshilli kontrollues n'asnjë mënyrë nuk mund të viret në veprim për pagesë, por në rast t'insistimit ky asht i detyruar për të vistuar duke vënë fjalën "me rezervë" e duke referuar çështjen në Këshillin Ministrues, ku si të bisedohet i paraqitet Kryetarit të Republikës më pëlqim ose me mospëlqim. Këshilli është i detyruar të bëjë dhe kontrollimin definitivë të llogarive të përvitëshme të ministrive dhe provincave. Ky këshill si të kontrollojë të gjithë llogaritë e paraqitura nga Ministria e Financave, mbrenda sesionit parlamentar ia paraqet pushtetit legjislativ budgetin konsumtiv bashkë me një raport ku dëfton të gjithë të metat, të gjithë mungesat që do të shohë nga zbatimi i ligjeve financiare ashtu dhe në zbatimin e ligjës së buxhetit. Këshilli Kontrollues në fund të çdo viti është i detyruar për me i paraqit një raport Kryesisë së Këshillit Ministror mbi situatën financiare të shtetit, kopja e së cilës u ndahet dhe deputetëve. Këshilli kontrollues është independent, nuk varet prej asnjë ministrie dhe formohet prej një kryetari e dy antarëve, të cilët t'emnuar prej Kryetarit të Republikës janë të patundshëm për 5 vjet".⁵

Zyra e Kontrollit të Llogarive që u ngrit nën qeverimin e Ahmet Zogut kishte ngjashmëri me sistemin kontrollues të shtetit francez. Me ngritjen e Këshillit Kontrollues të Financave Ahmet Zogu krijoi një strukturë ekonomike politike që e kishte nën kontrollin e tij dhe që do t'i jepte mundësi të përqëndrohej në kapërcimin e gjendjes së vështirë financiare të vendit dhe sigurimit të një aleance të jashtëme të fortë për të kaluar vështirësitë ekonomike. Kjo u duk dhe në politikat e dhënies së koncesioneve shteteve të huaja sidomos kapitalit italian.

Shteti shqiptar i dha koncesione të rëndësishme kapitalit financiar italian me krijimin e Bankës Kombëtare e cila ishte shumë e domosdoshme për Shqipërinë, pasi asaj i mungonte dhe një monedhë e njesuar, pa të cilën nuk mund të kryeshin veprime të rregullta financiare dhe ekonomike. Për këtë krijuan dhe frangun shqiptar.

⁵ T.Selenica. *Shqipëria më 1927*. Tiranë, botim i vitit 1928, f. XLIX.

Hiqmet Delvina

Në pranverën e vitit 1925 u shkaktua kriza ministeriale që ishte e lidhur me skandalin e ministrit të Financave Myfit Libohova në çështjen e krijimit të Bankës Kombëtare të Shqipërisë si bankë emisioni e krediti. Kabineti dha dorëheqjen dhe i dha mundësinë Zogut që disa nga ministrat ti kalonte në rezervë. Vlerësimet për ministrat e larguar nga Këshilli Kontrollues ishin negative. Gjatë paraqitjes së qeverisë në parlament plasi skandali i Myfit Libohovës. Hiqmet Delvina i dha goditjen Libohovës për aferat e tij në çështjen e BKSH dhe për përfitimet personale. Ai u akuzua për përfitime personale dhe shpërdorim të pasurisë së shtetit dhe për korrupsion. Një grup prej 11 deputetësh kërkuan krijimin e një komisioni parlamentar prej 9 vetësh për hetimin e çështjes. Komisioni punoi nën drejtimin e Reuf Ficos dhe i paraqiti parlamentit rezultatet e hetimit duke e akuzuar për tradhëti të lartë sepse kishte fshehur tre dokumente sekrete të huasë. Libohova u akuzua për një dëm të bërë shtetit deri në 10000 mijë franga dhe përvetësim 1 milion franga ari në formë ryshfeti. Në përfundim të hetimeve, komisioni hetimor vuri në dukje se ministri i Financave Myfit Libohova ia kishte mbajtur të fshehtë opinionit publik shqiptar afatin e nënshkrimit të aksioneve që skadonte më 5 maj 1925, ai kishte mashtruar parlamentin, kur kishte deklaruar se e kishte vënë në dijeni opinionin publik shqiptar se regjistrimi i aksioneve merrte fund në këtë afat. Në raportin e Komisionit hetimor parlamentar theksohej se "Me këtë dhe me veprime të tjera të parregullta ministri i Financave Myfit Libohova kishte kryer veprime në dëm të interesave kombëtare të Shqipërisë dhe se ua kishte falur të drejtat e Shqipërisë të huajve."⁶ Parlamenti debatoi ashpër lidhur me çështjen, por kjo nuk shkoi deri në fund, deri në gjyq sepse në të qenë përfshirë shumë të tjerë dhe vetë presidenti. Kështu që çështja u mbyll.⁷

6 Raport i Komisionit hetues parlamentar mbi veprimet e z. Muftit Libohova, ish Ministër i Financave dhe zv.ministër i Punëve të Jashtme, botuar në Dhoma e Deputetëve, Tiranë, nëntor 1925, f.30-32; K.Frashëri. *Monedha, krediti dhe banka në Shqipëri gjatë shekujve*. Botimet Toena. Tiranë 2011, f.100.

7 *Historia e Popullit Shqiptar*. Vol.III. Akademia e Shkencave të Shqipërisë. Botimet Toena: Tiranë 2007, f.262; K. Dervishi. *Historia e Shtetit Shqiptar 1912-2005*. Shtëpia Botuese 55: Tiranë 2006, f. 250-251.

INDIPENDENCA

Çdo numur shitet 2/4 kor.

Pajtime: për një mot: Në Shqipëri fr. ar 10.
Për-Jashin " " 20.
N' Amerikë Doll. 4.

Botime: Në faqën e dytë radha koron 1.00.
" " e tre " " 0.70.
" " e katërt " " 0.50.
Reklamë e etj. paguhet pas mbarë të veçantë.

Adresa telegrafike: "Indipendence Shqiptare", Tiranë

SHQIPTARE

GAZETË POLITIKE E LETRARE

Del përkohësisht një herë në javë.

Direktor-redaktor: KR. FLOQI

Detyrë e Parodhi

Çështja e abuzimeve të rëndë që ka vepëruar ish Min. i Financave Z. Mufid Libohova mbi kurrin të Shtetit e të popullit është sot çështja e ditës rotull së cilës janë drejtuar gjithë syt e kombit Shqiptar.

asë prej 50.000,000 fr. arit, zbatimi i akordit ekzekutiv me Nr. 18, që nuk e kish pranuar Këshilli Ministruer, po e nenëshkroi vetë Z. e tij M. Libohova me përfaqësuesin e Bankës, këto nuk janë faktë që e dënojnë me trahiti të

Durrësit edhe më fort mbi prishjen e fondit rezerv të Min. P. Jashin prej 14.000 fr. prej Z. M. Libohovës për një të vetë-thënë misjon politik. Komisioni hetues përfundoi të benjë edhe këtu detyrën e tij. Po duam të marrim vesh për ç' arësye e qellim e mbrojnë ish Min. e Financave edhe Zev. Min. të

interesat vitale të popullit dhe dignitetin e naltë të Shtetit edhe sa do që, si njerës, na vjen keq se akuzojmë një ish mik, po si patriotë përmushim një detyrë të naltë, për të cilën do t' ishim fajtorë kriminelë e tradhtorë në qoftë se prej frike, ose prej hatëri i shumangeshim asaj detyre.

"Indipendence Shqiptare". Mbi aferat e Myfit Libohovës

Konsiderohet i rëndësishëm fakti që gjatë kësaj kohe fillonte ristrukturimi i auditimit bankar krahas me konstituimin me 2 shtator 1925 të Bankës së Shqipërisë. Kështu, në pajtim me kërkesat e Statutit të saj caktoheshin në përbërje të Këshillit të saj Administrativ dhe mbikqyrësit e saj, Sindikët Efektivë (tre persona) dhe Sindikët Plotësues (dy persona). Historiku i Bankës së Shqipërisë ka shpalosur më shumë se njëherë këtë kompozicion. Sindiket Efektive ishin Vincenzo Azzolini, Ajet Libohova dhe Francesco Motta. Sindike Plotësues ishin emruar Giuseppe Marino dhe Massimo Aureli.⁸

Në rrafshin praktik, para krijimit të Këshillit Kontrollues episode të shkëputura të mbikqyrjes, kryqëzimit të informtave financiare për zbardhjen e të vërtetës, kontrollimit dhe hetimit financiar etj. duket se janë ndërmarrë nga dikasteret e veçanta të shtetit, por në mënyrë cilësisht fragmentare e të pakoordinuar. Hetimet financiare dhe mbikqyrjet dokumentare fokusoheshin në objekte të qëllimit dhe porosisë shtetore. Mund të sjellim në vëmendje të lexuesve shkresën nr 773 të protokollit të MP Mbrendëshme, datë 21.03.1925 për Prefekturat, ku konfidencialisht kërkohej të ndërmerreshin "hetime të imta dhe të na lajmëroni degët e shoqënisë Bashkimi të atij Qarku, sa të holla kanë pasë në arkë të tyne

8 Informacioni është shfrytëzuar nga Historiku i Bankës Qendrore në Shqipëri, Tiranë tetor 2003, përgatitur nga I.Fishta, E.Uruci, K.Postoli, Ll.Balliu etj. dhe redaktuar nga Adriana Meko.

dhe këto të holla sot ku ndodhen". Rrjedhim logjik i kësaj trajektorje të orientuar ishte dhe shpallja e dekret-ligjës mbi detyrimin e nxjerrësave të të ardhurave shtetore për të derdhur të ardhurat në arkat e Intendencave Financiare dhe mbi ndalimin e paradhënieve etj.

II.1.2 Funksionimi i Këshillit Kontrollues të Financave në Republikën Parlamentare

Dokumenti i parë specifik me vlera historike e shkencore dhe me rëndësi për teorinë dhe praktikën e formimit të institutit të kontrollit të financave në Shqipëri mund të konsiderohet Dekret-Ligja e datës 20 maj 1925 "Mbi formimin e Këshillit Kontrollues". Jehona e këtij eventi do të evokohej në shumë burime zyrtare e gazeta të asaj kohe. Gazeta "Indipendence Shqiptare" ne artikullin « Këshilla Kontrolluese ose Cour des Comptes » shkruante kështu për krijimin e këtij Këshilli: *"Formimi i Këshillit Kontrollues do t'i pres hovin çdo padrejtësie e abuzimi të bamun në dëm të arkës dhe ky hap konsiderohet si hap i parë që po hedh Republika e re në fushatën e responsabilitetit të veprave, duke i patur këto nën një kontroll tepër të ngushtë"*⁹. Po kështu Dekret - Ligji u botua dhe në mjaft organe të tjera të shtypit¹⁰

Diskutimi për të si projekt ligj siç e pamë më lartë ishte bërë dhe më parë në mbledhjen e 30 -të dhe 33-të të Asamblesë Kushtetuese ku morri votbesimin, e para të krijohet si organ kushtetues dhe e dyta si projekt ligj ti kalonte për diskutim komisionit dhe më pas të merrte votbesimin në parlament. Me shpalljen e Republikës Kryetari i saj Ahmet Zogu gjatë kohës që parlamenti nuk ishte mbledhur miratoi dekret ligjin dhe e shpalli atë. Këshilli Kontrollues filloi funksionimin e tij pesë ditë para se të fillonte punën parlamenti. Qeverija e dërgoi Dekret ligjin për miratim në parlament, dhe në tre mbledhje të tij në Dhomën e Deputetëve dekret ligji u morr në shqyrtim. Për mënyrën e miratimit të tij u bënë mjaft diskutime nga pikëpamja juridike duke iu referuar dhe Statutit të Republikës. Në mbledhjen e 9-të më 15 qershor 1925 deputeti Kristo Floqi duke u mbështetur në artikullin 88 të statutit theksoi se *"Kur trupat legjislative ndodhen në pushim (ishte fjala për Dhomën e Deputetëve dhe të Senatit) qeverija ka të drejtë të bëjë Dekret ligje dhe këto do ti parashtrohen*

9 "Këshilla Kontrolluese ose Cour des Comptes", botuar në "Indipendence Shqiptare", viti 1925, Nr. 27, 26 maj, f. 3.

10 "Dekret-Ligja "Mbi formimin e Këshillit Kontrollues financiar" botuar në, "Labërija" viti 1925, nr. 7, 25 maj, faqe 2; "Tiranë" viti 1925, Nr. 18(59), 28 qershor, faqe 2; "Koha", viti 1925, Nr. 222, 23 maj, faqe 2; "Dajti", viti 1925, Nr. 79, 28 maj, faqe 1) etj.

REPUBLIKA SHQIPTARE
Fletorja Zyrtare
Sundohet me anen e Zyres së Shtypit

FAJTIME: për një anë të 12 në 12
Shprehjet: të 20 (shprehjet)
Drejtimi: Zyra e Shtypit
TIRANË
Në shtet të jashtë të ar 1.05. e jashtë të kalendrit të ar 1.05.

Dekret- Ligja e 20.05.1925 për krijimin e Këshillit Kontrollues

Neni I. Krijohet Këshilli Kontrollues i Financave me ndëjen në kryqet

Neni II. Këshilli Kontrollues i Financave përbahehet prej një kryetari dy anëtarëve një sekretari dhe prej tre referendarëve një kopist një protokolli arshivist; por ë rast nevojë referendarët mund të shtohen por jo më tepër se pesë

Neni III. Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Kontrollues të Financave janë të paturdhshëm për pesë vjet. Mënyra e emnimit të tyre bahet në bazë të nenit 96 të statutit

Neni IV. Referendarët e Sekretarit zgjidhen me propozimin e Kryetarit të Këshillit Kontrollues nga ana e Këshillit Ministror dhe emnohen me dekret të presidentit të Republikës. Kopisti me protokolli emnohen me dekret të Kryetarit të Këshillit Kontrollues.

Neni V. Kryetari dhe antarët duhet të kenë moshën 30 vjetësh e lartë dhe 58 e poshtë, të kenë mbarue degën e drejtësisë ose të mbyllë universitetin ose një shkollë të natës tregëtie dhe të kenë bërë karrier në degën e financës të jenë të pa dënuem me dënim q rëxhon të drejtat politike. Preferohet si kryetar ay q dinë së paku njëzet prej gjuhëve Françezisht, Gjermanisht, Anglisht, Italisht
Kryetari dhe antarët e KK-së nuk mund të marrin nëpunësinë me rogi nëpër kompanie ose shoqëri private tregtare e industrisë të ndrehuna në Shqipëri dhe janë të ndaluem me u marrë me tregëti vetë.

Neni VI. Referendarët duhet të kenë moshën 28 vjetësh e lartë dhe 58 e poshtë të kenë mbarue mësimet e një Lëvizje a të një shkolle tregëtie dhe vetën të një Gjymnaz të ndjekun prej një praktikë pesë vjetësh në degën financiare a në një bankë a pot ë kenë flue një dënim mas një gjatë edhe të më të kenë pësue një dënim q të kenë shkaktuem humbjen e të drejtave politike.

Neni VII. Kryetari dhe antarët merren në Gjyq për shkak të abuzimit të detyrës me dekret të Presidentit të Republikës mba një hetim prej një komisioni të posaçëm të përfaqësuar prej të parlamentaresh edhe prej dy senatorësh. Vendimi definitiv i të marrun në Gjyq bahet mbas një vendimi të parlamentit dhe të senatit me dy të tretat e votave që ndodhen.

Neni VIII. Referendat merren në Gjyq për abuzim detyrë mbas një hetimi q bahet me kërkesën e Kryetarit prej një antari të Këshillit Kontrollues të shenjuem nga ana e Kryetarit një referendari dhe Kryesekretarit. Në mungesën e njërit prej tyre vendin e xen një referendar q nuk është i përçim n'abuzim. Për Kryesekretarin shenjoheh një antar e dy referendarë. Zëvendësit i shënjon Kryetari. Vendimi definitiv i të marrun në Gjyq epet prej trupit të Këshillit nën kryesinë e Kretarit Ky trup kur tregon nevojën e të marrun në Gjyq leter helmet me gjithë dokumentat ia paraqet Kryetarit të Këshillit Ministror i cili e cil epet në Gjyq. Për mungesë detyrës të tyre Kryetari me vendimin e Këshillit merr masat e duhuna.

Neni IX. Roga e Kryetarit është një me atë të Kryetarit të Diktimit; roga e antarëve një me atë të antarëve të Diktimit

Neni X. Referendarët edhe Kryesekretari marrin një rrogë prej 350 Fr. ar

Neni XI. Kryetari dhe anëtarët bajnë be para Presidentit të Republikës referendarët me Kryesekretarin para Kryetarit të tyre.

Detyrat e Këshillit

Neni XII. Të gjithë logarritë e ministere dhe të provincave edhe ata t'administratave të ndryshme arkëtarët e të gjithë nëpunësat q marrin e apin të hollat e shtetit të provincave, bashkëve të shoqërive mirëbërëse, të letrave me vlefësi, sit ë postës dhe të timbravet, dhe depozitat e teshavet q i përçasin Shtetit janë nën kontrollin e Këshillit në fjalë.

Neni XIII. Ky kontrollim ndahet dysh
a) Kontrollim preventiv
b) Kontrollim definitiv

Neni XIV. Kontrolli preventive është kontrollimi i të gjithë urdhërësive q nepen nga ana e të gjithë Ministrave për pagesa në qendër a nëpër zyra tjera paguese me havalë e konsistion në të mbimbim-kyrjen e këtyrë urdhërësive a jan pikë për pikë conform me ligjen e budgetit në veprim a jo. Prandaj të gjitha urdhërat kësdore pikëspari 68 orë më parë lypset të shkojnë nga dora e e Këshillit i cili në një kohë të shkurtër jo më tepër se 68 orësh e sipër është i detyruem t'i krahasojë me buxhetin e pranuem prej parlamentit dhe i vërtetuem me raktifikimin e fuqisë sovranë. KK-ja në të gjitha kontratat e projektet q i përçasin Financës dhe ekonomisë së vendit jep mendimin e vet kurse i referohet prej Këshillit Ministror para se ky t'i vëjë në bisedimin e vet.

Neni XV. Kur një urdhër pagimi nuk vishet nga KK-ja as me një mënyrë nuk mund të vihet në veprim për pagës.

Neni XVI. Në rastin e insinimit të një pagese të refuzueme për KK-së ky është i detyruem me vistes tue vue fjalën "me rezerv" tue e referencë çështjen në Këshillin Ministror, ku si të bisedohet i paraqet Kryetarit të Republikës për pëlqim ose mospëlqim

Neni XVII. KK-ja detyrohet të mporjë mos ndryshimin e kapitujve as t'artikujve; vetën në rast të ndonjë nevojë Ministrat kompetente mund të ndryshojnë artikullat e një kapitulli në marrëveshje me KK-në dhe në rast konflikt çështja i referohet Këshillit Ministror dhe veprohet mas vendimit të tij.

Neni XVIII. Kontrollimi definitiv i Këshillit bahet në dy mënyra:
a) Kontrollim i përmëshëm i logaritve të gjuhë Ministror
b) Kontrollim i logaritve të Ministrave dhe të provincave ashtu dhe t'atyne zyrtarëve që marrin oae apin të hollat e Shtetit; të Bashkëve dhe të shoqërive mirëbase q mshjellin të holla prej popullit

Neni XIX. Çdo logaritë e çdo zyrtar q merr e ep të holla mbas detyrës që i ngarkon ligja ose një Minister Prefek e Direktor i një zrye dhe në qoftë provizor asht i detyruem t'ua paraqesë Këshilli logarinat me gjithë pjesët justifikative mot për mot. Përkundrazi Këshilli vendos kërkimin e dënimin të zyrtarëve në fjalë.

Procedura e Kontrollimit

Neni XX. Logaritë e përvjetshme (salmuhasebesi) të Ministrave edhe logaritë e provincave i paraqetn Këshillit. Kryetari i ndan në dysh tue i dhanë nga një pjesë secilit prej antarëve. Së pari referendari i këtyrë logaritë në shkallën e parë, mandej antar i revizion dmt i këtyrë logaritë q kanë dalë nga dora e referendarit.

Neni XXI. Në fund të Kontrollimit logaritë e çdo nëpunësi financiar për çdo vjet budgetore dalin baras ose mbetë. Në rastin e dytë dmt kur dal më të i paraqetn Kryetarit; ky me dy antarë e tjerë formojnë një Këshillë hetojnë çështjen e në fund të bisedes me shumicë votash apin vendimin me të cilin caktohet nëse nëpunësi me të vërtetë ka dalë mbetë a po jo ka gabim ose abuzim. Në rast gabim vendos pëlqimin e të mbetës prej nëpunësit dhe në rastë t'abuzimit përfundim i vendimit me anë të Ministrat të Financave i paraqetn Ghykatores kompetente për gjykim të nëpunësit

Neni XXII. Gjykatoria përfundim e logaritve të kontrollueme prej Këshillit me përfundim e abuzimit e quan një argument deri sat ë provohet e kundërtë.
Neni XXIII. Këshilli kur të ketë mbarue kontrollimin e logaritve të çdo logaritit ose të çdo nëpunësi q merr e ep të holla qoftë dhe provizorish, ep një vendim për vërtetimin e logaritve në rregull. Ky vendim quhet konformitet.

Neni XXIV. Këshilli mbasi të kontrolojë logaritë vjetore të çdo ministrie e t i gjaje në rregull jep një vendim konformiteti përgjithësisht.

Neni XXV. Këshilli vendos për lirin e pengut të një pasurie të tregueme si garanti prej çdo nëpunësi q merr e ep të hollat e Shtetit të provincave të bashkëve a të çdo shoqërie mirbase q merr të holla nga populli ashtu edhe paksimin a ndrimin e garantis kur lyp nevoja

Neni XXVI. Çdo nëpunësi i madh a i vogël q merr e ep të holla e q i nënshtrohet kontrollimit të logaritve ka të drejtë të kërkojë revizionin e logaritve rishikaj tue provuem se në kontrollimin e parë është haruem një qftër ose gabimishit asht regjistru me pak ose ma tepër. Ky gabim lypset të provohet në përfundim e kontrollimit të një logaritë tjetër q ka relacion me të parën.

Neni XXVII. Vjetit financiar caktohet me ligën e kontabilitetit e të budgetit vjetë për të cilin çdo nëpunësi përgjegjës për çështje financiare asht i detyruem mbas kës ligi t'api logaritë. Përkundrazi veprohet mbas paragrafit të fundit të nenit 19.

Neni XXVIII. Kryetari i Këshillit ka të drejtë të thërrasë çdo nëpunësi për me marrë shpjegime mbi logaritë dhe pjesët justifikuese ku bazohet logaritja. Kryetari detyrohet me u kujdesue për shpjegimin e vërtetimeve ashtu edhe për të xjerrun e tatimeve si mbas ligjeve q janë në fuqi, dhe për mosvotimin e të paraqitun për kontrollim të logaritve t'atyne nëpunësive q i mbas kës ligji janë të detyruem të paraqesin logaritë.

Neni XXIX. Çdo nëpunësi financiar q transferohet prej një vendi në tjetrin a hiqet nga puna a jep dorëheqjen asht i detyruem mbrend një muaji të paraqesë logaritë me pjesët e justifikative në Ministri të Financave. Këto logaritë i paraqetn Këshillit i cili mbasi t'i kontrolojë jep vendimin: konformiteti, gabim ose abuzim. Në rastë të parë nëpunësi quhet i lamë, në të dytën paguen gabimin në të tretën epet në Gjyq. Pa u kryem këto vepra nëpunësi as nuk lironet as nuk mund të fillojë në shërbimin tjetër.

Dispozita të ndryshme

Neni XXX. Ministria e Financave mbas vepimit të vitt buxhetor është e detyruar të mbledhë me të shpejtë të gjitha logaritë definitive të zyrtare të qendrës e të provincave

Kryetari i Republikës

AHMET ZOGU

Ministri i Financave e zëvmin	Ministri i Drejtësisë i Pun. të Jashtme
MUFIT LIBOHOVA	PETRO POGA
Min. i Pun. Botore e Bujqësisë	Min. i Punëve të Brendshme
KOÇO KOTA	CENA KRYEZIU

Faksimile e Dekret-igjit 20.05.1925

pushtetit legjislativ në fillim të sesionit të afërm për shqyrtim dhe pranim” dhe kur legjislativi thotë “Për shqyrtim” e shqyrton, e modifikon e refuzon ose e pranon.¹¹ Për këto veprime duhet ti referohen komisionit. Nga mjaft deputetë kjo ndërmarrje e qeverisë u vlerësua si një hap i domozdoshëm, duke e ditur se kur ti paraqitej parlamentit do të pranohej.¹² Deputeti Hiqmet Delvina analizoi dhe diferencën që ekzistonte midis Projekt ligjës dhe Dekret ligjës, ndërsa e para ishte vetëm deri sa të mblidhej parlamenti, Dekret ligja që në zbatim dhe kur hapej parlamenti dhe i paraqitej atij si Projekt ligj për të marrë formën e ligjit. Dhe që të merrte formën e ligjit pranohej në princip të dërgohej në komision. Peshën më të madhe të diskutimit në këto mbledhje e mbajtën juristët më me përvojë dhe vlen të theksohen mendimet me vlerë juridike që ata sollën në interpretimin dhe miratimin e këtij Dekret ligji nga parlamenti.

Vlen të theksohet diskutimi i Stavro Stavrit i cili solli dhe një argumentim më teorik nga përvojat europiane në rastet e diskutimit të Dekret ligjeve. Ai argumentonte se këtë Dekret ligj nuk e shihte të arësyeshme që ti kalonte komisionit se ai mund ta shqyrtonte dhe ta rëzonte. Në rastin kur Dhoma e Deputetëve i thoshte komisionit se këtë Dekret ligj e ka pranuar dhe ti komision ta shqyrtosh e konsideronte të pa drejtë.¹³ Po në mbledhjen e 10 argumentonte se Dekret ligji “është ligj pasi e kanë bërë ministrat dhe ka dekretin e sovranit” pra të Kryetarit të Republikës dhe se Dekret ligji as mund të ndryshohet dhe as mund të modifikohet, për këtë arësye dhe Dhoma e Deputetëve nuk kishte të drejtë ta korregjonte.¹⁴ Ai që i mendimit në dallim me deputetet e tjerë jurist si Kristo Floqi, Hysen Vrioni, Rauf Fico, Milto Tutulani që Dekret ligja të vinte në parlament të diskutohej nga deputetët dhe ata të jepnin mendimin e tyre ose e pranojnë ose e refuzojnë, pa i bërë ndryshime dhe pa e dërguar në komision. Në mbledhjen e 10-të u hodh në votë që të shtyhej diskutimi dhe tre ditë. Në mbledhjen e 11-të në debatin parlamentar deputeti Reuf Fico këmbënguli se në parim e dinin si procedurë po duke iu referuar përvojës juridike të parlamentit shqiptar, i cili gjithnjë i ka dërguar Dekret ligjet në parlament dhe i ka shqyrtuar si projekt ligje në komisione.¹⁵ Nga kryetari i Dhomës së Deputetëve Mihal Kaso u hodh në votim nominal version i parë që Dekret ligji i paraqitur nga qeverija të dërgohej për shqyrtim në komision dhe version i dytë që Dekret ligji të mos dërgohej në komision por të bisedohej në parlament refuzohej apo pranohej en blok. Kur u bë ky diskutim për këtë Dekret ligj në parlament, deputetët patën parasysh që me votimin

11 *Bisedimet e Dhomës së Deputetëve*. Mbledhja e 9-të, Viti i I. Nr. 3. Tiranë 1925, f. 56.

12 Po aty, f. 57.

13 Po aty, f. 58

14 *Bisedimet e Dhomës së Deputetëve*. Mbledhja e 10-të, Viti i I. Nr. 3. Tiranë 1925, f. 64.

15 *Bisedimet e Dhomës së Deputetëve*. Mbledhja e 11-të, Viti i I. Nr. 3. Tiranë 1925, f. 84.

që do të bënin t'i jepej zgjidhje për procedurë të gjitha Dekret ligjeve të dërguara nga qeveria në parlament. Në votimin e zhvilluar shumica e Dhomës së Deputetëve me shumicë votash vendosi që të gjitha Dekret ligjet t'i referoheshin komisionit për shqyrtim.

Parlamentarët e vitit 1925

Në këtë frymë vazhdoi bisedimi për Dekret ligjin e formimit të Këshillit Kontrollues të Financave. Duke e vlerësuar atë si një nga veprat më madhështore të qeverisë së Parë Republikane deputetët e pranuan në parim me vota të përbashkëta dekret ligjin mbi formimin e Këshillit Kontrollues¹⁶. Vlen të theksohet se krahas diskutimit të miratimit të Dekret ligjit, deputetët vlerësuan lart rolin e krijimit të këtij Këshilli Kontrollues në të tre mbledhjet. Në mbledhjen e 9-të (datë 15 qershor 1925) deputeti Hiqmet Delvina gjatë diskutimit të tij¹⁷, insistonte në faktin se një ligjë për krijimin e Këshillit Kontrollues *“populli shqiptar ka 5 vjet që po e pret padurim se deri në sot nuk di se si merren e prishen parat qi shtetit ay i paguen...”*. Ky referim shkonte përgjatë linjës influencuese të komentarit mbi domosdoshmërinë e kontrollimit buxhetor, kur në fillimin e vitit 1923 apelonte që *“jemi të mendjes se duhet medoemos*

¹⁶ Po aty, f. 92.

¹⁷ “Bisedimet e Dhomës së Deputetëve”, Nr 3/1925, f. 56,

nji dispozitë në statut, q'i të urdhënoj deklaratat e tij dhe kontrollimin legjislativ për çdo buxhet t'kaluem por jo ma pak se dy vjet pas zbatimit tij"¹⁸ Dhe në mbledhjen e 11-të të Dhomës së Deputetëve (20 qershor 1925) ku vazhdoi debati për këtë Dekret-Ligj deputeti Hiqmet Delvina do të konsideronte me këto fjalë rolin e pazëvendësueshëm të Këshillës Kontrolluese për vendin: *"Nevoja për një këshill kontrollues q'i ka një shtet-theksonte ai- asht aq e madhe sa dhe për një Parlament e për një Diktim. Se një shtet ku nuk ka kontrollim financa atje mos prit as përparim, as ma të voglin organizim se atje as nga njeri nuk mundet të kërkohet resposabiliteti, prandaj sa për vehte t'ime me gjithë shpirt e jap votën dhe u lutem gjith shokëve qi unanimisht t'a pranojmë"*¹⁹.

Pas një akumulimi intensiv dijenish dhe studimesh të mirëfillta mbi veprimtarinë e zyrove kontrolluese në shumë vende të botës së civilizuar, deputeti erudit Kristo Flloqi, retorikën e tij do ta lartësonte me diskutimin rreth kësaj çështje: *"Prej të gjithë shteteve të botës, vetëm shteti shqiptar kish mbetun pa një Këshill Kontrollues, d.m.th pa një kontrollim finance, q'i kjo...asht një nga nevojat e rendit të parë për një shtet"*. Ai vlerësonte se Këshilli Kontrollues nuk ishte një vepër moderne por ka qenë që në kohërat e grekëve të vjetër, d.m.th qysh prej asaj kohe i qe çmuar rëndësija që kishte ai, prandaj dhe dëshironte që në Shqipëri të formohej një Këshill Kontrollues.²⁰

Me të njejtën frymë do të çmonte vlerën e kontrollit financiar gjatë seancës së diskutimeve në dhomën e deputetëve, Xhafer Ypi, kur nënvizonte se *"Jam kundra Dekret-ligjeve, se këto duhet të bahen vetëm për çështje ekstraordinare e të ngutëshme, por masi financa ka shumë nevojë për një cour des compte, prandaj të pranohet en princip [dekret-ligj] dhe të dërgohet në komision"*.

Ndërsa qendrimet e deputetit Luigj Gurakuqi ishin shprehur shumë më përpara që kur ishte ministër i Financave, për shpejtimin e procedurave për miratimin e këtij ligji. Ai do të theksonte se: *"komisioni i statutit ka përgatitur dhe një projekt për Cour des comptes, të cilës përpos detyrës kryesore që ka kjo institutë mund t'i ngarkohen dhe detyra të tjera. Pra, unë them, pa qenë nevoja të presim votimin e statutit, mund ta votojmë këtë ligj dhe barën e shqyrtimit të disa fajeve të nëpunësve tia ngarkojë Këshillit Kontrollues të Financave, mbasi edhe në Statut themi se këtij këshilli me ligj të posaçme mund ti ngarkohen edhe detyra tjera"*.

Në propozimet e deputetit Milto Tutulani dukej qartazi nevoja për një organ kontrolli për shtetin: *"Këshilli kontrollues i financave mbasi asht i nevojshëm e i domosdoshëm, unë në parim e pranonj të dërgohet në komision se edhe në Statut thuhet se financa e shtetit do të kontrollohet prej një cour des compte"*.

¹⁸ "Elbasani", 5 kallenduer 1923, f. 1.

¹⁹ "Bisedimet e Dhomës së Deputetëve", Nr 4 / viti 1925.

²⁰ Po aty, f. 91.

Fejzi Alizoti

Në vitet e Republikës Zogiste vazhdimisht nga titullarë theksohej ideja për forcimin e vazhdueshëm të Këshillit Kontrollues. "Financat t'ona- shprehej Ministri i Financave Fejzi Bej Alizoti - duhen kontrolluar në mënyrën më strikte. Këtë nevojë të kontrollimit vura re që kur isha Kryetar i Këshillit Kontrollues. Dhe prandaj ay këshill do të përmbahet, dhe bile do të forcohet!"²¹. Domosdoshmërinë e kontrollit e pasonin dhe opinionet e "Gazetës së Korçës", e cila shprehej se ballafaqohej me konstatimin se "në pikëpamje llogarisie nevoja e kontrollimit është e domosdoshme, se kontabiliteti duhet t'i përgjigjet nevojës së rregullit, krahasimit dhe dokumentave. Kontrolli pra është i nevojshëm

se është një sigurim kontra vjedhjes dhe raportimi i kontrollorit është kamata"²²

Duke analizuar këtë dekretligji në 37 nenet e tij gjen rregullim radikal organizimi, selia, shkallët hierarqike organizative (kryetarë, anëtarë, referendarë dhe sekretarë këshilli etj), formalitetet dhe autoritete që gëzojnë kompetencën e përzgjedhjes dhe të emrimit të funksionarëve, kohëzgjatja e mandatit të këtyre funksionareve në këto poste zyrtare (patundshmëria) dhe kufizimet për efekt moshe, kërkesat mbi nivelin arsimor, etik e të karrierës profesionale, imunitetet e antarëve dhe referendarëve dhe rasat e hetimit apo procedimit gjyqësor si pasojë e abuzimit me detyrën deri tek imtësi të tjera (si shpërblyimet financiare etj).

Lajmërim për inspektim Shkodër-Lezhë-Krujë, datë 20.06.1926 nga Kryetari i Këshillit Kontrollues z. Fejzi Alizoti

21 "Telegraf", Nr.9, 6 mars 1927, f. 1.

22 "Gazeta e Korçës", Nr. 293, 15 maj 1928.

Në mënyrë të përmblledhur e skematike, detajet e mësipërme mund të panoramohen me modelimin e mëposhtëm:

*Modelimi organizativ i dikasterit
të Këshillit Kontrollues të Financave*

Funksioni në Këshill	Kohë-zgjatja e Mandatit	Mosha e Lejuar	Autoriteti që bën Emrimin	Niveli shkollor i kërkuar (diplomimi)	Kërkesa të tjera
Kryetar (1)	5 vjetë	30-58	<i>Sipas nenit 96 të Statutit të Republikës (Me dekret të Kryetarit të Republikës)</i>	-Drejtësi, -Mylqis, -Universitet -Shkollë e Naltë Tregtie	-Karrierë dhe praktikë të provuar në degën e financës. -Njohje gjuhës së huaj, -të padënuar me vendim që rrëzon të drejtat politike.
Antarë (2)	5 vjetë	30-58	<i>Sipas nenit 96 të Statutit të Republikës (Me dekret të Kryetarit të Republikës)</i>	-Drejtësi, -Mylqis, -Universitet -Shkollë e Naltë Tregtie	-Karrierë në degën e financës -Njohje gjuhës së huaj, -të padënuar
Referendar (3) Sekretar Këshilli (1)	-	28-58	<i>Propozohen nga Kryetari Këshillit Kontrollues.</i> <i>Zgjidhen nga Kryeministri.</i> <i>Emrohen me Dekret të Presidentit të Republikës.</i>	-lice -shkollë tregtie, -gjimnaz.	-të kenë praktikë së paku 5 vjetë në degën financiare ose në bankë -të pa dënuar me humbjen e së drejtës politike.
Kopist (1) Protokollist-arkivist (1)	=	=	Emërohen me Dekret të Kryetarit të Këshillit Kontrollues	=	=

Në mënyrë të drejtëpërdrejtë dhe të detajuar, kaptina të veçanta të kësaj dispozite rregullojnë imunitetet e Kryetarit, antarëve të këshillit,

referendarëve dhe kryesekretarit si dhe autoritetet para së cilëve këto funksionarë shtetëror betohen për korrektesë dhe zbatim të përpiktë të ligjeve gjatë ushtrimit të mandatit të cilat po i japim në tabelën e mëposhtëme:

Funksioni	Betohen përpara Autoritetit të:	Imunitetet
1.Kryetari dhe Anëtarët e Këshillit Kontrollues	Përpara Presidentit të Republikës	<i>Këto funksionarë mund të merren në gjyq për abuzim detyre:</i> → me dekret të Presidentit; → pas hetimit nga 3 parlamentarë dhe 2 senatorë; → pas vendimit me 2/3 e votimeve të parlamentit dhe senatit.
2.Referendarët	Përpara Kryetarit të Këshillit Kontrollues	<i>Këto funksionarë mund të merren në gjyq për abuzim detyre:</i> → me kërkesën e Kryetarit, → me kërkesën e 1 antari të Këshillit Kontrollues; → me kërkesën e 1 referendari ose të Kryesekretarit
3.Kryeinspektori	Përpara Kryetarit të Këshillit Kontrollues	<i>Këto funksionarë mund të merren në gjyq për abuzim detyre:</i> → me kërkesën e 1 anëtari dhe 2 referendarëve

Në analizën që mund t'i bëjmë këtij Dekret - Ligji vërejmë Strukturën e ndërtimit të tij i cili ndahej sipas neneve përkatëse: -në nenet 1-11 spjegohej organizimi i këtij dikasteri kontrolli; -në nenet 12-19 jepeshin detyrat e Këshillit; të cilat sintetizoheshin kryesisht në nenin XII të tij "Të gjithë llogaritarët e Ministrive dhe provincave dhe ata të administratave të ndryshme, arkëtarët dhe të gjithë nëpunësat që marrin e apin të hollat e shtetit, të provincave të bashkive, të shoqnive mirëbërëse, të letrave me vleftje, si dhe të postës e të timbravet, dhe depozitat e teshavet që i përkasin Shtetit janë nën kontrollin e Këshillit në fjalë"; -në nenet 20-30 :procedurat e kontrollit; -në nenet 30-37: përfshiheshin dispozita të natyrës kalimtare.

Këshilli Kontrollues mjaftohej me shërbimin e kontrollimit të shpenzimeve dhe të ardhurave (me kontrollimin e buxhetit në të gjitha nivelet e administratës shtetërore). Për rregullaritetin, saktësinë

e ligjmërinë e prishjes së të hollave dhe mbështjelljes së të ardhurave, Këshilli Kontrollues shprehej me një Raport Vjetor mbi situatën financiare të shtetit, që i paraqitej Parlamentit krahas buxhetit konsumtiv.

Nga ana e Këshillit Kontrollues aplikoheshin dy forma të kontrollit të të ardhurave dhe të shpenzimeve:

- a. **Kontrolli Preventiv,**
- b. **Kontrolli Definitiv.**

Kontrolli Preventiv presupozonte kontrollimin e të gjithë urdhërave e urdhëresave për pagesë, duke i përballur me kërkesat dhe limitet e ligjit të buxhetit, për qëllim të vërtetimit të rregullshmërisë së shpenzimeve. Çdo strukturë shpenzuese detyrohej ligjërisht të dërgonte çdo urdhër për pagesë, 68 orë më parë në dorën e Këshillit Kontrollues, për efekt vërtetimi e krahasimi me buxhetin e aprovuar nga Parlamenti. (Kjo spjegohet me numrin e reduktuar të insitucioneve shpenzuese dhe me vlera të ulëta të krahëve të buxhetit). Nga kjo pikëpamje, sistemi “ex-ante control” ishte mjaftë i zgjeruar dhe i fuqishëm në veprimtarinë e këtij institucioni. Mjaftohemi me citimin e sentencës: “Kur një urdhën pagimi nuk vistrohet nga Këshilli Kontrollues, as me një mënyrë nuk mund të vihet në veprim për pagesë”²³

Kontrolli Definitiv realizohej nga ky Këshill për kontrollimin e përgjithshëm:

- a. të llogarive të përvjetëshme (salmuhasebesi) të gjithë Ministrive;
- b. të Ministrive, provincave e bashkive si dhe zyrtarët e shoqërive të bamirësisë që mbështjellin (marrin) dhe japin të holla nga popullata.

Ky fakt, tregon se i nënshtroheshin detyrimit ligjor për paraqitjen llogarive dhe justifikimin e shpenzimeve vjetore përpara këtij këshilli, çdo zyrtar i shtetit, pavarësisht postit zyrtar dhe rangut në hierarkinë shtetërore.

Për më shumë, bëhej i padiskutueshëm detyrim i punonjësve të sektorit financiar që sipas dispozitës përkatëse që për rastet e transferimit, dorëheqjes apo largimit nga puna nga një urdhër administrativ, të depozitonin brenda një muaji në Ministrinë e Financave llogaritë dhe pjesët justifikuese, për t’ia paraqitur më pas Këshillit Kontrollues për kontroll e gjykim. Vetëm mbasi ky këshill është shprehur me vendim të veçantë për konformitet (= i larë me shtetin); gabime (= paguan shumë) apo abuzim (= jepet për gjykim), merr rrugë procesi i transferimit në një shërbim tjetër, gradimit, lirimit etj.

23 AQSH, Fondi nr 186, vit 1925, dosja nr. 7, fl. 3.

Vlerësimi i rregullaritetit të shpenzimeve dhe plotësimit të kërkesave të ligjshmërisë bëhej nga nivelet e dyta të funksionarëve të këshillit. Kështu p.sh me këqyrjen e pjesëve të llogarive të shkallës së parë ngarkoheshin referendarët, që çmonin nëse llogaritë vjetore kuadratike dalin të justifikuar (të mbyllura) apo me mbetje (për të zhdëmtuar arkën e shtetit). Për sa sipër nga referendari përpilohej Vendimi i Konformitetit. Puna e referendarëve i nënshtrohej rishikimit (revizionimit) prej anëtarit të këshillit. Dispozita na shpjegon dhe rendin e punëve, harmonizimin dhe mbikëqyrjen e akteve të nxjerra nga pjesë të veçanta të këtij organizmi. *“Së pari referendari i këqyr llogaritë në shkallën e parë, mandej antari i revizion, d.m.th i rikëqyr llogaritë q’i kanë dalë nga dora e referendarit”*²⁴.

Këshilli Kontrollues merrte në analizë të veçantë, me komision për hetimin e çështjes, (të përbërë nga kryetari dhe dy anëtarë) se diferencave të rrjedhura, për vlera të pajustificuara. I takonte Këshillit të shprehej me gjykim nëse ka gabime të qëllimëshme në plotësimin e diferencës së mbetjes nga nëpunësi përgjegjës, apo ka abuzim (e për t’ja kaluar çështjen për kopetencë Ministrisë së Financave dhe kjo e fundit Gjykatës Kompetente për gjykim nëpunësish).

Duhet theksuar se ky dikaster ka patur tipare të dallueshme parandaluese dhe mision të kontrollim-gjykitimit e dhënies së sigurisë, pasi sensi represiv (ndërshkues) është adresues. Në nenin 34 të Statutit cilësohej se Këshilli Kontrollues kryente kontrollin e llogarive të nëpunësive të financave dhe gjykon llogaritë, por dënimin për abuzim ia lë si ekskluzivitet gjykatës kompetente, ndërsa për të meta e paaftësi, ky dikaster i drejtohej Kryesisë së Këshillit të Ministrave.

Dispozita sanksiononte normat etike, duke vendosur si parakusht etik shmangien e konfliktit të interesave për shkak të funksionit shtetëror. Kështu, Kryetarit dhe antarëve të Këshillit nuk u lejohej “të marrin nëpunësina me rrogë nepër kompani ose shoqëni private tregtare e industriale të ngrehuna në Shqipëri dhe janë ndaluar me u marrë me tregti ato vetë”²⁵.

Nën qeverisjen e Ahmet Zogut për herë të parë në historinë shtetformuese shqiptare u ngritën dhe u organizuan në nivelin më të lartë juridiko-kushtetues, institucionet e kontrollit në Shqipëri.

²⁴ Po aty, fl. 4.

²⁵ AQSH, fondi 186, viti 1925, dosja 7.

Emri i Mërkur	Referencia	Rruga	Emri me shkronja e	Data e fillimit në punë	JETESHKRIMI Vendi e datë lindje, mësimi, ku ka punuar, i martuar e jo, gjendje ekonomike et. et.	TRANSFERU me shkronja në punë	Emri i Mërkur	Referencia	Rruga	Emri me shkronja e	Data e fillimit në punë	JETESHKRIMI Vendi e datë lindje, mësimi, ku ka punuar, i martuar e jo, gjendje ekonomike et. et.	TRANSFERU me shkronja në punë
Koli Thaçi	Referencia 594	Rruga Këshillat Kontrollues	594	15/11/27	Emri me shkronja e	15/11/27	Koli Thaçi	Referencia 594	Rruga Këshillat Kontrollues	594	15/11/27	Emri me shkronja e	15/11/27
15/11/27 5/1/28 martor 1927													

Emri i Mërkur	Referencia	Rruga	Emri me shkronja e	Data e fillimit në punë	JETESHKRIMI Vendi e datë lindje, mësimi, ku ka punuar, i martuar e jo, gjendje ekonomike et. et.	TRANSFERU me shkronja në punë	Emri i Mërkur	Referencia	Rruga	Emri me shkronja e	Data e fillimit në punë	JETESHKRIMI Vendi e datë lindje, mësimi, ku ka punuar, i martuar e jo, gjendje ekonomike et. et.	TRANSFERU me shkronja në punë
Koli Thaçi	Referencia 594	Rruga Këshillat Kontrollues	594	15/11/27	Emri me shkronja e	15/11/27	Koli Thaçi	Referencia 594	Rruga Këshillat Kontrollues	594	15/11/27	Emri me shkronja e	15/11/27
Vashëron nga fajja e pengueshme.													

Vetëtohet prej të nënshkruarve të kësaj për shprehje të Përgjigjeve Kryetari i Këshillit Kontrollues Koli Thaçi													
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kartela e nënpunësisë e Kryetari të Këshillit Kontrollues z. Kol Thaçit

II.2. Këshilli Kontrollues gjatë mbretërisë së Zogut 1928-1939

Duke parë që problemet e shumta të zhvillimit të Shqipërisë po hasnin vështirësi të panumërta u krijua përshtypja se një sistem demokratik europian ishte i parakohshëm për tu zbatuar në vend. Për këtë u nxit mendimi se në Shqipëri nevojtej një qeveri e fortë, e centralizuar, monarkiste. Megjithëse eksperiencia europiane sidomos pas Luftës së Parë Botërore i konsideronte mbretëritë si të tejkaluara dhe jo të përshtatëshme, Ahmet Zogu në këtë drejtim shkoi kundër Europës. Në qershor të vitit 1928 u shpërndanë Dhomat e Deputetëve dhe të Senatit dhe u kërkua thirrja e një Asambleje Kushtetuese, me preteksin e rishikimit të Kushtetutës.

Ahmet Zogu,
Mbret i shqiptarëve, 1928-1939

Kjo Ansamble në shtator të vitit 1928 e shpalli Shqipërinë, “Mbretëri trashëgimtare, parlamentare dhe demokratike” kurse Ahmet Zogun, e shpalli Mbret me titullin mbretëror: Zogu I, Mbret i Shqiptarëve.

Duke e shpallur veten mbret të të gjithë shqiptarëve Zogu linte të nënkuptohej një rishikim i kufijve të tokave të banuara nga shqiptarë, që padrejtësisht ishin shkëputur nga Shqipëria gjatë caktimit të kufijëve me Jugosllavinë, (Maqedoni, Mali i Zi, Sërbë) dhe Greqinë.

Prej vitit 1928 deri në 1939 Shqipëria u drejtua nga një monarki konstitucionale. Në hyrje të Statutit Themeltar të Mbretërisë shqiptare thuhej: *Kombi shqiptar i lirë dhe kryelartë me plot shpresa dhe lumturi për kohën e ardhme, me dëshirë të patundëshme e plot gjallëri për forcimin e përvetshëm të bashkimit kombëtar dhe për sigurimin e zhvillimit paqësor të atdheut e të mirës së përgjithëshme të popullit, duke respektuar traditat historike të kombit të cilat pa dyshim i sigurojnë brezit të ardhshëm një mbarëvajtje të meritueshme, në Asamblenë e dytë Kushtetuese më datë 1 dhjetor 1928, vendos dhe dekreton këtë statut.”*²⁶

Kushtetuta e ndarë në dhjetë “Tituj” përcaktonte qartë Shqipërinë si mbretëri të trashëgueshme, pavarësinë, tërësinë e saj tokësore, flamurin shqiptar, gjuhën zyrtare, pozicionin e feve, dhe si kryeqytet, Tiranën.

²⁶ Statuti Themeltar i Mbretërisë Shqiptare.. Hyrje, fq.7

Caktohej ndarja e pushteteve: ai legjislativ, përmbarues dhe gjyqësor si dhe funksionimi dhe mardhëniet midis tyre.

Në kushtetutë në artikullin (nenin) 71, thuhet: “ Mbreti është kreu më i lartë i shtetit. Ai zotëron të gjitha kompetencat dhe të drejtat e fronit të dhëna në këtë statut, të cilat i ushtron me anën e ministrave sipas dispozitave të këtij statuti. Ai është komandanti më i lartë i forcave tokësore, detare dhe ajrore të shtetit. Një nen më poshtë thuhej: “ Mbreti është i pacënueshëm dhe i papërgjegjshëm. Ministrat e tij janë përgjegjës.” ²⁷

Megjithëse i jepte kompetenca të mëdha dhe e bënte të paprekshëm mbretin, Kushtetuta e vitit 1928 në raport me detyrat dhe të drejtat e Këshillit Kontrollues, bëri hapa para. Ndryshimi themelor ishte se ajo e konsideronte atë si një organ të pavarur, gjë që përputhej me konceptet moderne përëndimore të organizimit të Kontrollit Shtetëror.

Në Kushtetutë kishte gjithsej gjashtë nene, ku jepeshin detyrat dhe të drejtat e këtij organi të pavarur. Më 23.04.1929 aprovohet nga parlamenti ligji “Mbi Organizimin dhe funksionimin e Këshillit Kontrollues.” Në nenin e tij të fundit thuhet: *Ky ligj hyn në fuqi qysh prej një prilli 1929 dhe qysh prej kësaj date anulohet Dekret-Ligja, 20 maj 1925 dhe çdo dispozitë në kundërshtim me këtë ligj .”*

Me përfundimin e hartimit të “Rregullores së parë të Brëndëshme të Këshillit Kontrollues”, kryeministri në detyrë Pandeli Evangjeli ia dërgon Mbretit i cili e dekreton më 01.06.1930.²⁸ Në kushtetutën e Mbretërisë lidhur me Këshillin Kontrollues më poshtë janë shkruar të gjitha nenet të plota.

Art 153.

Financat e shtetit kontrollohen prej Këshillit Kontrollues i cili në ushtrimin e detyrës është i pavarur.

Art 154.

Këshilli Kontrollues përbëhet prej një Kryetari dhe dy antarëve: organizimi, mënyra e ushtrimit të kompetencave të tij dhe cilësitë e atyre që e përbëjnë caktohen në ligjin e posaçëm.

Art. 155.

Kontrollimi preventiv si dhe kontrollimi konsumtiv i gjithë të ardhurave dhe harxhimeve të Shtetit bëhen prej Këshillit Kontrollues. Çdo vit Këshilli Kontrollues i paraqet Parlamentit një raport të përgjithshëm që përmban llogaritë e buxhetit të vitit të kaluar dhe shënon çrregullimet

²⁷ Po aty f.7.

²⁸ AQSH. F. 186. V. 1942. D. 175.fl.1,7

që mund të kenë ndodhur në administratat e ndryshme të shtetit në zbatimin e buxhetit.

Art.156.

Këshilli Kontrollues në çdo tre muaj me një raport të veçantë i parashtroi Mbretit gjendjen financiare të shtetit përmes Kryeministrit.

Art.157.

Kryetari dhe antarët e këtij Këshilli emërohen prej Mbretit midis kandidatëve dyfish të zgjedhur prej Komisionit të Posaçëm i përbërë prej Kryeministrit, Kryetarit të Parlamentit dhe Ministrit të Financave. Nëpunësit e tjerë të këtij Këshilli emërohen sipas ligjit.

Art.158

Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Kontrollues për fajë gjatë detyrës ose në detyrë e sipër akuzohen dhe dërgohen në Gjyqin e Lartë, me vendimin e Parlamentit.

Art.159

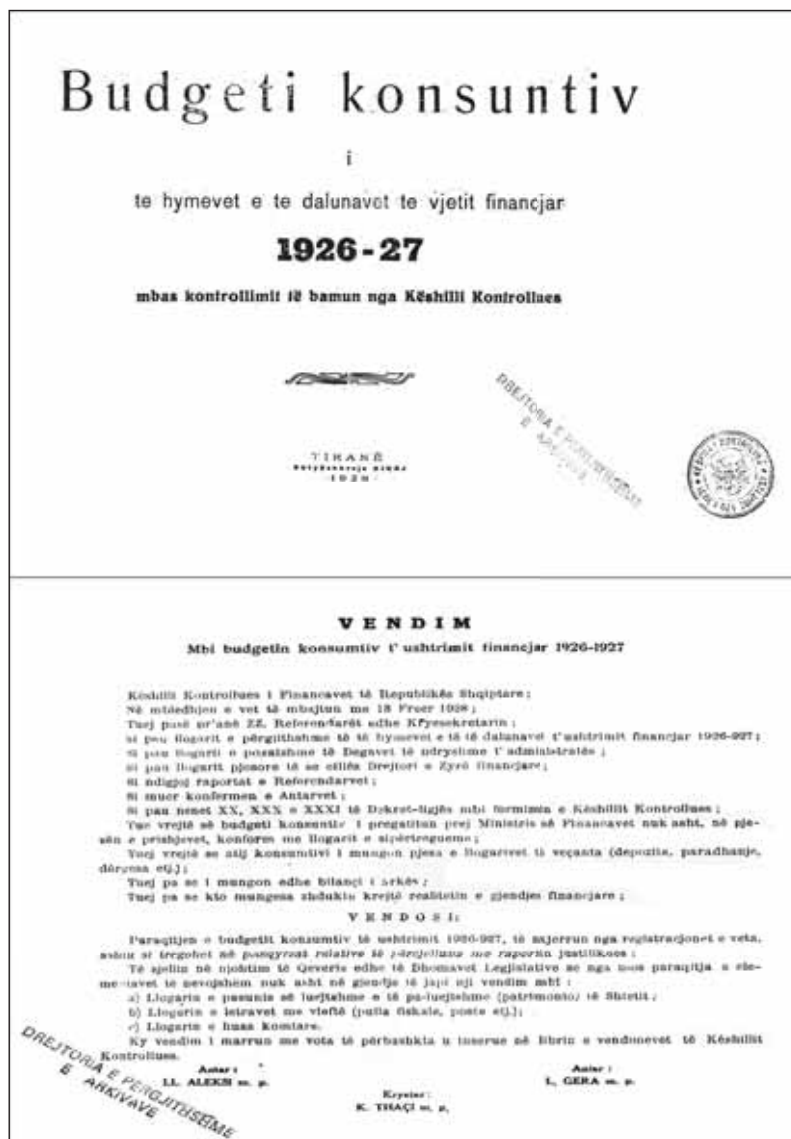
Antarët e Këshillit kontrollues para se të fillojnë detyrë bëjnë betimin e duhur para Mbretit. Këta emërohen për një periudhë shtatëvjeçare, e cila fillon për çdo anëtar që prej datës së Dekretit. Imuniteti i tyre brenda kësaj kohe është i siguar, përveç rasteve të parashikuara në ligjin e pensionit dhe kur vendoset prej Parlamentit pushimi ose dërgimi i tyre në Gjyqin e Lartë.

Këshilli Kontrollues megjithëse me një numër të pakët njerëzish filloi menjëherë punën për kontrollin e Financave të Shtetit. Në vitin 1928 kemi raportin e parë të këtij Këshilli, mbi: *"Budget-in Konsuntiv i të hymeve dhe të dalunave të vjetit financiar 1926-1927 mbas kontrollit të bamun nga Këshilli Kontrollues"*²⁹.

Këto raporte do të vazhdonin rregullisht deri në kohën kur Shqipëria pushtohet nga Italia në prill të vitit 1939. Vendimi për kontrollin financiar të buxhetit të viteve '26-'27, mban firmën e Kol Thaçit si Kryetar, Llambi Aleksit dhe Lac Gerës si antarë dhe prokuror Ilia Kotta. Krahas veprimeve abuzive në realizimin e buxhetit dhe tejkallimit të shpenzimeve, në raport vihen në dukje mangësi të shumta në kuadrin ligjor, por njëkohësisht bëhen vrejte dhe propozime për rregullimin e tyre në të ardhmen. Për mangësitë e konstatuara theksohet mosrealizimi i të ardhurave, propozohet mosvënja e taksave të prapambetura në vitet pasardhëse por falje e tyre, veçohen dobësitë e strukturave në vjeljen e taksave, sidomos

29 AQSH. F. 186. V. 1926. D. 9.fl 35.Shtypshkronja Nikaj, Tiranë 1928

në bashkëpunim e Këshillit Kontrollues me Ministrinë e Financave etj. Në raport theksohet midis të tjerave: “Por sa për taksa e e tatime të prapambetuna për të cilat nuk asht më asnjë shpresë se do të nxirren, Ministrija e Financave sa më parë të disponojë ligjërisht mbi anulimin e tyre që të mos figurojnë ma në Budgjet preventivë e konsuntivë...”³⁰

Raport mbi kontrollin financiar të buxhetit të viteve 1926-1927

30 Po aty fq.14

Në 1 (nji) dhjetor të vitit 1928 shfuqizohet Kushtetuta e vitit 1925, duke ia lënë vendin Kushtetutës së Mbretërisë Shqiptare. Në faqen 13 të Kushtetutës Mbretnore në kapitullin mbi Këshillin Kontrollues neni i parë (art.153) do të lexojmë: *“Financat e Shtetit kontrollohen prej Këshillit Kontrollues i cili në ushtrimin e detyrës është i pavarur.”* Në këtë mënyrë Këshilli Kontrollues merr atributet e një institucioni që përputhet plotësisht me konceptete organizuese të vendeve perëndimore. Tre nene më poshtë theksohet që: *“Këshilli Kontrollues në çdo tre muaj me një raport të veçantë i parashtrohet Mbretit gjendjen financiare të shtetit përmes Kryeministrit”*.

Këshilli Kontrollues do të vazhdonte të përbëhej nga Kryetari dhe dy antarë. Një vit më vonë, Parlamenti, më 23.04.1929 aprovoi *“Ligjin mbi Organizimin e Funksionimin e Këshillit Kontrollues”*, ligj që shfuqizoi **Dekret –Ligjin e 20 majit 1925**. Në art.1 të *“Ligjës...”* thuhet midis të tjerave: *“... Detyrat e prokurorisë pranë Këshillit Kontrollues kryhen prej një prokurori... Emnimi i Kryetarit, antarëve dhe Prokurorit, ka një fuqi prej shtatë vjet...”* Pra në këtë ligj në përbërje të Këshillit Kontrollues futet prokurori, gjë që nuk figuron në Kushtetutën e vitit 1928.³¹

Në 03.02.1931 aprovohet *“Rregullorja e Brendëshme e Këshillit Kontrollues”* e firmosur nga Mbreti, Kryeministri Pandeli Evangjeli, Ministri i Brendshëm Musa Juka, Ministri i Arsimit Hil Mosi, Ministri i Financave Kol Thaçi, Ministri i Punëve Botore I. Dibra, dhe Ministri i Ekonomisë Kombëtare Mehdi Frashëri. Vendosja e kaq shumë firmave mbi këtë rregullore, tregon rëndësinë e madhe që i jepte Mbretëria, Këshillit Kontrollues. Rregullorja përbën një hap tjetër cilësor për ndryshimet në Këshillin Kontrollues jo vetëm në strukturë, në detyrat dhe të drejtat e tij por edhe në marrëdhëniet me institucionet e tjera përfshi edhe atë të Mbretit. Në kaptinën I art.1 thuhet: *“Shërbimet e Këshilli Kontrollues përbahen prej: Seksionit A, seksionit B, Prokurorisë dhe Sekretarisë. Seksionit A i përket revizioni dhe kontrollimi i akteve të Ministrisë së Financave, ministrisë Jashtëme, të Drejtësisë, Arsimit, të Punëve të Brendëshme dhe Komandës së Pëgjithëshme të Gjindarmërisë. Seksionit B i përket revizioni dhe kontrollimi i akteve të Ministrisë së Punëve Botore, të Ekonomisë Kombëtare, Komandës së Mbrojtjes Kombëtare dhe Huasë Publike”*.³²

Kjo përbërje jo vetëm një ndarje të re të sektorëve kontrollues por edhe një specializim të mëtejshëm përsa i përket kontroll-revizionit të shtetit. Në Rregulloren e Brendëshme përcaktohet qartë edhe puna e prokurorisë. Në art.4 thuhet: *“Prokurorisë i përket ndjekja e çështjeve penale dhe e akteve për të cilat simbas ligjeve duhet të shfaqet mendimi. Në dallim nga rregulloret dhe ligjet e deri atëherëshme specifikohen në detaje*

31 Fletorja zyrtare. Tiranë. Nr.29. V. 1929, f. 2.

32 AQSH. F.186. V.1942. D175.

detyrat dhe të drejtat e Kryetarit, të Antarëve, Kontrollorëve, Prokurorit, dhe Kryesekretarit të Këshillit. Në Rregullore, që është mesa duket e fundit, deri më 1939, vit kur Shqipëria pushtohet nga Italia, vërejmë dhe elementë të kodit etik mbi orarin, lëvizjet në orarin e punës, mardhëniet midis punonjësve, fshehtësinë e të dhënave, respektin ndaj superiorëve etj. Në artikullin 20 theksohet që : “ Me urdhën të Kryetarit kur shfaqet nevoja personeli çdo kategorie asht i detyruem me punue edhe jashtë orarit zyrtar pa ndonji shpërblim....”³³

Lame Karceo
Kryetar i Këshillit Kontrollues
1930-1931

Eqerem Libohova
Kryetar i Këshillit Kontrollues
1931-1932

Raportet e Këshillit Kontrollues me përmirësimet e herëpashërëshme të legjislacionit paraqiten më të plota dhe më të specializuara. Ato përfshijnë kontrollin në të gjitha veprimtaritë financiare të mbretërisë shqiptare si mbledhjen e taksave, shpenzimet e parashikuara, abuzimet e ndryshe, masat e marra për parandalimin e tyre etj. Kështu në **“Raport mbi buxhetin konsuntiv t’ushtimit financiar 1929/1930”** midis të tjerave theksohet “... Ky kshiëll asht’ përpjekë si e si ta ndalojn’ hovin e sa keqpërdorimeve që mund të ndollshin o me kast o prej gabimit të padijenijet, sepse dobija e shërbimi i vleshëm nuk janë vetun të xanunit e të gjetunit e gabimeve e keqpërdorimeve të zyrtarve të Shtetit, por janë ato ndalime e shtërngime që zyrtarët e shtetit i bajnë vedit tuej u ruejt prej çdo shpërdorimit dhe prej friget se bjen në dorë t’organeve të Kontrollit të Shtetit”³⁴.

³³ Po aty.

³⁴ Raport mbi buxhetin konsuntiv t’ushtimit financiar 1929-1930. Shrypshkronja “Dielli” Tiranë 1930. (Biblioteka Komb.Shqiptare. 88A130 (microfilm)

II.2.1. Inspektoriati Mbretëror

Është me vlerë të përmendet se në statusin mbretëror përcaktohet dhe një strukturë e cila kishte të bënte me funksionimin e Oborrit Mbretëror, ku thuhej: “ Në bazë të art.88 të Statutit Themeltar të Mbretërisë, personeli i Oborrit Mbretëror i krijuar me ligje të veçantë dhe i emëruar prej Mbretit ndahet në këto zyra kryesore 1) Shtëpia Civile 2) Shtëpia Ushtarake.³⁵

Në statutin Themeltar të Mbretërisë, art. 88, mësojmë se shëpia Civile e Oborrit Mbretëror ndahej në

- a) Ministria e Oborrit
- b) Inspektoria
- c) Shef i ceremonive ³⁶.

Inspektoria e Oborrit Mbretëror formohej prej një Kryeinspektori dhe dy inektorëve të caktuar nga vetë Mbreti. Që në fillim shprehet se detyra e këtij inspektoriati ishte të inspektonte të gjitha veprimet e administratës shtetërore e para-shtetërore. Veprimtaria e këtij grupi mbështetej në një ligj special të aprovuar më 7 qershor të vitit 1929, ku specifikoheshin të gjitha detyrat e Inspektoriatit të shprehura në nëntë pika. Në to përfshihet gjithë administrata shtetërore që nga bashkitë, komunat, gjindarmëria, policia, spitalet, disa ministri, të gjitha zyrat financiare doganore, monopolet, kontrolli i arkës dhe verifikimi i rregjistrave, mënyrat e pagesave bashkë me të të drejtat shtetërore nga të ardhura të ndryshme, zyrat e Punëve Botore, të Bujqësisë, të Pyjeve, Odat Tregëtare, Shoqëritë Anonime, dhe çdo veprim tjetër ekonomik

Në pikën 1 (një) përcaktohet se inspektoria duhet: “Të kontrollojë të gjitha veprimet e Këshillave Administrative të Bashkive, të Komunave dhe mënyrën e ushtrimit të kompetencave të këtyre ³⁷.

Në pikën pesë theksohet se “ Inspektoriati ka për detyrë: T’inspektojë të gjitha zyrat financiare doganore dhe institutet e monopolit. Në këtë rast inspektorët e Oborrit, ushtrojnë të gjitha kompetencat e inspektorëve të financës si për kontrollimin e arkës ashtu edhe për verifikimin e rregjistrave dhe mënyrën e pagimit bashkë me të drejtat shtetërore të rjedhura nga të ardhurat e ndryshme.” Inspektorët e mbretit kishin për detyrë që në mënyrë të vazhdueshme të kontrollonin sjelljen dhe moralin e nëpunësve të qendrës e të qarqeve, ecurinë në punë, zbatimin e orarit zyrtar, aftësitë e nëpunësve të çdo niveli, sjelljen me njerëzit etj. Në fund theksohet: “ Kryeinspektori dhe inspektorët e Oborrit Mbretëror janë të lidhur drejtpërdrejt tek Mbreti, prej të cilit marrin urdhër dhe në përfundim të hetimeve dhe të kontrollimeve i paraqesin

35 Grup Autorësh. Shqipëria më 1937. Tiranë 1937, fq.21

36 Po aty.fq.21

37 Po aty, f. 22.

raportin e inspektimit."³⁸ Kjo tregon se Këshilli Kontrollues i dekretuar nga mbreti nuk ishte i vetmi që ushtrohej mbi financat dhe institucionet financiare të mbretërisë. Gjithsesi edhe pse i shprehur i pavarur³⁹ në ushtrimin e detyrës së vet, shohim që Këshilli Kontrollues paraqitet jo vetëm i dubluar në punën e tij por gjithë veprimtaria një herë në tre muaj⁴⁰ në formë raporti i kalonte për aprovim Mbretit. Kjo qartëson edhe më autoritarizmin e Mbretit Zog, si një njeri i plotfuqishëm që vendoste për gjithçka në të gjithë jetën shoqërore, ekonomike e politike të mbretërisë, duke përfshirë edhe atë në fushën e kontrollit të financave shtetërore. Në materialin për inspektoriatin mbretëror dhe atë të Këshillit Kontrollues nuk gjejmë të dhëna nëse ushtrohej kontroll mbi shpenzimet e Oborrit Mbretëror që zinin shuma të konsiderueshme të buxhetit të shtetit apo huave të marra kryesisht nga Italia. Me sa duket shpenzimet e Oborrit Mbretëror nuk kanë qenë objekt i asnjë kontrolli qoftë i atij shtetëror (Këshilli Kontrollues) qoftë i atij mbretëror (Inspektoria e Oborrit Mbretëror).

II.2.2. Raportet mbi Buxhetet.

Puna e Këshillit Kontrollues që nga themelimi i tij shpaloset qartë në "Raportet vjetorë mbi Buxhetet", raporte që vazhdojnë deri në vitin 1939. Bie në sy se nga viti në vit me përmirësimin e kuadrit ligjor edhe puna e kësaj strukture në "Raportet mbi buxhetin" pasqyrohet ngahera më mirë. Kështu në "Raportin mbi Budgetin Konsuntiv të ushtrimit financiar 1933-1934" firmosur nga zëvendës referendar Zyber Klliçi, Anëtar Asim Jakova, zëvendëskryetar Llambi Aleksi dhe sekretar Gjon Thaçi, kemi një ndarje të hollësishme të zërave të kontrollit, duke përfshirë: pjesën e të ardhunave, pjesën e shpenzimeve, Gjestioni i të prapambeturave, Gjestioni i arkës, Gjestioni i Entit Kombëtar "Djelmënia shqiptare" etj.

Zëri "të ardhura" jep të dhëna, nga vjelja e taksave mbi tokën, nga taksat mbi kafshët, drithërat (e dhjeta), nga monopoli i kripës, cigareve, vajit, karburanteve etj. Lidhur me të ardhurat nga të dhjetat në raport theksohet: "*Duhet vue n'oroe se të ardhurat nga e dhjeta kanë fillue të pakësohen qysh prej vjetit financiar 1929-1930. ... Shkaku i kësaj zbritjeje duhet kërkuar në ndryshimin e legjislacionit përkatës si edhe në rezultatet jo të kënaqëshme të veprimeve bujqësore të vendit...*"⁴¹. Po kështu, Kontrolli, ve në dukje dhe

³⁸ Po aty, f. 22.

³⁹ Statuti Themeltar i Mbretërisë Shqiptare, dekretuar më 1 .12.1928 nga Ansambleja Kushtetuese. Art 15.

⁴⁰ Po aty, art.156.

⁴¹ AQSH. F. 186.V. 1933. D. 57.

shkaqet për mosrealizimet për të ardhurat në “... Të tretat e Pasunisë së Shtetit, nga taksat e post-telegraf-telefonike”⁴². Në tabela të veçanta jepen rezultatet dhe shkaqet mbi mosrealizimet në franga-ari. Ashtu si dhe në raportet para dhe pasardhëse del qartë se lidhur me mbledhjen e taksave, administrata nuk realizon dot vjeljen e të ardhurave për një sërë faktorësh. Për këtë Mbretëria është detyruar të ulë rrogat në mënyrë të dukëshme por edhe shpenzimet e administratës. Mbretëria për të kompensuar buxhetin, mosrealizimet dhe abuzimet e shumta, mori një hua tjetër prej 10 milion frangash ari nga Italia. Një pjesë e kësaj shume kaloi për familjen mbretërore dhe një pjesë për të mbyllur defiçitet e krijuara.

Xhafer Ypi
Krujetar i Këshillit Kontrollues
1933-1937

Rrok Gera
Krujetar i Këshillit Kontrollues
1937-1939

Në përfundimet e Këshillit Kontrollues (Rap. Vit. 33-34) tërhiqet vërejtja mbi kalimin e fondeve nga një zë në një tjetër. Për nëpunësit që kanë bërë shkelje të tilla në raport thuhet: “... Gjithashtu ky Këshillë nuk ka mungue me ba ngarkim personal atyne agjentëve kontabël që kan ba kalim fondi..”⁴³

Në të gjitha raportet vjetor të Këshillit Kontrollues, që disponohen, nuk jepet asnjë shifër mbi shpenzimet e Pallatit Mbretëror. Ky zë nuk përmendet ose nuk gjendet në asnjë pikë të raporteve të këtij institucioni. Në buxhetin e vitit 1933-1934, jepen shpenzimet vetëm për Entin Kombëtar “Djelmënia shqiptare”. Financimet për veprimtaritë e këtij Enti si ato sportive e kulturore financoheshin të gjitha nga shteti.

⁴² Po aty.

⁴³ AQSH. F186 v.1933 d.57fl.1 Rapor mbi buxhetin... viti 1933-1934. Shtyshkronja « Dielli » Tiranë 1934. fq.22.

Nga sa shihet ky Kontroll edhe pse me mangësi ka mundur të bëjë një bilanc të financave të mbretërisë, por mosfutja aty e aktiviteteve të mbretërisë, përfshi dhe aktivitetet e ndryshme të oborrit mbretëror, mbretit, princeshave etj, kompromenton ndjeshëm punën e këtij institucioni. Një pjesë e mirë e shpenzimeve sidomos ato të përfituara nga huatë e huaja, kryesisht italiane, që përdorej nga oborri mbretëror mbetej e pakontrolluar dhe e papasqyruar në buxhet.

Vlen të përmenden disa dokumenta ndëshkuese ku Këshilli Kontrollues vendos gjoba ose propozon shkarkimin e nëpunësve të qeverisë që abuzojnë me detyrën. Kështu në një kontroll të ushtruar në qytetin e Shkodrës, Këshilli Kontrollues “*Dekllaron shkarkimin e Drejtorisë së Financimit Shkodër.*”⁴⁴ Është interesant fakti që në shkresën zyrtare përmenden me hollësi nenet e Kushtetutës dhe Rregullores së Këshilli Kontrollues ku mbështetet masa e marrë për shkarkimin e titullarit.

II.2.3 Një vështrim përmbledhës mbi periudhën e Ahmet Zogut, 1925-1939

Figura e Zogut në pesëmbëdhjetë vjet 1925-1939 të qeverisjes dhe mbretërimit të tij paraqitet mjaft komplekse. Edhe sot nga njera palë lavdërohet si përparimtar dhe njeriu që vuri bazat e një shteti ligjor dhe nga pala tjetër si tradhëtar dhe i prapambetur. Për mbretërinë e Zogut dhe administratën e tij, ka vlerësime të shumta si nga miqtë ashtu dhe nga kundërshtarët e tij. Sigurisht që mbretëria e Zogut në tërësinë e vet ka anët e saj pozitive por edhe ato të errëta. Për të gjykuar mbi të duhet patjetër të merret parasysh gjendja ekonomike, shoqërore, politike, arsimore në të cilën ai e gjeti Shqipërinë por edhe rrethanat e jashtëme sidomos mardhëniet me fqinjët. Zogu bëri shumë për kompaktësimin e popullsisë së copëzuar dhe zhdukjen e përçarjes që ekzistonte në të gjithë vendin, zhvillimin e ndërgjegjes kombëtare dhe identitetit shqiptar. Njëherësh Mbreti Zog, paraqitet si një sundues me dorë të hekurt. Ai ekzekutoi kundërshtarët e tij politikë si Elez Isufin, Avni Rustemin, Bajram Currin, Luigj Gurakuqin, Hasan Prishtinën, ndërsa një pjesë të madhe të kundërshtarëve të tjerë i fali ose u caktoi pensione duke i larguar nga politika.

Në disa nga arritjet e mbretit Zog mund të rendisim:

- Hodhi themelet e një shteti modern duke vendosur legjislacionet më të përparuara të kohës

⁴⁴ Shkresa mban datën 24 shkurt 1939.

- Zhvilloi sistemin arsimor duke e bërë të detyrueshëm atë fillor dhe dërgoi studentë jashtë për studime të larta. Një pjesë të të diplomuarve i vendosi në poste qeveritare.
- Ngrihti një rrjet rrugësh, përmirësoi portet dhe zgjeroi atë të Durrësit
- Ndërtoi spitale të reja dhe përmirësoi sistemin shëndetësor, veçanërisht sistemin e vaksinimit. Organizoi kurse mësimore për gratë, për higjienën familjare e vetiake dhe rritjen e fëmijëve.
- Ndaloj poligaminë dhe mbajtjen e perçes dhe urdhëroi krerët e familjeve të mbanin mbiemra.
- Zogut i njihet merita e madhe si dekretues i ligjit mbi krijimin e Këshillit Kontrollues të Financave, në vitin 1925, vit që njihet njëkohësisht si lindje e shërbimit të kontrollit të lartë financiar në historinë e shtetit shqiptar.

Kundërshtarët e tij politikë gjatë mbretërimit të Zogut veç kritikave të forta në gazetatat dhe revistat e kohës organizuan disa atentate për asgjësimin e tij fizik por pa sukses. Ai shtypi më forcë kryengritjen e Dukagjinit më 1926, komplotin e organizatës së Vlorës më 1931 me organizatorë Qazim Kokoshin, të Fierit më 14 gusht 1935 të udhëhequr nga Riza Cerova dhe më 1937, atë të vëllezërve Et'hem, Ismet dhe Tasim Toto të cilët u vranë në përpjekje me forcat e qeverisë. Një pjesë të organizatorëve të këtyre kryengritjeve i dënoi me vdekje, një pjesë me burg. Më vonë shumë prej tyre u falën po nga mbreti Zog, ose direkt ose duke përfituar nga amnistia.

Mehdi Frashëri
Kryeministër i Shqipërisë
21.10.1935 - 17.11.1936

Në vitin 1935⁴⁵ Zogu, emëroi si kryeministër Mehdi Frashërin një nga njerëzit më të ditur të kohës, i njohur për pikpamjet e tij thellësisht liberale. Akti i tij më heroik do të ishte thirrja që u bëri shqiptarëve më 7 prill 1939 për qëndresë të armatosur kundër italianëve dhe denoncimi që i bëri pushtimit fashist. Ndoshta figura e Zogut do të ishte shumë më e vlerësuar nëse ai do të mbante premtimin që u dha shqiptarëve se do të luftonte nëse italianët përpiqeshin të pushtonin ushtarakisht Shqipërinë. Këtë shqiptarët në përgjithësi nuk ia falën asnjëherë. Varësia e tij ekonomike nga Italia u rrit në përmasa të mëdha për shkak të huave të

45 Gjatë mbretërisë së Zogut shërbyen si kryeministra: Kostaq Kote, 05.09.1928-04.13.1930; Pandeli Evangjeli 13.03.1930-15.10.1935; Mehdi Frashëri 15.10.1935-9.11.1936; K. Kote 09.11.1936-07.04.1939

shumta. Sipas llogaritjeve të kohës Italia kishte derdhur një shumë prej 60 milion dollarësh⁴⁶ në thesarin e shtetit shqiptar, për ndërtime publike, shkolla, shërbime mjekësore dhe ushtrinë. Thuhej se Zogu kishte një pasuri⁴⁷ që kalonte 4 milion dollarët. Në ato kushte Musolini i kërkoi Zogut bashkimin monetar e doganor me Italinë dhe vendosjen e trupave italiane në Shqipëri. Zogu nuk pranoi. Dy ditë pas lindjes së trashëgimitarit Italia fashiste sulmoi ushtarakisht Shqipërinë.

Abaz Kupi

Qëndresa e bërë nga shqiptarët ishte e dobët dhe jo e organizuar. Mbreti nuk organizoi qëndresë megjithëse ua kishte premtuar shqiptarëve që do të mbathte opingat e do të dilte të luftonte. Ai mori me vete një pjesë të konsiderueshme të arit shqiptar. Këto veprime e ulën figurën e tij në sytë e shqiptarëve dhe bënë që për një periudhë të gjatë kohe sidomos atë komuniste, figura e tij të shihej si e një tradhëtari që ua shiti vendin italianëve. Duhet theksuar që disa ushtarakë të vendosur të mbretit i rezistuan me armë pushtimit fashist më 1939, ai Abaz Kupi, Mujo Ulqinaku, etj. “Shumë mbretër ashtu si malet mund të vlerësohen më mirë nëse shikohen nga larg” thotë historiani Edvin Jacques⁴⁸ Për të analizuar figurën e Zogut është e nevojshme të nisët nga gjendja në të cilën ai e mori Shqipërinë. Mbi këtë bazë do të shihen qartë arritjet e tij sidomos me vendosjen e ligjeve në një shtet ku ato nuk ekzistonin dhe njerëzit ishin pothuaj të gjithë të armatosur.

46 E. Jacques. ‘Shqiptarët’ titulli i originalit “The Albanians: An Ethnic History from Pre-Historic Times to the present “. North Carolina. USA 1995. Fondacioni Abraham Linkoln. Shtëpia Botuese “KARTË E PENË “ Tiranë. Fq. 441

47 Po aty fq.445

48 Po aty Fq.445

PASQYRËZ ÇKOQITSE E SHPENZIMEVE

Kapitulli	EMËRTIMI	Kompetencë shërbimit 1993-1994	TË MBETURA		Gjithësej
			shërbimit 19 - 19	shërbimit 19 - 19 e para	
1	Rroga personale	2.192.10	-	-	
4	Shërbime Zyrtë	1.610.-	-	-	
6	Qira	2.430.-	-	-	
7	Shërbime tjera financiare	3.541.510	-	-	
8	... për telefonat	11.215.-	-	-	
11	... " " " " " " " "	2.000.-	-	-	
12	... " " " " " " " "	22.000.-	-	-	
13	... " " " " " " " "	10.000.-	-	-	
14	Shërbime tjera	2.100.-	-	-	
		16.285.10	-	-	16.285.10

SHËRBIMET E PËRQENDRUES

Faksimile e pasqyrës shkoqitëse të shpenzimeve (pjesa e dytë e deklaratës së konformitetit të llogarive).

MBRETNIA SHQIPTARE

KESHILLI KONTROLLUES

Mësoni në përshkrimin e Z. Referendarit të ngjarësve me kontrollimin e llogarive.

vetë të parashitave prej Referendari të Financave të Shqipërisë

për shprehjen e vlerësimeve gjatë kohës 1 Qershor 1932 deri 31 Mars 1933

vetë Mësoni të mandatat për një vit të cilat që janë tërësisht të disponueshme të zotëve

nga vetë e Ministrisë Financave të Shqipërisë

Mësoni në përshkrimin me dokumentat e parashitave që përshkruajnë shprehjet

kompetencat e të cilave, si edhe parashitave të cilave, gjatë vitit 1932-33

(Nëse fit. vetë Referendari të Financave të Shqipërisë)

Referendari të Financave të Shqipërisë

Mësoni në veçor parashitave të referendareve të disponueshme të dokumentave përshkrim;

Mësoni në përshkrimin e të cilave me datë 23. 4. 1933 vetë formimin e funksionimit

e Keshillit Kontrollues të 187 i regjistrimit të Kontrollimit me datë 20. IV. 1933

Deklarata

shprehjet e Referendari të Financave të Shqipërisë

për shprehjet e parashitave për gabime e shprehjet.

Tirazi, më 31 Mars 1933

DIREKTORI E PËRQUTUESHME
E ARKIVIT

A. 9. 5H. 9. 186 v. 1933 d. 58 p. 10

Faksimile e Vendimit të Konformitetit, relacionit të referendarëve për kontrollin e llogarive.

III. 1. Shërbimi i Kontrollit të Shtetit 1939-1944

Më 7 prill 1939 Italia fashiste kreu agresionin ushtarak mbi Shqipërinë, duke realizuar pushtimin e saj. Rezistenca e popullit shqiptar në disa porte sidomos atë të Durrësit u krye nga qindra vullnetarë përfshi edhe oficerë e ushtarë të forcave mbretërore. Rregjimi fashist pa humbur kohë iu fut punës për fashistizimin e Shqipërisë. Midis synimeve italiane ishte dhe kontrolli i rreptë i qeverisë mbi financat e shtetit. Ndryshimet e administratës u bënë menjëherë duke ngritur një Këshill Administrativ i cili përbëhej nga italianë dhe më së shumti nga bashkëpuntorë të tyre shqiptarë. Asambleja Kushtetuese e mbledhur më 12 prill, në sallën e parlamentit, caktoi qeverinë me kryeministër Shefqet bej Verlacin dhe vendosi që një dërgatë e përbërë nga personalitete të larta të vendit të shkonte në Itali, e t'i dërgonte Kurorën e Artë të Skënderbeut në Romë, Mbretit të Italisë, Viktor Emanuele i III. Ky i fundit në bazë të vendimeve të Ansamblesë shpallej Mbret i Shqipërisë.

Shqipëria në aspektin juridiko-legjislativ mbeti sërish mbretëri, por tashmë me një status të ri, të shpallur më 4 qershor 1939, si pjesë e mbretërisë së Savojës. Në këtë mënyrë, krahas me pushtimin, përvijohet vija se *“froni trashëgohet sipas ligjës salike prej dinastisë së madhnisë së tij Viktor Emanueli III, Mbretit t'Italisë e Shqipnisë, Perandorit t'Etiofisë”*¹. Sipas përcaktimeve të nenit 12 të Statutit të Mbretërisë Shqiptare, mbreti mund të emëronte një mëkëmbës të përgjithshëm për ushtrimin e gjithë pushteteve të tij përmes delegimit². Propozimet ligjore bëheshin prej Këshillit të Epërm Korporativ Fashist. Statuti i ri, fshinte ekzistencën e Këshillit Kontrollues, si institucion i njohur nga tre statutet e mëparëshme të shtetit, ai i Kongresit të Lushnjes, i Republikës, dhe i Monarkisë. Me një akt të mëvonshëm, Këshilli Kontrollues si të gjitha institucionet e tjera do të kalonte automatikisht në varësi të qeverisë fashiste. Pushteti që vendosi *“kushtetuta e re”* ishte e ngjashme atë fashiste: ato predikonin një diktaturë e rreptë njëpartiake, shtypje të hekurt të kundërshtarëve,

1 Fletorja Zyrtare. Nr. 40, 10.6.1939, Tiranë, fq. 1.

2 Po aty, f.2.

kontroll të rreptë të qeverisë mbi ekonominë, nacionalizëm agresiv, racizëm dhe militarizëm³.

Tashmë institucioni i Kontrollit të Shtetit do të funksiononte si pjesë e mbretërisë italiane. Mëkëmbësi i Përgjithshëm i Mbretit Viktor Emanueli III, Francesco Jacomoni, me propozim të Kryetarit të Këshillit të Ministrave Shefqet Vërlaci dhe të Ministrit-Sekretar Shteti për Financat Fejzi Alizoti, shpalli Dekretin Nr.44, datë 13 korrik 1939 mbi "Funksionimin e Këshillit Kontrollues". Dekreti përmbante gjithsej tre nene:

Urdhëno

Neni1:

Këshilli Kontrollues vazhdon të jetë Institut i Posaçëm e do të vazhdojë të ushtrojë funksionet e tij të deritashëm, gjersa të caktohet ndryshe rregullimi i tij dhe mvaret prej Kryeministrit.

Neni 2:

Kryetari, antarët dhe personeli tjetër i këtij Instituti emnohen mbas procedurës së caktueme për emnimin e funksionarëve e nënpunsave civil të Mbretërisë.

Neni 3:

Numri i personelit të Instituti përfshihet në buxhet simbas nevojës. Në buxhet caktohen edhe rrogat e tyre. Kryetari dhe antarët gëzojnë rrogën e caktueme për kryetarët e antarët e Gjykatës së Diktimit, nënpunësit e tjerë atë të caktueme në buxhetin financiar 1938/1939.b

Urdhëno

Urdhënojmë që sa më sipër të shpallet në fletoren zyrtare tue i dhanë mandate cilitdo që t'i përkasë me respektue dhe me ba që të respektohet.⁴ Duhet thënë se gjatë vjetëve 1939-41 gjenden mjaft dokumenta që vërtetojnë se ky institucion ka funksionuar duke kontrolluar gjithçka por gjithmonë në shërbim të forcimit ekonomik të rregjimit fashist. Propaganda mbi organet financiare e kontrolluese nuk ka munguar, pavarësisht qëllimit të saj. Në shërbim të rregjimit fashist dolën dy ligje të reja dy ligje të reja: Njehsimi i Shërbimeve Financiare⁵ dhe Roja Mbretërore e Financës⁶. Lidhur sa më sipër Enriko Lombardi do të theksonte: " E para nga këto masa

3 E. Jacques. *Shqiptarët....* fq.453.

4 *Fletorja Zyrtare*, nr 55. V. 22.07.1939,Tiranë fq. 3-4.

5 Po aty, Dekreti Mëkambësit, nr.165 , 27.11.1939, Tiranë, me orientim buxhetin

6 Ligja datë 17.3.1939 dhe Dekreti Mëkambësit datë 6.1.1940, me orientim taksimin.

*synon të forcojë atë aktivitet themelor të financës që ka për parim mbikqyrjen e shpenzimeve dhe që në vlerësimin e shpenzimeve të shtetit nga ana e sejcilit shërbim të mbahen ngushtësisht parasysh kufijtë përkatëse të shumave të caktuara në buxhet”.*⁷ Sipas akteve të botuara në Fletoret Zyrtare të kohës dallojmë se ka ekzistuar shkallëzimi i funksioneve brenda zyrave të kontrollit. Këtë argument e hasim tek Dekreti nr.170. datë 14.08.1939 i Mëkëmbësit, Françesko Jakomoni, që kishte si titull shtimin e dy kontrollorëve të dytë në Ministrinë e Financave. Përmbajtja e nenit 1, të këtij Dekreti ishte kjo: “ Pranë Ministrisë së Financave, drejtoria e të ardhunave- sesksioni I doganave, tue fillue prej muejit maj 1939 shtohet vendi i dy kontrollorëve të dytë me pagë mujore bruto fr.ari 300(treqind) .⁸ Ristrukturimi organizativ i aparatit shtetëror të mbretërisë fashiste përfshiu edhe funksionarët shtetërorë dhe nëpunësit e thirrur nën shërbim. Në kuadrin Drejtorisë së Shërbimeve Postare, përveç funksioneve të mirëfillta teknike e operative figuronin edhe punë të natyrës së kontrollit. Kështu nga lista organike e Drejtorisë së cituar më lartë shkruhet: Micenko Stamati-kontrollor i Manda-Postave, Aleks Çaçi-kontrollor i Manda-Postave, Kostandim Mara-Kontrollor i Manda-Postave, Anastas Koja-kontrollor i Koli-postave; etj.⁹ Nga shqyrtimi i Dekretit nr 200, të mëkëmbësit, datë 28.12.1939 ¹⁰ bie në sy se në listë-organikat e nëpunësve të seleksionuar për tu mbajtur në shërbim në Ministrinë e Financave, ishin shkallëzuar funksionarët e kontrollimit të financave në disa nivele. Kështu kishte kontrollorë të thesarit, kontrollorë të doganave, kontrollorë të tatimeve, kontrollorë të kontabilitetit, etj të cilët ishin të përqëndruar si në Drejtorinë Financiare në Ministrinë e Financave, ashtu dhe Drejtoritë e Pasurisë Shtetërore në Qarqet e vendit. Në një dokument të Ministrisë së Financave shikojmë një numër të specializuar e të zgjedhur kontrollorësh të caktuar në detyrë, në thelb të palidhur politikisht me fashizmin.

-Në Qendër (Ministria e Financave):

1. Skënder Cilka-Kontrollor i Parë i Tatimeve,
2. Harrilla Lito-Kontrollor i Dytë i Doganave,
3. Sabahudin Leskoviku-Kontrollor i Dytë i Doganave,
4. Xhavit Dilaveri-Kontrollor i Parë i Kontabilitetit;
5. Thoma Nushi-Kontrollor i Kontabilitetit;
6. Nuro Maho-Kontrollor i Dytë i Doganave;
7. Ahmet Vokopola-Kontrollor i Parë i Drejtorisë së Thesarit;
8. Petro Ndrenika-Kontrollor i Parë i Drejtorisë së Thesarit;
9. Loro Bushati- Kontrollor i Parë i Drejtorisë së Thesarit;

⁷ E. Lombardi. *Organe të ra të të drejtës publike plotësojnë fuqinat vepruese të jetës financiare shqiptare*. Luarasi. Tiranë : 1940 f.9.

⁸ *Fletorja Zyrtare*. Tiranë. Nr. 77. V.1939, f. 3.

⁹ *Fletorja Zyrtare*. Tiranë. Nr.4. 8 kallnuer 1940, f. 3.

¹⁰ *Fletorja Zyrtare*. Tiranë. Nr. 5. 9 kallnuer 1940, f. 5-11.

- Në *Qarqe* në përbërje të drejtorive të financës apo atyre të pasurisë inkuadrohej dhe një inspektor i ngarkuar me kontrollin. Në dokumenta lexojmë:
- 1. Në Drejtorinë e Financave të Tiranës ishin në shërbim Abdulla Meçi-kontrollor i tagrambledhësve dhe Abdurrahman Pengili si kontrollor i nxjerrjeve.
- 2. Në drejtorinë e Financës së Shkodrës ishte punësuar Ali Drishti në detyrën e kontrollorit të tagrambledhësve.
- 3. Në drejtorinë e Financës Korçë, ishte punësuar Isuf Vinçani në detyrën e kontrollorit të nxjerrjeve;
- 4. Në drejtorinë e Financës të Elbasanit, ishte punësuar Hysen Kazazi në detyrën e kontrollorit të nxjerrjeve;
- 5. Me kontrollin e nxjerrjeve ishin aktivizuar gjithashtu z.Hasan Tunxhi në Berat, Ido Bidoshi në Vlorë, Xhaferr Çelo në Gjirokastrë etj.

Nga ana tjetër funksionet e kontrollorëve i hasim dhe në entet doganore. Në drejtorinë e doganave Durrës, ishte rekretuar në shërbimin e nëpunësisë me emërtesën, kontrollor gjavërtetues, Andrea Qendro; në Shkodër Dhimosten Skënderi, si kontrollor vërtetues, në Korçë Fore Dani-kontrollor vërtetues, në Tiranë Gaspër Shllaku-kontrollor vërtetues etj.

Krahas futjes së kapitalit të huaj dhe krijimit të një numri shoqëri tregtare me kapital të përzier italo-shqiptar në vitet 39-41, konstituimi i tyre nuk lë jashtë vëmendjes autoritetet kontrolluese brenda tyre. Në Statutet e këtyre shoqërive, një vend të posaçëm kishte Këshilli Administrativ krahas Kontrolluesve. Për efekt ilustrimi prezantojme në vijim shëmbuj të shkëputur, ndoshta të papublikuar më parë.

- Në "Konvokimin e ansamblesë së shoqërisë **"Stamles"**, në thirrjen e kryetarit të këshillit administrativ drejtuar aksionerëve të saj¹¹ me interes janë pikat 3,5 dhe 6 të këtij konvokimi (komunikimi, thirrje):

3. Paraqitja e raportit të kontrolluesve;
5. Shkarkimi i këshillit administrativ dhe kontrolluesve nga detyra dhe përgjegjësia;
6. Zgjedhja e Këshillit Administrativ dhe Kontrolluesve.

Nga citimi i pikave të mësipërme mund të arrijmë në këto përfundime:

- Shoqëritë tregtare që operuan gjatë viteve '39-'41 në Shqipëri, mbështeteshin mbi dy struktura superiore: Drejtoritë dhe Këshillat Administrative (nga njera anë) dhe Kontrolluesit (numri

¹¹ Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr. 37. V.1940.

shumës flet për një aparat me dy apo më shumë inspektorë).

- Kontrollorët zgjidheshin në Mbledhjet e Asamblese së Aksionerëve. Konform aktit të konstituimit dhe Statutit ato liroheshin nga misioni dhe përgjegjësia nga mbledhja e aksionerëve (Asambleja e zakonëshme).
- Del qartë detyrimi i kontrollorëve për të raportuar në mbyllje të ushtrimit financiar, paralelisht me paraqitjen nga drejtoria ekzekutive të projekt-vendimit për përdorimin e fitimeve të vitit të shkuar.

-Referenca mbi kontrollorët në disa dokumente arkivore të kësaj periudhe zëvendësohet nga emërtesa e vjetër, "Sindikë". Dëshmi të ekzistencës dhe aktivizimit të sindikëve dhe misionin e vetëkontrollimit e gjejmë shpesh dhe në institucionet financiare dhe të kreditit.

Kështu, përmendim se rendi i ditës në mbledhjen e Bankës Kombëtare Shqiptare (Romë, me 16.4.1940) përfshinte relacionin e Këshillit Administrativ, relacionin e sindikëve, bilancin, shpërblimin e sindikëve dhe emrimin e sindikëve të Bankës Kombëtare të Shqipërisë.¹²

-Mjaft raste të tjera dokumentojnë dhe argumentojnë tezën se kontrolli i financave në këtë interval kohor u bë aktiv. Në shoqërinë në faliment S.C.A.I.A, "Shoqëri Cement Armé Industriale Anonime", vend kryesor në analizën e gjendjes së detyrimeve të shoqërisë zinte relacioni i Kolegjit Sindikal. Veçori tjetër dalluese që meriton të cilësohet është se në shoqëritë e mëdha organizoheshin Kolegjet e Sindikëve të cilët mbështeteshin nga disa profesionistë të financave.

Në thirrjen zyrtare të shoqërisë SESA-"Shoqëri Elektrike Shqiptare Anonime" të datës 21.6.1940 si pjesë e zakonëshme e rendit të ditës ndërfaqej relacioni i Sindikëve krahas relacionit të Këshillit Administrativ.¹³

-Me norma dhe rregulla mbi financat, kontabilitetin dhe llogarinë përballemi dhe në Statutin e KTAMS-it (Klubi Turistik Automobilistik Mbretëror Shqiptar). Veçori dalluese për këtë shoqëri është se përzgjedhja e kuadrit kontrollues bëhej nga dy nivele: kryesuesi i kolegjit të kontrollorëve ishte nomenklaturë e Këshillit të Ministrave, ndërsa përzgjedhja e dy kontrollorëve të tjerë efektivë i besohej Këshillit të Përgjithshëm të shoqërisë KTAMS. Konform nenit 9 të Statutit, Këshilli i Përgjithshëm i Administrimit të Shoqërisë kishte tagrin e emrimit të dy kontrollorëve efektivë dhe dy ndihmësive, të cilët përgjithësisht

Izedi Beshiri
Kryetar i Këshillit
Kontrollues
1943-1944

¹² Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr 53. V. 1940, f. 3.

¹³ Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr. 90. V.1940, f. 4.

ishin rezervë dhe aktivizoheshin vetëm për raste krejtësisht të veçanta. “Kontrollimi i përgjithshëm i administratës i besohet një kolegji të përbëmë nga dy kontrollorë efektivë të emnuem prej këshillit të përgjithshëm dhe nga një kontrollor tjetër efektiv (ky kryeson kolegjin) të emnuem prej Kryetarit të Këshillit të Ministrave, i cili emnon gjithashtu dy ndihmës-kontrollorë. Kontrollorët vazhdojnë në këtë detyrë për dy ushtrime financiare dhe mund të rizgjidhen. Kontrollorët ndihmës marrin detyrën vetëm në rast të vdekjes apo dorëheqjes së kontrollorëve efektivë”.¹⁴ Dispozita parashikonte të drejtën e kontrollorëve efektivë për të asistuar në mbledhjet e Këshillit të Përgjithshëm, por “pa të drejtë vote vendimtare, porse munden me ba të shkruhen në verbal vërejtjet e tyre eventuale”.¹⁵

-Në Shqipëri personalitetin juridik për administrimin e fondit pyjor gjatë këtyre kohërave e gëzonte shoqëria “**Acjenda Shtetnore për Pyjet Demoniale**”, si ent autonom nën juridiksionin e Ministrisë së Bujqësisë dhe Pyjeve. Ky ent organizohej për mbarështimin e pasurisë pyjore e kullorosore të shtetit, dhe vepronte si shoqëri fitimprurëse dhe ishte ligjëruar nga dekreti mëkambësor numër 119 i vitit 1940. Interes paraqesin nenet 16 dhe 17 të dekretit¹⁶, ku ligjërohen raportet zyrtare të autoritetit dhe detyrat e posaçme që i mvishen Këshillit Kontrollues për kontrollimin periodik në këtë ent.

“Neni 16: Këshilli Kontrollues mbikqyr vjeljen e te hymeve dhe shpenzimeve të Acjendës Shtetnore për Pyjet Demoniale, me anën e zyrës se vet, mënyra e veprimtarive të secillës, për këtë ngarkim detyrash të posaçme, ka me u caktue prej rregullores mbi zbatimin e kësaj ligje, tue iu përmbajtë mendimit të Këshillit Kontrollues.

Neni 17: Veprimet e zakonëshme që mbas ligjeve në fuqi i përkasin Këshillit Kontrollues, përsa i përket dokumentave të administratës së Milicise Fashiste Pyjore, ushtrohen nga ky Këshill me anë të zyrës për të cillën u bë fjalë në artikullin ma sipër”.¹⁷

Në objektin e mbikqyrjes dhe verifikimit të Këshillit Kontrollues ndër të tjera përfshihej verifikimi i zbatimit të urdhërësave e rregulloreve, për pagesat e rrogat dhe marrjen në punë definitive apo me kontratë të përkohëshme të kuadrit për shërbim në administratën shtetnore. Në dispozita është shënuar detyrimi që një kopje e redaktuar e çdo kontrate të këtillë të depozitohej në Këshillin Kontrollues. Redaktimi dhe dërgimi i një kopje të gjithë kontratave të punës në Këshillin Kontrollues krijonte mundësinë për një kontroll paraprak dhe parandalues lidhur me respektimin e numrit të punonjësve sipas dikastereve apo enteve

¹⁴ Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr.92. V.1940, f. 5-6.

¹⁵ Po aty. Neni 24 i dekretit.

¹⁶ Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr.61. 17.4.1940.

¹⁷ Fletorja Zyrtare. Tiranë. Nr. 61, 17.4.1940.

dhe rigorozitetin e rregjistrimit dhe shpenzimit të fondit të aprovuar të pagave nga çdo strukturë buxhetore.¹⁸

Kontrata e lidhur duhej t'i sillej Këshillit Kontrollues brenda 15 ditëve prej datës së lidhjes, me dokumentat e mëposhtëme:

-Titulli i studimeve në origjinal dhe kopje të certifikatës legale të nëpunësit me të cilin lidhej kontrata. Funksioni kontrollues i Këshillit në këtë rast nuk mjaftohej me rregjistrimin e këtyre kontratave (misioni regjistruar), por vazhdonte me kujdesjen në përputhje me kërkesat e dekretit për ruajtjen e kufirit numerik të punonjesve të thirrur në shërbimin e administratës shtetërore. Këshilli Kontrollues mbasi shqyrton qënien në rregull të akteve në lidhje me normat e përmbajtuna në Dekretin Mëkambësor 26 shtator 1939 nr118, kujdesej për rregjistrimin dhe e kthen në ekzemplar me ekstremet e rregjistrimit të kryem. Ministria e interesueme do t'i transkriptoje ekstremet e rregjistrimit mbi ekzemplarët e tjerë e me anë të seksionit të kontabilitetit do t'ia komunikojë njërin Ministrisë së Financave, Drejtorisë së Kontabilitetit.¹⁹ Lista e funksionarëve dhe nëpunësve të Këshillit Kontrollues në vitin 1940 përbëhej nga 24 persona dhe ishte si vijon:

- ☞ Lllambi Aleksi, anëtar, zëvendës-kryetar, Asim Jakova-anëtar, Ing. Kost Paftali-antar; Lec Çoba-anëtar; Kostandin Boshnjaku-anëtar, Tonin Simoni-anëtar, Lin Kasmi-anëtar, Pjetër Bumçi-anëtar;
- ☞ Referendarë: Zyber Këlliçi, Shefki Aliko, Ragip Strazimiri, Bedri Bejtja, Rexhep Meta.
- ☞ Kontrollorë: Njazi Damani, Frano Vasa, Qimon Cukali, Ndoc Lakova, Albert Bumçi, Ndoc Dragusha, Kel Beni, Lazer Kodheli.
- ☞ Sekretar-llogaritar: Gjon Thaçi.
- ☞ Protokollist-arshivist: Murat Vorpsi dhe daktilografist: Kurt Peza.

Këto funksionarë e nëpunës u konfirmuan në keto poste pune nga Dekreti i Mëkambësit datë 25.6.1940. Mbetën jashtë shërbimit prokurori Ilia Kota dhe kontrollori Zeqi Kodra.²⁰ Dokumenta të mirëfillta për ekzistencën dhe funksionimin e kontrollit pas pushtimit italian figurojnë deri në fundvitin 1941. Më vonë me shpërthimin e luftës së dytë botërore, asaj italo-greke dhe daljen në skenë të forcave të armatosura antifashiste shqiptare, dokumenta të këtij karakteri janë të rralla deri në fund të vitit 1944.

18 Dekreti i Mëkambësit nr 147, 11.04.1940. Marrë nga Fletorja Zyrtare nr.72, Tiranë, V.1940, fq.2 .

19 Dekreti Mëkambësit nr. 118, datë 26.09.1939, aty. Marrë nga Fletorja Zyrtare nr.72, Tiranë, viti 1939, fq.2

20 Fletorja Zyrtare, Nr.103.Tiranë, Viti 1940, f. 3-5.

IV. 1. Kontrolli i Shtetit gjatë regjimit komunist 1945-1990

*

Mbas çlirimit të vendit, nga pushtuesit nazi-fashistë Kontrolli Shtetëror vazhdoi të funksionojë me të njëjtin emërtim si organ, përkatësisht “Këshilli Kontrollues”.

Këshilli Antifashist Nacional-Çlirimtar, i cili kishte atributet¹ e Kuvendit, miratoi **ligjin nr. 97, datë 19.7.1945 “Mbi organizimin e funksionimin e Këshillit Kontrollues”**.

Sipas përcaktimit në nenin 1 të këtij ligji, personeli i magjistraturës së Këshillit Kontrollues përbëhej nga një Kryetar dhe dy antarë të zgjedhur nga Kryesia e Këshillit Antifashist Nacional Çlirimtar, dhe pranë Këshillit Kontrollues atribucionet² e prokurorisë ushtroheshin nga Prokurori i Përgjithshëm i Shtetit. Kryetari dhe antarët e Këshillit Kontrollues emëroheshin nga Kryesia e Këshillit Antifashist Nacional Çlirimtar, mbi propozimin e Këshillit Ministrial³.

Kryetar i Këshillit Kontrollues u emërua Kiço Kasapi.

Këshilli Kontrollues, krahas Ministrisë së Financave i raportonte Prokurorisë së Përgjithshme mbi shkeljet e ligjeve e të rregulloreve dhe mbi të metat e konstatuara në aparatet e administratës financiare. Kjo, **tregon për një vartësi të shumëfishtë të këtij organi ku nuk mund të flitej për veprimtari kontrolluese dhe vendimmarrëse të pavarur.**

Në zbatim të ligjit, atribucionet e Këshillit Kontrollues ishin:

Kiço Kasapi
Kryetari i Këshillit
Kontrollues
1945-1946

1 Gazeta Zyrtare nr. 28, gusht 1945

2 Gazeta Zyrtare nr. 28, gusht 1945, ligji nr. 97, datë 19.7.1945

3 Gazeta Zyrtare nr. 28, gusht 1945, ligji nr. 97, datë 19.7.1945

- kontrolli preventiv e konsuntiv i shpenzimeve të buxhetit kombëtar;
- mbikëqyrja mbi nxjerrjen e të ardhurave;
- barazimin e buxhetit konsuntiv;
- gjykime mbi përgjegjësinë administrative të funksionarëve të shtetit të ngarkuar me marrë pengime dhe me urdhërue pagesa;
- gjykime mbi llogaritë që duhet të jepnin të gjithë ata që kishin në përdorim të holla, materiale ose gjëra me vlerë të tjera të Shtetit.

Këshilli Kontrollues i paraqiste çdo 3/mujor, Kryesisë së Këshillit Antifashist Nacional Çlirimtar, raport informativ mbi mënyrën e zbatimit të buxhetit të shtetit, duke u referue veçanërisht në elementët kontabël. Gjithashtu, në këtë raport, ekspozoheshin vërejtjet për zbatimin e buxhetit të shtetit, parregullsitë që ndodhnin në administratat e ndryshme gjatë ushtrimit dhe propozimet për përmirësimin e ligjeve dhe të rregulloreve të Administratës Shtetërore.

Duke gjykuar për formën e organizimit, funksionimit dhe raportimit të aktivitetit kontrollues, rezulton se *Këshilli Kontrollues ka qenë një organ i politizuar e represiv, dhe nuk kishte pavarësi në ushtrimin e veprimtarisë kontrolluese.*

*

Në kuadrin e riorganizimit të organeve të kontrollit, përsa i përket formës ashtu edhe përmbajtjes, me dekretin nr. 110, datë 14.8.1946 Presidiumi i Kuvendit Popullor të Shqipërisë shpalli **ligjin nr. 277, datë 14.8.1946 “Mbi Kontrollin e Përgjithshëm të Shtetit”⁴**, me qëllim që të ndihmonte dhe të mbikëqyrte të gjithë veprimtarinë dhe punën e organeve të administratës shtetërore e të institutive⁵ dhe ndërmarrjeve në vartësi të tyre, si dhe të çdo institucioni ose ndërmarrje tjetër, që në bazë të ligjës i shtroheshin Kontrollit të Shtetit. Organi më i lartë i Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit ishte *Komisioni i Kontrollit*, i cili përbëhej nga Kryetari, N/Kryetari dhe antarët. Kryetari ishte antar i Qeverisë, ndërsa N/Kryetari dhe antarët emëroheshin nga Kryetari i Qeverisë mbi propozimin e Kryetarit të Komisionit të Kontrollit. Në organikën e Komisionit të Kontrollit kishte pozicione pune Inspektor i Përgjithshëm, që njëkohësisht ishin antarë të Komisionit të Kontrollit.

Kryetar i Komisionit të Kontrollit u emërua Ministri pa Portofol Pandi Kristo, anëtar i Byrosë Politike të K.Q të Partisë Komuniste Shqiptare. Më pas, në vitet 1947-1948, Kryetar i Komisionit të Kontrollit ishte Shefqet Peçi dhe në vitet 1949-1950 Spiro Koleka.

Fakti që Kryetari ishte Ministër dhe Komisioni ishte në përbërje të

4 Gazeta zyrtare nr. 82, 10 shtatuer 1946

5 Fjala “institut” nënkupton “institucion”

Pandi Kristo
Kryetari i Kontrollit të Përgjithshëm
të Shtetit, 1946

Shefqet Peçi
Kryetari i Kontrollit të Përgjithshëm
të Shtetit, 1946-1947, 1954-1966

Qeverisë, në vartësi të plotë nga ajo, tregon për mungesën e pavarësisë së tij, gjithashtu për ushtrimin dhe raportimin e veprimtarisë së tij me cikël të mbyllur.

Kontrolli i Përgjithshëm i Shtetit ishte i autorizuar të kontrollonte të gjithë organet e administratës shtetërore, të instituteve, ndërmarrjeve, organizatave shoqërore, nëpunësit dhe të tjerë, që në bazë të ligjës i nënshtroheshin Kontrollit të Shtetit, nëse i zbatonin në rregull dhe në kohë ligjet, rregulloret, udhëzimet dhe vendimet e organeve më të larta të Pushtetit Shtetëror, duke bashkëpunuar për këtë qëllim edhe me organizatat popullore.

Komisioni i Kontrollit e ushtronte kontrollin drejtpërdrejtë me inspektorët e tij ose me anë të inspektorëve të prefekturave e nënprefekturave, si dhe me anë të organeve kontrolluese të Ministrive. Inspektorët e prefekturave dhe nënprefekturave, emëroheshin prej Komisionit të Kontrollit. Ata vepronin gjithmonë sipas udhëzimeve dhe urdhërave të Komisionit të Kontrollit dhe kishin të drejtë të merrnin pjesë me votë konsultative në të gjitha mbledhjet e komiteteve ekzekutive të prefekturave, nënprefekturave, komunave dhe lokaliteteve, gjithashtu, ishin të detyruar të ushtronin kontroll dhe me kërkesë të komitetit ekzekutiv të prefekturës ose nënprefekturës, me kusht që një kërkesë e tillë të mos binte në kundërshtim me udhëzimet dhe urdhërat e organeve më të larta të kontrollit.

Spiro Koleka
Kryetari i Kontrollit
të Përgjithshëm të
Shtetit, 1949-1950,
1966-1970

Komisioni i Kontrollit kishte të drejtë të dërgonte dhe emëronte organet kontrolluese në të gjitha institutet dhe ndërmarrjet, në organizatat

shoqërore, institutet publike dhe private, si dhe në kooperativat, që me ligj ishin subjekt kontrolli i Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit. Madje, në nenin 7, të ligjit nr. 277, datë 14.8.1946 përcaktohej se, organizimi me hollësi i shërbimit të Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit caktohet me urdhëresë të Qeverisë, ndërsa rregullimi i brendshëm dhe punët e Komisionit të Kontrollit dhe të Inspektorëve caktohen me një rregullore të bërë nga Kryetari i Komisionit të Kontrollit⁶.

Ndërsa, në nenin 8 “Kryerja e kontrollit”, thuhej se *“në kryerjen e detyrave të tyre organet e Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit kanë të drejtë të hetojnë e të shqyrtojnë organizimin e brendshëm, administrimin, librat e llogarive dhe rregjistrat e tjera dhe përgjithësisht çdo punë, si dhe të ndjekin e të hetojnë metodat e punës dhe raporteve midis tyre për çdo organ, institut dhe ndërmarrje në të cilat kryhet kontrolli”, po kështu, kanë të drejtë të vëzhgojnë e të gjurmojnë nëpunësat dhe privatët në lidhje me aktivitetin e tyre në sektorin në të cilin kryhet kontrolli. Gjithashtu, këto organe kishin të drejtë të pezullonin çdo veprim dhe punë që binte në kundërshtim me ligjet, rregulloret, udhëzimet dhe vendimet e organeve më të larta të shtetit, si dhe pagesat ose shpenzimet e paligjshme ose të parregullta, duke vënë në dijeni menjëherë organet më të larta të Pushtetit Shtetëror, të cilët kishin kompetencë të vendosnin në formë të prerë⁷.*

Organet e Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit, brenda kompetencës së tyre, jepnin dënime disiplinore të ndryshme dhe gjobë deri në 1/10 e pagës mujore, dënime të cilat zbatoheshin nga subjektet e kontrolluara. Në rastet kur konstatojnë ndonjë faj ose rrezik për interesat e shërbimit, fillonin ndjekjet disiplinore deri në largimin e menjëhershëm nga puna.

Ankimet kundër këtyre dënimeve shqyrtoheshin në Komisionin e Kontrollit nga një komision i posaçëm, vendimi i të cilit ishte i formës së prerë, *gjë që nënkupton procedurën pa të drejtë ankimi në gjykatë.*

Krahas dënimeve, kur faji sillte përgjegjësi penale të nëpunësve, organi i Kontrollit lajmëronte Prokurorinë Publike kompetente.

Në zbatim të ligjit të mësipërm, Kryetari i Komisionit të Kontrollit Pandi Kristo në datën 15 tetor 1946 miratoi rregulloren “Për krijimin e Zyrës së Ankesave dhe Propozimeve”⁸ pranë Komisionit të Kontrollit, Prefekturave e N/Prefekturave, ku në nenin 2 të saj, përcaktohej se, shtetasit, institucionet dhe organizatat kishin të drejtë t’i drejtoheshin këtyre zyrave kur konstatojnë çrregullime dhe veprime të kundraligjshme në punën e organeve të administratës shtetërore, të instituteve, ndërmarrjeve, organizatave dhe nëpunësve ose mungesa të tjera në punën e tyre etj. Për

6 Gazeta zyrtare nr. 82, 10 shtatuer 1946

7 Gazeta zyrtare nr. 82, 10 shtatuer 1946

8 Gazeta Zyrtare nr. 83, 19 tetor 1946

verifikimin e ankesave, Zyrat e Ankesave kishin të gjitha ato të drejta që i përkisnin organit të Kontrollit të Përgjithshëm të Shtetit.

Përsa më sipër, konstatohet se Kontrolli i Përgjithshëm i Shtetit dhe Komisioni i Kontrollit si organi më i lartë i tij, ishin pjesë përbërëse e Qeverisë dhe vepronin në emër të saj. Ky organ kishte akses të pakufizuar në kryerjen e kontrollit në të gjitha organet, institutet dhe ndërmarrjet që vepronin në territorin e Shqipërisë, ku kryhej kontrolli. Gjithashtu kishin të drejtë të vëzhgonin e të gjurmonin nëpunësit dhe privatët në lidhje me aktivitetin e tyre në sektorin në të cilin kryhej kontrolli. Madje, Komisioni i Kontrollit kishte të drejtë të emëronte organet kontrolluese në të gjitha institutet publike dhe private, në ndërmarrjet, organizatat shoqërore dhe në kooperativat, që me ligj i shtroheshin Kontrollit të Shtetit. Sidoqoftë duhet theksuar se mbi çdo veprimtari e institucion në kohën e diktaturës ishte Partia e Punës e Shqipërisë me Sekretarin e Parë të saj.

*

Me dekretin nr. 1018, datë 20 janar 1950, Kryesia e Presidiumit të Kuvendit Popullor të Republikës Popullore të Shqipërisë shpalli **ligjin nr. 784, datë 20.1.1950 "Mbi Komisionin e Kontrollit të Shtetit"**, si organi më i lartë i kontrollit të shtetit me atributet e një ministrie. Me miratimin e këtij ligji, u shfuqizua ligji nr. 277, datë 14.8.1946 "Për Kontrollin e Përgjithshëm të Shtetit", si dhe çdo dispozitë tjetër që binte në kundërshtim me ligjin nr. 784, datë 20.1.1950.

Kryetar i Komisionit të Kontrollit të Shtetit, i cili ishte në rang Ministri, u emërua Manush Myftiu me dekret të Presidiumit të Kuvendit Popullor, kurse N/ Kryetarët emëroheshin nga Këshilli i Ministrave me propozimin e Kryetarit të Komisionit të Kontrollit të Shtetit dhe ishin në rang Zv/Ministri.

Ky Komision Kontrolli kishte për detyrë të ushtronte kontroll rigoroz të përditshëm, paraprak dhe përfundimtar mbi llogaritë, ruajtjen dhe shpenzimin e mjeteve monetare dhe të vlerave materiale të Shtetit dhe të çdo lloj tjetër pasurie kombëtare në administrim të institucioneve, ndërmarrjeve shtetërore, organizatave kooperativiste, si dhe organizatave të tjera shoqërore që i nënshtroheshin Kontrollit të Shtetit. Gjithashtu, Komisioni kishte për detyrë të bënte revizione shtetërore sipas urdhërit të Këshillit të Ministrave ose me iniciativën e tij, si dhe të kontrollonte zbatimin e vendimeve dhe urdhërave të Qeverisë.

Krahas detyrave, Komisioni kishte të drejtë: - të kërkonte nga

Manush Myftiu
Ministër i Kontrollit
të Shtetit
1950-1954, 1989-1990

9 Gazeta zyrtare nr. 9, 24 shkurt 1950

subjektet objekt kontrolli, raporte, sqarime dhe çdo lloj materiali të nevojshëm për ushtrimin e detyrës; të pezullonte zbatimin e masave që ishin në kundërshtim me ligjin dhe vendimet e urdhëresat e Qeverisë; të informonte subjektet e kontrolluara apo të revizionuar për rezultatet e dala dhe të jepte udhëzime të detyrueshme për zbatim në përputhje me ligjin; t'i kërkonte organeve drejtuese të subjekteve të kontrolluara dënimin disiplinor të fajtorëve, duke i detyruar të njoftonin Komisionin e Kontrollit të Shtetit për zbatimin e tyre. Për shkelje të rënda, të cilat i shkaktonin dëm shtetit procedonte fajtorët në organet kompetente, si dhe kërkonte shpërblimin e dëmit nga personat shkaktarë përgjegjës¹⁰.

Referuar objektit të veprimtarisë dhe të drejtave të Komisionit të Kontrollit të Shtetit të cituar më sipër, ato fokusohen kryesisht në kontrollin e llogarive e të shpenzimeve të mjeteve monetare dhe të vlerave materiale të shtetit, si dhe në zbatimin e vendimeve të Qeverisë, në subjektet shtetërore, organizatat kooperativiste dhe organizatat shoqërore që i nënshtroheshin kontrollit të Shtetit. Gjithashtu, Kryetari i Komisionit të Kontrollit të Shtetit, ndonëse kishte gradën e Ministrit, emërohej me dekret të Presidiumit të Kuvendit Popullor.

Por, Komisioni i Kontrollit të Shtetit ishte në vartësi të Këshillit të Ministrave dhe kryente revizione shtetërore sipas urdhërave të Këshillit të Ministrave dhe me inisiativën e tij.

E veçantë tjetër e ligjit ishte dhe përcaktimi në nenin 4 të tij se: “Komisioni i Kontrollit të Shtetit në punën e tij mbështetet në inisiativën dhe bashkëpunimin e masave popullore”¹¹.

*

Me dekretin **nr. 1480, datë 12.6.1952** të Presidiumit të Kuvendit Popullor u krijua **“Ministria e Kontrollit”¹²**, si organi më i lartë i kontrollit të shtetit që ushtronte kontroll mbi llogarinë dhe shpenzimin e mjeteve monetare dhe të vlerave materiale të shtetit, si dhe mbi zbatimin e vendimeve të qeverisë. Me këtë dekret u shfuqizua ligji nr. 784, datë 21.1.1950 “Për Komisionin e Kontrollit të Shtetit”.

Sipas nenit 2 dhe 3 të dekretit, kompetencat dhe detyrat e Ministrisë së Kontrollit ishin pothuajse të njëjta me ato të Komisionit të Kontrollit të Shtetit: - të ushtronte kontroll të përditshëm, si paraprak ashtu dhe përfundimtar mbi llogaritë, ruajtjen dhe shpenzimin e mjeteve monetare dhe të vlerave materiale të shtetit në administrim të institucioneve, ndërmarrjeve dhe organizatave shtetërore, kooperativiste dhe shoqërore, si dhe të verifikonte zbatimin e vendimeve dhe të urdhërësive të

¹⁰ Gazeta zyrtare nr. 9, 24 shkurt 1950

¹¹ Gazeta zyrtare nr. 9, 24 shkurt 1950

¹² Gazeta zyrtare nr. 11, 12 qershor 1952

Qeverisë¹³.

Ndryshe nga përcaktimi në ligjin për Komisionin e Kontrollit të Shtetit, ku Komisioni kishte për detyrë të bënte revizione shtetërore sipas urdhërit të Këshillit të Ministrave, në detyrat e Ministrisë së Kontrollit, në nenin 3, germa "b" të dekretit të mësipërm përcaktohej se: "*Ministria e Kontrollit ka për detyrë të bëjë revizione shtetërore me porosinë e Ministrit të Kontrollit*"¹⁴.

Krahas detyrave, Ministria e Kontrollit kishte të drejtë:

- *t'u jepte udhëzime të detyrueshme* të gjithë ministrive, administratave qendrore, komiteteve dhe drejtorive pranë Këshillit të Ministrave dhe organeve vartëse, si dhe të gjithë institucioneve, ndërmarrjeve dhe organizatave të tjera shtetërore, kooperativiste dhe shoqërore, që të paraqisnin raporte, statistika, informata dhe materiale të tjera në lidhje me çështjet që hynin në kompetencën e kontrollit të shtetit;
- *t'i raportonte Këshillit të Ministrave për përfundimet e revizioneve e verifikimeve*, si dhe propozimet e dala, dhe një kopje të materialeve të verifikimeve e revizioneve, t'ja dërgonte ministrave dhe drejtuesve të administratave qendrore, të komiteteve dhe drejtorive pranë Këshillit të Ministrave për marrje masash të menjëhershme;
- të ndalonte veprimet e kundraligjeshme dhe t'u jepte udhëzime të detyrueshme ministrive, institucioneve dhe ndërmarrjeve për zbatimin e dispozitave ligjore në fuqi;
- të dënonte punonjësit disiplinarisht deri në largim nga detyra, në pajtim me dispozitat ligjore në fuqi;
- të merrte fajtorët në përgjegjësi në mënyrën e caktuar me ligj, në rast zbulimi shpërdorimesh dhe faje të tjera të rënda;
- të ngarkonte personat fajtorë me masa zhdëmtimi në të holla në pajtim me legjislacionin në fuqi, në rastet kur personat zyrtarë i shkaktonin dëme shtetit ose organizatave kooperativiste dhe shoqërore.

Gjithashtu Ministria e Kontrollit shqyrtonte e verifikonte kërkesat e ankesat e qytetarëve, duke i njoftuar ato për përfundimet¹⁵.

Në vitet 1952-1954, Ministër i Kontrollit ka qenë Manush Myftiu, ndërsa nga viti 1954 deri në vitin 1959 Shefqet Peçi.

*

13 Gazeta zyrtare nr. 11, 12 qershor 1952

14 Gazeta zyrtare nr. 11, 12 qershor 1952

15 Gazeta zyrtare nr. 11, 12 qershor 1952

Me dekretin nr. 2878, datë 6.4.1959 të Presidiumit të Kuvendit Popullor, i cili shfuqizonte dekretin 1480, datë 12.6.1952 “Për Ministrinë e Kontrollit”, ndryshoi dhe statusi i organit të kontrollit, **nga Ministri e Kontrollit, në Komisioni i Kontrollit të Shtetit**¹⁶. Ky organ verifikonte në emër të Qeverisë zbatimin e dispozitave të nxjerra prej saj për çështjet më të rëndësishme të ekonomisë dhe kulturës popullore, studionte strukturën dhe çështjet që kishin të bënin me punën e aparatit shtetëror, kontrollonte zbatimin e një regjimi të fortë kursimi për shpenzimin e drejtë dhe sipas nevojës të mjeteve monetare dhe vlerave materiale.

Kryetar i Komisionit të Kontrollit të Shtetit deri në vitin 1966 ka qenë Shefqet Peçi.

Veprimtarinë e tij, Komisioni i Kontrollit të Shtetit e ushtronte në lidhje të ngushtë me organet e pushtetit dhe të administratës shtetërore, me organizatat e partisë, të bashkimeve profesionale, të rinisë dhe me organizatat e tjera shoqërore, duke i tërhequr për kontroll masat e gjera të punëtorëve, nëpunësve dhe kooperativistëve.

Në këtë kontekst, Komisioni i Kontrollit të Shtetit ishte organ kontrolli tej mase i politizuar dhe aspak i pavarur.

Referuar përcaktimeve ligjore, Komisioni i Kontrollit të Shtetit kishte të drejtë: - të ndalonte veprimet në kundërshtim me ligjet dhe dispozitat e nxjerra nga Qeveria dhe t'i jepte udhëzime të detyrueshme personave zyrtarë të ministrive, institucioneve të tjera qendrore, komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë, ndërmarrjeve dhe organizatave për çdukjen e të metave dhe shkeljeve të zbuluara; të dënonte drejtpërdrejt me masa disiplinore gjer në pushim nga puna në bazë të rregullave të caktuara nga Qeveria, drejtuesit dhe personat e tjerë zyrtarë që nuk zbatonin ligjet dhe dispozitat e nxjerra nga Qeveria dhe shkelnin disiplinën shtetërore; të caktonte në pajtim me dispozitat në fuqi, zhdëmtimin në të holla në ngarkim të drejtuesve dhe të personave të tjerë zyrtarë që i kishin shkaktuar dëme materiale shtetit, organizatave kooperativiste dhe shoqërore; të aktivizonte në kontroll specialistë dhe persona të tjerë kompetentë të ministrive, institucioneve, ndërmarrjeve dhe organizatave të ndryshme; si dhe të thërriste ministrat dhe zyrtarët e tjerë të ministrive, institucioneve, komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë, ndërmarrjeve, kooperativave dhe të organizatave të tjera për shqyrtimin e çështjeve më të rëndësishme të dala gjatë kontrollit dhe rikontrollit, për të dhënë sqarimet e tyre¹⁷.

¹⁶ Gazeta zyrtare nr. 2, 8 prill 1959

¹⁷ Gazeta zyrtare nr. 2, 8 prill 1959

*

Në kuadrin e revolucionarizimit dhe të përsosjes së aparateve administrative, krahas me disa institucione të tjera të shtetit, me **ligjin nr. 4122, datë 17.3.1966 "Mbi bashkimin dhe suprimimin e disa ministrive"** u suprimua edhe **Komisioni i Kontrollit të Shtetit**, duke marrë formën e Inspektimit të Shtetit, si dhe pjesë përbërëse e aparatit të Këshillit të Ministrave¹⁸. Funksionet, detyrat dhe të drejtat e Inspektimit ishin përcaktuar me një rregullore të brendshme të miratuar nga Këshilli i Ministrave, i cili në përmbajtje ruante pothuajse të njëjtat funksione me ato të përcaktuara për Komisionin e Kontrollit të Shtetit. Në këtë formë organizimi, ky organ funksionoi deri në vitin 1982.

Për periudhën 1966-1970 Kryetar i Inspektimit të Shtetit ka qenë Spiro Koleka, në vitet 1970-1978 Sulejman Baholli dhe në vitet 1978-1982 Osman Murati.

Sulejman Baholli
Kryetar i Inspektimit të Shtetit
1970-1978

Osman Murati
Kryetar i Inspektimit të Shtetit
1978-1982

E detyruar nga situata e rënies ekonomike të vendit, Qeveria ndër të tjera vendosi të merrte masa për rritjen e rolit e të influencës së organeve të kontrollit në drejtim të administrimit të pronës së përbashkët. Për këtë, me **vendim të Këshillit të Ministrave nr. 301, datë 22.10.1982 "Për detyrat dhe të drejtat e Inspektimit të Shtetit"**, Inspektimi i Shtetit u riorganizua si organ brenda aparatit të Këshillit të Ministrave, me platformë politike të diktuar nga ish Partia e Punës së Shqipërisë.

Inspektimi i Shtetit, i udhëhequr nga politika e Partisë së Punës së Shqipërisë, ushtronte kontroll me porosi dhe në emër të Qeverisë, në ministrinë, komitetet ekzekutive, në ndërmarrje, institucione, njësi, njësi të bashkuara, reparte ushtarake dhe kooperativa bujqësore.

Kryetar i Inspektimit të Shtetit u emërua Stefan Papagjoni.

18 Gazeta zyrtare nr. 2, mars 1966

Stefan Papagjoni
Kryetar i
Inspektimit të
Shtetit
1982-1986

Inspektimi i Shtetit kishte këto detyra dhe të drejta: - të kontrollonte zbatimin e akteve ligjore dhe nënligjore për administrimin e pronës socialiste, në drejtim të ruajtjes e trajtimit të mallrave, mënjanimi të mallrave stoqe e me qarkullim të ngadalshëm, përdorimit me frytshmëri të bazës materiale, rritjes së rendimentit dhe focimit të rregjimit të kursimit, shfrytëzimit të aftësive prodhuese ekzistuese dhe vënies në përdorim të aftësive të reja sipas planit të shtetit; të mbikëqyrte forcimin e kontrollit shtetëror nga organet e tjera shtetërore; të kontrollonte zbatimin e detyrave të ngarkuara nga Këshilli i Ministrave; si dhe të bënte përgjithësime për veprimtaritë e organeve përkatëse shtetërore dhe ekonomike që kontrollonte dhe për probleme të rëndësishme informonte Këshillin e Ministrave.

Gjithashtu, Inspektimi i Shtetit kishte për detyrë: - të pezullonte veprimet e paligjshme dhe të merrte masa në vend për përmirësimin e gjendjes; të caktonte detyra për zbatim nga organet e kontrolluara dhe nga organet e tyre më të larta; të kërkonte marrjen e masave disiplinore dhe të zhdëmtimit për punonjësit dhe nëpunësit sipas dispozitave përkatëse për përgjegjësinë materiale e të Kodit të Punës, ndërsa për anëtarët e kooperativave bujqësore, sipas statuteve përkatëse. Ndaj personave që kishin kryer vepra penale bënte kallëzim në organet e hetuesisë.

Inspektimi i Shtetit nuk kryente kontroll-revizione, por ngarkonte strukturat e tjera të kontroll-revizionit të ministrive, të institucioneve të tjera qëndrore, të komiteteve ekzekutive dhe ndermarrjeve në bazë, si dhe të Ministrisë së Financave, të cilat ishin të detyruara të kryenin detyrën e ngarkuar dhe të raportonin për rezultatet e dala brenda afateve të caktuara.

Në ushtrimin e aktivitetit të tij, Inspektimi i Shtetit kishte të drejtë që të kërkonte nga subjektet objekt kontrolli, dokumente e sqarime në lidhje me çështjet që kontrollonte, të cilët ishin të detyruar t'i jepnin ato; gjithashtu kishte të drejtë të dërgonte punonjësit e tij në mbledhjet e organeve shtetërore (kolegjiume të ministrive, në komitetet ekzekutive e deri në kryesitë e kooperativave bujqësore), kur ato trajtonin probleme të ruajtjes dhe administrimit të pronës socialiste.

Gjatë ushtrimit të veprimtarisë kontrolluese, Inspektimi bashkëpunonte me prokuroritë, gjykatat, organet e punëve të brendshme, organizatat shoqërore, organet e shtypit e të tjera.

Duhet pasqyruar përcaktimi në pikën 6 të vendimit të sipërcituar se: *"Inspektimi i Shtetit për kryerjen e kontrolleve mbështetet dhe tërheq gjerësisht mendimin e punëtorëve, kooperativistëve, specialistëve e kuadrove, dëgjon dhe*

vlërëson me kujdes vërejtjet dhe kritikrat që bën populli në adresë të organeve shtetërore dhe ekonomike”.

*

Duke parë dhe ndjerë rënien e shpejtë ekonomike të vendit, si dhe gjendjen e vështirë ekonomike të popullatës, e cila nga dita në ditë rëndohej më tepër dhe ku problemi i furnizimit të popullsisë me ushqime e shërbime ishte kthyer në një shqetësim të përditshëm, bazuar në materialin **“Për gjendjen dhe masat që duhen marrë për forcimin e kontrollit shtetëror”** të Këshillit të Ministrave dhe me propozim të tij, Komiteti Qendror i PPSH-së, me vendimin nr. 71/1, datë 12.9.1986, vendosi krijimin e Komisionit të Kontrollit të Shtetit.

Mbështetur në këtë vendim të Komitetit Qendror të Partisë dhe me propozim të Këshillit të Ministrave, Kuvendi Popullor i Republikës Popullore Socialiste të Shqipërisë miratoi ligjin nr. 7108, datë 21.2.1987 **“Për Komisionin e Kontrollit të Shtetit”**¹⁹. Kryetar i Komisionit u emërua Enver Halili.

Në zbatim të nenit 1 të këtij ligji, Komisioni i Kontrollit të Shtetit vepronte si organ kolegjal dhe vendimmarrës në shkallë ministrie, që drejtohej nga Kryetari i cili barazohej me Ministrin, Zëvendëskryetarët dhe 5-6 anëtarë, të cilët caktoheshin nga Këshilli i Ministrave. Madje, për të rritur autoritetin e këtij organi, në drejtimin e tij u vendosën drejtues të ardhur nga strukturat e larta të partisë deri dhe anëtarë të Byrosë Politike.

Enver Halili
Kryetar i Komisionit
të Kontrollit të Shtetit
1987-1989

Objekt kryesor i veprimtarisë së Komisionit të Kontrollit të Shtetit, ishte kontrolli i zbatimit të vendimeve të Këshillit të Ministrave dhe të masave të marra për miradministrimin dhe ruajtjen e pronës socialiste.

Subjektet objekt kontrolli ishin po ato që kishte Inspektimi i Shtetit, por me disa ndryshime në detyrat dhe të drejtat.

Në kuadrin e të drejtave dhe detyrave, Komisioni i Kontrollit të Shtetit kontrollonte: *“zbatimin e vendimeve më të rëndësishme dhe të akteve të tjera të nxjerra nga Këshilli i Ministrave; zbatimin e akteve ligjore dhe nënligjore për administrimin e pronës socialiste, sidomos në drejtim të ruajtjes e administrimit të mallrave, mënjanimin e mallrave stoqe e me qarkullim të ngadalshëm, përdorimin me frytshmëri të bazës materialo teknike dhe forcimin e rregjimit të kursimit; shfrytëzimin e aftësive prodhuese dhe vënien në përdorim të aftësive të reja sipas planit të shtetit”*²⁰.

19 Arkivi Qendror i Shtetit

20 Arkivi Qendror i Shtetit

Gjithashtu, Komisioni kishte për detyrë: - të pezullonte aktet e paligjshme e të parregullta të ministrive, të organeve të tjera qendrore të administratës shtetërore e të komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve dhe të kërkonte nga organi përkatës shtetëror shfuqizimin e tyre sipas afateve të përcaktuara, si dhe jepte udhëzime të detyrueshme subjekteve të lartpërmendur për zhdukjen e të metave e të shkeljeve të zbuluara nga kontrollet e ushtruara.

Ndërsa, në zbatim të nenit 9 të këtij ligji, Komisioni mbikëqyrte dhe merrte masa për forcimin e kontrollit të brendshëm e të specializuar nga organet e tjera shtetërore e ekonomike, si dhe bënte përgjithësimet për veprimtarinë e tyre dhe për probleme të rëndësishme informonte Këshillin e Ministrave.

Në ligj, përcaktoheshin dhe të drejtat e Kryetarit, si: *“të ndalonte veprimet që ishin në kundërshtim me ligjet dhe me aktet e nxjerra nga Këshilli i Ministrave; të merrte masa disiplinore të parashikuara nga Kodi i Punës për punonjësit dhe drejtuesit që shkelnin ligjet, urdhëresat, vendimet, udhëzimet dhe kërkesat e disiplinës proletare në punë; të ngarkonte me përgjegjësi materiale personat që i shkaktonin dëme materiale shtetit, kurse për kooperativat bujqësore i rekomandonte kryesisë së kooperativës caktimin e zhdëmtimit; të kërkonte nga organet shtetërore e ekonomike dokumente e sqarime për çështjet që i interesonin gjatë kontrollit dhe të aktivizonte për të marrë pjesë në kontroll punonjës e specialistë nga administrata shtetërore; si dhe të bënte kallëzim për kryerjen e veprave penale në organet e hetuesisë”²¹.*

Veç Kryetarit, kishin të drejtën e caktimit të zhdëmtimit dhe të gjobës, sipas dispozitave në fuqi, edhe kryeinspektorët e Komisionit të Kontrollit të Shtetit.

Sipas nenit 8 të ligjit të mësipërm, Komisioni i Kontrollit të Shtetit nuk kryente vetë revizione dokumentare financiare. Por, kur gjatë ushtrimit të kontrollit lindte nevoja për kontroll-revizione, dokumentare e financiare, Komisioni ngarkonte organet e kontroll-revizionit të ministrive e të institucioneve të tjera qendrore dhe të komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve, të cilët ishin të detyruar të kryenin dhe të jepnin rezultatet e kontroll-revizionit brenda afatit të caktuar.

Në zbatim të ligjit nr. 7108, datë 21.2.1987, Këshilli i Ministrave *nxorri vendimin nr. 51, datë 4.3.1987 “Për detyrat e të drejtat e Komisionit të Kontrollit të Shtetit si dhe strukturën organizative të tij”²²*, ku ndër të tjera, kryeinspektorët dhe inspektorët e Komisionit të Kontrollit të Shtetit, me autorizim të Kryetarit, kishin të drejtë të kërkonin nga organet shtetërore dhe ekonomike, dokumente e sqarime për çështjet që i

²¹ Arkivi Qendror i Shtetit

²² Arkivi Qendror i Shtetit

interesonin gjatë gjatë kontrollit; gjithashtu, kishin të drejtë t'i propozonin Kryetarit të Komisionit marrjen e masave për ndalimin e veprimeve që ishin në kundërshtim me ligjet dhe me aktet e Këshillit të Ministrave, si dhe marrjen e masave disiplinore të parashikuara nga Kodi i Punës, për drejtuesit dhe punonjësit që shkelnin ligjet, urdhërat, vendimet, udhëzimet dhe kërkesat e disiplinës në punë, në bazë të procesverbaleve të mbajtura dhe të ballafaquara me ta.

Referuar vendimit të mësipërm të Qeverisë, Komisioni i Kontrollit të Shtetit kishte të drejtë të dërgonte punonjësit e vet për të marrë pjesë në mbledhjet e organeve shtetërore dhe ekonomike (kolegjiume, mbledhje të komiteteve ekzekutive të këshillave popullore të rretheve, këshillat teknike të ndermarrjeve, kryesitë e kooperativave bujqësore etj.), kur në to analizoheshin probleme që i interesonin.

Në këtë periudhë të turbullt dhe të pastabilizuar që po kalonte vendi ynë, në kontekstin e forcimit të punës dhe të kërkesës së llogarisë, si të gjithë institucionet dhe institucioni i kontrollit u karakterizua me ndërrime të shpeshta të titullarëve të tij.

Me vendim të KM nr. 389, datë 23.9.1989²³, Kryetar i Komisionit të Kontrollit të Shtetit u emërua Manush Myftiu, në atë kohë anëtar i Byrosë Politike të KQ të Partisë, post të cilin e mbajti deri në muajin gusht 1990. Sipas këtij vendimi, ky Komision kishte në përbërjen e tij një zëvendëskryetar dhe një bord prej 7 anëtarësh, të cilët kishin funksione të tjera ekzekutive. Gjithashtu, një staf prej 30 punonjësish, të ndarë sipas specialiteteve, 20 ekonomistë, 1 jurist, 5 inxhinierë (2 ndërtimi, 1 mekanik, 1 metalurg dhe 1 gjeolog), 1 zooteknik, 1 mercolog, 1 arsimtar dhe 1 redaktor.

Detyrat e Komisionit përqëndroheshin sidomos në përmbushjen nga ndërmarrjet të detyrimeve ndaj shtetit dhe në shërbimet jetësore për popullin, në veprimtarinë e aparatit administrative, luftën kundër burokratizmit, hatëreve, kompromentimeve etj.

Nga KSSH kryheshin kryesisht kontrole të ligjshmërisë dhe në përfundim të tyre liheshin masa për përmirësimin e gjëndjes, ndërkohë kërkohej dhënia e masave disiplinore ndaj personave shkaktarë përgjegjës.

Nga gushti 1990 deri në fitoren përfundimtare të forcave demokratike më 22 mars 1992, kanë shërbyer si kryetarë për periudha të shkurtëra Simon Stefani, Ali Kaza, Bujar Kolaneci, Zydi Pepa, Alfred Karamuçë dhe Ylli Memisha

23 Arkivi Qendror i Shtetit

Simon Stefani
Kryetar i Komisionit
të Kontrollit të
Shtetit
gusht-dhjetor 1990

Gjatë gjithë periudhës 45 vjeçare të sundimit komunist në Shqipëri (1945-1990), për organet e kontrollit janë nxjerrë disa dekrete dhe ligje, duke ndryshuar apo reformuar organin e kontrollit disa herë, në varësi të situatave politiko-ekonomike dhe vullnetit të Partisë e të Qeverisë. Ndryshimet apo reformimet e bëra kanë konsistuar kryesisht në ndryshimin e emërimit dhe organizimit të institucionit të kontrollit e jo në përmbajtje, duke filluar nga pavarësia institucionale e tij, drejtimi dhe funksionimi i institucionit, përfshirë objektin e veprimtarisë, fushën e ushtrimit të veprimtarisë, si dhe të drejtat, detyrat dhe kompetencat. Këto, kanë qenë pothuajse të njëjta, pavarësisht ndryshimeve sipërfaqësore të bëra. Në asnjë nga dispozitat ligjore e nënligjore për organizimin dhe funksionimin e organit të kontrollit të shtetit në periudhat e ndryshme të paraqitura më sipër, nuk ishte e përcaktuar e drejta e organit të kontrollit për të kontrolluar veprimet që kishin të bënin me krijimin dhe përdorimin e thesarit të shtetit, me përdorimin e fondeve nga Sigurimi i Shtetit, me krijimin dhe përdorimin e valutës në institucionet që konsideroheshin me aktivitet sekret etj.

Doktrina komuniste në tërësi dhe izolimi i vendit në periudhën e sistemit komunist, kanë influencuar dhe në funksionimin e organeve të kontrollit. Krahas mungesës së pavarësisë në planifikim, në kryerjen dhe raportimin e veprimtarisë kontrolluese, vartësinë e shumfishtë në mënyrë të veçantë nga Partia dhe Qeveria si organ në përbërje të saj (në fillimet e para edhe nga prokurori i përgjithshëm), mungesës së komunikimit me organizmat ndërkombëtare të kontrollit dhe shkëmbimit të eksperiencës me organet homologe të kontrollit, këto me pasojë pamundësinë e futjes së metodave dhe të praktikave bashkëkohore në veprimtarinë kontrolluese, organet e kontrollit kanë punuar dhe funksionuar me cikël të mbyllur brenda Qeverisë dhe në shërbim të saj.

Referuar detyrave dhe të drejtave të Komisionit të Kontrollit të Shtetit të përcaktuara në dispozitat ligjore të pasqyruar më sipër, konstatohet se organi qendror i kontrollit, gëzonte kompetenca të shumta në ushtrimin e detyrës dhe në vendimmarrje, që i siguronin tiparet e një organi ndëshkues të diktaturës së proletariatit. Ky ka qenë dhe konstatimi i organizmave ndërkombëtare të kontrollit e të

Ali Kaza
Kryetar i Komisionit
të Kontrollit
të Shtetit
dhjetor 1990

Bujar Kolaneci
Kryetar i Komisionit
të Kontrollit të
Shtetit
janar-shkurt 1991

organeve homologe të kontrollit, të shprehura prej tyre mbas vitit 1990, gjatë takimeve të zhvilluara në kuadër të shkëmbimit të eksperiencës, ristrukturimit dhe të krijimit të organit të pavarur të kontrollit të jashtëm, sipas standardeve ndërkombëtare të kontrollit.

V. 1. Kontrolli i Lartë i Shtetit, 1 prill 1991 deri 14 prill 1992

Rëzimi i diktaturës komuniste dhe vendosja e pluralizmit politik në Shqipëri në fillim të vitit 1991, që erdhi si pasojë e Lëvizjes Studentore të dhjetorit 1990, solli u shoqërua me zgjedhjet e viti 1991 ku forcat demokratike nuk fituan dot shumicën. Protestat e shumta popullore bënë të mundur zgjedhjet e parakohëshme të 22 marsit 1992, të cilat sollën në krye të vendit për herë të parë pas 45 viteve diktaturë një qeveri demokratike të dalë nga zgjedhje të lira. Më 31 mars 1991, në Shqipëri u bënë zgjedhjet e para pluraliste dhe më pas i gjithë vendi u përfshi në procesin e ndryshimit dhe reformimit. Ristrukturimi i ekonomisë u shoqërua me masat për kalimin në ekonominë e tregut, duke filluar nga liberalizimi i çmimeve, reforma monetare, strategjia dhe privatizimi i pronës shtetërore, shpërndarja e tokës bujqësore etj. Si të gjithë ministratë dhe institucionet qendrore dhe institucioni i kontrollit, u përfshi në procesin e ristrukturimit për t'ju përshtatur zhvillimeve demokratike. Përafrimi me kërkesat e standardeve ndërkombëtare në fushën e administrimit publik e të kontrollit, kërkonte krijimin e institucionit të kontrollit sipas parimeve dhe skemave të vendeve të demokracive perëndimore. E këtij karakteri ka qenë dhe reforma insitucionale në fushën e kontrollit shtetëror.

Në Qeverinë e sapodalë nga zgjedhjet e para pluraliste, Zydi Pepa e ruajti postin e Kryetarit të Komisionit të Kontrollit të Shtetit në Qeverinë Socialiste me Kryeministër Fatos Nano.

Në Qeverinë e Stabilitetit me Kryeministër Ylli Bufin, në vitin 1991, Alfred Karamuçë u emërua Kryetar i Komisionit të Kontrollit të Shtetit, si përfaqësues i Partisë Republikane, post të cilin e mbajti nga data 16.06.1991 deri në 11.12.1991.

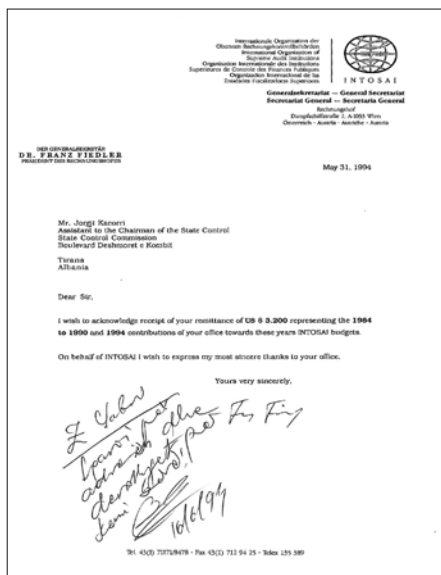

Zydi Pepa
Kryetar i Komisionit
të Kontrollit të Shtetit
22.02.1991 -
15.06.1991

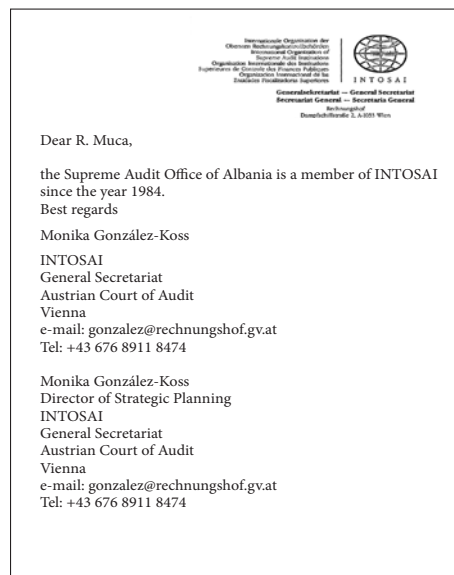
Në procesin e demokratizimit të vendit dhe të kryerjes së reformave, Kryetari Alfred Karamuçë me letrën e datës 20.11.1991 drejtuar Kryetarit të Kuvendit Popullor, në kuadrin e hartimit të Kushtetutës së re të Republikës, argumentonte një konceptim të ri juridiko-organizativ të Komisionit të Kontrollit të Shtetit.

Në Qeverinë Teknike, me Kryeministër Vilson Ahmeti, u emërua si kryetar i Komisionit të Kontrollit të Shtetit Ylli Memisha, post të cilin e mbajti nga data 15.12.1991 deri në 14.04.1992. Me shkresën nr. 38, date 25.01.1992, ish Kryetari Ylli Memisha i ka dërguar Këshillit të Ministrave për shqyrtim dhe miratim projektligjin “Për Komisionin e Kontrollit të Shtetit”¹. Në relacionin e këtij projektligji, krahas ndryshimeve demokratike të ndodhura në vendin tonë, për herë të parë përmendet dhe **Deklarata e Limës**.

Ndonëse vendi kalonte një periudhë të vështirë historike dhe titullarët e institucionit ndërroheshin sipas qeverive, KSSH-ja kishte arritur të krijonte marrëdhënie me institucionet e huaja homologe të kontrollit. Nga letra e datës 04.01.1991 të Kontrollorit të Përgjithshëm të Mbretërisë së Bashkuar, Sër Xhon Bourn, del se National Audit Office (Zyra e Përgjithëshme e Auditimit) një institucion mjaft prestigjioz jo vetëm në Europë por edhe në nivel botëror, i kishte dërguar KSSH-së një kopje të Raportit të Aktivitetit Vjetor të tij. Komisioni i Kontrollit të Shtetit ka

Faksimile e Dr. Franz Fiedler mbi kuotat e anëtarësimit në INTOSAI, 1984-1994

Faksimile e znj. Monika González-Koss, drejtore e planifikimit strategjik në INTOSAI mbi anëtarësimin e KSSH në INTOSAI në vitin 1984

1 Arkivi Qendror i Shtetit

qenë anëtar formal i INTOSA-it që nga viti 1984 dhe ka paguar rregullisht kuotat vjetore të caktuara nga këto organizata, ndërsa anëtar aktiv nga viti 1992 kur drejtohej nga z. Blerim Çela.

Sipas projektligjit të dërguar nga ish kryetari Ylli Memisha, objekti dhe funksioni i kontrollit të shtetit duhej të ishin kontrolli ndaj financave të shtetit dhe përdorimit të pasurive shtetërore, objekt ky edhe i organeve të larta të kontrollit shtetëror në vendet perëndimore. KKSH-ja duhej të shndërrohej kështu në një organ të specializuar të Kuvendit që do të ndiqte zbatimin nga Qeveria dhe organet e administratës të ligjeve, akteve të miratuara për financat dhe krejt ekonominë, si dhe të ndikonte në mënjanimin e mangësive dhe shkeljeve që konstatoheshin në çdo nivel të administratës.

Alfred Karamuçë
Kryetar i Komisionit të Kontrollit
të Shtetit
16.06.1991 - 11.12.1991

Ylli Memisha
Kryetar i Komisionit të Kontrollit
të Shtetit
1991-1992

Gjatë diskutimeve për këtë projektligj, nga ana e KKSH-së u kundërshtua propozimi i Ministrisë së Financave që ky organ të kishte detyrë kryesore kontroll-revizionin ekonomiko-financiar, duke patur në vartësi dhe strukturat e tyre në rrethe, me pretendimin se kjo do të dobësonte së tepërmi kontrollin shtetëror. Madje, u argumentua se nuk bëhet fjalë për një ndryshim në formë të KKSH-së, por për një rikonceptim të plotë të tij në përmbajtje, ku varësia nga Kuvendi Popullor nuk do të ishte thjesht një zhvendosje mekanike.

V. 2. KLSH 14 prill 1992 - 23 dhjetor 1997

Blerim Çela
Kryetar i Shërbimit
të Kontrollit të Shtetit
1992-1997

Pas fitores të Partisë Demokratike në zgjedhjet e 22 marsit 1992 dhe me krijimin e Qeverisë së re demokratike, Presidenti i Republikës së Shqipërisë, Prof. Dr. Sali Berisha me Dekret nr. 166, datë 13.04.1992 shpalli Kabinetin Qeveritar me Kryeministër Aleksandër Meksi dhe në krye të Komisionit të Kontrollit të Shtetit emëroi z. Blerim Çela, atëherë anëtar i forumeve drejtuese të Partisë Demokratike në pushtet dhe deputet i Kuvendit Popullor. Këshilli i Ministrave (KM) më datë 28.04.1992 emëroi dy Zëvendëskryetarë për Komisionin e Kontrollit të Shtetit, Mustafa Kërçuku dhe Alfred Karamuçë.

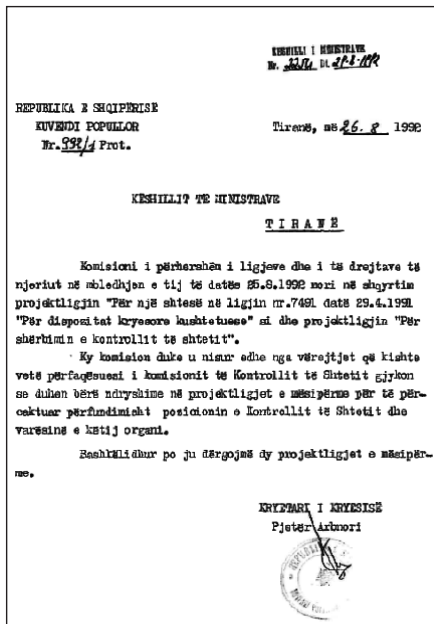
Nga data 14.04.1992 deri më 31.08.1992, institucioni i kontrollit kishte funksionuar mbi bazën e ligjit nr. 7108, datë 21.2.1987 "Për Komisionin e Kontrollit të Shtetit" dhe vendimin e KM nr. 51, datë 04.03.1987 "Për detyrat dhe të drejtat e Komisionit të Kontrollit të Shtetit, si dhe strukturën organizative të tij".

Ndërkohë, me asistencën e Bashkimit Europian, SHKSH ripunoi dhe paraqiti projekt/ligjin "Për Shërbimin e Kontrollit të Shtetit", i cili u miratua nga Kuvendi Popullor në fund të muajit gusht 1992.

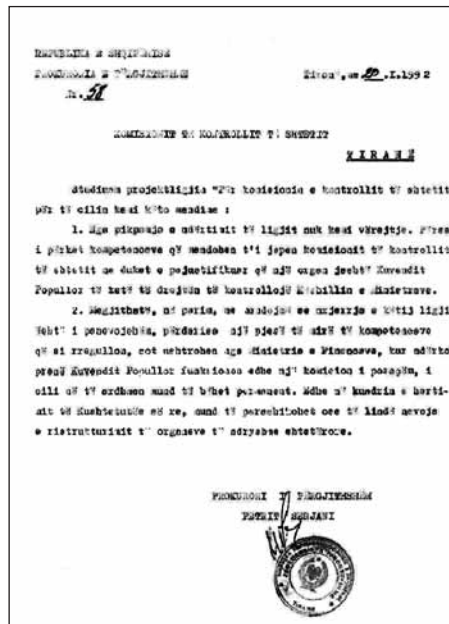
Çfarë konstatohet nga dokumentat arkivore për projekt-ligjin për Komisionin e Kontrollit të Shtetit është se një projekt i Iniciativës Ligjore në Evropën Qendrore dhe Lindore (CEELI- Central and East European Initiative) ka patur vërejtje për përdorimin e fjalës "kontroll", gjithashtu nga konceptimi që kishte projekt-ligji i paraqitur për mendim shprehte dyshimin se mos institucioni binte në autarki.

Marrëveshja CEELI-SHKSH

Shkresat për dërgimin e vërejtjeve për projekt-ligjin nga Kryetari i Kuvendit Pjetër Arbëri

Shkresat për dërgimin e vërejtjeve për projekt-ligjin nga Prokurori i Përgjithshëm

Deri në ristrukturimin konstitucional të kontrollit shtetëror, Këshilli i Ministrave me vendimin nr. 162, datë 07.05.1992, kaloi në përbërje të Komisionit të Kontrollit të Shtetit drejtorinë e kontroll-revizionit ekonomiko-financiar në Ministrinë e Financave e të Ekonomisë, si dhe seksionet e kontroll-revizioneve të ish Komiteteve Ekzekutive të rretheve. Kështu, KKSHT mori dhe atributet e kontroll revizionit të brendshëm, veprimtari të cilën e ushtroi deri në vitin 2000, vit kur me vendimim e KM nr. 217, datë 5.5.2000 "Për Kontrollin Financiar", Drejtoritë Rajonale të Kontrollit të Lartë të Shtetit, kaluan në varësi të Ministrisë së Pushtetit Vendor dhe Decentralizimit (Prefekturave).

Mbështetur në ligjin nr. 7491, datë 29.4.1991 "Për Dispozitat Kryesore Kushtetuese", Kuvendi Popullor i Republikës së Shqipërisë miratoi ligjin nr. 7596, datë 31.8.1992 "Për një shtesë në ligjin nr. 7491, datë 29.4.1991 "Për Dispozitat Kryesore Kushtetuese", ku në nenin 41 u shtua neni 41/a me këtë përmbajtje:

"Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është organi më i lartë i kontrollit ekonomik dhe financiar.

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është i pavarur, ai i nënshtrohet vetëm Kushtetutës dhe ligjit.

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit raporton e jep llogari para Kuvendit Popullor".

Mbi këtë bazë, Kuvendi Popullor i Republikës së Shqipërisë **miratoi ligjin nr. 7597 datë 31.8.1992 “Për Shërbimin e Kontrollit të Shtetit”**, si: *“organi më i lartë i kontrollit ekonomik dhe financiar shtetëror, me objekt organizimin, drejtimin dhe realizimin e kontrollit për zbatimin e buxhetit të shtetit, administrimin e pronës shtetërore, burimet dhe përdorimin e të ardhurave të ndërmarrjeve shtetërore të institucioneve, si dhe për përdorimin e fondeve materiale e financiare të dhëna me administrim nga shteti organizatave shoqërore dhe politike”*.

“Në ushtrimin e kompetencave të tij, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është i pavarur dhe i nënshtrohet vetëm Kushtetutës dhe ligjit”¹.

Me miratimin e këtij ligji, për kontrollin shtetëror u hodhën themelet e një organi dhe organizimi të ri, të ndryshëm në formë dhe përmbajtje, nga funksionet dhe struktura e organizmave të mëparshme. Pavarësia e këtij organi nga Qeveria u sanksionua me dispozitat kryesore kushtetuese dhe ligjin organik të lartpërmendur, gjithashtu u ndërtua një strukturë e re e organeve të kontrollit në përshtatje me rolin e ri që merrnin financat publike në një shtet ligjor. Fusha dhe lloji i kontrollit përcaktoheshin nga SHKSH pa ndonjë ndërhyrje nga jashtë, me përjashtim të rasteve të veçanta kur kjo kërkohej nga 20 deputetë.

Sipas nenit 3, të ligjit organik, *“SHKSH ushtronte kontroll dhe kryente revizion ekonomik financiar në Këshillin e Ministrave, ministritë dhe institucionet e tjera qendrore, Bankën e Shqipërisë, bankat shtetërore të nivelit të dytë, në organet e administrimit lokal, në institucionet buxhetore, në ndërmarrjet shtetërore dhe ato të përbashkëta, në forcat e armatosura, si dhe në partitë dhe organizatat politike e shoqërore vetëm për fondet e dhëna nga buxheti i shtetit. Gjithashtu, SHKSH ushtronte kontroll në aparatin e Kuvendit Popullor dhe Kabinetin e Presidentit për përdorimin e fondeve materiale e financiare”².*

Sfera e veprimtarisë së SHKSH përfshinte kontrollin e organeve qendrore e lokale për zbatimin e buxhetit të shtetit, ligjëshmërinë dhe efektivitetin e përdorimit të fondeve materiale dhe financiare të caktuara për plotësimin e programeve shtetërore; kontrollin e marrëdhënieve të kreditit ndërmjet Bankës së Shqipërisë dhe buxhetit të shtetit, zbatimin e ligjshmërisë për emetimin e kartmonedhës e të veprimeve të tjera financiare; kontrollin mbi korrektësinë e llogarive, rregullaritetin, rentabilitetin, dobishmërinë dhe eficiencën e përdorimit të Thesarit të Shtetit; kontrollin mbi ligjshmërinë, rregullaritetin e dobishmërinë e privatizimit të pronës shtetërore; zbatimin e ligjeve dhe rregullave financiare nga organet tatimore, doganore dhe Policia Financiare; zbatimin e rregullave të përcaktuara me ligj për mbajtjen e kontabilitetit të dokumentacionit për administrimin e vlerave

1 Nenet 1 e 2 të ligjit nr. 7597, datë 31.8.1992, arkivi i KLSH

2 Neni 3 i ligjit nr. 7597, datë 31.8.1992, arkivi i KLSH

materiale e monetare të shtetit; përdorimin e fondeve të dhëna nga Buxheti i Shtetit për partitë dhe organizatat e tjera politike e shoqërore etj.

Për kryerjen e funksioneve të tij, SHKSH kishte një sërë të drejtash, ndër të cilat: të drejtën për të kërkuar shfuqizimin e akteve të paligjshme e të parregullta të organeve të administratës shtetërore, që kishin të bënë me veprimtarinë ekonomiko-financiare; për dëmet materiale të shkaktuara pasurisë së shtetit nga nëpunësit fajtorë; marrjen e masave nga organet e administratës shtetërore për mënjanimin e shkeljeve dhe të metave të zbuluara, ndërsa për personat shkaktarë përgjegjës marrjen e masave disiplinore etj.

Për dëmet e shkaktuara dhe vendime të padrejta në procesin e privatizimit dhe në kthimin dhe kompensimit e pronave, SHKSH kishte të drejtë të bënte padi në gjykatë, si dhe kallëzime penale pranë organeve të Prokurorisë kur vërente se kishte vepër penale.

Kërkesat dhe letrat e shtetasve për probleme të ndryshme të drejtimit e të administrimit publik, shqyrtoheshin dhe në shumë raste nga këto letra inicioheshin kontrole, disa nga të cilët patën impakt në publik për atë periudhë.

Në ligj parashikohej që SHKSH mbikqyr organet e kontrollit të brendshëm ekonomiko-financiar të ministrive, institucioneve të tjera qendrore dhe të organeve të pushtetit lokal.

SHKSH kishte shtrirje në të gjithë vendin dhe ishte e organizuar me drejtori në qendër, Drejtorinë e Kontrollit Tiranë dhe 9 degë të tjera që mbulonin veprimtarinë kontrolluese në të gjithë vendin.

Struktura në qendër përbëhej nga: Kabineti, Drejtoria e Kontrollit të Prokurimeve dhe Mbikqyrjes, Drejtoria e Kontrollit të Reformës, Drejtoria e Kontrollit të Institucioneve dhe Drejtoria e Personelit. Në këtë periudhë, SHKSH kishte 219 punonjës, nga të cilët 91 në qendër dhe 128 në degë.

Gjatë gjithë periudhës si Kryetar i KKS-së dhe SHKSH-së, Dr. Blerim Çela mbante edhe mandatin e deputetit.

Referuar nenit 14, të ligjit të SHKSH, krahas kufizimit ligjor të Kryetarit, të zëvendëskryetarëve dhe punonjësve të tjerë me funksione kontrolli, të cilët nuk duhej të kishin asnjë funksion tjetër shtetëror e profesional dhe nuk duhej të merrnin pjesë në organizmat drejtues të organizatave ekonomike e tregtare, përveç të drejtës si autor e mësimdhënës, Kryetari i jepej e drejta e ruajtjes së mandatit të deputetit, çka krijonte premisa për mosdepolitizimin plotësisht të institucionit³.

Për këtë arsye, nga opozita e atëhershme Kryetari i SHKSH-së në raportimet dhe debatet që zhvilloheshin në Kuvend dhe në media, etiketohej si një njeri politik, që punonte për interesat e partisë së tij.

3 Arkivi i KLSH

Me kalimin e kohës, ligji për SHKSH-në u pa e arsyeshme të amendohej me ligjin nr. 7949, datë 14.06.1995, sipas të cilit SHKSH-së iu dha e drejta të merrte edhe disa masa me karakter ekzekutiv: në rast shkeljesh të procedurave të prokurimit kishte të drejtë të kërkonte përsëritjen e prokurimit; gjobitjen e personave përgjegjës deri në 6 paga mujore; pezullimin e veprimeve të paligjshme dhe ngritjen e padive në gjykatë për shkelje të ligjshmërisë në privatizimin dhe kthimin e kompensimin e pronave ish pronarëve.

Në vitin 1995, SHKSH paraqitet si një organ që kish marrë formën e tij të plotë, si nga ana e plotësimit të organikës me profesionistë, po ashtu edhe përsa i përket përvojës së fituar gjatë këtyre viteve. Në këtë kuadër gjatë këtij viti përparësi i është dhënë kontrolleve në drejtim të:

- Privatizimit të pronës shtetërore, duke këmbëngulur që në këtë proces të zbatoheshin ato forma të ligjshme që sillnin më shumë të ardhura në buxhet, siç është ankandi;
- Aktiviteteve bankare, në mënyrë të veçantë në zbatimin e rregullave për akordimin e kredive dhe ecurinë e kthimit të tyre;
- Realizimit të ardhurave të buxhetit të shtetit nga organet tatimore e doganore;
- Shpenzimeve me fonde nga buxheti i shtetit në këshillat e rretheve, bashkitë, komunat etj.

Përveç nxjerrjes së përgjegjësisë për dëmtime të natyrës financiare (vjedhje, shpërdorime, keqpërdorim të fondeve publike etj.) bazuar në standardet ndërkombëtare të auditimit, SHKSH bëri edhe hapat e para në drejtim të përgjegjësisë së administratorëve publikë ndaj ruajtjes së mjedisit.

Duke filluar nga viti 1993, SHKSH filloi përgatitjen e raporteve vjetore të veprimtarisë. Në korrik të këtij viti, institucioni paraqiti raportin e parë vjetor mbi rezultatet e kontrolleve të kryera, që përfshinte periudhën prill 1992 deri në qershor 1993, nga të cilët 75% e kontrolleve ishin tematikë dhe pjesa tjetër të plotë ekonomiko-financiarë. Nga 587 ente të kontrolluara, 392 prej tyre i përkisnin ndërmarrjeve ekonomike dhe 104 shitjes së pronës shtetërore, e barabartë me rreth 85% të enteve të kontrolluara. Sipas këtij raporti, rezulton se u konstatuan gjithsej *shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 1,038 milionë lekë, për të cilat ngarkoheshin me përgjegjësi 27,354 persona.*

Raporti i veprimtarisë së SHKSH-së për periudhën 01.06.1993-30.09.1994 është mbajtur nga Kryetari Blerim Çela në Kuvendin e Shqipërisë. Nga ky raport del se për këtë periudhë janë zbuluar 1,327

milionë lekë mungesa, dëmtime dhe shkelje të disiplinës, në 16,300 raste për të cilat është kërkuar kthimi i dëmit në buxhetin e shtetit. Gjatë kësaj periudhe, 510 personave u janë vënë 7,713 mijë lekë gjoba; janë dërguar për ndjekje penale 367 persona dhe janë kërkuar masa disiplinore; dhe dënuar me gjoba e denoncuar për ndjekje penale gjithsej 17,177 persona.

Në fund të këtij raporti, SHKSH ka kërkuar që t'i jepen kompetenca vendimore deri në shkarkimin e zv-ministrave.

Më 30 janar 1997, Kryetari i SHKSH paraqiti në Kuvend raportin mbi zbatimin e buxhetit të vitit 1995 dhe raportin e veprimtarisë së institucionit për vitin 1996. Nga raporti i veprimtarisë rezulton se gjatë vitit 1996 janë kontrolluar 1,460 objekte dhe janë bërë 460 verifikime bazuar në ankesat dhe letrat e qytetarëve dhe të subjekteve juridike. Gjatë këtyre kontrolleve, janë konstatuar *mungesa, dëmtime dhe shkelje financiare me pasojë dëm efektiv në shumën 654 milionë lekë*. Janë dërguar për ndjekje penale 175 persona për vlerën 117 milionë lekë.

Ndërsa, në raportin e zbatimit të buxhetit të vitit 1995 janë renditur të metat dhe mangësitë e konstatuara, ku ndër to përmenden: deficieti buxhetor, evazioni fiskal i lartë prej 3 miliardë lekësh; shkeljet në dhënien e lehtësirave tatimore subjekteve të ndryshme; ushtrimi i aktivitetit nga subjekte të palicënuara; automjete të pa zhdoganuara që i kanë sjellë një dëm buxhetit të shtetit në vlerën 400 milionë lekë; mangësitë në procedurat e prokurimeve; në administrimin e fondeve nga pushteti lokal; privatizimin e pronës shtetërore; kthimin dhe kompensimin e pronave; shpërndarjen e bonove të privatizimit; sistemin bankar etj.

Raportimet e Kryetarit të SHKSH në seancë plenare kanë ngjallur interes. Në seancën dëgjimore për raportimin mbi veprimtarinë e vitit 1996 të SHKSH, numri i deputetëve pjesëmarrës ishte i lartë, po kështu dhe numri i pyetjeve të bëra rreth raportit nga deputetët e dy krahëve të politikës, mbi 70 pyetje.

Në fund të vitit 1996, SHKSH përgatiti një projekt-ligj për kthimin e këtij institucioni në Gjykatë Llogarie, me argumentimin se me këtë shndërrim shumë nga dobësitë e vërejtura, sidomos në fushën e gjykimit të dëmeve financiare, rikthimit të tyre në Buxhetin e Shtetit dhe të mosderdhjes së detyrimeve fiskale do të eliminoheshin.

Për këtë u muar dhe mendimi i organizatave ndërkombëtare, Sekretariatit të Përgjithshëm të INTOSAI-t, SIGMA-s dhe Presidentit të Gjykatës së Auditimit të Greqisë. Gjithashtu, projekt/ligji i ishte dërguar për mendim dhe Kryetarit të Gjykatës së Auditimit të Austrisë, Kryekontrollorit të NAO-s së Mbretërisë së Bashkuar, Presidentëve të

Gjykatës së Llogarive të Francës e Portugalisë dhe Gjykatës Europiane të Audituesve.

REPUBLIKA E SHQIPERISE
SHERBIMI I KONTROLLIT TE SHTETIT
NR. 57 PROT TIRANE 17.2.1996

Z. FRANZ FIEDLER
SEKRETAR I PERGJITHSHEM I INTOSAI
PRESIDENT I GJYKATES AUSTRIAKE TE KONTROLLOREVE
VIENE

Z. JOHN BOURN
KONTROLLOR I PERGJITHSHEM I ZYRES NACONALE TE
KONTROLLIT TE BRITANISE SE MADHE
LONDER

Z. APOSTOLOS BOTSOS
PRESIDENT I GJYKATES GREKE TE KONTROLLOREVE
ATHINE

Z. PIERRE JOXE
PRESIDENT I GJYKATES SE LLOGARIVE
N/PRESIDENT I KOMITETIT DREJTUES TE EUROSAI
PARIS

Z. BERNHARD FRIEDMAN
PRESIDENT I GJYKATES EUROPIANE TE KONTROLLOREVE
LUKSEMBURG

Z. ALFREDO JOSE de SOUSA
PRESIDENT I GJYKATES PORTUGUEZE TE LLOGARIVE
LISBONE

Dear dr. Fiedler,

Sherbimi i kontrollit te Shtetit te Shqiperise ka pergatitur n

- 2 -

Projekt Ligj te ri mbi Gjykatën e Kontrollit ne Shqiperi, qe do te paraqitet ne Parlament per aprovim ne fund te Marsit 1997.

Me qellim qe te na ndihmoni per nje permiresim te metejshem te tij, nese eshte e mundur, ne interesohemi te kemi disa komente dhe verujte ne lidhje me te brenda afatit te mesiperm. Ne i kemi kerkuar te na paraqesin komentet e tyre SAI te Austrise, Britanise se Madhe, Francës, Portugalisë, Greqise dhe Gjykatës Europiane te Kontrolloreve. Komentet tuaja mbi Projekt Ligjin e Ri per Gjykatën e Llogarive te Shqiperise dote jene nje ndihme e madhe per ne per te perpunuar nje projekt ligj te plote me cilesi te larte.

I kam kerkuar SIGMA (Mbeshtetje per permiresimin ne Qeverisje dhe Drejtim ne vendet e Europës Qendrore e Lindore, OECD Paris) te koordinoje kete proces ndermjet SH.K.SH. dhe SAI-ve te lartpermendur.

Z. Kjell Larson, Keshilltar i SIGMA, do te kontaktoje me ju pas disa ditesh per te diskutuar kete qeshtje. Duke i mirepritur komentet tuaja , ato mund t'i drejtoni tek z. Kjell Larson me nr. Fax (33 1 45241300) ose me poste ne adresen e meposhteme: SIGMA, 2 rue Andre-Pascal 75775, Paris cedex 16).

Ne pritje te komenteve tuaja mbi projekt ligjin e ri , ju f lenderoj per kooperimin e frutshem n rrjetet SAI-ve tane.

Pershendetjet me te mira
Juaji sinqerisht
Dr. Blerim Çela

KRYETAR
Blerim Çela

Dërgim projektligji për mendim Kryetarit të Gjykatës së Auditimit të Austrisë, Kryekontrollorit të NAO-s së Mbretërisë së Bashkuar, Presidentëve të Gjykatës së Llogarive të Francës e Portugalisë dhe Gjykatës Europiane të Audituesve

Projekt-ligji u parashikua të kalonte nga Qeveria në Kuvend brenda 3-mujorit të parë të vitit 1997, por në këtë kohë trazirat që kishin filluar në vendin tonë tronditën themelet e Shtetit, duke kulmuar me rrëzimin e Qeverisë dhe me zgjedhje të parakohshme në 28 qershor 1997. Në këto kushte, drafti i përgatitur nuk kaloi nga SHKSH në Qeveri dhe Kuvend dhe puna nuk u përfundua.

Gjatë periudhës 1993-1996, SHKSH krijoi lidhje të shumta me institucionet homologe dhe organizatat ndërkombëtare të auditimit, gjithashtu u implementuan projekte asistence për ngritjen dhe zhvillimin institucional. Institucioni kontribuoi në vëzhgimet e INTOSAI-t dhe u është përgjigjur pyetësorëve të dërguar nga kjo organizatë, për problematika dhe fusha të ndryshme të kontrollit.

SHKSH hartoi Kodin e Etikës për punonjësit, një kopje e të cilit në gjuhën angleze i është dërguar INTOSAI-t, së bashku me një kopje të raportit të kontrolleve të institucionit për vitin 1993.

Në vitin 1993, një delegacion i SHKSH mori pjesë në Kongresin e II-të EUROSAT-t të mbajtur në Stokholm, Suedi, si dhe në vitin 1996

Delegacioni i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit, i kryesuar nga Kryetari z. Blërim Çela, në Kongresin e INCOSAI Washington, D.C., tetor 1992

në Kongresin e III-të të mbajtur në Pragë, Çeki.

Në prill 1993, SHKSH ka kërkuar të marrë pjesë si anëtar i grupit të punës së INTOSAI-t për privatizimin, kërkesë e cila u miratua.

Në kuadër të ndihmës dhe bashkëpunimit me Zyrën e Përgjithshme të Llogarive (General Accounting Office) të SHBA-së, u dërgua në këtë Zyrë për trajnim në periudhën qershor-nëntor 1993 një punonjës i SHKSH.

Në datat 24-28 korrik 1994, Sekretari Përgjithshëm i INTOSAI-t dhe Presidenti i Gjykatës së Audimit të Austrisë, z. Franc Fiedler, vizitoi SHKSH-në.

Pritje e delegacionit austriak nga Kryeministri i Republikës së Shqipërisë Prof. Dr. Aleksandër Meksi

Pritje e delegacionit austriak të kryesuar nga Presidenti i Gjykatës së Kontrollit të Austrisë Dr. Franz Fiedler nga Presidenti i Republikës së Shqipërisë Prof. Dr. Sali Berisha

Kjo vizitë u pasua me vizitën zyrtare të një delegacioni të SHKSH-së, të kryesuar nga Kryetari Blerim Çela në Gjykatën e Auditimit të Austrisë (Rechnungshof), në nëntor 1993, ndërsa në datat 24.09.1995-02.10.1995, një delegacion i kryesuar nga Kryetari i SHKSH mori pjesë në

Dr. Fiedler Presidenti i Gjykatës Kontrollit të Austrisë dhe sekretar i përgjithshëm i INTOSAI-it

Delegacioni i Kontrollit të Shtetit të Shqipërisë në Kongresin e XV-të të INTOSAI-t që u zhvillua në Kajro 22.09-2.10.1995

Kongresin e XV të INTOSAI-t të zhvilluar në Kajro të Egjiptit. Këto vizita patën një impakt pozitiv në institucion, pse mundësuan shkëmbimin e përvojave në fushën e kontrollit.

Në vitin 1996 u lançua një projekt i PNUD në shumën 242 mijë USD, i fokusuar në plotësimin e nevojave bazë për kompjutera dhe në analizën e nevojave për trajnim të SHKSH-së. Po këtë vit, me financimin e PNUD në Tiranë është organizuar nga SHKSH një seminar për

auditimin financiar dhe auditimin e performancës, ku janë ftuar dhe kanë marrë pjesë përfaqësues nga disa SAI (Institucione Supreme të Auditimit) të Europës.

Në prill 1996 në SHKSH kreu një vizitë zyrtare një delegacion i Gjykatës së Auditimit të Greqisë, i kryesuar nga Presidenti i Gjykatës z. Apostolos Bocos, si dhe po këtë vit në shtator një delegacion i SHKSH, i kryesuar nga Kryetari vizitoi Gjykatën e Auditimit të Greqisë.

Me mbështetjen e PNUD, po gjatë 1996-ës u organizua një seminar mbi privatizimin, ku u ftuan të japin përvojën e tyre specialistë të NAO-s të Mbretërisë së Bashkuar, ndërsa në dhjetor 1996, nën drejtimin e SIGMA-s (Mbështetje për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimit në Vendet e Evropës Qendrore e Lindore) u zhvillua seminari me temë: “Kontrollet e Menaxhimit në Administratën Shtetërore”. Në maj të vitit 1997, me sponsorizimin e Bankës Botërore, 4 auditues me përvojë të SHKSH-së u dërguan për një trajnim njëmuor në Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Pakistanit për analizën dhe menaxhimin e avancuar financiar.

Me marrjen e pushtetit dhe krijimin e Qeverisë së re nga Partia Socialiste dhe aleatët e saj, maxhoranca e re kërkoi zëvendësimin e Kryetarit të SHKSH-së, duke i ndërprerë në mënyrë te padrejtë mandatin. Pas shkarkimit të Kryetarit të Gjykatës Kushtetuese, nga Kuvendi u shkarkua dhe Kryetari i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit.

Zgjidhja për kreun e SHKSH-së ishte pjesë e bisedimeve që ndërkombëtarët së bashku me forcat kryesore politike zhvilluan në San Egidio në Itali (Marrëveshja e San Egidios). Presidenti i Republikës Z.Rexhep Meidani propozoi tre kandidatura për Kryetar të SHKSH, Z.Spartak Ngjela, Z. Eduard Ypi dhe Z.Mustafa Kerçuku, i cili mori me shume vota se dy kandidatet e tjerë. Me vendimin e Kuvendit nr. 342, datë 22.09.1997, Kryetar i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit u emërua Mustafa Kerçuku. Po me këtë vendim, zëvendëskryetarë u emëruan Arben Kraja, propozim i Partisë Socialiste dhe Ariana Nati, propozim i Partisë Lëvizja për Demokraci.

Për të realizuar këto emërimë, në datën 28.08.1997 u bë një ndryshim në nenin 2 të ligjit “Për Shërbimin e Kontrollit të Shtetit”, duke shtuar një paragraf me këtë përmbajtje: “Kryetari i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit caktohet një përfaqësues nga radhët e opozitës. Përsëritja e mandatit të Kryetarit dhe zëvendëskryetarëve bëhet në përputhje me atë të Kuvendit Popullor”.

Në kuadër të proceseve integruese, gjatë viteve 1996–1997, Komisioni i BE ngarkoi ekspertët e SIGMA-s që të ndërmarrin disa hapa seriozë për modernizimin e kontrollit të jashtëm në Shqipëri,

duke kërkuar përafrimin e legjislacionit sa më shumë me standardet ndërkombëtare të auditimit.

Në 3/mujorin e katërt të vitit 1997, me ndihmën e tyre u përgatit një projekt-ligj i ri, i cili u miratua nga Kuvendi në datën 23.12.1997, ku ndër të tjera ndryshohet emërtimi i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit në Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH). Ligji hyri në fuqi në 15 Janar 1998.

V.3. Periudha 22 shtator 1997 deri 28 tetor 2004

Mustafa Kërçuku
Kryetar i Shërbimit të
Kontrollit të Shtetit
1997-2004

Ligji nr. 8270, datë 23.12.1997 solli ndryshime që në tërësi i përmbaheshin parimeve dhe standardeve ndërkombëtare në fushën e auditimit, të miratuara nga INTOSAI dhe SAI-t e vendeve të BE-së, siç ishin: përcaktimi i pavarësisë, organizimi dhe struktura, përcaktimi i të drejtave dhe detyrave të institucionit, heqja e së drejtës së KLSH-së për vendosjen e gjobave, transparenca me publikun, mbikëqyrja e veprimtarisë së institucioneve të kontrollit të brendshëm shtetëror, kufizimet etj.

Ky ligj e shndërroi institucionin në një organ kolegjal të vendimmarrjes prej tre vetësh (Kryetari dhe dy zv/kryetarët), të cilët i emëronte Kuvendi me propozim të Presidentit të Republikës, me mandat 7 vjeçar dhe të drejtë rizgjedhjeje.

Objekti kryesor i punës së KLSH-së është: *kontrolli i përdorimit efektiv dhe të dobishëm të fondeve publike, zhvillimi i miradministrit financiar, si dhe kontrolli i zbatimit të ligjshmërisë në fushën ekonomike dhe financiare. Gjithashtu, të komunikojë dhe t'i japë informacion autoriteteve publike, si dhe publikut në përgjithësi, nëpërmjet publikimit periodik të raporteve të paanshme⁴.*

Pavarësia e plotë, depolitizimi dhe departizimi i organit të kontrollit u realizuan pas ngjarjeve të vitit 1997, me miratimin e ligjit nr. 8270, datë 23.12.1997 "Për Kontrollin e Lartë të Shtetit" dhe më pas të ligjit nr. 8417, datë 21.10.1998 "Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë", pjesa e katërmbëdhjetë "Kontrolli Lartë i Shtetit", nenet 162-165, si më poshtë:

Neni 162

1. Kontrolli i Lartë i Shtetit është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar. Ai u nënshtrohet vetëm Kushtetutës dhe ligjeve

2. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit zgjidhet dhe shkarkohet nga Kuvendi me propozim të Presidentit të Republikës. Ai qëndron në detyrë për 7 vjet, me të drejtë rizgjedhjeje.

Neni 163

Kontrolli i Lartë i Shtetit kontrollon:

4 Ligji organik i KLSH

a) veprimtarinë ekonomike të institucioneve shtetërore e të personave të tjerë juridikë shtetërorë;

b) përdorimin dhe mbrojtjen e fondeve shtetërore nga organet e pushtetit qendror dhe atij vendor;

c) veprimtarinë ekonomike të personave juridikë, në të cilët shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve, ose kur huat, kreditë dhe detyrimet e tyre garantohen nga shteti.

Neni 164

1. Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit:

a) raport për zbatimin e buxhetit të shtetit;

b) mendim për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar para se të miratohet nga Kuvendi;

c) informacion për rezultatet e kontroleve sa herë që kërkohet nga Kuvendi.

2. Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit raportin vjetor të veprimtarisë së tij.

Neni 165

1. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të ftohet të marrë pjesë dhe të flasë në mbledhjet e Këshillit të Ministrave, kur shqyrtohen çështje që lidhen me funksionet e tij.

2. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit ka imunitetin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

Në zbatim të kërkesave të dispozitave kushtetuese për KLSH-në, nenet 162-165, ligjit organik të KLSH-së ju bënë disa shtesa dhe ndryshime me ligjin nr. 8599, datë 01.06.2000, të cilat konsistojnë që nga përcaktimi i autoritetit dhe funksionit të KLSH-së si institucioni më i lartë i kontrollit ekonomiko financiar në Republikën e Shqipërisë; përmirësimi i objektit dhe fushës së veprimtarisë kontrolluese; mandati dhe kompetencat e Kryetarit; mënyra e raportimit, statusi i personelit, etj.

Ligji nr. 8270, datë 23.12.1997 "Për Kontrollin e Lartë të Shtetit", ndryshuar me ligjin nr. 8599, datë 01.06.2000 vazhdon të jetë ende në fuqi.

Sipas nenit 7 të ligjit organik, KLSH në përputhje me kompetencat e tij

Kushtetuta e Republikës
së Shqipërisë

kontrollon: - “veprimtarinë ekonomike e financiare të institucioneve shtetërore e të personave të tjerë juridikë shtetërorë; përdorimin dhe mbrojtjen e fondeve shtetërore nga organet e pushtetit qendror dhe vendor; veprimtarinë ekonomike të personave juridikë, në të cilët shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve, ose kur huatë, kreditë dhe detyrimet e tyre garantojnë nga shteti; përdorimin e fondeve që u janë dhënë nga Buxheti i Shtetit partive politike dhe shoqatave; mbikëqyrjen e veprimtarisë së institucioneve të kontroll revizionit të brendshëm shtetëror; dhe subjektet e tjera të përcaktuara me ligj”.

Kurse sipas nenit 12, të ligjit organik, Kryetari i KLSH vendos: - “për strukturën, organikën dhe emërtimin e funksioneve të KLSH-së; kompetencat dhe detyrat e drejtorëve dhe njësisve organizative; strukturën e pagës dhe shpërblimin e personelit; planin vjetor të kontrollit; standardet e kontrollit; buletinin; materialet të cilat i dërgohen prokurorisë për ndjekje penale; çështjet që i dërgohen Gjykatës; dhe çështje të tjera që i gjykon të nevojshme ose që janë të specifikuar në ligj”⁵.

Këto përcaktime ligjore dhe të tjera të parashikuara në ligjin organik, përbëjnë një bazë të shëndoshë ligjore, të qëndrueshme dhe të zbatueshme, që garanton pavarësinë institucionale, organizative dhe financiare të institucionit dhe të Kryetarit të tij, për të përmbushur në mënyrë objektive dhe efektive detyrat e tij kushtetuese dhe ligjore. Ekzekutivi dhe çdo institucion tjetër, nuk mund të ndikojnë në organizimin e drejtimit dhe në veprimtarinë kontrolluese të KLSH-së, duke filluar nga planifikimi dhe programimi i kontroleve, subjektet objekt kontrolli, llojet e kontrollit, procedurat dhe manualët e kontrollit, e drejta e marrjes së informacionit, raportimi i pakufizuar dhe deri te ndjekja e zbatimit të rekomandimeve.

Më datë 23.06.1999, institucioni miratoi Rregulloren e dokumentimit të rezultateve të kontrollit dhe evadimin e tyre, në të cilën përshkruhet përmbajtja, afatet dhe elementë të tjerë që duhet të ketë procesverbali, aktverifikimi, akti i kontrollit, raporti i kontrollit, projektvendimi dhe vendimi. Ndërkohë, me vendimin e Kryetarit të KLSH nr. 100, datë 27.11.2000 është miratuar “Rregullorja e brendshme e funksionimit të KLSH-së”⁶.

Nga viti 1998 e në vazhdim, KLSH ka raportuar rregullisht dy herë në vit në Kuvend. Në muajin mars të çdo viti ka paraqitur raportin “Mbi veprimtarinë vjetore të Kontrollit të Lartë të Shtetit”,

Kryetari i KLSH-së z. Mustafa Kërçuku gjatë raportimit në Kuvend, 18.10.2001

⁵ Ligji nr. 8270, date 23.12.1997, i ndryshuar, arkivi i KLSH

⁶ Arkivi i KLSH

kurse në muajin tetor raportin "Mbi zbatimin e buxhetit faktik të shtetit dhe mendime për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar, para se të miratohet në Kuvend".

Raportet kanë paraqitur në mënyrë të koncentruar veprimtarinë e KLSH-së në fushën e kontrollit të jashtëm dhe në përdorimin e fondeve buxhetore për vitin ushtrimor. Nëpërmjet tyre, institucioni ka synuar t'i paraqesë deputetëve dhe publikut në tërësi një tablo të plotë për performancën e KLSH-së për vitin raportues, sipas drejtimeve më kryesore të veprimtarisë, rezultateve të veprimtarisë kontrolluese (të dhënat dhe problematika e konstatuar në subjektet e sektorit publik të kontrolluar, si dhe masat e rekomanduara e të zbatuara për përmirësimin e gjendjes); për cilësinë e kryerjes së kontrollit dhe sigurimin e tij; marrëdhëniet në fushën e bashkëpunimit me brenda dhe me jashtë; të ndjekjes dhe kryerjes së shpenzimeve buxhetore konform kuotave të përcaktuara në legjislacionin përkatës për zbatimin e buxhetit të shtetit etj.

Në zbatim të detyrimit ligjor të parashikuar në nenin 8, të ligjit organik të KLSH, institucioni filloi përgatitjen dhe botimin e buletineve periodike 3/mujore mbi veprimtarinë. Këto buletine periodike, krahas informimit të organeve më të larta shtetërore, të drejtuesve të organeve të drejtësisë, titullarëve të ministrive e të institucioneve qendrore, janë një mjet komunikimi informativ në dispozicion të medias dhe publikut të gjerë, për t'u njohur me përdorimin dhe administrimin e pronës dhe fondeve publike nga strukturat shtetërore të kontrolluara nga KLSH. Është praktikë pune informimi i publikut për rezultatet e veprimtarisë kontrolluese të KLSH-së, nëpërmjet medias së shkruar dhe audiovizive.

Për herë të parë u ushtrua një kontroll i brendshëm i institucionit, me programin e punës datë 27.11.1997, të miratuar nga Kryetari i KLSH.

Në datën 1 qershor 2001, u

REPUBLIKA E SHQIPERISE
SHERBIMI I KONTROLLIT TE SHTETIT
- Departamenti i Administrates-
Nr. 1540 Prot

PROGRAM PUNE
PER KONTROLLIN E BRENDESHEM
QE DO TE USHTROHET NE APARATIN E SHERBIMIT
TE KONTROLLIT TE SHTETIT (QENDER)

Ne veprojme te Kontrollit qe eshte kryer deri me date 30.06.1997 te ushtrohet Kontrolli ne Aparatin e Sherbimit te Kontrollit te Shtetit (Qender) si me poshte:

- Per periudhen para dates 30.06.1997 te behet kontroll per ato probleme qe nuk u trajtuan gjate kontrollit te meparshem ne keto drejtime:

1. Per shpenzimet nga arka valute te 6-mujorit te II-te 1993 dhe 6 mujorit te I-re 1997.
2. Per prokurimet e fondeve te investimeve dhe blerjeve te vitit 1995-1996 dhe 6 mujorin e I-re 1997 duke u bazuar ne shpenzimet dhe likuidimet qe jane bere gjate kesaj periudhe.

- Per periudhen 1 Korrik - 16 Tetor 1997 te ushtrohet kontroll ne keto drejtime:

1. Per shpenzimet nga arka leke per udhetime e dieta, pagat, shperblime te ndryshme, blerjet, etj.
2. Per shpenzimet nga arka valute per shpenzimet udhetim e dieta jashte shtetit, blerjet, paraqendje etj.
3. Per shpenzimet nga banka leke, likuidimet per investime, blerje etj.
4. Per shpenzimet nga banka valute, likuidimet, terheqjet per shpenzime ne valute etj.
5. Te analizohet gjendja e debitorëve me 16 Tetor 1997. Per kete qellim sektori i finances te azhurnojë veprimet kontabile deri ne kete date.
6. Te kontrollohet ndjekja mbi konsumin e karburantit per periudhen Janar - 16 Tetor 1997.
7. Per prokurimet e fondeve ne leke per investime e blerje etj

Program pune për kontrollin e brendshëm që do të ushtrohet në aparatit e shërbimit të kontrollit të shtetit (qendër)

botua numri i parë i Revistës "Kontrollori", botim periodik mujor i KLSH, i cili zgjati rreth një vit. Në të kontribuan Luljeta Nano, Muhamed Kavaja, Sali Agaj, Kozma Kondakçi, etj, nen drejtimin e Kryetarit Mustafa Kërçuku

Gazeta "Kontrollori"

Nga muaji maj i vitit 1999, institucioni nisi komunikimin me partnerët kombëtarë e ndërkombëtarë me e-mail nga adresa: klsh@albaniaonline.net/members/klsh, dhe nga shtatori i po këtij viti filloi nga funksionimi faqja e internetit e KLSH-së me adrese: www.albaniaonline.net/members/klsh.

Faqja e parë web e KLSH-së

Njoftim për faqen e parë web të KLSH-së

Me lajmërimin e datës 27.07.2000, nëpërmjet ATSH-së, KLSH njoftoi për fillimin e publikimit në internet të buletineve të tij.

Nga viti 1998 deri në 6-mujorin e parë të vitit 2001, KLSH përktheu, shqipëroi dhe botoi disa materiale, të cilat dhe ju shpërndanë stafit të institucionit për njohje dhe zbatim, si: *“Udhëzuesit evropianë për zbatimin e standardeve të INTOSAI-t”* në vitin 1999, *“Standardet e kontrollit të KLSH”* në mars 2001 dhe *“Kodi etik për kontrollorët e KLSH”* në prill 2001. Gjithashtu, u punua për përshtatjen dhe aplikimin e metodave më efektive në fushën e programimit të informacionit, përpunimit të tij, si dhe për përmbajtjen e raporteve të kontrollit.

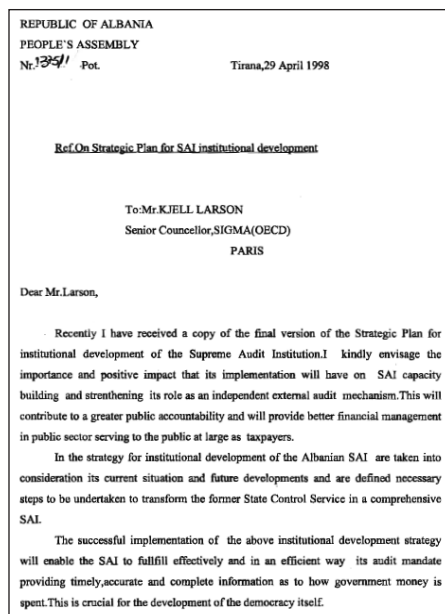
Me ndihmën e delegacionit të BE, në prill 1998 u hartua Plani i parë Strategjik për Zhvillimin e KLSH-së, për periudhën 1999-2002. Më pas, kryesisht me mbështetjen e NAO-s të Britanisë së Madhe u hartua Plani i Zhvillimit Strategjik të KLSH-së për periudhën 2003-2004.

Realizimi i planeve strategjike u bë i mundur me mbështetjen nga Projekti PHARE, ku KLSH-së në fund të vitit 1997 ju akordua një grant në shumën 0.8 milionë Eku për vitet 1998-1999, me këta komponentë:

- asistencë teknike afatgjatë;
- trajnime, dhe
- mbështetje logjistike.

Numri i përgjithshëm i punonjësve të KLSH-së deri në muajin gusht të vitit 2000 ka qenë 360 persona. Përveç Kryetarit, struktura organike, përbëhej nga:

- Sekretari i Përgjithshëm,
- Kabineti,
- Drejtoria Ekonomike dhe Personelit
- Departamenti i Kontrollit të Buxhetit dhe Mbikëqyrjes së Kontrollit të Brendshëm,
- Departamenti i Kontrollit të Institucioneve Qendrore dhe Investimeve Kapitale,
- Departamenti i Kontrollit të Sistemit Fiskal (tatim taksa, dogana),

Shkresë falenderimi për mbështetjen e planit strategjik e Kryetarit të Kuvendit Skënder Gjinushi drejtuar SIGMA-s

- Departamenti i Kontrollit të Institucioneve Financiare dhe Ndërmarrjet e Përbashkëta,
- Departamenti i Kontrollit të Privatizimit dhe Mjedisit.

Në vend të degëve rajonale të kontrollit, u ngritën 6 zyra rajonale:

- Shkodër
- Durrës
- Vlorë
- Elbasan
- Korçë
- Gjirokastrë

Të cilat kishin mesatarisht 2 - 3 kontrollorë.

Në Kabinetin e Kryetarit përfshiheshin sektorë të veçantë si: Sektori i Marrëdhënieve me Jashtë dhe Projekteve të Asistencës; Sektori i Metodologjisë së Kontrollit; Sektori i Teknologjisë së Informacionit dhe Këshilltarët.

Në vitin 2003, Kabineti u shkri dhe u krijuan dy drejtori:

- Drejtoria e Teknologjisë së Informacionit dhe Buletinit;
- Drejtoria e Marrëdhënieve me Jashtë dhe Metodologjisë,

Pozicionet e Këshilltarëve mbetën siç ishin.

Pas kalimit të degëve rajonale në vartësi të Ministrisë së Pushtetit Vendor dhe Decentralizimit, numri i punonjësve të KLSH-së mbeti 160. Kalimi i strukturave të KLSH-së pranë pushtetit lokal gjatë 6-mujorit të parë të vitit 2000 u arrit të bëhej pas një sërë vështirësish. Dhe kjo me inisiativë të KLSH-së, në bashkëpunim të afërt me Ministrinë e Pushtetit Vendor dhe Decentralizimit dhe Ministrinë e Financave, duke organizuar një sërë konsultash shumëpalëshe, me synim reformimin e strukturave të kontrollit të brendshëm, në përputhje me standardet dhe praktikat ndërkombëtare të auditimit.

Kryetari i KLSH mori iniciativën për rikrijimin e strukturave të Kontrollit të Brendshëm, me vendimin e tij Nr.. 22, datë 23/03/2000 duke qene te vetëdijshëm se krijimi i tyre do te përmirësonte punën. Pas këtij vendimi, qeveria miratoi VKM nr. 217, datë 5.5.2000 "Për kontrollin financiar", krahas kalimit të strukturave të KLSH-së u ngritën drejtoritë e kontrollit financiar pranë Ministrisë së Financave, Ministrisë së Pushtetit Vendor dhe Decentralizimit, po kështu në mjaft ministri e institucione të tjera qendrore, gjithashtu, u reformuan strukturat e kontrollit aty ku funksiononin. Për herë të parë pranë prefekturave u ngritën drejtoritë e kontrollit financiar, me objekt kontrollin e rregullshmërisë dhe ligjshmërisë së përdorimit të fondeve të buxhetit të shtetit.

Për gati tre vjet, deri në miratimin e ligjit "Për auditimin e brendshëm në sektorin publik", i datës 13 shkurt të vitit 2003, veprimtaria e kontrollit të brendshëm financiar zhvillohej mbështetur në vendimin e KM nr. 217, datë 05.05.2000 "Për kontrollin financiar dhe për metodikat e përgjithshme dhe specifike për ushtrimin e kontrollit", të hartuara nga strukturat e kontrollit në ministritë dhe institucionet qendrore.

Reformimi dhe konsolidimi i institucioneve, në këtë kuadër edhe i strukturave të kontrollit financiar, erdhi si një proces për t'iu përgjigjur më mirë zhvillimeve të ekonomisë së tregut në një vend demokratik.

Në zbatim të detyrave që ligji organik i ngarkon institucionit, KLSH përshtati standardet ndërkombëtare të kontrollit të brendshëm dhe ua dërgoi për zbatim njësive të kontrollit të ministrive dhe institucioneve qendrore e vendore. Gjithashtu, brenda vetë KLSH-së u ngrit një strukturë për mbikëqyrjen e kontrollit të brendshëm.

Në kontrollet e ushtruara në këtë drejtim, u krye një vlerësim i përgjithshëm i gjendjes, futjes së koncepteve të sistemeve të kontrollit të brendshëm, organizimit, ecurisë, zbatimit të metodikave e standardeve të kontrollit, si dhe të efektivitetit të arritur nga këto struktura të kontroll-revizionit të brendshëm.

KLSH duhej t'u kishte lënë më shumë hapësira këtyre strukturave për të ushtruar kontrole të përgjithshme, duke u dhënë planin vjetor të punës së KLSH-së, në mënyrë që të shmangej dublimi, për të propaganduar dhe mbështetur veprimtarinë e tyre kontrolluese etj.

Në punën kontrolluese për vitin 2001, KLSH kreu gjithsej 109 kontrole. Në programimin e objektivave, detyrave dhe subjekteve për kontroll, gjatë këtij viti, tematika dhe drejtimet e kontrollit u orientuan në çështje dhe probleme me ndikim në buxhetin e shtetit. Drejtim kryesor i veprimtarisë ka qenë: rregullariteti dhe zbatimi i ligjshmërisë financiare, prokurimi i fondeve buxhetore, grumbullimi dhe arkëtimi i të ardhurave nga organet e sistemit fiskal, privatizimi dhe dhënia me qira e objekteve pronë shtetërore dhe në përgjithësi administrimi i pasurisë publike.

Gjatë këtij viti, u realizuan kontrole të përgjithshme në 35 institucione të administratës së lartë dhe qendrore të shtetit; 13 në subjektet e sistemit fiskal (tatim-taksa-dogana); 19 në institucione financiare dhe shoqëri anonime ku kapitali shtetëror është mbi 50 për qind; 16 për probleme të privatizimit dhe dhënies me qira të pronës shtetërore dhe 26 kontrole vlerësuese në subjekte të institucioneve të pushtetit lokal. Gjatë vitit 2001 janë verifikuar gjithsej 27 kërkesa dhe ankesa të ardhura.

Në këto kontrole, KLSH evidentoi shkelje dhe parregullsi financiare, me pasojë dëm ekonomik në shumën totale prej 4,949 milionë lekë, respektivisht

në fushën e të ardhurave të buxhetit të shtetit në shumën 3,103 milionë lekë dhe fushën e shpenzimeve me fondet buxhetore në shumën 1,846 milionë lekë. Për shkeljet e konstatuara, u rekomanduan 360 masa administrative dhe disiplinore, nga të cilat është raportuar se janë zbatuar 183 prej tyre, ose në masën rreth 51%. Në dy raste për shkelje të legjislacionit në fuqi me pasojë dëm ekonomik dhe ku janë konstatuar elementë të veprës penale, ndaj 15 personave, është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Gjatë vitit 2002, KLSH ushtroi 132 kontrole, gjatë të cilave zbuloi shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 2,431 milionë lekë. Institucioni rekomandoi 311 masa administrative dhe disiplinore, nga të cilat u zbatuan 139, ose në masën rreth 45%, si dhe kreu kallëzim në organet e prokurorisë në 8 raste për 80 persona..

Në vitin 2003, institucioni kreu 156 kontrole, në të cilat konstatoi shkelje me dëm ekonomik në vlerën 2,957 milionë lekë. Rekomandoi 486 masa administrative e disiplinore, nga të cilat u zbatuan nga subjektet 360 prej tyre, ose në masën 74%, si dhe kreu kallëzim në organet e prokurorisë në 11 raste, për 40 persona.

Në vitin 2004, KLSH ushtroi 160 kontrole, ku konstatoi shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 3,861 milionë lekë. Rekomandoi 264 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet u realizuan 137 prej tyre, ose në masën rreth 52%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 27 raste, për 152 persona, është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Në datën 16.9.2002, Gjykata Kushtetuese mori në shqyrtim kërkesën e Kryeministrit të Shqipërisë Fatos Nano për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën, të nenit 14, të ligjit organik të KLSH-së, pasi ky nen kufizon ndjeshëm pushtetin diskrecionar të Kuvendit dhe të Presidentit, përsa i përket shkarkimit të Kryetarit të këtij institucioni. Kjo ishte një përpjekje e mazhorancës socialiste të atëhershme për të ndërhyrë në institucionet e pavarura kushtetuese.

Gjykata Kushtetuese, pasi analizoi çështjen në tërësi, *me vendimin nr. 212, datë 29.10.2001* vendosi:

a) Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të paragrafit të parë dhe të katërt të nenit 14, të ligjit nr. 8270, datë 23.12.2012 “Për Kontrollin e Lartë të Shtetit, ndryshuar me nenin 7 të ligjit nr. 8599, datë 1.6.2000, që kishin këtë përmbajtje:

“Mandati i Kryetarit të KLSH mbaron para afatit kur:

- a) jep dorëheqjen;
- b) dënohet me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi;
- c) nuk paraqiten në detyrë për më shumë se 6 (gjashtë) muaj rresht;

- c) deklarohet i paaftë mendërisht për të vepruar me vendim gjyqësor të formës së prerë;
- d) ngarkohet me një detyrë të papajtueshme me funksionin e tij.

Gjatë periudhës 1997-2004, u institucionalizuan dhe u forcuan më tej marrëdhëniet e KLSH me organizatat ndërkombëtare të auditimit dhe institucionet supreme homologe të auditimit.

Në vitin 2003, KLSH nënshkroi një marrëveshje bashkëpunimi me Gjykatën e Auditimit të Rumanisë, për shkëmbim informacioni dhe eksperience të ndërsjellë, si dhe për trajnime në fushën e kontrollit. Gjithashtu një bashkëpunim i frytshëm ka qene edhe ai me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Bullgarisë. Nën drejtimin e Gjykatës Evropiane të Audituesve, u thellua bashkëpunimi mes SAI-ve të Evropës Qendrore e Lindore, me pjesëmarrjen aktive të KLSH-së në grupet e punës ku ishin ftuar specialistët më të mirë të këtyre SAI-ve, të cilët kontribuan në hartimin e materialeve për çështje të tilla si: "Rekomandimet për funksionimin e SAI-ve në kuadër të integritetit evropian" (të njohura gjerësisht si Rekomandimet e Pragës); "Marrëdhëniet e SAI-ve me Parlamentin"; "Hartimi i manualeve të Auditimit"; "Standardet e auditimit të jashtëm në sektorin publik"; dhe "Cilësia e Auditimit".

Kryetari KLSH-së Mustafa Kërçuku dhe Kryetari i Gjykatës së Auditimit të Rumanisë, Prof. Dan Drosu, SAGUNA PH.D, Tiranë 2003

Në këtë periudhë u krijuan 2 grupe pune :

- a) për mjedisin dhe IT
- b) për udhëzime manuale

dhe KLSH bënte pjese tek grupi b. Grupet mblidheshin deri katër herë në vit dhe të gjitha këto produkte të grupeve të punës u miratuan me Rezoluta të posaçme në mbledhjet periodike të Presidentëve të SAI-ve të vendeve të Evropës Qendrore e Lindore, që u zhvilluan në Varshavë, Poloni në mars 1998, Pragë, Çeki në tetor 1999, Sofie, Bullgari në dhjetor 2000, Bukuresht, Rumani në dhjetor 2001, Qipro në dhjetor 2002, dhe në Riga, Letoni në prill 2004.

Në foto: presidentët e SAI-ve të vendeve të Europës Qendrore e Lindore z. Mustafa Kërçuku Kryetar i KLSH-së (i pari radha e dytë majtas) Riga Letoni, prill 2004

KLSH-së dhe gjetën jehonë të gjerë edhe në median e shkruar dhe audiovizive. Nga data 18-20 prill 2000, Presidenti i Dhomës së Kontrollit të Polonisë Janush Vojçehovski vizitoi KLSH-në. KLSH e vizitoi gjithashtu një delegacion i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Bullgarisë dhe një delegacion i Gjykatës së Auditimit të Rumanisë në qershor të 2003. Në muajin tetor 2003, vizitoi KLSH-në një delegacion i NAO-s së Mbretërisë së Bashkuar, i kryesuar nga Kontrollori dhe

Në Maj të vitit 2004, të gjitha këto vende u bënë anëtare të BE-së dhe Gjykata Evropiane e Audituesve krijoi një grup tjetër të SAI-ve të vendeve kandidate dhe atyre vendeve që mund të bëhen kandidate, ku pjesëtare është edhe KLSH.

Materialet e trajtuara në këto takime, nëpërmjet implementimit të tyre në praktikë shërbenin për ngritjen e nivelit profesional të audituesve të institucioneve pjesmarrëse, konform kërkesave dhe praktikave më të mira të vendeve të BE-së, si dhe i jepnin zgjidhje problemeve kryesore me të cilat ballafaqoheshin këto institucione supreme në rrugën e integritetit evropian.

Vizitat e ndërsjella të delegacioneve të nivelit të lartë të KLSH-së dhe të SAI-ve të përparuar, patën impakt brenda

Sir Xhon Bourn Kontrollori dhe Audituesi i Përgjithshëm i Mbretërisë së Bashkuar gjatë vizitës në KLSH, Tiranë 2003

Audituesi i Përgjithshëm, Sir Xhon Bourn, një personalitet i njohur dhe i respektuar nga institucionet

ndërkombëtare të auditimit. Ai ishte Kryetar i Bordit Mbikëqyrës për monitorimin e aktiviteteve të vendosjes së standardeve të realizuara nga organet e politikave të kontabilitetit, Kryetar i Bordit Profesional Vëzhgues për Kontabilitetin, vëzhgues i Këshillit Raportues Financiar dhe anëtar i Jurisë së Rishikimit të Raportimit Financiar, organe të cilat përkrahin raportimin e saktë financiar në sektorin privat të Mbretërisë së Bashkuar.

Z. David M. Walker
Kontrollori i Përgjithshëm i SHBA-së

ministrive, strukturave të auditimit të brendshëm, të medias etj. Në takimet e organizuara, Kryetari Mustafa Kërçuku vuri në dukje ndihmën dhe inkurajimin që i ka dhënë GAO e SHBA-së institucionit të KLSH-së, ku veçoi trajnimet e “International Auditor Fellowship Program”, në të cilin kanë marrë pjesë katër kontrollorë me përvojë të KLSH-së.

Delegacione të KLSH-së të kryesuar nga Kryetari, morën pjesë në punimet e Kongreseve të INTOSAI-t dhe EUROSAT-t, duke filluar nga Kongresi i XVI-të i INTOSAI-t në Montevideo, Uruguaj, në datat 9-14 nëntor 1998; Kongresi i XVII-të në Seul të Koresë së Jugut zhvilluar në datat 20-27 tetor 2001, Francë në vitin 1999.

Kryetari i KLSH-së z. Mustafa Kërçuku në Kongresin e XVII-të të ISTOSAI-t, Seul, Kore e Jugut, 20-27 tetor 2001

Kryetari i KLSH-së z. Mustafa Kërçuku në Kongresin e V-të EUROSAT, Moskë, Rusi, 2003.

Kongresi i XVIII-të në Budapest të Hungarisë në datat 10-16 tetor 2004. Gjithashtu, delegacionet e KLSH-së kanë marrë pjesë në Kongresin i IV-t të EUROSAT-t të zhvilluar në Paris, Francë në vitin 1999, Kongresin e V-të në Moskë, Rusi në vitin 2003.

Një ngjarje me rëndësi ishte organizmi me sukses nga KLSH, me asistencën e Gjykatës Evropiane të Audituesve dhe SIGMA-s të Seminarit “Mbi auditimin e sistemeve të IT” në Tiranë,

në datat 11-13 qershor 2003, ku merrnin pjesë SAI-it të vendeve të Evropës Qendrore e Lindore, Qipros, Maltës dhe Turqisë. Qëllimi i këtij Seminarit ishte të lehtësonte shkëmbimin e njohurive dhe përvojave praktike, si dhe standardeve për sistemet e IT dhe auditimin e tyre, me qëllim që të inkurajohej nga këto SAI, përdorimi dhe zbatimi i metodave e procedurave më të mira për auditimin e IT. Më tej, gjatë gjithë kësaj periudhe nuk u bënë më përpjekje për të realizuar auditimin e sistemeve të IT.

Përveç raporteve të monitorimit të ecurisë vjetore të hartuar nga SIGMA për KLSH-në, ku jepen vlerësime pozitive, në mars të vitit 2003 SIGMA dërgoi tre ekspertë, të cilët qëndruan për rreth dy muaj në KLSH, duke bërë takime pune me stafin drejtues dhe punonjës të KLSH-së, duke marrë intervista, shqyrtuar dosjet e kontrollit, analizuar burimet njerëzore, trajnimet dhe kualifikimet, strategjinë e zhvillimit të institucionit etj., proces i cili përfundoi me përgatitjen e “Raportit të vlerësimit të SIGMA-s”, më 15 korrik 2003.

Ky raport kishte për objektiv që të pajiste autoritetet shqiptare me një vlerësim të pavarur mbi rolin dhe funksionimin e KLSH-së në procesin e përgjegjshmërisë publike, kundrejt standardeve të auditimit të pranuar në nivel ndërkombëtar dhe kundrejt “praktikës së mirë”. Gjithashtu, vëzhgimi do të bënte të mundur, që SIGMA të ndihmonte KLSH-në nëpërmjet Delegacionin të Komisionit Evropian në Tiranë, në organizimin e veprimtarive të tjera zhvilluese të institucionit. Në këtë kuadër, SIGMA i rekomandoi këtij Delegacioni të çelë një fond

nga programi PHARE (Projekti Al 9906), për mbështetje ndaj KLSH-së në Shqipëri, në mënyrë që të arriheshin reformat e kërkuara.

Projekti i Asistencës Teknike dhe Trajnimit në vlerën 500 mijë Euro për KLSH-në, u realizua gjatë vitit 2004 nga NAO e Mbretërisë së Bashkuar. Objektivi i përgjithshëm ishte përshtatja dhe zbatimi i një strategjie efektive të kontrollit të KLSH-së, duke ruajtur pavarësinë në marrëdhëniet me organet ekzekutive, dhe të jetë në ballë të iniciativave për një qeverisje të mirë në sektorin publik. Projekti përbëhej nga 3 komponentë kryesore:

1. Mbështetja e proceseve bazë të kontrollit (udhëzime, manuale e trajnime).
2. Asistencë në procesin e mbështetjes (strategjisë së zhvillimit, seminare me partnerë të sektorit publik, përmirësimin e IT në institucion).
3. Menaxhimi i burimeve njerëzore.

Ballafaquar me realitetin, disa materiale dhe trajnime të kryera nga ky Projekt mbetën në planin teorik. Projekti ishte pararendës i Projektit të Binjakëzimit, në vlerën 1 milionë Euro, pjesë e Programit CARDS të BE-së, që u implementua nga NAO e Mbretërisë së Bashkuar dhe Gjykata e Auditimit e Hollandës në vitet 2007-2008.

V. 4. Periudha tetor 2004 - dhjetor 2011

Z. Robert Çeku
Kryetar i Kontrollit
të Lartë të Shtetit
2004-2011

Pas mbarimit të mandatit të z. Mustafa Kërçuku në krye të KLSH, Presidenti i Republikës Alfred Moisiu dërgoi në Kuvend dekretin për emërimin e Z. Robert Çeku Kryetar të KLSH, i cili në atë kohë ishte deputet i Partisë Republikane (parti në opozitë). Arsytet jo të drejta të negocimit për kandidatin e nominuar nga Presidenti i Republikës ngjallën reagimin me të drejtë të opozitës dhe Kryetarit të atëhershëm të saj Prof.Dr. Sali Berisha.

Kryesisht me votat e maxhorancës socialiste, me vendimin nr. 153, datë 28.10.2004, Kuvendi miratoi dekretin e Presidentit për emërimin e Robert Çeku Kryetar i KLSH-së.

Gjatë këtij mandati 7 vjeçar, veprimtaria e KLSH-së është mbështetur tërësisht në dispozitat kushtetuese dhe në ligjin organik të KLSH-së të miratuar në dhjetor 1997 dhe amenduar në prill të vitit 2000.

Numri i punonjësve në organikë për vitin 2005, ishte i njëjtë me atë të vitit 2004, gjithsej 160 punonjës. Ky numër ka qenë i njëjtë deri në vitin 2008, më pas u ul në 156 punonjës.

Me ristrukturimin e institucionit, në fillim të vitit 2005, struktura e punonjësve sipas arsimit dhe profesioneve paraqitej: me arsim të lartë 132 punonjës ose rreth 86% e numrit gjithsej të punonjësve, nga të cilët: të diplomuar në shkencat ekonomike 99, në shkencat juridike 13, në inxhinieri 11 dhe në degë të tjera 9 punonjës; ndërsa me arsim të mesëm e të ulët 21 punonjës ose në masën 14%. Mbizotëronin ekonomistët, të cilët zinin 75% të numrit total të punonjësve me arsim të lartë, juristët 10%, inxhinierët mbi 8% dhe të diplomuar në degë të tjera 7%.

Në fund të vitit 2005, mosha mesatare e stafit të KLSH-së ishte 45 vjeç, pothuajse e njëjtë prej disa vitesh dhe vjetërsia në punë rreth 21 vjet për person; ndërsa në fund të vitit 2011, mosha mesatare është rritur ndjeshëm dhe ka arritur në 50 vjeç. Raporti femra/meshkuj ishte 35% femra dhe 65% meshkuj, pothuajse në të njëjtin raport si në vitin 2004.

Më 6 maj 2005 u nënshkrua një Marrëveshje Bashkëpunimi ndërmjet Kryetarit të KLSH-së dhe Prokurorit të Përgjithshëm, me qëllim fuqizimin e bashkëpunimit ndërmjet KLSH-së dhe Zyrës së

Presidenti i Republikës z. Alfred Moisiu, Kryetari i KLSH-së z. Robert Çeku dhe Prokurori i Përgjithshëm z. Theodhori Sallaku, maj 2005

Prokurorit të Përgjithshëm, si dhe rritjen e efektivitetit të goditjes të akteve korruptive të punonjësve të administratës publike. Në dy-tre vitet e para pati disa përpjekje dhe arritje të dyanshme, sidomos në dhënien dhe shkëmbimin e ndërsjelltë të materialeve e të informacioneve, si dhe në plotësimin e rregullt të materialeve kallëzuese. Me kalimin e viteve, në vitet 2008, 2009, 2010 dhe 2011 kjo marrëveshje mbeti thjesht në letër, rrjedhojë kjo e punës së pamjaftueshme të institucionit të KLSH-së dhe të nënvleftësimit nga

ana e organeve të prokurorisë.

Përsa i përket ecurisë së kallëzimeve penale rezulton se raporti i kallëzimeve të depozituara, me ato për të cilat është marrë vendim mosfillimi është rreth 5% e numrit total të kallëzimeve të depozituara nga KLSH gjatë periudhës kohore 2000-2011. Nga ana tjetër, numri i rasteve për të cilat vendoset regjistrimi i procedimit dhe në përfundim të hetimeve prokuroria ka vendosur pushimin e çështjes, ka qenë relativisht i madh. Vetëm në rreth 10% të rasteve gjatë kësaj periudhe, organet e prokurorisë kanë vendosur dërgimin e çështjes për gjykim.

Me mbështetjen e NAO të Mbretërisë Bashkuar, KLSH përgati *Planin e Zhvillimit Strategjik të KLSH-së për periudhën 2005-2008*. Ndërkohë me vendimin nr. 80, datë 11.7.2005 të Kryetarit u miratua dhe shpërnda për zbatim "*Kodi Etik i KLSH-së*".

Në veprimtarinë kontrolluese, gjatë vitit 2005 KLSH përfundoi 161 kontrole, në të cilët u konstatuan dhe evidentuan parregullsi dhe shkelje financiare në të ardhurat dhe shpenzimet e buxhetit të shtetit me pasojë dëm ekonomik në vlerën 5,052 milionë lekë. U rekomanduan 732 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet e kontrolluara u realizuan 532 prej tyre, ose në masën rreth 73%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti në, 27 raste dhe për 74 persona, institucioni kreu kallëzim në organet e prokurorisë.

Në zbatim të standardeve ndërkombëtare të auditimit dhe të vetë KLSH-së, si dhe rekomandimeve të SIGMA-s, u hartua një raport i sigurimit të cilësisë për veprimtarinë kontrolluese të vitit 2005. Për këtë, u shqyrtuan një numër i caktuar i dosjeve të kontroleve të arkivuara, për të verifikuar

dhe vlerësuar nëse politika, strategji e rregulla të përcaktuara në rregulloret e brendshme, në standardet dhe në manualët e auditivit, janë zbatuar në të gjitha fazat, si në programim, zbatim dhe raportim të punës kontrolluese.

Në kuadër të bashkëpunimit dhe ndihmës nga Delegacioni i Komisionit Evropian në Tiranë, u botua dhe u shpërnda nga ky institucion: *“Paketë përmbledhëse standardesh dhe udhëzuesish mbi kontrollin dhe auditimin e brendshëm në sektorin publik”*, për përgatitjen e të cilave stafi i metodologjisë punoi rreth dy vjet për përzgjedhjen e materialeve, përkthimin, konsultimet me ekspertët e SIGMA-s dhe të asistencës teknike.

Në muajin shkurt 2006, u botuan dhe shpërndanë për ndjekje dhe zbatim *“Standardet e Kontrollit të KLSH”* dhe *“Rregullore e Brendshme e Organizimit dhe Funksionimit të KLSH”*.

Të gjithë këto materiale, iu vunë në dispozicion punonjësve të KLSH-së, veçanërisht kontrollorëve, si dhe strukturave të kontrollit dhe auditimit të ekzekutivit; me qëllim njohjen dhe zbatimin në praktikë të standardeve, udhëzuesve dhe përvojës të përparuar ndërkombëtare në fushën e kontrollit dhe auditimit.

Në mars 2005, Kryetari i KLSH-së realizoi një vizitë zyrtare në Dhomën e Lartë të Kontrollit të Polonisë, ku u ra dakord për nënshkrimin e një marrëveshjeje bashkëpunimi ndërmjet të dy institucioneve. Në qershor 2005, kreu një vizitë zyrtare në Zyrën Kombëtare të Auditimit të Bullgarisë, për zyrtarizimin e bashkëpunimit ndërmjet të dy institucioneve, vizitë e cila u përmyll me nënshkrimin e një marrëveshjeje bashkëpunimi.

Në prill 2005, në Bullgari u mbajt takimi i koordinatorëve të SAI-ve të Shqipërisë, Bullgarisë, Kroacisë, Turqisë, ECA dhe SIGMA. Këto takime të radhës të koordinatorëve të SAI-ve të vendeve kandidate për në BE vijuan sipas programit.

Në vitin 2006, KLSH ushtroi 151 kontrolle, nga të cilët 40 kontrolle të kombinuar (ligjshmërie, rregullshmërie e vlerësues), 91 rregullshmërie dhe ligjshmërie; 7 vlerësues dhe 13 kontrolle tematikë. Në këto kontrolle u konstatuan dhe evidentuan parregullsi dhe shkelje financiare në të ardhurat e buxhetit të shtetit dhe shpenzimet me fondet buxhetore, me pasojë dëm ekonomik në vlerën 7,325 milionë lekë. U rekomanduan 1002 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet e kontrolluara u realizuan 754 prej tyre, ose në masën rreth 75%.

Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 32 raste dhe për 102 persona institucioni kreu kallëzim në organet e prokurorisë.

Në vitet 2005-2006, në krahasim me vitet 2003-2004, *numri i kallëzimeve u rrit me rreth 55%, tregues ky i rritjes sasiore dhe cilësore të forcës zbuluese, që fatkeqësisht në vitet 2008, 2009, 2010 dhe 2011 ra ndjeshëm në shifra tejet të ulëta.*

Gjatë këtij viti, KLSH mori pjesë në Konferencën e EUROSAI-t me temë “Roli i SAI-ve në luftën kundër korrupsionit”; gjithashtu, në prill 2006 një delegacion me në krye Kryetarin e KLSH-së bëri vizitë në Zyrën Kombëtare të Auditimit të Republikës Popullore të Kinës (CNAO) dhe në maj 2006, KLSH-në e vizitoi Kryetari i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Bullgarisë.

U nënshkruan disa marrëveshje me SAI të tjerë, të cilat në fakt nuk prodhuan rezultatin e parashikuar, sepse nuk u tentua te viheshin në zbatim.

Në qershor 2005, me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Bullgarisë u nënshkrua një marrëveshje, por nuk u zhvillua ndonjë bashkëpunim. Në mars 2006, gjatë vizitës zyrtare në Tiranë të delegacionit të Dhomës së Lartë të Kontrollit të Polonisë, u ra “dakord” për zhvillimin e bashkëpunimit profesional dhe teknik midis palëve, duke siguruar asistencë të përbashkët për trajnimin e stafit; shkëmbimin e eksperiencave për përmirësimin e metodologjisë së kontrollit financiar të shtetit; organizimin e seminareve dhe takimeve të ekspertëve në lidhje me çështje kryesore të kontrollit financiar publik.

Për periudhën 2006-2009, është kryer vetëm një trajnim në Poloni (Golavice), ku kanë shkuar 10 punonjës për një javë. Në fund të vitit 2009, marrëveshja zyrtarisht pushoi së ekzistuari. U rinovua vetëm në vitin 2012.

Nga tryeza e bisedimeve të delegacioneve të Dhomës së Llogarive të Federatës Ruse, të drejtuar nga z. Sergey Vladimirovich Stepashin dhe KLSH, të drejtuar nga z. Robert Çeku, Moskë 16 Nëntor 2006

Në nëntor 2006, vizita zyrtare e delegacionit të KLSH-së në Dhomën e Llogarive të Federatës Ruse në Moskë, u finalizua me nënshkrimin e marrëveshjes së bashkëpunimit. Drejtimit për bashkëpunim përfshinin shkëmbimin e eksperiencave, informacionit dhe dokumentacionit mbi veprimtarinë e ndërsjelltë, si dhe organizimin e projekteve studimore dhe kontrolleve të përbashkëta.

Kryetari i KLSH-së z. Robert Çeku dhe Znj. Khunying Jaruvan Maintaka Auditore e Përgjithshme e Mbretërisë së Tajlandës, Tiranë 2009

Në janar 2007, KLSH nënshkroi në Kopenhagen me NAO të Danimarkës, një marrëveshje bashkëpunimi; po kështu në shkurt 2007, nënshkroi në Tiranë marrëveshje bashkëpunimi me SAO-n e Hungarisë. Të dyja këto marrëveshje mbetën të pazhvilluara.

Në vitin 2009, u realizua vizita e delegacionit të Mbretërisë së Tajlandës, të kryesuar nga Auditore e Përgjithshme Znj. Khunying

Jaruvan Maintaka dhe Avokati i Popullit Z. Teeradej Meepien (Ret).

Në kuadër të Marrëveshjes së Asocim Stabilizimit të vendit tonë me BE-në, me fondet e Programit CARDS, BE nëpërmjet Delegacionit të tij në Tiranë akordoi 1 milionë Euro për Projektin e Binjakëzimit “Mbështetje për institucionin e KLSH-së”, projekt i cili u implementua nga NAO e Mbretërisë së Bashkuar dhe Gjykata e Auditimit e Hollandës, në bashkëpunim me KLSH. Projektin zgjati 20 muaj, nga muaji janar 2007 deri në shtator 2008.

Objektivi kryesor i Projektit ishte: *“Forcimi i aftësive të KLSH-së për t’i dhënë Kuvendit të Shqipërisë, partnerëve të tjerë dhe publikut të gjerë, informacion cilësor për përdorimin e burimeve publike”.*

Komponentët kryesor përbërës të Projektit ishin:

1. Reforma Institucionale,
2. Praktikat e kontrollit (auditimit),
3. Burimet Njerëzore,
4. Reforma ligjore,
5. Komunikimi.

Gjatë implementimit të Projektit u bënë vizita studimore, përkatësisht: 14 punonjës të KLSH-së në zyrat e NAO të Mbretërisë së Bashkuar, nga të cilët 12 për auditimin financiar dhe 2 për komunikimet; si dhe 11 punonjës të tjerë në zyrat e Gjykatës së Auditimit të Holandës për auditimin e performancës.

Nën drejtimin e ekspertëve të huaj u realizuan 8 auditime financiare pilot dhe 4 auditime pilot të performancës. Më pas u hartuan manuali i auditimit financiar dhe manuali për auditimin e performancës.

Ky Projekt Binjakëzimi rezultoi i suksesshëm për institucionin e KLSH-së, sidomos për punonjësit që morrën pjesë drejtpërsëdrejti në

implementimin e tij, por fatkeqësisht mbas vitit 2008 u ndërpre çdo lloj bashkëpunimi e trajnimi.

KLSH njeh në këtë projekt seriozitetin dhe korrektesën e treguar nga partnerët e huaj, si Frank Grogan, Drejtues i Projektit dhe Alex Black, Këshilltar Rezident i Projektit (NAO e Mbretërisë së Bashkuar), nga Andre Van Ommere, Drejtues i Projektit (Gjykata e Auditimit Holandë), si dhe ekspertët e ndryshëm të huaj të Projektit, por edhe përkushtimin dhe përgjegjshmërinë e treguar nga punonjësit pjesëmarrës të trajnuar, për të bashkëpunuar dhe bashkërenduar me ekspertët lektorë dhe zbatues të huaj.

Ndër produktet e parashikuara në kontratën për Projektin e Binjakëzimit dhe të realizuara, vlen të përmenden:

- Hartimi i strategjisë së zhvillimit të auditimit dhe planifikimi i auditimit vjetor;
- Rekomandimet për disa amendime në ligjin organik të KLSH-së;
- Sistemi i menaxhimit të burimeve;
- Strategjia e zhvillimit të teknologjisë së informacionit (IT);
- Auditimet pilot financiarë dhe sigurimi i cilësisë së auditimit financiarë;
- Auditimet pilot të performancës dhe sigurimi i cilësisë së auditimit të performancës;
- Zbulimi dhe parandalimi i mashtrimit dhe korrupsionit;
- Sistemi i vlerësimit të stafit;
- Analiza e nevojave të trajnimit në funksion të hartimit të planit të trajnimit;
- Drafti për zhvillimin strategjik të institucionit për periudhën 2009-2012
- Strategjitë e komunikimit të jashtëm dhe të brendshëm; etj

Gjatë vitit 2008, për shkak të Projektit të binjakëzimit të BE, janë realizuar 7.5 ditë trajnimi në vit për çdo punonjë, por në përgjithësi gjatë periudhës 2008-2011, shifra e trajnimeve është shume e ulët, larg standardeve ndërkombëtare, afërsisht 2 ditë trajnimi në vit.

Vizita zyrtare e Gjykatës së Llogarive të Turqisë në KLSH Në foto: z. Mehmet Damar Presidentit të Gjykatës së Llogarive të Turqisë, Drejtori për Marrëdhëniet Ndërkombëtare, z. Bademli Kryetari i KLSH z. Robert Çeku, Drejtoresha e Marrëdhënieve me Jashtë, znj. Evis Pustina, Tiranë, prill 2007

Gjatë vitit 2007, një grup prej 5 punonjësish, morën pjesë në Konferencën e V-të të EUROSAT-OLACEF, ku u zhvilluan temat: “Qëndrueshmëria fiskale, paraqitja e llogarive dhe përgjegjshmëria”, “Kontributi i SAI-ve në qëndrueshmërinë fiskale të sektorëve social” dhe “Qëndrueshmëria fiskale në shtetin modern, perspektivat”; 3 punonjës të tjerë morë pjesë në simpoziumin ndërkombëtar mbi “Kontrollin e mjedisit”, zhvilluar në Ankara të Turqisë, ku u vu theksi në rolin e SAI-ve në konsolidimin e kuadrit ligjor mbi ruajtjen dhe zhvillimin e mjedisit, si dhe lëvrimin e fondeve nga ana e qeverive; gjithashtu, është marrë pjesë në seminarin e organizuar për ngritjen e kapaciteteve në fushën e menaxhimit të financave publike, nga Qendra për Ekselencë në Financë me qendër në Ljubjanë, Slloveni dhe në trajnimin e zhvilluar në Budapest, Hungari, me temë “Mbi cilësinë e kontrollit”.

Në data 5-10 nëntor 2007, një delegacion prej 5 vetësh i kryesuar nga Kryetari i KLSH-së morri pjesë në Kongresin e XIX të INTOSAI-t, të zhvilluar në Meksiko të Meksikës.

Për aktivitetet e zhvilluara gjatë vitit 2008, duhen përmendur trajnimet e zhvilluara në Mal të Zi, Slloveni, Turqi, Lituanë dhe Çeki, ku u trajtuan ytema të ndryshme në lidhje me marrëdhëniet me publikun, menaxhimin e borxhit, kontrollin e bendshem, standartet e auditimit, etj.

Nuk mund të thuhet e njëjta gjë për kryerjen e auditimeve të performancës, të cilët nga 4 të kryer nga Projekti përpara 3 vjetësh, përfunduan në 1 auditim të realizuar në vitin 2011.

E pashpjegueshme është që fryma e bashkëpunimit të krijuar sidomos ndërmjet KLSH-së me Delegacionin e Komisionit Evropian në Tiranë, me SIGMA-n dhe NAO të Mbretërisë së Bashkuar, nuk vazhdoi në vitet 2009, 2010 dhe 2011. Kjo ka ndikuar në performancën e dobët të audituesve dhe të Institucionit.

Për teknologjinë e informacionit, ndonëse në përfundim të Projektit të Binjakëzimit, u hartua strategjia e zhvillimit të tij 2009 - 2012, por implementimi i tij është i mangët. Materialet ndërmjet departamenteve dhe drejtorive brenda institucionit, deri në fund të vitit 2011 nuk kanë qarkulluar elektronikisht; kanë munguar kontrollat që përdorin programet e teknologjisë së informacionit, për t'u përmendur programi “IDEA”, të cilin KLSH e disponon prej disa vitesh, por nuk e ka përdorur deri në fund të vitit 2011.

Përveç blerjes dhe sigurimit të disa pajisjeve të reja kompjuterike gjatë viteve 2008-2011 KLSH-ja nuk ka njohur progres, kjo si rezultat i zhvillimit me hope dhe jo harmonik të burimeve njerëzore në fushën e teknologjisë së informacionit dhe infrastrukturën e tij. Për të plotësuar trajnimin e punonjësve edhe në këtë fushë, gjatë vitit 2012 janë

bere përmirësime te dukshme ne strukturën e trajnimeve duke shtuar vëmendjen ndaj TI. Gjate periudhës qershor –dhjetor 2012, çdo punonjës i KLSH-se ka përfituar përafërsisht 3.3 dite trajnimi ne fushën e TI.

Mungesa e hapësirave të punës dhe pasja e një rrjeti kompjuterik të amortizuar fizikisht edhe moralisht (i para 10 vitesh), përbëjnë një pengesë të pa kompesueshme nga ndikimi pozitiv i faktorëve të tjerë.

Gjatë vitit 2007, janë realizuar gjithsej 146 kontrole, nga të cilat: të kombinuar (ligjshmërie, rregullshmërie dhe vlerësues) 58; rregullshmërie dhe ligjshmërie 65; vlerësues 12 dhe tematikë 11. Në këto kontrole të ushtruar dhe evaduar, janë zbuluar parregullsi dhe shkelje financiare, në të ardhurat e buxhetit të shtetit dhe në shpenzimet me fondet buxhetore, me pasojë dëm ekonomik në shumën 6,059 milionë lekë. Janë bërë 32 propozime për ndryshime apo përmirësim të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë zbatuar 22 dhe janë rekomanduar 632 masa administrative e disiplinore, nga të cilat subjektet e kontrolluar kanë realizuar 488, ose në masën rreth 77%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 30 raste, për 84 persona është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Në vitin 2008 u kryen 152 kontrole, ku u konstatuan shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 4,046 milionë lekë. U rekomanduan 894 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet u realizuan 699 prej tyre, ose në masën rreth 78%. U bënë 36 propozime për ndryshime apo përmirësim të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë zbatuar 15. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 32 raste, për 81 persona është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Vlera e shmangieve të pagesës së detyrimeve tatimore nga subjektet tatimpaguese (evazioni fiskal në sektorin e tatimtaksave dhe doganave), të konstatuara nga KLSH në vitet 2006, 2007 dhe 2008 ka rezultuar respektivisht në shumën 4,782 milionë lekë, ose në masën 65% të vlerës gjithsej të zbulimeve; 3,671 milionë lekë, ose rreth 60% të vlerës gjithsej; dhe 1,887 milionë lekë, ose rreth 47% të vlerës gjithsej të zbulimeve.

Si të gjithë institucionet kushtetuese dhe të pavarura, dhe KLSH raporton çdo vit për veprimtarinë e tij, në Komisionin e Ekonomisë dhe Financave dhe në seancë plenare në Kuvend. Në përfundim Kuvendi miraton Rezolutën përkatëse.

Me shkresën nr. 913, datë 29.3.2007, Kuvendi i Shqipërisë i ka dërguar KLSH-së Rezolutën “Për vlerësimin e veprimtarisë së KLSH për vitin 2006”. Krahas vlerësimeve për përmirësimet e bëra nga KLSH në drejtim të përdorimit racional të fuqisë kontrolluese; përmirësimit të cilësisë së veprimtarisë kontrolluese dhe përmirësimit të përmbajtjes së masave të rekomanduara ndaj subjekteve etj.; për vitin 2007, ka kërkuar nga

KLSH, fuqizimin e veprimtarisë kontrolluese; rritjen e bashkëpunimit me Këshillin e Ministrave dhe Kuvendin për përmirësimin e akteve ligjore dhe nënligjore etj.

Me shkresën nr. 1573, datë 29.4.2008, Kuvendi i Shqipërisë i ka dërguar KLSH-së Rezolutën “Për vlerësimin e veprimtarisë së KLSH për vitin 2007”. Krahas vlerësimeve për përmirësimet e bëra nga KLSH në drejtim të rritjes së cilësisë dhe efektivitetit të veprimtarisë kontrolluese; përmirësimin e cilësisë të raporteve të kontrollit, të konkluzioneve dhe rekomandimeve; për vitin 2008, ka kërkuar nga KLSH, rritjen e efektivitetit dhe të cilësisë të veprimtarisë kontrolluese; thellimin e kontrollit të përdorimit të fondeve buxhetore; rritjen e bashkëpunimit me Drejtorinë e Përgjithshme të Auditimit të Brendshëm dhe organet e kontrollit të brendshëm; rritjen e bashkëpunimit me Prokurorinë e Përgjithshme, etj.

Duke parë ndërhyrjen e legjislativit në pavarësinë e institucionit dhe në kompetencat e Kryetarit të KLSH-së në fushën e pagave, shpërblimeve dhe strukturave, KLSH ka kërkuar nga Gjykata Kushtetuese shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të neneve 4, 9 dhe 20, si dhe të pikës 1 të nenit 1, pikës 2 të nenit 7 dhe pikave 1 e 2 të nenit 10, të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 9584, datë 17.7.2006 “Për pagat, shpërblimet dhe strukturat e institucioneve të pavarura kushtetuese dhe institucioneve të tjera të pavarura të krijuara me ligj”.

Gjykata Kushtetuese me *vendimin nr. 19, datë 3.5.2007*, vendosi shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të pikave dhe neneve të ligjit të sipërcituar, *vetëm përsa i përket institucioneve të pavarura kushtetuese, në rastin konkret KLSH*.

Në vitin 2009 u kryen 150 kontrole, ku u konstatuan parregullsi dhe shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 7,305 milionë lekë. U bënë 65 propozime për ndryshime apo përmirësim të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë zbatuar 33. U rekomanduan 835 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet u realizuan 627 prej tyre, ose në masën rreth 75%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 9 raste, për 27 persona është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Për trajnimin e punonjësve këtë vit janë realizuar mesatarisht 2.1 ditë trajnime për çdo punonjës, shifër shumë e ulët, kjo për punonjës të veprimtarisë kontrolluese.

Këtë vit, punonjës të KLSH kanë marrë pjesë në shumë konferenca dhe takime si : ne takimin e 12 të INTOSAI-WGEA, të zhvilluar në Katar; konferencën e II-të të përbashkët EUROSAI - ARABOSAI, të zhvilluar në Paris ; takimin e 15-të të grupit të punës të INTOSAI-t për privatizimin që u zhvillua në Moskë; konferencën e VI-të të përbashkët

EUROSAI – OLACEF në Venezuelë; takimin e bordit ndërkombëtar të audituesve të NATO-s; konferencën mbi kontrollin e brendshëm financiar publik (PIFC) në Bruksel; takimin me temë “Mbi rritjen e ndërgjegjësimit për ISSAI”, në zhvilluar në Varshavë dhe takimin me temë “Mbi auditimin e jashtëm dhe auditimin e brendshëm”, zhvilluar në Lubjanë.

Këtë vit, ka bërë vizitë në KLSH Auditore e Përgjithshme e Maqedonisë Tanja Tanevska, ku është diskutuar për fuqizimin e mëtejshëm të marrëdhënieve në fushat me interes të përbashkët.

Treguesi i trajnimit, në vitin 2006 rezultoi 2.5 dite trajnimi për çdo punonjës; në vitin 2007 rezultoi 4.9 dite trajnimi për çdo punonjës; në vitin 2008 rezultoi 7.5 ditë trajnimi për çdo punonjës, në vitin 2009, 2.1 ditë trajnimi, në vitin 2010

Auditorja e Përgjithshme e Maqedonisë Tanja Tanevska dhe Kryetari i KLSH-së z. Robert Çeku, Tiranë 2009

shifra ishte 3.3 ditë trajnimi dhe në vitin 2011 rezultoi 2.1 ditë trajnimi për çdo punonjës. Ky tregues është i ulët krahasuar me atë të institucioneve të tjera homologe të kontrollit dhe larg standardeve ndërkombëtare.

Bazuar në standardet ndërkombëtare, duke filluar nga viti 2012, është programuar dhe po realizohet një rritje tepër e konsiderueshme e trajnimeve për çdo punonjës të institucionit brenda dhe jashtë vendit.

Më datën 6 maj 2009, gjashtë institucione të vendit tonë si: Prokuroria e Përgjithshme, Ministria e Brendshme, Ministria e Financave, Shërbimi Informativ Shtetëror, KLSH dhe Inspektoriati i Lartë i Kontrollit dhe Deklarimit të Pasurisë, në kuadër të Programit të USAID dhe Departamentit të Drejtësisë të SHBA, Pragu i Mijëvjeçarit II-të, nënshkruan Memorandumin e Bashkëpunimit për ngritjen e njësive të përbashkëta të hetimit rajonal. Me nënshkrimin e këtij Memorandumi, pas Tiranës u ngritën edhe gjashtë zyra të reja të Task-Forcës për hetimin e krimit ekonomik dhe korrupsionit në rrethet Fier, Vlorë, Shkodër, Gjirokastrë, Korçë dhe Durrës. Kompetenca e këtyre njësive përfshin shumë vepra penale, si ato në tatime, dogana, shoqëritë tregtare, të falimentit, falsifikimet e ndryshme, mashtrimet, abuzimet me detyrën dhe veprat penale në fushën e korrupsionit.

Ky Memorandum Bashkëpunimi nuk ka funksionuar sa dhe si duhet në këtë periudhë. Gjatë vitit 2012, realiteti flet ndryshe.

Në maj 2010, Kuvendi i Shqipërisë i ka dërguar KLSH Rezolutën “Për vlerësimin e veprimtarisë së KLSH për vitin 2009”. Për vitin 2010, Kuvendi ka kërkuar nga KLSH, rritjen e pavarësisë së institucionit dhe organizimin e kontroleve me cilësi, efektivitet të lartë, objektivitet dhe profesionalizëm; përdorimin gjerësisht të metodologjisë bashkëkohore në kontroll; përqendrimin e kontrollit në subjektet me rëndësi të veçantë për ekonominë ; rritjen e cilësisë e të performancës gjatë kontrollit; konsolidimin e bashkëpunimit me Kuvendin, Këshillin e Ministrave, institucionet qendrore dhe me organet e drejtësisë për të vënë para përgjegjësisë shkelësit e ligjit etj.

Në vitin 2010 u kryen 153 kontrole, ku u konstatuan parregullsi dhe shkelje me pasojë dëm ekonomik në vlerën 1,614 milionë lekë. Janë bërë 53 propozime për ndryshime apo përmirësim të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë zbatuar 28. U rekomanduan 847 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet u realizuan 685 prej tyre, ose në masën rreth 80%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 5 raste, për 13 persona është bërë kallëzim në organet e prokurorisë.

Gjatë vitit 2010, KLSH ka marrë pjesë në disa takime ndërkombëtare, të organizuara nga SIGMA, Agjencia Ndërkombëtare Crown Agents, etj, në të cilat janë trajtuar dhe diskutuar çështje të ndryshme si auditimi i menaxhimit të borxhit publik, auditimi i performancës, etj.

Nga viti në vit është rritur volumi i shkëmbimit të ndërsjellë të marrëdhënieve me institucionet ndërkombëtare dhe homologe. Kjo rritje duhet të shoqërohet me një punë të studiuar dhe programuar mire, për të mënjeluar formalizmin e konstatuar në hartimin e programeve nga struktura përkatëse në KLSH. Kërkohet të përcaktohen dhe specifikohen drejtë dhe qartë tematika ku duhet të konsistojë bashkëpunimi me jashtë dhe çfarë përfitimesh me interes reciprok do të sigurohen në takimet dhe vizitat e ndërsjellta. Njohja e praktikave të mëparshme, në vitet 2004-2011, ku në aktivitetet ndërkombëtare caktoheshin për të marrë pjesë pothuajse gjithnjë i njëjti grup punonjësish, shoqëruar kjo dhe me faktin e mos-shpërndarjes së eksperiencës të fituar në këto aktivitete dhe me punonjës të tjerë të KLSH-se, na shërben për të programuar saktë, me ndershmëri dhe objektivitet strategjinë e pjesëmarrjes në aktivitetet ndërkombëtare, në mënyrë që përfitimi prej tyre të jete maksimal.

Me shkresën nr. 166/2, datë 06.06.2011, Kuvendi i Shqipërisë i ka dërguar KLSH-së Rezolutën “Për vlerësimin e veprimtarisë së KLSH për vitin 2010”. Krahas vlerësimeve për përmirësimet e bëra nga KLSH ka kërkuar nga ky i fundit përdorimin më gjerësisht të metodologjisë bashkëkohore të kontrollit; zhvillimin e burimeve njerëzore; rritjen

e cilësisë në kontrollin e përdorimit të fondeve të Buxhetit të Shtetit, fondeve të projekteve të financuara nga BE-ja dhe nga institucionet financiare ndërkombëtare; zhvillimin e teknologjisë së informacionit; konsolidimin e bashkëpunimit me Kuvendin, Këshillin e Ministrave, institucionet qendrore dhe me organet e drejtësisë, etj.

Gjatë vitit 2011, KLSH ka kryer 152 auditime, ku janë konstatuar parregullsi dhe shkelje financiare, me pasojë dëm ekonomik në vlerën 7,027 milionë lekë.

Janë bërë 45 propozime për ndryshime apo përmirësim të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë zbatuar 22. U rekomanduan 720 masa administrative e disiplinore dhe nga subjektet u realizuan 536 prej tyre, ose në masën rreth 74%. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë këtij viti, në 6 raste, për 13 persona është bërë kallëzim në organet e prokurorisë, shifër shumë e ulët.

Për këtë vit, KLSH-së i janë miratuar në organikë gjithsej 156 punonjës.

Klasifikuar sipas arsimimit, në strukturën organike punonjësit me arsim të lartë zënë 141 punonjës, ose në masën rreth 90% kundrejt numrit total të punonjësve. Punonjësit me arsim të mesëm e të ulët gjithsej 14, janë të punësuar vetëm në detyra shërbimi.

Pjesën dërmuese e përbëjnë ekonomistët (përfshihen kontabilistët dhe financierët), të cilët zënë rreth 67% të numrit total të tyre, juristët rreth 12%, inxhinierët 15% dhe të diplomuar në degë të tjera 6%.

Mosha mesatare në KLSH në janar 2012 është 50 vjeç, vjetërsia në punë është rreth 9.1 vjet për person, kurse raporti femra/meshkuj është 33.5% me 66.5%.

Sipas konstatimit të Komisionit të Shërbimit Civil, vitet e fundit një pjesë e rekrutimeve në institucion nuk janë bërë konformë kërkesave të ligjit nr. 8549, datë 11.11.1999 "Statusi i nëpunësit civil". Në 3/mujorin e IV-rt të vitit 2011, kanë qenë të punësuar në KLSH 22 punonjës, me kontrata të përkohshme pune pa afat ose me afat deri në 31.12.2011. Të gjithë këta punonjës, më datë 28.12.2011, iu nënshtruan një testimi të aftësive profesionale, për të vlerësuar përshtatshmërinë ose jo të tyre për të vijuar marrëdhëniet e punës me KLSH-në.

Nga testimi, i quajtur "kusht i nevojshëm por jo i mjaftueshëm", rezultuan në vlerësime të dobëta 17 prej tyre, fakt që tregon se, rekrutimi nuk është bere mbi baza transparence dhe konkurrence. Cilësia e dobët e stafit dëmton në tërësi punën e institucionit për shkak te punës në grup te audituesve dhe çdo mangësi apo boshllëk në stafin e rekrutuar, rrezikon të kompromentojë cilësinë e punës së stafit ekzistues.

Në marrëdhëniet me jashtë, duke filluar nga muaji janar 2011 u realizuan disa aktivitete si:

Vizita zyrtare e delegacionit të KLSH-së në Zyrën e Auditorit të

Përgjithshëm të Kosovës, Prishtinë, vizitë që nuk u pasua me kontakte dhe bashkëpunim konkret mes të dy institucioneve, si dhe takimi i Kryetarëve të SAI-ve të vendeve kandidate dhe kandidate të mundshme për në BE, organizuar nga SIGMA dhe Gjykata e Llogarive të Turqisë dhe zhvilluar në muajin mars 2011, në Stamboll, Turqi.

Krahas raporteve për veprimtarinë vjetore të KLSH^{së} dhe për zbatimin e buxhetit faktik të shtetit, KLSH gjatë vitit 2011, ka dërguar në Kuvend dhe në Komisionin e Ekonomisë dhe Financës buletinet 3-mujore për rezultatet e auditimeve të ushtruara.

Presidenti i Republikës me dekretin nr. 7137 date 27.10.2011 propozoi z. Sali Shehu për postin e Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit. Ky dekret nuk u miratua nga Kuvendi i Shqipërisë.

V.6. KLSH gjatë vitit 2012

Më 14 dhjetor 2011, Bujar Leskaj në cilësinë e kandidatit për Kryetar të KLSH të nominuar nga Presidenti i Republikës, paraqiti përpara Komisionit për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit platformën për drejtimin e institucionit, të përqëndruar në zbatimin e standardeve të INTOSAI, nëpërmjet kthimit të vëmendjes tek auditimi i performancës, krahas konsolidimit të auditimit financiar, duke thelluar njëkohësisht luftën në sistem kundër korrupsionit dhe për parandalimin e tij. Në të theksohet: *“KLSH mund dhe duhet të pasqyrojë pesë parimet kryesore të një qeverisjeje të mirë: transparencën, përgjegjshmërinë, efikasitetin, pjesëmarrjen dhe koherencën në veprime. Për ta kryer këtë, KLSH mund dhe duhet të realizojë më fuqimisht standardet ndërkombëtare të kontrollit, si dhe Deklaratat më të fundit të miratuara nga INTOSAI në dy kongreset e saj në Meksiko 2007 dhe në Afrikën e Jugut 2010, duke thelluar përmbajtjen e deklaratës së Limës të vitit 1977.⁷”*

Në këtë platformë rezultojnë këto drejtime kryesore :

“1. Vizion koherent për KLSH, mbi bazën e eksperiencave më të mira të vendeve të BE-së dhe respektimit rigoroz të standarteve ndërkombëtare të kontrollit INTOSAI

KLSH do ta formatojë punën, duke e organizuar atë sipas parimeve të deklaratave INTOSAI të Meksikos (2007) dhe të Johaneshburgut (2010), sipas praktikave më të mira të institucioneve simotra në vendet më të përparuara të Bashkimit Europian dhe e mbështetur tërësisht në kornizën e plotë kushtetuese dhe ligjore të vendit.

Në punën e tij, KLSH mund dhe duhet të pasqyrojë pesë parimet kryesore të një qeverisjeje të mire: transparencën, përgjegjshmërinë, efikasitetin, pjesëmarrjen dhe koherencën në veprime.

2.Thellim i misionit të KLSH në luftën kundër korrupsionit dhe abuzimeve në administrimin e pronës publike

KLSH gjatë viteve të fundit është përpjekur të japë kontributin e tij për zbulimin dhe evidentimin e korrupsionit dhe abuzimeve në shumë nga institucionet shtetërore të kontrolluara. Megjithatë, të gjithë jemi të ndërgjegjshëm se ai jo gjithmonë ka qenë i suksesshëm, si për dobësi të vete Institucionit, ashtu dhe për arsye të tjera. Në këtë aspekt, ngelet ende

⁷ Fjala e zotit Bujar Leskaj, kandidat i nominuar nga Presidenti i Republikës për postin e Kryetarit të KLSH-së, me dekretin Nr.7163 datë 17.11.2011 (i miratuar nga Kuvendi i Shqipërisë më 23.12.2011), mbajtur në Komisionin e Ekonomisë dhe Financave të Kuvendit më datë 14.12.2011, me rastin e paraqitjes së platformës për drejtimin e KLSH-së, fq. 3

shumë për të bërë. Funkzioni parandalues i KLSH ndaj korrupsionit dhe abuzimit, nëpërmjet analizës së riskut dhe kontrolleve të bazuara mbi këtë analizë, si dhe auditi i performancës kanë lënë gjithashtu shpesh herë për të dëshiruar. Për kushtet ku sot zhvillohet ekonomia jonë, mes presioneve të forta nga kriza dhe vështirësitë ekonomike të vendeve përreth, misioni parandalues ndaj korrupsionit dhe abuzimeve ndaj ekonomisë shtetërore merr një rol të rëndësishëm, duke ditur masën e madhe të dëmit që shkakton mashtrimi financiar dhe korrupsioni, si dhe fokusin që ka marrë sot lufta kundër korrupsionit. Luftën pa kompromis ndaj korrupsionit e shtron edhe parimi Nr. 5 (*Çoje më tej luftën kundër korrupsionit*) i Deklaratës së INTOSAI në Johannesburg në vitin 2010, si dhe Rekomandimi Nr. 8 i Komisionit Evropian për integrimin e Shqipërisë.

3. Kthim i vëmendjes tek auditi i performancës, krahas konsolidimit të auditit financiar

Deri tani në punën e KLSH ka prevaluar auditi financiar, duke u përqëndruar me shumë në kontrollin e mbajtjeve të llogarive dhe në disiplinën financiare, pa konsideruar me përparësi treguesit e efektivitetit, efikasitetit dhe rezultatin ekonomik të institucionit shtetëror objekt i kontrollit.

4. Realizim i sinergjizimit të politikave dhe veprimeve me strukturat e tjera shtetërore të së njëjtës fushe, si me Departamentin e Anti-Korrupsionit pranë Kryeministrit, me Drejtorinë e Përgjithshme të Auditimit dhe me Drejtorinë e Inspektimit Financiar Publik pranë Ministrit të Financave dhe, në veçanti me Prokurorinë e Shtetit, duke ruajtur pavarësinë e KLSH si organi më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar

Praktika e deritanishme ka dëshmuar se KLSH ka humbur efikasitetin e ndërhyrjeve të tij në rastet kur ka vepruar i vetëm, ose kur e ka konceptuar veprimtarinë e tij veçmas nga institucionet e tjera të ngjashme me të. Prej kohësh tashmë ka lindur nevoja e një bashkëveprimi konkret dhe intensiv me struktura shtetërore që kryejnë detyra të afërta me një pjesë të detyrave të KLSH, si Departamenti për Luftën ndaj Korrupsionit në Këshillin e Ministrave, Drejtoria e Përgjithshme e Auditimit dhe Drejtoria e Inspektimit Financiar Publik pranë Ministrit të Financave, apo edhe që vijnë punën pas propozimeve të KLSH, sikurse është Prokuroria e Shtetit, si organ qendror i akuzës së Shtetit.

5. Intensifikim i konsultimeve me Komisionin për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit të Shqipërisë për përafrimet strategjike të KLSH 2011-2018, në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimit ndaj Kuvendit, si një detyrim kushtetues

6. Intensifikim i bashkëpunimit me ekspertët universitarë dhe akademikë të auditit të financave publike, si dhe me organizatat të kontabilitetit dhe të fushave të tjera të ekonomisë

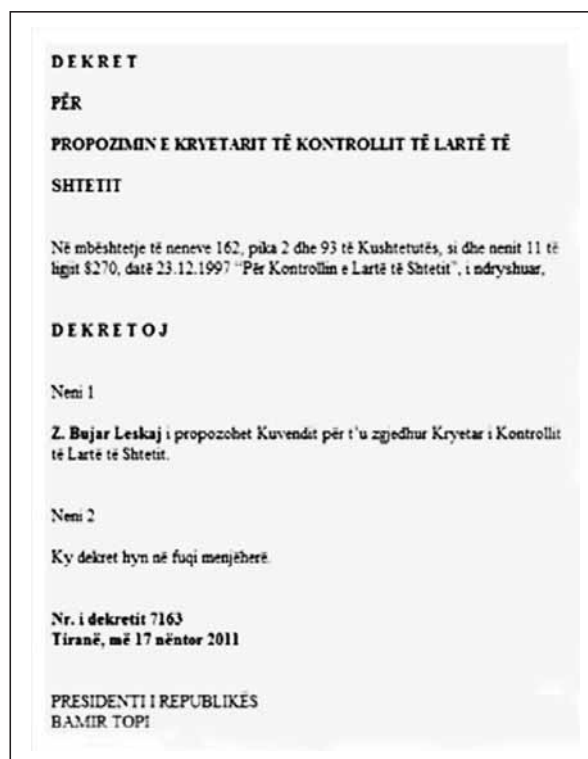
7. Intensifikimi i bashkëpunimit me organizatat ndërkombëtare INTOSAI dhe

EUROSAI, me institucionet e larta të kontrollit të vendeve të BE-së, të vendeve të rajonit dhe në veçanti me Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës

8. Zhvillim i burimeve njerëzore të KLSH në nivelin e parametrave të kërkuar nga standardet e INTOSAI (Rezoluta e Meksikos 2007 dhe e Afrikës së Jugut 2010) dhe në përputhje me sfidat për të luftuar me efikasitet korrupsionin

9. Përmirësim i transparencës në marrëdhëniet me publikun, nëpërmjet një partneriteti të gjerë me median dhe me organizatat jo-fitimprurëse që luftojnë korrupsionin”.

Më datë 15 dhjetor 2011, Kuvendi i Shqipërisë pas votimit të dekretit të Presidentit me Nr. 7163, datë 17 nëntor 2011, me 70 vota pro, 61 kundër dhe 3 abstenime zgjodhi Kryetar të Kontrollit të Lartë të Shtetit z. Bujar Leskaj.

Dekret i Presidentit nr. 7163, datë 17 nëntor 2011

Votimi i Dekretit të Presidentit në Kuvendin e Shqipërisë, 15 dhjetor 2011

Në përputhje me nenin 6, të ligjit nr. 8270, datë 23.12.1997 “Për Kontrollin e Lartë të Shtetit”, ndryshuar me ligjin nr. 8599, datë 1.6.2000, me datë 22 dhjetor 2011, z. Bujar Leskaj bëri betimin para Kuvendit të Shqipërisë

Kryetari i KLSH-së Z. Bujar Leskaj
bën betimin para Kuvendit të Shqipërisë

Gjatë janarit 2012, KLSH zhvilloi analizat vjetore në nivel departamenti dhe analizën e përgjithshme vjetore për herë të parë në praninë e medias dhe të përfaqësuesve nga shoqëria civile.

Auditimet 2012

Për periudhën janar-shtator 2012, KLSH ka kryer 122 auditime dhe ka zbuluar dëme në masën 13 miliardë e 19 milionë lekë dhe për periudhën janar-dhjetor numri i auditimeve të realizuar është 156. Në periudhën 9-mujore, institucioni ka bërë 45 propozime përndryshime apo përmirësime të legjislacionit në fuqi, nga të cilat janë në proces zbatimi 19 prej tyre. Ka rekomanduar 929 masa administrative e disiplinore. Për shkeljet me dëm ekonomik të evidentuara gjatë kësaj periudhe, institucioni ka bërë kallëzim në organet e prokurorisë në 31 raste, për 84 persona. Ndërsa për gjithë vitin 2012 janë kryer 42 kallëzime penale në Prokurori.

KLSH gjatë vitit 2012 ka përfunduar 4 auditime të performancës dhe janë në proces 6 auditime të tilla që kanë filluar në 2012 dhe do të perfundojnë në 2013, duke rritur ndjeshëm numrin e këtij lloji auditimi, në krahasim me një vit më parë, si dhe duke përmirësuar e thelluar gjetjet dhe rekomandimet e auditimeve financiare dhe të pajtueshmërisë. Po gjatë këtij viti institucioni përfundoi ripunimin tërësor të Manualit ekzistues të Auditimit të Performancës.

Kryeministri, Prof. Dr. Sali Berisha dhe
Kryetari i KLSH, Dr. Bujar Leskaj,
Tiranë, 19 janar 2012.

Ish-Presidenti i Republikës,
Prof. Dr. Bamir Topi dhe Kryetari i
KLSH, Dr. Bujar Leskaj,
Tiranë, 2 shkurt 2012

Në rezolutën të 26 prillit 2012 “Për vlerësimin e veprimtarisë së KLSH për vitin 2011”, Kuvendi i Shqipërisë i kërkon institucionit: *“të intensifikojë punën për rritjen e efikasitetit të veprimtarisë audituese, nëpërmjet fuqizimit të auditimit financiar dhe hedhjes së hapave më të shpejtë drejt auditimit të performancës,...të konsolidojë bashkëpunimin me Kuvendin dhe Këshillin e Ministrave për përmirësimin e akteve ligjore dhe nënligjore, veçanërisht të Ligjit për Kontrollin e Lartë të Shtetit, për përmirësimin e administrimit të vlerave materiale dhe monetare dhe rritjen e shkallës së zbatimit të rekomandimeve të institucionit”*⁸.

⁸ Rezoluta e Kuvendit të Shqipërisë për KLSH, 26 prill 2012, faqe 2.

Bashkëpunimi me partnerët për përmirësimin e qeverisjes

Në shkurt 2012, KLSH nënshkroi Marrëveshjen e Bashkëpunimit me Inspektoratin e Lartë të Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive, e cila ka shumë rëndësi, për faktin se nëse të dyja strukturat publike bashkëpunojnë dhe ndërveprojnë në mënyrë të institucionalizuar, ato rrisin efikasitetin e masave që propozojnë kundër administratorëve publikë të korruptuar apo në konflikt interesi, dhe nga ana tjetër, zgjerojnë spektrin e kontrolleve

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis ILDKP përfaqësuar nga Inspektori i Përgjithshëm z. Adriatik Llalla, dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj
Tiranë, 2 shkurt 2012

dhe investigimeve. Në bazë të Marrëveshjes, KLSH e informon në kohën e duhur dhe tërësisht Inspektoratin e Lartë për rastet e prokurimeve publike dhe kontratave administrative kur dyshohet se janë nxjerrë në kushtet e konfliktit të interesit, ndërsa Inspektorati i Lartë, sa herë konstaton praktika abuzive, korruptive apo arbitrare nga ana e zyrtarëve të cilët janë subjekt i ligjeve të tij, informon KLSH të ushtrorë auditimet e tij. Marrëveshja po funksionon. *Lista e funksionarëve të kapur me shkelje financiare e procedurale i shkon në kohe reale ILDKP nga KLSH dhe i jep indicie të mjaftueshme këtij institucioni për të hetuar dhe për të ngarkuar me përgjegjësi penale edhe personat e lidhur me zyrtarët deklarues të pasurisë.*

Në mars 2012, KLSH nënshkroi me Autoritetin e Konkurrencës Marrëveshjen e Bashkëpunimit, për rastet kur gjatë auditimeve të tij konstatohen praktika të administratës publike, ose kontrata administrative si prokurime, ankande, koncesione etj. që mund të ndikojnë negativisht në shkallën e konkurrencës. Ndërsa Autoriteti i Konkurrencës njofton institucionin në përfundim të kontrolleve apo

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis AK përfaqësuar nga Kryetare Prof.Dr.Lindita Milo (Lati) dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari Dr. Bujar Leskaj,
Tiranë, 23 mars 2012

hetimeve të tij, në rast zbulimi të praktikave abuzive apo arbitrare që cenojnë interesat pasurore të shtetit. Ne maj, Autoriteti i Konkurrencës, ne koordinim me Agjencinë e Prokurimeve Publike zhvilloi një seminar trajnues për Prokurimet Publike Elektronike, ku u ftuan edhe auditues të KLSH, të cilët fituan një eksperience të vyer.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Institutit të Studimeve Bashkëkohore përfaqësuar nga Drejtori z. Artan Hoxha dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj, Tiranë, 23 prill 2012

KLSH realizoi në prill 2012 marrëveshje bashkëpunimi me gjashtë nga OJF-të më aktive në luftën kundër korrupsionit dhe për më shumë transparencë në administrimin publik, dhe konkretisht me Transparency International në Shqipëri, me Lëvizjen Alternativa Civile, me Qendrën për Transparencë dhe Informim të Lirë, me Institutin e Studimeve Bashkëkohore, me Institutin për Demokraci dhe Ndërmjetësim dhe me Lëvizjen Evropiane Shqipëri.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis O.J.F Transparency International Shqipëri përfaqësuar nga Drejtori z. Lutfi Dervishi dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj, Tiranë, 23 Prill 2012

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Qendrës për Transparencë dhe Informim të Lirë përfaqësuar nga Drejtori z. Sami Neza dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj, Tiranë 23 Prill 2012

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Lëvizjes Evropiane Shqipëtare, përfaqësuar nga Drejtori z. Gledis Gjipali dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj.
Tiranë, 23 Prill 2012

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis O.J.F Alternativa Civile përfaqësuar nga z. Mentor Kikia Drejtor dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj.
Tiranë, 23 Prill 2012

Në qershor 2012, KLSH nënshkroi me Zyrën e Prokurorit të Përgjithshëm një Marrëveshje Bashkëpunimi. Më 20 korrik 2012, 18 juriste dhe auditues të KLSH morën pjesë në një seminar trajnimi me specialistë të Prokurorisë. Si KLSH dhe Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm kanë ranë dakord të përgatisin një manual për të përmirësuar cilësinë e kallëzimeve penale dhe për të zhdërvjelltësuar procedurat e trajtimit të tyre nga Prokuroria.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Zyrës së Prokurorit të Përgjithshëm përfaqësuar nga Prokurorja e Përgjithshme znj. Ina Rama dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj
Tiranë 28 qershor 2012

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Ministrisë së Financave përfaqësuar nga Ministri Dr. Ridvan Bode dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari Dr. Bujar Leskaj, Tiranë, 8 maj, 2012

Gjatë vitit 2012 institucioni ka kryer 42 kallëzime penale, një numër dy herë më shumë se sa numri i kallëzimeve penale gjatë të tre viteve 2009-2011 të marra së bashku.

Reformimi i institucionit

Në shkurt 2012, KLSH krijoi Departamentin e ri të Kërkimit Shkencor, Zhvillimit dhe Teknologjisë së Informacionit, për të nxitur asimilimin e njohurive bashkëkohore mbi auditimin publik, rritjen efektive të kapaciteteve të audituesve të institucionit, përgatitjen e manualeve, broshurave dhe dokumentacionit shtesë informativ ndihmues për audituesit, zhvillimin e mendimit profesional në KLSH dhe zgjerimin e përqasjes së punës së institucionit me projekte zhvillimore. Departamenti drejtohet nga një ekspert i fushës së financave publike.

Po në shkurt 2012, KLSH krijoi Drejtorinë e Auditimit Financiar dhe Kontrollit të Sistemit të Auditimit të Brendshëm në Departamentin e Auditimit të Buxhetit Qendror, Administratës së Lartë Publike, Menaxhimit Financiar dhe Auditimit të Brendshëm, për të përqëndruar më mirë punën në një nga detyrat kryesore kushtetuese të institucionit, që është auditimi i sistemit të konsoliduar të Buxhetit të Shtetit. Kjo drejtori drejtohet nga një prej audituesve më me përvojë në këtë fushë.

Në mars, institucioni krijoi Drejtorinë e Auditimit të Brendshëm dhe Mbikqyrjes.

KLSH plotësoi çdo departament auditimi me nga 2 juristë të përgatitur dhe rekrutoi 30 punonjës staf të ri mbi bazën e Standardeve ISSAI, me procedura transparente dhe testim paraprak të aftësive me shkrim dhe me intervistë verbale me kandidatët për vendet vakante të punës, të shpallura për një kohë të arsyeshme në website të KLSH dhe nëpër gazeta me qarkullim kombëtar. Politikat e reja të rekrutimit po përparësojnë rekrutimin e personelit në moshë relativisht të re dhe që ka kryer kualifikime shkencore. Kështu nga 30 punonjes te rekrutuar rishtazi rezulton se mosha mesatare e tyre është 35 vjeç. Dukshem vihet re prirja e institucionit për të rekrutuar personel me nivel të lartë kualifikimi. Nga numuri i të rekrutuarve gjithsej, 7 prej tyre kanë kryer studime “Master” në fusha të ndryshme, ndërsa 4 mbajnë titullin “Doktor i Shkencave”. Jane bere permiresime te dukshme ne strukturen e trajnimeve duke shtuar vemendjen ndaj fushave te tilla si teknologjia e informacionit. Stafi i ri është në provë dhe nuk do të ketë asnjë tolerim, nëse nuk përvetëson standardet INTOSAI. KLSH forcoi programin e trajnimeve në institucion, duke krijuar Sektorin e Trajnimeve, një strukturë brenda Drejtorisë së Burimeve Njerëzore dhe Metodologjisë.

Në shtator 2012, institucioni krijoi Departamentin e Auditimit të Performancës me 16 auditues dhe me drejtues një doktor të shkencave në financat publike. Në përbërje të këtij departamenti u inkuadruan audituesit më me përvojë dhe ambiciozë në KLSH.

Në platformën e Kryetarit Bujar Leskaj për zhvillimin e institucionit theksohet gjithashtu se: *"KLSH duhet të përsosë metodologjinë e punës së tij drejt realizimit të një metode auditimi të bazuar gjithnjë e më shumë në vlerësimin e riskut, ç'ka do të rriste eficiencën dhe do të kursente burimet që aktualisht shpenzohen gjatë auditimeve tradicionale. Ai duhet të përqëndrohet në kualifikimin dhe specializimin e audituesve të vet (specializim sipas llojeve të auditimeve dhe sipas sektorëve) duke përmirësuar trajnimin dhe duke vendosur një sistem të edukimit të vijueshëm në vendin e punës"*⁹.

Presidenti i Republikës, z. Bujar Nishani dhe Kryetari i KLSH, z. Bujar Leskaj, Tiranë, 29 tetor 2012

Aktualisht, në institucion punojnë 156 punonjës nga të cilët 120 në sektorin e auditimit dhe 36 në shërbimet mbështetëse. Puna e KLSH është e mbështetur edhe nga tre ekspertë të jashtëm të fushave të ndryshme me përvojë në fushën e auditimit ose në qarqet akademike. Ndryshimet strukturore që parashikohen të bëhen edhe gjatë vitit 2013, si dhe kërkesat për certifikimin e audituesve do të rrisin cilësisht burimet e brendshme të KLSH.

Me urdhër të veçantë të Kryetarit të KLSH, gjatë vitit 2012 stafi aktual është inkurajuar të vazhdojë karrierën profesionale dhe shkencore, të plotësojë CV-të në shumë plane, të përmirësojë dhe shtojë zotërimin e gjuhëve të huaja, çka po reflektohet pozitivisht nga një pjesë e konsiderueshme e stafit.

⁹ Fjala e Bujar Leskaj, kandidat i nominuar nga Presidenti i Republikës për postin e Kryetarit të KLSH-së, me dekretin Nr.7163 datë 17.11.2011(i miratuar nga Kuvendi i Shqipërisë më 23.12.2011), mbajtur në Komisionin e Ekonomisë dhe Financave të Kuvendit më datë 14.12.2011, me rastin e paraqitjes së platformës për drejtimin e KLSH-së, fq. 5

Sipas ISSAI 200 *“Standardet e përgjithshme të auditimit janë që SAI duhet të adoptojnë politika dhe procedura për*

(a) *Rekrutimin e personelit me kualifikimet e duhura.*

(b) *Zhvillimin dhe trajnimin e punonjësve të SAI për t'i mundësuar atyre që të kryejnë detyrat e tyre në mënyrë efektive, dhe për të përcaktuar bazat për avancimin e mëtejshëm të audituesve dhe pjesës tjetër të personelit.”¹⁰*

Të gjitha këto iniciativa të ndërmarra do të ndikojnë në rritjen e cilësisë së punës, duke kombinuar eksperiencën me prurjet e reja cilësore dhe gjithashtu duke ndjekur karrierat profesionale të çdo punonjësi, në mënyrë që formimi dhe prirjet e gjithsecilit të përputhen në maksimumin e mundshëm me kërkesat e vendit të punës.

Bashkëpunimi me institucionet homologe

Duke zbatuar nenin 15 të Deklaratës së Limës për bashkëpunimin mes SAI-ve, në shkurt 2012, KLSH nënshkroi një marrëveshje bashkëpunimi me Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës. Kjo marrëveshje ishte e veçantë, jo vetëm pse lidhi dy institucione shqiptare të auditimit suprem, por sepse në krye të Zyrës së Audituesit të Përgjithshëm në Republikën e Kosovës qëndron një nga personalitetet më të spikatura të auditimit suprem publik në kontinent, z. Lars Lage Olofsson. Marrëveshja parashikonte trajnime dhe shkëmbim eksperience mes të dyja institucioneve, si dhe unifikimin e terminologjisë së auditimit suprem në gjuhën shqipe.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis ZAP-it të Kosovës përfaqësuar nga Auditori i Përgjithshëm Mr. Lars Lage Olofsson dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari z. Bujar Leskaj, Tiranë, 14 shkurt 2012

Ne korrik 2012, drejtues dhe auditues të KLSH morën pjesë në konferencën vjetore të Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës në Pejë dhe në një seminar përmbyllës me konsulencë nga SAI suedez,

¹⁰ Libri “Standardet e Auditimit INTOSSAI”, nga seria e botimeve KLSH, dhjetor 2012, fq. 99.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Gjykatës së Llogarive të Turqisë përfaqësuar nga Presidenti Prof.Dr. Recai Akyel dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari Dr. Bujar Leskaj, 16 nëntor 2012 Ankara, Turqi

e burimeve njerëzore. Këto marrëveshje kanë filluar të implementohen menjëherë dhe gjatë vitit 2012 numri i audituesve të trajnuar jashtë vendit është i barabartë me numrin e audituesve të trajnuar jashtë shtetit gjatë të shtatë viteve 2004-2011 të marra së bashku.

i zhvilluar në Prishtinë, duke fituar eksperiencë për organizimin e aktiviteteve të tilla dhe në Shqipëri.

Marrëveshjet e bashkëpunimit të nënshkruara me disa nga SAI-t homologë (me Gjykatën e Auditimit të Sllovenisë, me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Polonisë, me Gjykatën e Llogarive të Turqisë dhe me Zyrën Shtetërore të Auditimit të Kroacisë) gjatë vitit 2012 parashikojnë dhënien e mbështetjes për zhvillimin

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Gjykatës së Llogarive të Sllovenisë përfaqësuar nga Presidenti Dr. Igor Šoltes dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari Dr. Bujar Leskaj, 25 prill 2012 Ljubjanë, Slloveni

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit midis Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë përfaqësuar nga z. Ivan Klešić, Auditues i Përgjithshëm dhe KLSH-së përfaqësuar nga Kryetari Bujar Leskaj, Vlorë, 27 nëntor 2012

Të tilla janë trajnimet e zhvilluara në Zyrën Kombëtare të Auditimit të Polonisë (NIK), në Gjykatën e Auditimit të Sllovenisë dhe në Gjykatën

e Llogarive të Turqisë, ndërkohë që mbështetje të tjera parashikohen të sigurohen. Ndihma dhe mbështetja e SAI-ve polak, slloven, turk dhe kroat do të vazhdojnë gjatë vitit 2013 dhe në vijim. Presidenti i institucionit suprem të auditimit, NIK-ut polak, z. Jezierski është shprehur për këtë bashkëpunim: " Gjithmonë e kam vlerësuar bashkëpunimin ndërkombëtar ndërmjet institucioneve më të larta të auditimit, sepse ndarja e njohurive dhe eksperiencave na lejon të mësojmë nga njëri tjetri. Prandaj, ne duhet të shkëmbejmë praktikatat më të mira dhe të mësojmë nga gabimet e njëri-tjetrit, duke përmirësuar kështu mënyrën e se si punojmë dhe jemi në shërbim të shoqërive tona" .¹¹

Në gjysmën e dytë të vitit 2012, institucioni realizoi një program të gjere trajnimi me mbështetjen e SIGMA, për auditimin e performancës, auditimin financiar dhe atë të teknologjisë së informacionit, duke siguruar edhe vazhdimësinë për vitin 2013.

Për vitin 2012, numri i ditëve të trajnimit në vit për punonjësit e KLSH është 18 ditë, në krahasim me 2.1 ditë trajnimi që ishte në vitin 2011, ose një tregues i barabartë me SAI-t evropiane.

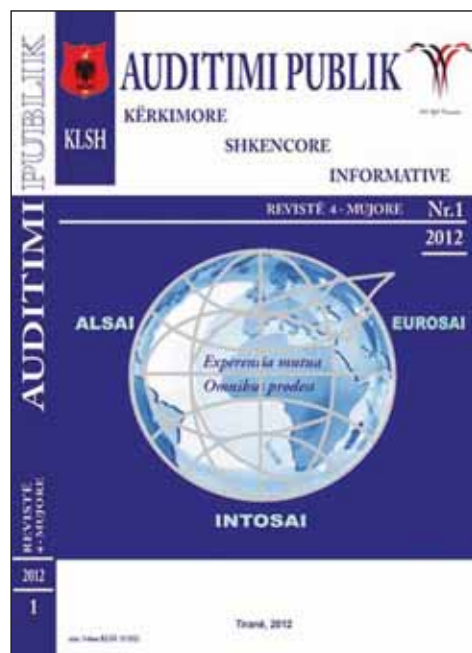
Institucioni ka aplikuar dhe siguruar mbështetje nga BE për një projekt binjakëzimi në shifrën 2.1 milion euro, në kuadër të programit IPA 2013, i cili do të fillojë në tremujorin e parë të vitit 2014.

Rritja e transparencës dhe e komunikimit me publikun

Gjatë vitit 2012 (deri në fund të Nëntorit), institucioni mundësoi 468 editoriale, shkrime, raportime dhe njoftime në median e shkruar dhe mbi 282 sekuenca televizive. Gjate 2012 u shtuan editorialet dhe shkrimet problematike nga Kryetari i KLSH.

Në zbatim të parimit 8-të të ISSAI 20 për komunikimin aktiv të një SAI nëpërmjet publikimeve, gjatë vitit 2012 institucioni përgatiti dhe botoi "KLSH-Analiza Vjetore 2011", "KLSH në Kuvend", "KLSH-Analiza 6-mujore 2012", "EUROSAI dhe SAI-t Evropiane", "Standardet ISSAI 1, 10, 11, 20, 30, 40, 100 dhe 200", "Historiku i KLSH", tre edicione të revistës shkencore "Auditimi Publik" dhe në formë tërësisht të përditësuar "Manualin e Auditimit të Performancës".

11 Përhëndetje e z. Jacek Jezierski, President i Zyrës Kombëtare të Auditimit (NIK) të Polonisë për lexuesit e revistës shkencore "Auditimi Publik" të KLSH, Nëntor 2012, Numri i dytë.

Faksimile nga disa prej titujt e botimeve KLSH 2012

të prodhuar një plan të ri Strategjik të Zhvillimit për të drejtuar përpjekjet për reformat në të ardhmen. DG-Buxheti mbështet interesin entuziast të KLSH-së për të vlerësuar funksionimin e kontrollit të brendshëm dhe menaxhimit financiar (KBFP) në administratën publike”.

Institucioni, me ndihmën e ekspertëve të SIGMA finalizoi në fund të dhjetorit 2012 Strategjinë e tij të Zhvillimit 2013-2016, e cila fokusohet në këto drejtime kryesore :

- Sjellja dhe mbajtja e bazës ligjore dhe rregullatorë të KLSH në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe praktikatat e mira evropiane
- Përmirësimi i kapaciteteve, cilësisë dhe produktivitetit të auditimit
- Përmirësimi i cilësisë dhe shtimi i numrit të auditimeve të performancës
- Zhvillimi dhe konsolidimi i auditimeve të Teknologjisë së Informacionit dhe përdorimi i T.I. në auditim
- Forcimi i rolit antikorrupsion të KLSH-së për sigurimin e mirëqeverisjes
- Nxitja e qeverisjes së mirë dhe menaxhimit të shëndoshë financiar
- Zhvillimi i komunikimit dhe bashkëpunimi me aktorë të tjerë brenda e jashtë vendit.

Kontrolli i Lartë i Shtetit, për të realizuar misionin, e mbështet veprimtarinë e tij mbi keto vlera dhe principe: ligjshmëria, pavarësia, objektiviteti, integriteti, përgjegjshmëria, profesionalizmi, bashkëpunimi, interesi publik dhe transparenca.

Në fund të nëntorit të këtij viti, KLSH ka dërguar në Kuvendin e Shqipërisë amendimet e Ligjit organik të tij, pas një diskutimi të gjerë të tyre në një seri tryezash pune me aktorët e interesit dhe me stafin akademik.

Këto amendime janë shumë të rëndësishme për të ardhmen e institucionit dhe modernizimin e tij në përputhje me kërkesat e standardeve INTOSAI, duke shtuar mandatin auditues të institucionit, për realizimin e një mbrojtjeje më cilësore dhe më me efikasitet të interesave të qytetarëve dhe taksapaguesve shqiptarë.

Ky projektligj synon përafrimin e mëtejshëm dhe sa më të plotë të ligjit organik të KLSH-së me standardet ndërkombëtare të auditimit INTOSAI, me praktikatat më të mira të vendeve të BE-së si dhe përshtatjes me kushtet aktuale të vendit.

KONTROLLI I LARTË I SHTETIT
KRYETARI

Adresa: Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", Tiranë-Shqipëri, Tel&Fax 0422 71454

Nr. 945/ Prot.

Tiranë, më 16/11/2012

Lënda: Dërgim relacioni për projektligjin "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8270, datë 23.12.1997 "Për Kontrollin e Lartë të Shtetit", i ndryshuar."

Drejtuar: Zj. Jozefina ÇOBA TOPALLI
KRYETARE E KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

TIRANË

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në zbatim të detyrimeve të tij kushtetuese, si dhe në bazë të standardeve INTOSAI dhe të "Planit Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit", ka përgatitur ndryshimet ligjore në ligjin e tij organik Nr. 8270, datë 23.12.1997 "Për Kontrollin e Lartë të Shtetit", i ndryshuar.

Puna për hartimin e këtij projektligji ka filluar që në vitin 2009, në zbatim të marrëveshjes së binjakëzimit midis Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe NAO-s (Zyrës Kombëtare të Auditimit të Britanisë së Madhe) dhe Gjykatës Holandeze të Llogarisë, por për arsye të ndryshme subjektive këto amendime në ligj nuk ishin paraqitur në Kuvend dhe drafti përfundimtar ishte i papërfunduar. Gjatë vitit 2012 rinisëm punën, duke siguruar mbështetjen me këshillime teknike nga DG-Budget (Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit e BE-së) dhe SIGMA (programi i OECD-së dhe BE-së për mirëqeverisjen).

Në rrugë jozyrtare, materialin ia kemi paraqitur edhe deputetëve të Komisionit të Ekonomisë dhe Financave të Kuvendit, si dhe jemi konsultuar me Ministrinë e Financave, Ministrinë e Drejtësisë dhe Ministrinë e Integritetit.

Gjithashtu, Kontrolli i Lartë i Shtetit gjatë muajit Nëntor 2012 ka organizuar edhe katër tryeza pune me gazetarë dhe përfaqësues të mediave; me juristë të shquar, ekspertë të së drejtës dhe profesorë të Fakultetit të Drejtësisë; me ekspertë kontabilistë dhe profesorë të Fakultetit Ekonomik, si dhe përfaqësues të shoqërisë civile në Shqipëri, në praninë e z. Robert Gielisse, Drejtor Njesie në Drejtorinë e Përgjithshme të Buxhetit të Bashkimit Evropian.

Në hartimin e këtyre amendimeve në ligj është marrë në konsideratë edhe përvoja e institucioneve të tjera homologe të auditimit në vendet me të cilat Kontrolli i Lartë i Shtetit ka marrëdhënie dhe marrëveshje bashkëpunimi si Holanda, Polonia, Sllovenia,

Kroacia, etj., të cilët përveç dhënies së praktikës së tyre legjislative kanë ofruar një sërë mendimesh dhe sugjerimesh në lidhje me dispozitat e këtij projektligji.

Referuar nenit 81 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë si dhe duke patur parasysh marrëdhënien ndërinstitucionale ndërmjet Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe Kuvendit të Shqipërisë, po ju paraqesim për shqyrtim nga ana Juaj, të gjithë dokumentacionin e nevojshëm në lidhje me ndryshimet e propozuara duke ju kërkuar njëkohësisht vazhdimin e mëtejshëm të procedurave ligjore për marrjen në shqyrtim dhe më tej miratimin e këtij projektligji.

Bashkëlidhur keni relacionin dhe projektligjin e propozuar, në dy forma, në formën e projekt-ligjit të ri dhe në formën e amendimeve të ligjit ekzistues, të vetëdijshëm që Ju takon Ju të vendosni për formën e duhur.

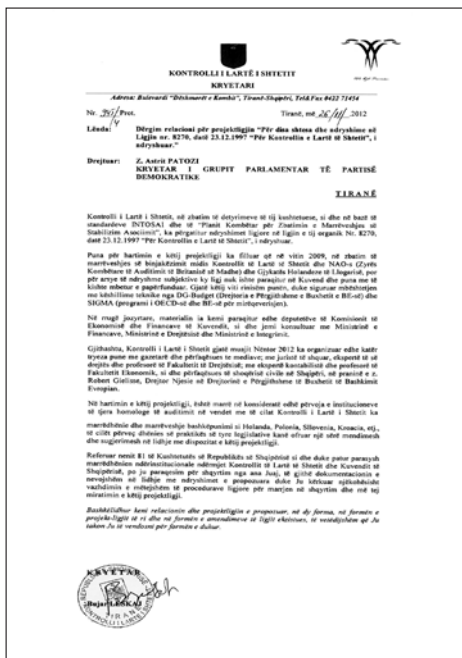

Faksimile e letrës shoqëruese të projektligjit të KLSH,
dërguar Kryetares së Parlamentit znj. Jozefina Topalli

Projektligji realizon forcimin e pavarësisë institucionale, organizative dhe ekonomike të institucionit, si dhe qartëson dhe saktëson të drejtat, detyrat dhe kompetencat që KLSH ka në zbatim të funksionit të tij kushtetues, me subjektet e auditimit dhe me institucionet e tjera shtetërore.

Draft-ligji i ri saktëson po ashtu të drejtat dhe detyrat që subjektet e audituara kanë në raport me procedurën e auditimit dhe realizon modernizimin e ligjit organik të tanishëm nëpërmjet parashikimit në të eksperiencës më të fundit dhe më të mirë Europiane, si dhe përcaktimin dhe forcimin e statusit të personelit të KLSH.

Filozofia e përdorur për hartimin e këtij projektligji dhe amendimeve që ai parashikon në raport me dispozitat e ligjit organik ekzistues kërkon së pari që të realizohet një përafrim sa më i saktë dhe i plotë i dispozitave të këtij ligji me standardet ndërkombëtare të auditimit dhe legjislationet më të përparuara të institucioneve të huaja homologe, dhe së dyti ndërhyrjen në ato dispozita ekzistuese dhe në ato fusha për të cilat mendohet se nuk janë të plota dhe se kishin krijuar ose mund të krijojnë probleme gjatë zbatimit të tyre në praktikë.

Faksimile e letrës shoqëruese të projektligjit të KLSH, dërguar Kryetarit të Grupit Parlamentar të PD, z. Astrit Patozi

Faksimile e letrës shoqëruese të projektligjit të KLSH, dërguar Kryetarit të Grupit Parlamentar të PS, z. Gramoz Ruçi

Në festimet e 100 vjetorit të Pavarësisë së Shtetit Shqiptar, Kontrolli i Lartë i Shtetit u nderua me pjesëmarrjen e delegacioneve të Institucioneve homologe të Kroacisë, Sllovenisë, Turqisë dhe të Kosovës, të përfaqësuar nga Dr. Igor Šoltes, President i Gjykatës së Llogarive të Sllovenisë, z. Ivan Klešić, Auditues i Përgjithshëm i Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë, z. Lars Lage Olofsson, Auditues i Përgjithshëm i Kosovës, z. Hiqmet Cavit Erdogan Anëtar i Lartë i Dhomës së Gjykatës së Llogarive të Turqisë. Në delegacionet merrnin pjesë znj. Lidija Pernar Asistente e Auditorit të Përgjithshëm të Kroacisë, z. Attila Caglar, Drejtor i Marrëdhënieve me Jashtë i Gjykatës së Llogarive të Turqisë dhe z. Sami Suzer, Auditues i Lartë i Gjykatës së Llogarive të Turqisë.

Delegacionet morën pjesë në ceremonitë dhe përrurimet e organizuara në qytetet Vlorë dhe Tiranë me rastin e Jubileut të 100-Vjetorit më datën 28 nëntor 2012.

Me delegacionet e institucioneve të larta të auditimit të ardhura me rastin e 100-Vjetorit të Pavarësisë, në zyrën e Kryetarit të KLSH z. Bujar Leskaj. (Dr. Igor Šoltes President i Gjykatës së Llogarive të Sllovenisë, z. Ivan Klešić, Auditues i Përgjithshëm i Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë, Lidija Pernar Asistente e Auditorit të Përgjithshëm të Kroacisë, z. Lars Lage Olofsson Auditues i Përgjithshëm i Kosovës, z. Hiqmet Cavit Erdogan Anëtar i Lartë i Dhomës së Gjykatës së Llogarive të Turqisë, Attila Caglar Drejtor i Marrëdhënieve me Jashtë i Gjykatës së Llogarive të Turqisë dhe Sami Suzer Auditues i Lartë i Gjykatës së Llogarive të Turqisë). Tiranë, 29 nëntor 2012

Në datën 28 dhjetor 2012, KLSH organizoi Konferencën e tij të parë shkencore vjetore “87 vjet KLSH në 100 vjet shtet shqiptar” të përqëndruar në evidentimin e vlerave të historisë së institucionit dhe të punës shumë-vjeçare të të gjithë punonjësve që kanë kontribuar me përkushtim për ngritjen dhe mbarëvajtjen e tij në periudha kohore të ndryshme.

Konferenca ishte e para e këtij lloji për institucionin. Në fjalën e hapjes, Kryetari i KLSH-së Dr. Bujar Leskaj theksoi: “Le t’i lejojmë kujtesës historike të KLSH-së, historikut të denjë të këtij institucioni të na drejtojë në rritjen e vetëdijes dhe përgjegjësisë ndaj rolit tonë dhe sfidave që kemi përpara dhe me vlerësimin maksimal qytetar të përkulemi përpara figurave dhe personaliteteve që kanë drejtuar këtë institucion, veçanërisht në vitet 1925-1944, si Kol Thaçi, Lac Gera, Llambi Aleksi, Lame Kareco, Eqerem Libohova, Xhafer Ypi, Rrok Gera, Fejzi Alizoti, Izedin Beshiri dhe të tjerë më tej”.

Kryetari i KLSH-së z. Bujar Leskaj në Konferencën “87 vjet KLSH në 100 vjet shtet shqiptar” 28 dhjetor 2012

Historiania e njohur Dr. Kaliopi Naska bëri një përmbledhje të shkurtër të krijimit të Këshillit të parë Kontrollues, si një organ që kontrollonte financat e shtetit, nga viti 1925 deri në vitin 1944, vit kur në Shqipëri u vendos diktatura komuniste. Për periudhën 1944-1990 foli audituesi Bashkim Spahia, i cili pershkroi evoluimin e strukturës, deformimin dhe varësinë e plotë nga partia-shtet, por edhe përpjekjet e izoluara të kontrollorëve me kërkesa profesionale, për të kryer detyren brenda atyre kushteve të vështira. Audituesja Luljeta Nano prezantoi historinë në vitet 1990-2012, ndryshimet radikale që pësoi KLSH për të ardhur në formën e tanishme të një institucioni të auditimit më të lartë të jashtëm publik (SAI), që identifikohet dhe përpiket të zbatojë standardet ndërkombëtare INTOSAI.

Përhëndetja e z. Mustafa Kërçuku në Konferencën “87 vjet KLSH në 100 vjet shtet shqiptar” 28 dhjetor 2012

Konferenca vazhdoi me përshëndetjet

e të ftuarve, deputetit Kosta Barka, ish-kryetarit të KLSH-së z. Mustafa Kërçuku, As. Prof. Dr. Lindita Lati, Kryetare e Autoritetit të Konkurrencës (AKK), Prof. Dr. Jorgji Bollano, Kryetar i Këshillit Kombëtar të Kontabilitetit(KKK), z. Sazan Guri, Kryetar i Institutit “G&G Group”, zj. Blerta Selenica drejtore e Departamentit të Administratës Publike (DAP), zj. Klodiana Cankja, drejtore e Agjencisë së Prokurimit Publik (APP) dhe drejtori i Institutit të Ekspertëve Kontabël të Autorizuar (IEKA), Prof. Dr. Hysen Çela, të cilët theksuan rëndësinë e bashkëpunimit midis institucioneve të tyre dhe KLSH.

Po më datën 28 dhjetor 2012, KLSH nënshkroi marrëveshjet e bashkëpunimit me Agjencinë e Prokurimit Publik, me Departamentin e Administratës Publike, me Institutin e Ekspertëve Kontabël të Autorizuar, Këshillin Kombëtar të Kontabilitetit dhe Institutin “G&G Group”.

Drejtores e Agjencisë së Prokurimit Publik Klodiana Cankja dhe Kryetari i KLSH-së Bujar Leskaj, duke firmosur Marrëveshjen e Bashkëpunimit

Zj. Blerta Selenica, Drejtore e DAP-it dhe Kryetari i KLSH-së Bujar Leskaj, duke nënshkruar Marrëveshjen e Bashkëpunimit

Prof. As.Dr. Hysen Çela, Kryetar i IEKA-s dhe Dr. Bujar Leskaj, duke nënshkruar Marrëveshjen e Bashkëpunimit

Prof. Dr. Jorgji Bollano, Kryetar i KKK dhe Kryetari i KLSH-së Dr. Bujar Leskaj, duke nënshkruar Marrëveshjen e Bashkëpunimit.

Prof. As. Sazan Guri, drejtor i Institutit "G&G Group" dhe Kryetari i KLSH-së Dr. Bujar Leskaj, duke nënshkruar marrëveshjen e bashkëpunimit.

Të gjitha aktivitetet e zhvilluara do të ndihmojnë KLSH-në në përmbushjen e misionit të tij kushtetues për informimin e publikut dhe Kuvendit të Shqipërisë lidhur me përgjegjshmërinë e qeverisë dhe të subjekteve publike për përdorimin e parave publike me ekonomicitet, efektivitet dhe eficiencë.

Para Monumentit të Pavarësisë me rastin e festimeve të 100-Vjetorit (nga e djathta Dr. Bujar Leskaj, Dr. Igor Šoltes, President i Gjykatës së Llogarive të Sllovenisë, z. Ivan Klešić, Auditues i Përgjithshëm i Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë dhe z. Lars Lage Olofsson, Auditues i Përgjithshëm i Kosovës), Vlorë, 28 nëntor 2012.

.....

SHTOJCA

.....

**Ligje dhe dekrete
1925-2012**

Pjesë nga Statuti Themeltar i Republikës Shqiptare.

Fletorja zyrtare nr.8. 7mars 1925

Këshilli Kontrollues in Financave

Art . 93

Financat e shtetit kontrollohen prej Këshillit Kontrollues të Financave

Art.94.

Organizimi i këtij Këshilli, mënyra e ushtrimit të Zyrave të tij dhe cilësitë e misëvet qi e përbajnë caktohen në ligjën e posaçme.

Art 95.

Të drejtat e këtij Këshilli janë kontrolli parashikues (preventive) e ndëshkues (represiv) i llogarive të gjithë administratës së Shtetit si dhe ato qi caktohen në ligjën e posaçme.

Art.96.

Kryetari dhe anëtarët e këtij Këshilli emnohen prej Kryetarit të Republikës dhe nëpunësit e tjerë, si mbas ligjës.

Art.97.

Patundëshmia e Këshillit Kontrollues të Finanavet sigurohet në mënyrën e caktueme në këtë Statut për misët e Gjyqit të Diktimit me ndryshimin qi asht vetëm për pesë vjet që prej ditës s'emnimit të secilit prej tyne.

Statuti Themeltar i Republikës Shqiptare
7 mars 1925

Dekret- Ligja e datës 20.05.1925, për krijimin e Këshillit Kontrollues

Neni I.

Krijohet Këshilli Kontrollues i Financave me ndejen në kryqytet.

Neni II.

Këshilli Kontrollues i Financave përbahet prej një kryetari dy anëtarëve, një sekretari dhe prej tre referendarëve, një kopist, një protokollist arshivist; por në rast nevojë referendarët mund të shtohen por jo më tepër se pesë.

Neni III.

Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Kontrollues të Financave janë të patundshëm për pesë vjet. Mënyra e emnimit të tyre bahet në bazë të nenit 96 të statutit

Neni IV.

Referendarët e Sekretari zgjidhen me proponimin e Kryetarit të Këshillit Kontrollues nga ana e Këshillit Ministrues dhe emnohen me dekret të Presidentit të Republikës. Kopisti me protokollistin emnohen me dekret të Kryetarit të Këshillit Kontrollues.

Neni V.

Kryetari dhe antarët duhet të kenë moshën 30 vjetësh e lartë dhe 58 e poshtë, të kenë mbarue degën e drejtësisë ose të mylqisë, universitetin ose një shkollë të naltë tregëtie dhe të kenë bërë karjer në degën e finances, të jenë të pa dënuem me dënim që rrëxon të drejtat politike. Preferohet si kryetar ai që dinë së paku njënë prej gjuhëve Frengjisht, Gjermanisht, Anglisht, Italisht.

Kryetari dhe antarët e KK-së nuk mund të marrin nëpunësinë me rrogë nëpër kompanie ose shoqëni private tregtare e industriale të ngrehuna në Shqipni dhe janë të ndaluem me u marrë me tregëti vetë.

Neni VI.

Referendarët duhet të kenë moshën 28 vjetësh e lartë dhe 58 e poshtë, të kenë mbarue mësimet e një Liceu a të një shkolle tregtie dhe vetëm të një Gjymnazi të ndjekun prej një praktike pesë vjetësh në degën financiare a në një bankë a po të kenë fitue një dijeni mas një praktike të gjatë edhe të mos të kenë pësue një

dënim qi të kenë shkaktuem humbjen e të drejtave politike.

Neni VII.

Kryetari dhe antarët merren në Gjyq për shkak të abuzimit të detyrës me dekret të Presidentit të Republikës mbas një hetimi të bamun prej një komisioni të posaçëm të përbamë prej tre parlamentarësh edhe prej dy senatorësh. Vendimi definitiv i të marrunit në Gjyq bëhet mbas një vendimi të parlamentit dhe të senatit me dy të tretat e votave që ndodhen.

Neni VIII.

Referendat merren në Gjyq për abuzim detyre mbas një hetimi qi bahet me kërkesën e Kryetarit prej një antari të Këshillit Kontrollues të shenjuem nga ana e Kryetarit, një referendari dhe Kryesekretarit; Në mungesën e njenit prej tyre vendin e xen një referendar qi nuk asht i përzim n'abuzim. Për Kryesekretarin shenjohen një anëtar e dy referendarë. Zëvandësit i shënjon Kryetari. Vendimi definitiv i të marrunit në Gjyq epet prej trupit të Këshillit nën kryesinë e Kryetarit. Ky trup kur tregon nevojën e të marrunit në gjyq, letër hetimet me gjithë dokumentat ia paraqet Kryetarit të Këshillit Ministruer i cili e ep në Gjyq. Për mungesë detyrës të tyre Kryetari, me vendimin e Këshillit merr masat e duhuna.

Neni IX.

Rroga e Kryetarit asht një me atë të Kryetarit të Diktimit ; rroga e antarëve një me ata të antarëve të Diktimit.

Neni X.

Referendarët edhe Kryesekretari marrin një rrogë prej 350 Fr. ari

Neni XI.

Kryetari dhe anëtarët bajnë be para Presidentit të Republikës, referendarët me Kryesekretarin para Kryetarit të tyre.

Detyrat e Këshillit

Neni XII.

Të gjithë llogaritë e ministrive dhe të provincave edhe ata t'administratave të ndryshme, arkëtarët e të gjithë nëpunësat qi marrin e apin të hollat e shtetit të provincave, bashkive, të shoqënie mirëbase, të letrave me vleftë, si të postës dhe të timbravet dhe depozitat e teshavet qi i përkasin Shtetit janë nën kontrollin e Këshillit në fjalë.

Neni XIII.

Ky kontrollim ndahet dysh:

- a) Kontrollim preventiv
- b) Kontrollim definitiv

Neni XIV.

Kontrolli preventiv asht kontrollimi i të gjithë urdhëresave qi nepen nga ana e të gjithë Ministrive për pagesa në qendër a nëpër zyra tjera paguese me havale e konsiston në mbi-këqyrjen e këtyne urdhënave a jan pikë për pikë konform me ligjen e budgetit në veprim a jo. Prandaj të gjitha urdhënat kësodore piksëpari 68 orë më pare, lypset të shkojnë nga dora e e Këshillit i cili në një kohë të shkurtër jo më tepër se 68 orësh e sipër asht i detyruem t'i krahasojë me buxhetin e pranuem prej parlamentit dhe i vërtetuem me raktifikimin e fuqisë sovrane. KK-ja në të gjitha kontratat e projektet qi i përkasin Financës dhe ekonomisë së vendit jep mendimin e vet kurse i referohen prej Këshillit Ministrues para se ky t'i vejë në bisedimin e vet.

Neni XV.

Kur një urdhër pagimi nuk vistohet nga KK-ja as me një mënyrë nuk mund të vihet në veprim për pagesë.

Neni XVI.

Në rastin e insistimit të një pagese të refuzueme prej KK-së ky asht i detyruem me vistue tue vue fjalën "me rezerv" tue e referue çashtjen në Këshillin Ministrues, ku si të bisedohet i paraqitet Kryetarit të Republikës për pëlqim ose mospëlqim

Neni XVII.

KK-ja detyrohet të mprojë mos ndryshimin e kapitujve as t'artikujve; vetën në rast të ndonji nevoje Ministrit kompetente mund të ndyshojnë artikullat e një kapitulli në marrëveshje me KK-në dhe në rast konflikti çashtja i referohet Këshillit Ministrues dhe veprohet mas vendimit të tij.

Neni XVIII.

Kontrollimi definitive i Këshillit bahet në dy mënyra:

- a) Kontrollim i përmotshëm i llogarive të gjith Ministrivet
- b) Kontrollim i llogarive të Ministrive dhe të provincave ashtu dhe t'atyne zyrtarëve që marrin ose apin të hollat e Shtetit ; të Bashkivet dhe të shoqërive mirëbase qi mshtjellin të holla prej popullit.

Neni XIX.

Çdo llogaritar e çdo zyrtar qi merr e ep të holla mbas detyrës që i ngarkon

ligja ose një Ministër Prefekt ose Direktor i një zyrës dhe në qoftë provizor asht i detyruem t'ia paraqesë Këshillit llogarinat me gjithë pjesët justifikative mot për mot. Përkundrazi Këshilli vendos kërkimin e dënimit të zyrtarëve në fjalë.

Procedura e Kontrollimit

Neni XX.

Llogaritë e përvjetshme (salmuhasebesi) të Ministrive edhe llogarit e provincave i paraqiten Këshillit,. Kryetari i ndan në dysh tue i dhanë nga një pjesë secilit prej antarëve. Së pari referendari i këqyrë llogarit në shkallën e parë, mandej antari i revizon dmth i rikëqyrë llogarit qi kanë dalë nga dora e referendarit.

Neni XXI.

Në fund të Kontrollimit llogarit e çdo nënpunësi financjer për çdo vjet budgetore dalin baras ose mbetë. Në rastin e dytë dmth kur del metë i paraqiten Kryetarit ; ky me dy antarët e tjerë formojnë një Këshillë, hetojnë çështjen e në fund të bisedës me shumicë votash, apin vendimin me të cilin caktohet nëse nënpunësi me të vërtetë ka dalë mbetë a po jo, ka gabim ose abuzim. Në rasë gabimi vendos plotësimin e të mbetës prej nëpunësit dhe në rasë t'abuzimit përfundimi i vendimit me anë të Ministrit të Financave i paraqiten Gjykatores kompetente për gjykim të nëpunësit

Neni XXII.

Gjyktorja përfundimin e llogarive të kontrollueme prej Këshillit me përfundimin e abuzimit e quan një argument deri sa të provohet e kundërta.

Neni XXIII.

Këshilli kur të ketë mbarue kontrollimin e llogarivet të çdo llogaritarit ose të çdo nwpunësit qi merr e ep të holla qoftë dhe provizorisht, ep një vendim për vërtetimin e llogarivet në rregull. Ky vendim quhet konformitet.

Neni XXIV.

Këshilli mbasi të kontrollojë llogaritë vjetore të çdo ministrije e t'i gjejë në rregull jep një vendim konformiteti përgjithësisht.

Neni XXV.

Këshilli vendos për lirimin e pengut të një pasunije të tregueme si garanti prej çdo nënpunësi qi merr e ep të hollat e Shtetit të provincës të bashkisë a të çdo shoqënie mirbase qi merr të holla nga populli ashtu edhe paksimin a ndrrimin e garantis kur e lyp nevoja

Neni XXVI.

Çdo nënpunës I madh a I vogël q i merr e ep të holla e q i nënshtrohet kontrollimit të llogarivet ka të drejtë të kërkojë revizionin e llogarive rishtazi tue provuem se në kontrolliminn e parë asht harruem nji çifër ose gabimisht asht rregjistruue ma pak ose ma tepër. Ky gabim lypset të provohet në përfundimin e kontrollimit të nji llogarijet tjetër q i ka relacjon me të parën.

Neni XXVII.

Vjeti financiar caktohet me ligjën e kontabilitetit e të budgetit vjete për të cilën çdo nëpunës përgjegjës për çështje finaancijare asht i detyruem mbas këti ligji t'api llogarit. Përkundrazi veprohet mbas paragrafit të fundit të nenit 19.

Neni XXVIII.

Kryetari i Këshillit ka të drejtë të thërrasë çdo nëpunës për me marrë shpjegime mbi llogaritë dhe pjesët justifikuese ku bazohet llogarija. Kryetari detyrohet me u kujdesue për shpejtësinë e vërtetimeve ashtu edhe për të xjerrunit e tatimevet si mbas ligjeve q i janë në fuqi, dhe për mosvonimin e të paraqitunit për kontrollim të llogarive t'atyne nënpunësave q i mbas këtij ligji janë të detyruem të paraqesin llogarit.

Neni XXIX.

Çdo nëpunës financiar q i transferohet prej nji vendi në tjetrin, a hiqet nga puna, a jep dorëheqjen, asht i detyruem mbrend nji mueji të paraqesë llogarit me pjesët e justifikative në Ministri të Financavet. Këto llogari i paraqiten Këshillit i cili mbasi t'i kontrollojë jep vendimin: konformitet , gabim ose abuzim. Në rasë të parë nëpunësi quhet i lamë, në të dytën paguen gabimin, në të tretën epet në Gjyq. Pa u kryem këto vepra nëpunësi as nuk lirohet as nuk munt të fillojë në shërbimin tjetër.

Dispozita të ndryshme

Neni XXX.

Ministria e Financave mbas veprimit të vitit buxhetor është e detyruar të mbledhë me të shpejt të gjitha llogaritë definitive të zyrave të qendrës e të provincave duke pregatitur ligjin e buxhetit të kushtetuem e bashkë me listat e llogarive ia paraqet KK-së. Brenda një muaji mbas mbarimit të atij viti, të gjitha llogaritë e cilitdo llogaritari a arkëtari veçanërisht. KK-ja si t'i kontrolloj brenda Seksionit Parlamentar të caktuar prej Statutit, i paraqet Parlamentit buxhetin konsumtiv. Këshilli duke krahasuar të ardhurat sipas ligjeve të Financës ashtu dhe prishjet sipas ligjit të buxhetit e mbaron këtë kontrollim. Krahason llogaritë vetiake të çdo nëpunësi me llogaritë e përgjithëshme të pregatitura nga Ministria e Financavet

Neni XXXI.

Këshilli Kontrollues bashkë me buxhetin konsumtiv i paraqet parlamentit një

raport. Në këtë raport tregon të gjitha të metat, të gjitha mungesat që do të konstatojë në zbatimin e ligjeve financiare edhe në zbatimin e ligjit të buxhetit.

NeniXXXII.

Këshilli Kontrollues i Financave çdo vit përgatit një raport për Kryesinë e Këshillit të Ministrave mbi situatën financiare të shtetit një kopje e të cilit u shpërndahet deputetëve.

Neni XXXIII.

Këshilli Kontrollues i Financave kur shef të mbeta mungesa e pa mjaftësi ndër ligjë të ndodhen në zbatim, përgatitë reformat e duhuna e me një raport të dokumentuem ia paraqet Kryesisë së Këshillit Ministrues e kopjen ia paraqet Parlamentit.

Neni XXXIV.

Këshilli Kontrollues i Financave asht një këshill që kontrollon llogarit e nëpunësit e Financave, gjykon llogarit por dënimin për abuzim ia lenë gjykatores kompetente, për të mbeta e për pa aftësi i drejtohet Kryesis së Këshillit Ministrues.

Neni XXXV.

Raportat e Këshillit të bazueme mbi kontrollimin e llogarivet e mbi pjesët justifikative formojnë një argument për gjykatat për sa i përket abuzimit të nëpunësavet

Neni XXXVI.

Këshilli Kontrollues asht i pavarur (asht independent) nuk varet prej asnjë Ministriet.

Neni XXXVII.

Kjo ligjë hyn në fuqi në veprim me dekretimin e Presidentit të Republikës.

Tiranë, 20 Maj 1925

**Kryetari i Republikës
AHMET ZOGU**

**Ministri i Financave e zav/min
i Pun. të Jashtme MUFIT LIBOHOVA
Min. i Pun. Botore e Bujqësisë
KOÇO KOTA**

**Ministri i Drejtësisë
PETRO POGA
Min. i Punëve të Brendshme
CENA KRYEZIU**

**Pjesë nga Statuti themeltar i Mbretërisë Shqiptare
01.12.1928.**

Artikujt për Këshillin Kontrollues

Art. 153.

Financat e Shtetit kontrollohen prej Këshillit Kontrollues i cili në ushtrimin e detyrës është i pavarur.

Art.154.

Këshilli Kontrollues përbahet prej një Kryetari dhe dy anëtarëve; organizimi, mënyra e ushtrimit të kompetencave të tij dhe cilësitë e atyre që e përbajnë caktohen me ligj të posaçëm.

Art.155.

Kontrollimi preventiv si dhe kontrollimi konsutiv i gjithë të ardhurave dhe harxhimeve të Shtetit bëhen prej Këshillit Kontrollues.

Çdo vit Këshilli Kontrollues i paraqet parlamentit një raport të përgjithshëm që përmban llogaritë e buxhetit të vitit të kaluar dhe shënon çrregullimet që mund të kenë ndodhur në administratat e ndryshme të Shtetit në zbatim të buxhetit.

Art. 156.

Këshilli Kontrollues në çdo tre muaj me një raport të veçantë i parashton Mbretit gjendjen financiare të Shtetit përmes Kryeministrit.

Art.157.

Kryetari dhe anëtarët e këtij Këshilli emërohen prej Mbretit midis kandidatëve dyfish të zgjedhutr prej Komisionit të Posaçëm i përbërë prej Kryeministrit, Kryetarit të Parlamentit dhe Ministrit të Financave. Nëpunësit e tjerë të këtij Këshilli emërohen sipas ligjit.

Art.158.

Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Kontrollues për faje gjatë detyrës ose në detyrë e sipër akuzohen dhe dërgohen në Gjyqin e Lartë me vendim të Parlamentit.

Art.159.

Anëtarët e Këshillit Kontrollues para se të fillojnë detyrë bëjnë betimin e duhur para Mbretit Këta emërohen prej një periudhe shtatëvjeçare e cila fillon për çdo anëtar.

L I G J Ë

Mbi Organizimin e funksjonimin e Këshillit Kontrollues

TITULLI I.

Organizimi i Keshillit Kontrollues

Art. 1

Personeli i magistraturës Këshillit Kontrollues përbahet prej një kryetari dhe dy antarëve.

Detyrat e prokuroris pranë Këshillit Kontrollues kryhen prej një prokurori.

Kadri i personelit të zyrës të Këshillit Kontrollues përbahet prej atij që është tani në shërbim pranë tij dhe prej funksionarëve që kanë me u transferue nën mvarjen e tij mbas masës të art. 33 të kësaj ligje.

Art. 2

Kryetari, antaret dhe prokurori emnohen me Dekret Mbretnuar midis kandidatëve dyfish për ç' do vend disponibel të zgjedhun prej komisionit të posaçëm si mbas art. 157 të Statutit, midis referendarëve të Këshillit Kontrollues, funksionarëve të administratës shtetnore dhe ç'do personit tjetër që ka një kompetencë të veçantë në çështje financiare ose bashkë me këtë kompetencë të kësaj diplomë e jurisprudence ose studjime të larta të drejtësis administrative ose tregtare.

Emnimi ka fuqi për shtatë vjet dhe gjatë kësaj kohe është e sigurueme misave të Këshillit Kontrollues indpendenca dhe patundësija për veç rasteve të parapame në art. 148 dhe 149 të Statutit

Art. 3

Emnimi, gradimi ose pushimi i personelit të zyrës së Këshillit Kontrollues, bahen si mbas rregullave ordinare që janë në veprim për funksionarët të tjerë të Shtetit.

Art. 4

Këshilli Kontrollues vëndosë kolegalisht kur do të gjykonjë mbi çështjet si mbas art. 7, 8, 11 paragraf. 2, 12, 18, 19, 21 paragraf. i fundit, 23 pjesë e dytë e

parag. të fundit, 25 parag. i fundit 26, 29 e 31 e gjith sa herë qe kryetari e shef të nevojshme.

Në rast të mos-ndodhjes, Kryetari dhe antarët zëvendësohen respektivisht prej antarit ma të vjetër me shërbim në atë gradë e prei një referendarit. Referendarët kanë votë deliberatit vetëm në çështje për të cilat janë relatorë dhe kur të jenë të thirrur me zëvendësues ndonjë nga sn'taret.

TITULLI II.

Atribucjonet e Keshillit Kontrollues

Art. 5

Atribucjonet e Këshillit Kontrollues janë;

- a) kontrollimi preventiv si dhe konsumtiv i shpenzimeve;
- b) mbikqyrja mbi nxjerjen e t'ardhunave, mbi zhestjonin e nepunsavetë Shtetit që kanë në përdorim të holla ose malerjale dhe mbi dorëzanit e axhentave kontabel;
- c) barazimi i budgetit konsumtiv;
- ç) gjykime mbi llogarit qi janë të detyruemur të japin gjith ata qi kanë në përdorim të holla, malerjale, ose gjana me vleftë të tjera të Shtetit;
- d) gjykime mbi përgjegjesin administrative të funksjonarëve të Shtetit,

Art. 6

Për me ushtrue atribucjonet e veta Këshilli Kontrollues ka të drejtë të kërkojë prej Ministrinave, prej administratave, të varuna dhe prej nëpunsave, ipformata e dokumenta qi i gjykon te nevojshme.

Art. 7

Këshilli Kontrollues lajmëron Ministrinë e interesueme mbi kundravajtjet të ligjeve dhe të rregulloreve të cilat i hasë në ushtrimin e funksjonareve të tija.

Ministrit komumikojnë adintnistratavet të mvaruna dispozita të një llojëshme në Këshillin Kontrollues për zbatimin e plotë të ligjeve dhe të rregulloreve.

Art. 8

Keshilli Kontrollues si mbas art. 156 të Siatutit, komunikon ne ç'do tre muej Nalt-Madhënin e Tij Mbretin me anën e Kryeministrit një raportë

informative mbi mëndyrën e zbatimit të xhestjonit budgetuer të Shtetit tue riferue veçanërisht n' elementat kontabel qi kanë në dorë.

KAPITULLI I.

Kontrolli i shpenzimeve

Art. 9

I nënështrohen Këshillit Kontrollues për me i egzaminue edhe me i vuemun vistimin të gjitha aktet me të cilat pelqehen kontrata dhe akt-adjudikata definitive ose autorizchen shpenzimet; aktet e emnimit dhe gradimit të nepunsavet përsa i përket rrogëis së tyne dhe disponibilitetit të vendeve ndër kadra të caktuem prej ligjeve relative; mandatat e pagesave bashkë me dokumentat justifikuese.

Art. 10

Këshilli Kontrollues vërteton qi likuidimi dhe pagesa e shpenzimet të jenë konformë me dispozitat në fuqi, dhe te jene bamë përshtatja ekzakte në budget me natyrën e shpenzimit edhe të mos të jetë kapërxye shuma e caktueme në budget për ç'do kapitull.

Art. 11

Kur Keshilli Kontrollues konstaton se aktet e shënueme n'art. 9 janë në kundërshtim me ligjët dhe rregulloret, kërkon me korespondencën ordinare, qi të merren masat e rregullimit të nevojshëm.

Në rast qi nuk do të jetë e mundur me ra në marrëveshje, refuzon fistimin e akteve me vendim të arsyetuem i cili i komunikohet Ministrit përkatës.

Kur Ministri gjykon se aktet duhen të vihen në zbatim i a referon çështjen Keshillit Ministrues i cili mundet me urdhnuet rregjistrimin me rezervë.

Për ç'do muej Këshilli Kontrollues i komunikon Parlamentit Hslën e rregjistrimeve me rezerve qi i ka bërë së bashku me një shpjeguese.

Art. 12

Nuk ka me u refuzue një mandat pagese dhe refuzimi i Këshillit Kontrollues ka me anulue titullin kur i përket një shpenzimi qi kalon shumë e caktueme në kapitullin relativ të budgetit ose kur ky duhet t'i mveshet ndonji kapitullit tjetër të ndryshëm nga ai qi ashte shtjuemun ose kur shpenzimi i referohet të mbetunave e jo kompetencës, ose kompetencës e jo të mbetunavet.

Me këto rase nuk pranohet regjistrimi me rezervë dhe kur kerkohet prej

Këshillit Ministrues si mbas art. 11 të maparshem.

Art. 13

Vistimi nga ana e Keshillit Kontrollues të akleve të shënueme n'art. 9 nuk shdukë përgjegjisin e Ministravet e të funksjonarëve.

Art. 14

Për me ushtrue kontrollimin konsumtiv i komunikohen Këshillit Kontrollues llogarinat e arkëtarëve bashke me tilullat e shpenzimit rregullisht të kuitancueme, llogarinat e funksionareve t' autorizuem për me disponue shpenzime me mandate për çelje kredi, si mbas ligjës t'administrimit të pasunis dhe kontabilitetit të përgjithshë të Shtetit edhe llogarinat qi përfshijnë pagesat e shumavet mbi budgetin e Shtetit.

KAPITULLI II.

Mbikqyrja mbi gestionin e axhientavet

Art. 15

Këshilli Kontrollues ne baze të komunikatavet qi minislrinat si mbas ligjes per administrimin e pasunis dhe të kontabilitetit të përgjithshëm të Shtetit, duhei t'i japin mbikëqyrje nxjerrjeve dhe derdhjeve e të hymeve n' arkë si edhe gestionit të nepunësve qi kanë në përdorim gjana dhe vlefte qi janë pronjësi të shtetit.

Art. 16

Për t'u zbatue mbikëqyrja mbi dorzanit e axhenteveve administratat i komunikojnë Këshillit Kontrollues aktet me te cilat aprovohen darezanit dhe ato me te cilat urdhnohet paksimi ose këthimi i tyne.

KAPITULLI III

Barasimi i budgetit Konsumtiv

Art. 17

Ministrja e Financavet mbrenda muejit të gushtit i komunikon Këshillit

Kontrollues budgetin konsumtiv të ushtirimit të mbyllun me 31 mars.

Art. 18

Këshilli Kontrollues mbasi të ketë verifikue budgetin konsumtiv edhe përballue rezultatet sa për të hymet e sa dhe për shpenzimet me rregjistrimet e tij dhe me ligjet e budgetit, redakton dhe paraqet Parlamentit, mbrenda muejit nanduer të ç'do vjetës raportin e caktuem n'art. 156 dhe 155 te Statutit.

Në raportin e nalt përmeudun, Këshilli Kontrollues eksponon vrejtjet ma me randësi përmbi zbatimin e budgetit, çregullimet qi mund te ndodhin prej administratave të ndryshme gjatë ushtrimit, shënimet ma me randësi mbi aktet e paraqituna për shqyrti prej tij proponimet për refonnat qi i gjen t' arsyeshme për përmirësimin e ligjeve dhe të rregulloreve t' administratës shtetnore.

Në rast kur Parlamenti ashtë shpërndamun, ose çelja e sesjonit të zakonshëm të jetë shtymun, mbas muejit nanduer, paraqitja e raportit bahet në mbledhjen eparë.

Art 19

Mbrenda muejit nanduer Këshilli Kontrollues i këthen budgetin konsumtiv bashkë me vendimin e vet, Ministris së Financavet për me i a paraqitë Parlamentit me anën e Kryesis së Këshillit Ministruer.

KAPITULLI IV

Mbigjykimi i llogarivet

Art. 20

Këshilli Kontrollues gjykon llogarit e axhentave të shtetit te ngarkuem si mbas atribucjoneve te tyne ose për çfarëdo titulli për rojen dhe për përdorimin e vleftavet ose ië gjanavet qi janë pasuni të shtetit.

Art 21

Llogaritë i paraqiten Këshillit Kontrollues me anen e administratës prej së cilës mvaret axhenti si mbas dispozitavet të caktueme me ligjen dhe rregulloren mbi administrimin e pasunis dhe kontabilitetit të përgjithshëm të shtetit.

Kur axhenti pa shkak të justifikueshëm e mbas caktimit të afatit vonon paraqitjen e llogaris, kjo kompilohet me shpensimet e tij.

Ndër rasa qi konstatohet mungasa, Këshilli Kontrollues mundet me kërkue

edhe përpara afatit të caktuem në paragrafin e parë të ketij artikulli paraqitjen e llogaris.

Art. 22

Kur llogarite rezultojnë rregullisht të barazueme dhe funksjonari i Këshillit Kontrollues i ngarkuem për me i shqyrtuemun nuk gjen çrregullime në koris të axheotavet aprovimi i tyre jepet me anën e deklaratavet regulariteti të nenshkruem prej Kryetarit dhe të komunikuemun të interesuemvet me anën e adinlnislatës prej të cilës këta mvaren.

Art. 23

Në qoftë se në shqyrtimin e llogarivet Këshilli Kontrollues gjen çrregullime e mungesa ja kundrështon axhentit me anën e Ministris prej së cilës mvaret.

Axhenti duhet të japi justifikimet e tija mbrenda një mueji ose mbrenda një afali ma të gjatë qi cakton vetë Këshilli Kontrollues.

Kur justifikimet e dhanuna janë të pranueshme Këshilli Kontrollues lëshon deklaratën e rregullaritet simbas art. 22, tue autorizue, në rast nevoje, shlirimin e dorëzenis, në rast te kundërt likuidon detyrën e axhentit dhe vendoso *massi* të kete marrë mejtimin e prokurorit dënimin për pagesë.

Art. 24

Vendimet e dënimit i transmetohen Ministrisë prej së cilës mvaret axhenti për komunikimin e tyre.

Art. 25

Axhenti me një raport te justifikuemun mundet me kundrështue vendimet e Këshillit Kontrollues brenda 60 ditëvet qysh prej marrjes së letrës te porostun si mbas art. 24. Kundrështimi nuk suspendon egze kutimin e vendimeve perveç rasteve kur suspendimi e ekzekutimi i urdhumun prej Këshillit Kontrollues për deri sa te japij gjykimin definitiv.

Art. 26

Keshilli mbasi te ketë çmuemun justifikimet e paraqituna prej axhentit në bazë t' artikullit ma të parëshëm 25, dhe mbasi të ket marrë parasyshe dikjaracionet të tjera të ma pashme të shkrumuna ose verbale që ky ka qëllim me ba personalisht ose me anën e përfaqësuesit të tij mbrenda afatit qi ka me caktue Këshilli Kontrollues jep mbassi të ketë marrë mejtimin e prokurorit vendimet e tij definitive të cilat vilien në zbatim si mbas art. 24, Kundra vendimeve definitive të Këshillit Kontrollues mund të kërkohet falja pranë Lart-Madhënis së Tij Mbretit

Art. 27

Ministria kompetente cakton nëse pagimi i borxhit ngarkue axhentit duhet të bahet me kiste ose me një herë në se me ndalim rroget ose me derdhje direkte.

Në rast kur axhenti nuk likuidon borxhin e tij në afatln e caktuemun, Ministria procedon me apropiacionin e përgjithshëm ose të një pjesës të dorëzatis pa përjashtim të masave disiplinore që shfaq të nevojshme.

Art. 28

Vendimet definitive të Këshillit Kontrollues nuk mund të jenë të kundërshtueme veç se në rast kur asht i provuem falsifikacioni i dokumentave ose të jenë bamun ndonji gabim llogarije.

Kërkesa për një revizion të ri duhet të paraqitet Këshillit Kontrollues mbrenda dy vjetve qysh prej datës së vendimit të cilit i referohet.

Art. 29

Në rast që prej shqyrtimit të llogarive të Këshilli Kontrollues gjen shpërdorime, falsifikim ose çdo krim tjetër po t'asaj natyre ja referon çështjen Ministris së Drejtësis edhe asaj prej së cilës mvaret axhenti për me ba ndjekjet penale.

KAPITULLI V

Gjykime mbi përgjegjësin administrative të funksionarëve

Art. 30

Ministrat e shefat e zyrave të cilët n'ushtimin e funksionarëve të tyre marrin njoitim për një fakt që i përket përgjegjësis së caktueme n' art. 62 të ligjës mbi administrimin e pasunis dhe të kontabilitetit të përgjithshëm të shtetit, janë të detyruem me lajmëru Këshillin Kontrollues.

Art. 31

Këshilli Kontrollues me bashkëpunimin e administratave kompetente dhe mbassi të ketë ndëgjue justifikimet e t' interesuemit konstaton se prej veprimit të funksionarëve ashtë shkaktue një dam shtetit.

Në rast afirmativ Këshilli Kontrollues mbassi të ketë çmue përgjegjësit respektivë mundet me vue në ngarim të funksionarëve të gjithë ose një pjesë të damit të konstatuem.

Gjithashtu në rast kur asnjë dam nuk u shkaktue admininistrates Këshilli

Kontrollues mundet me vue në ngarkim të funksjonarëve një gjobitje me të holla të cilën ka me e ndaluar prej rrogës.

Art. 32

Vendimet e dhanura prej Këshillit Kontrollues si mbas artikullit të ma parshëm 31 i komunikohen Ministrinave kompetente të cilat janë të detyrueme me i vue në zbatim.

Dispozitat e përgjithshme

Art. 33

Në numrin e personelit që është tani në shërbim Ministri i Financave është i autorizuar me të transferimin e personelit të nevojshëm të Këshillit Kontrollues për me e vue në një gjendje me egzercitue mbi shpenzimet e kontrollimit preventiv.

Gjith me këtë mes ka me u bërë mbartja e fondeve të shënueme në kapitujt e rrogave të gjendjes së parapamë të Ministrisë së Financave për ushtrimin financiar 1929 30.

Art. 34

Kjo ligjë hynë në fuqi që prej një prill 1929, dhe që prej kësajë date anulohet Dekreti-Ligj 20 maj 1925, dhe ç' do dispozitë në kundërshtim me këtë ligjë.

Dekreti nr.44 datë 13 korrik 1939
“Mbi Funksionimin e Këshillin Kontrollues”

Neni 1.

Këshilli Kontrollues vazhdon të jetë Institut i Posaçëm e do të vazhdojë të ushtrojë funksionet e tij të deritashëm gjersa të caktohet ndryshe rregullimi i tij dhe mvaret prej Kryeministrit.

Neni 2.

Kryetari, anëtarët dhe personeli tjetër i këtij Institucioni emnohen mbas procedurës së caktueme për emnimin e funksionarëve të nëpunësve civil të Mbretnisë.

Neni 3.

Numri i personelit të Institutit përfshihet në buxhet simbas nevojës. Në buxhet caktohen edhe rrogat e tyre. Kryetari dhe anëtarët gëzojnë rrogën e caktueme për kryetarët e anëtarët e Gjykatës së Diktimit nëpunësit e tjerë atë të caktueme në buxhetin financiar 1938/1939.

DEKRET

Nr. 110 datë 14 Gusht 1946

Presidiumi i Kuvendit popullor

Në mbështetje të art.54 të Statutit të Republikës Popullore të Shqipërisë;
Pasi u aprovua nga Kuvendi Popullor,

SHPALL

Ligjën Nr.277 datë 14-8-1946

Mbi Kontrollin e Përgjithshëm të Shtetit, me këtë përmbajtje:

I

DETYRAT DHE ORGANIZIMI

Neni1-

Krijohet Kontrolli i Përgjithshëm i Shtetit me qëllim që të ndihmojë dhe të mbi-kqyrë të gjithë veprimtarinë dhe punën e organeve të administratës shtetërore dhe të institucioneve dhe ndërmarrjeve që varen prej tyre si dhe të çdo institucion ose ndërmarrë tjetër që në bazë të ligjës i shtrohet kontrollit të shtetit.

Organi më i lartë i kontrollit të përgjithshëm të Shtetit është Komisioni i Kontrollit.

Neni 2-

K Kontrolli i përgjithshëm i Shtetit ka për detyrë të ndihmojë të gjitha organet e administratës shtetërore më qëllim:

- a) Të përmirësojnë dhe të perfeksionojnë aparatin administrativ;
- b) Të përdorin në veprimtarinë dhe punën e tyre metoda më të mira dhe më të përsosura;
- c) Të përfitojnë sa më mirë dhe në mënyrë racionale nga përdorimi i materialit;
- d) Të mbi-kqyrin dhe të udhëheqin me kujdes dhe ndërgjegje punën e instituteve, ndërmarrjeve dhe organizatave të ndryshme;
- e) Të kenë raporte të mira dhe të drejta me popullin.

Për të kryer detyrat e sipërme, Kontrolli i Përgjithshëm i Shtetit është i autorizuar të kontrollojë të gjitha organet e administratës shtetërore, të instituteve, ndërmarrjeve, organizatave shoqërore, nëpunësit dhe çdo institut

dhe ndërmarrje tjetër që në bazë të ligjës i shtrohet kontrollit të Shtetit në se i zbatojnë me rregull dhe në kohë ligjet, rregulloret, udhëzimet dhe vendimet e organeve më të larta të Pushtetit Shtetëror.

Në kryerjen e detyrave të tyre, organet e kontrollit të Përgjithëshëm të shtetit bashkëpunojnë me organizatat popullore dhe mbështeten në nisjativën dhe ndihmën e shtetasve.

Neni 3-

Komisioni i Kontrollit Përbëhet nga Kryetari, N/Kryetari dhe anëtarët. Kryetari është anëtar i Qeverisë. N/Kryetari dhe anëtarët emërohen nga Kryetari i Qeverisë mbi propozimin e Kryetarit të Komisionit të Kontrollit. Komisioni i Kontrollit ka inspektori të përgjithëshme, në krye të të cilave ndodhen si inspektora të përgjithëshëm, anëtarë të Komisioni i Kontrollit.

Neni 4-

Komisioni i Kontrollit ushtron kontrollin e vet drejt për së drejti ose me anë të inspektorave të prefekturave të nënprefekturave, si dhe me anë të organeve kontrolluese të Ministrive.

Neni 5-

Inspektorët e prefekturave dhe nënprefekturave emërohen prej Komisionit të Kontrollit. Inspektorët e prefekturave dhe nënprefekturave kanë të drejtë të marrin pjesë me votë konsultative në të gjitha mbledhjet e komiteteve ekzekutive të prefekturave, nënprefekturave, komuneve dhe lokaliteteve. Inspektorët e prefekturave dhe nënprefekturave veprojnë gjithmonë simbas udhëzimeve dhe urdhërave të Komisionit të Kontrollit. njëkohësisht ata detyrohen të kryejnë kontrollin dhe kur e kërkon komiteti ekzekutiv i prefekturës ose i nënprefekturës, në qoftë se një kërkesë e tillë nuk do të vintë në kundërshtim me udhëzimet dhe urdhërat e organeve më të larta të Kontrollit.

Neni 6-

Komisioni i Kontrollit ka të drejtë të dërgojë dhe t`emërojë organet kontrolluese në të gjitha institutet dhe ndërmarrjet, n`organizatat shoqërore, institutet publike dhe private si dhe kooperativat që me ligjë i shtrohen kontrollit të Shtetit.

Neni 7-

Organizimi me hollësi i shërbimit të Kontrollit të Përgjithëshëm të Shtetit do të caktohet me urdhëresë të Qeverisë.

Rregullimi i brëndëshëm dhe punët e Komisionit të Kontrollit dhe inspektorive do të caktohet me një rregullore të bërë nga Kryetari i Komisionit të Kontrollit.

REPUBLIKA POPULLORE SOCIALISTE E SHQIPËRISË
PRESIDIUMI I KUVENDIT POPULLOR
LIGJ PËR KOMISIONIN E KONTROLLIT TË SHTETIT

Duke u udhëhequr nga direktivat e Kongresit të 9-të të PPSH për forcimin
e mëtejshëm të kontrollit dhe disiplinës shtetërore,
Në mbështetje të nenit 67 të Kushtetutës;

ME PROPOZIMIN E KËSHILLIT TË MINISTRAVE;
KUVENDI POPULLOR I REPUBLIKËS POPULLORE SOCIALISTE TË
SHQIPËRISË
VENDOSI:

Neni 1

Komisioni i Kontrollit të Shtetit është organ kolegjal e vendimor në shkallë ministrie, me objekt kryesor të veprimtarisë së tij kontrollin e zbatimit të vendimeve të Këshillit të Ministrave dhe të masave për miradministrimin e ruajtjen e pronës socialiste.

Neni 2

Komisioni i Kontrollit të Shtetit vepron në emër të kKëshillit të Ministrave dhe jep llogari para tij.

Neni 3

Komisioni i Kontrollit të Shtetit ushtron kontroll në ministrinë, institucionet e tjera qendrore, komitetet ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve, njësitë e repartet ushtarake, institucionet, ndërmarrjet dhe kooperativat bujqësore.

Neni 4

Komisioni i Kontrollit të Shtetit zhvillon veprimtarinë e tij në lidhje të ngushtë me punëtorët e kooperativistët dhe bashkëpunon gjerësisht me organet e pushtetit, të drejtësisë, të administratës shtetërore dhe organizatat shoqërore.

Neni 5

Komisioni i Kontrollit të Shtetit në veprimtarinë e tij merr masa në vend për zhdukjen e të metave të zbuluara.

Neni 6

Komisioni i Kontrollit të Shtetit ka këto detyra dhe të drejta kryesore:

- a) Kontrollon zbatimin e vendimeve më të rëndësishme dhe të akteve të tjera të nxjerra nga Këshilli i Ministrave.
- b) Kontrollon zbatimin e akteve ligjore e nënligjore për administrimin e pronës socialiste, sidomos në këto drejtime:
 - për ruajtjen, administrimin e mallrave, si dhe mënjanimin e mallrave stoqe e me qarkullim të ngadalshëm;
 - për përdorimin me frytshmëri të bazës materialo-teknike dhe forcimin e regjimit të kursimit;
 - për shfrytëzimin e aftësive prodhuese ekzistuese dhe vënien në përdorim të aftësive të reja sipas planit të shtetit.
- c) Pezullon aktet e paligjshme e të parregullta të ministrive, të organeve të tjera qendrore të administratës shtetërore e të komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve dhe kërkon nga organi përkatës shtetëror shfuqizimin e tyre. Shqyrtimi i kërkesës dhe dhënia e përgjigjes duhet të bëhet jo më vonë se 15 ditë nga data e paraqitjes, në të kundërtën, çështja i paraqitet Këshillit të Ministrave.
- ç) U jep udhëzime të detyrueshme ministrive, institucioneve të tjera qendrore, komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve dhe organeve të tjera vartëse për zhdukjen e të metave e të shkeljeve të zbuluara.

Neni 7

Kryetari i Komisionit të Kontrollit të Shtetit ka këto të drejta:

- a) Ndalon veprimet që janë në kundërshtim me ligjet dhe me aktet e nxjerra nga Këshilli i Ministrave.
- b) Merr masa disiplinore të parashikuara nga Kodi i Punës për punonjësit dhe drejtuesit që shkelin ligjet, urdhëresat, vendimet, udhëzimet dhe kërkesat e disiplinës proletare në punë.
- c) Ngarkon me përgjegjësi materiale personat që i shkaktojnë dëm material shtetit, kurse për kooperativat bujqësore i rekomandon kryesisë caktimin e zhdëmtimit.
- ç) Bën kallëzim për kryerjen e një vepre penale në organet e hetuesisë.
- d) Kërkon nga organet shtetërore dhe ekonomike dokumente e sqarime për çështjet që i interesojnë gjatë kontrollit dhe aktivizon për të marrë pjesë në kontroll punonjës e specialist të administratës shtetërore.

E drejta e caktimit të zhdëmtimit dhe e dhënies së gjobës, sipas dispozitave në fuqi, ushtrohet edhe nga kryeinspektorët e Komisionit të Kontrollit të Shtetit.

Neni 8

Kur gjatë ushtrimit të kontrollit lind nevoja për kontroll-revizione, dokumentare e financiare, për t' i kryer këto, Komisioni i Kontrollit të Shtetit ngarkon organet e kontroll-revizionit të ministrive e të institucioneve të tjera qëndrore dhe të komiteteve ekzekutive të këshillave popullorë të rretheve, të cilat duhet të japin rezultatet brenda afatit të caktuar.

Komisioni i Kontrollit të shtetit nuk kryen vetë revizione dokumentare financiare.

Neni 9

Komisioni i Kontrollit të shtetit mbikëqyr dhe merr masa për forcimin e kontrollit të brendshëm e të specializuar nga organet e tjera shtetërore e ekonomike, bën përgjithësime për veprimtarinë e tyre dhe për probleme të rëndësishme informon Këshillin e Ministrave.

Neni 10

Komisioni i Kontrollit të shtetit përbëhet nga kryetari, që barazohet me ministrin, zëvendëskryetarët dhe 5-7 anëtarë.

Zëvendëskryetarët dhe anëtarët e komisionit të Kontrollit të Shtetit caktohen nga Këshilli i Ministrave.

Komisioni i Kontrollit të shtetit, për kryerjen e detyrave, ka aparatën e tij.

Neni 11

Zbërthimi i detyrave të parashikuara me këtë ligj, si dhe caktimi i rregullave të hollësishme për ushtrimin e veprimtarisë së Komisionit të Kontrollit të shtetit bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi menjëherë.

Tiranë, më 21.2.1987

Nr.i ligjit

SEKRETARI I PRESIDIUMIT
TË KUVENDIT POPULLOR TË REPUBLIKËS
POPULLORE SOCIALISTE TË SHQIPËRISË
Sihat Tozaj

KRYETARI I PRESIDIUMIT
TË KUVENDIT POPULLOR TË REPUBLIKËS
POPULLORE SOCIALISTE TË SHQIPËRISË
Ramiz Alia

LIGJ

Nr. 7597, datë 31.8.1992

PER SHERBIMIN E KONTROLLIT TE SHTETIT

Në mbështetje të neneve 16 dhe 41/a të ligjit "Për dispozitat kryesore kushtetuese", me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI POPULLOR I REPUBLIKES SE SHQIPERISE

V E N D O S I:

Neni 1

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është organi më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar shtetëror me objekt organizimin, drejtimin dhe realizimin e kontrollit për zbatimin e buxhetit të shtetit, administrimin e pronës shtetërore, burimet dhe përdorimin e të ardhurave të ndërmarrjeve shtetërore e të institucioneve, si dhe për përdorimin e fondeve materiale e financiare të dhëna në administrim nga shteti organizatave shoqërore e politike.

Neni 2

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit në përputhje me dispozitat ligjore dhe normat e pranura të së drejtës ndërkombëtare, kontrollon ligjshmërinë, rregullaritetin, rentabilitetin, dobishmërinë, ekonomikitetin dhe eficiencën e veprimtarisë ekonomiko-financiare shtetërore.

Në ushtrimin e kompetencave të tij, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është i pavarur dhe i nënshtrohet vetëm Kushtetutës dhe ligjit.

Neni 3

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit, në përputhje me kompetencat e përcaktuara nga ky ligj, ushtron kontroll e kryen revizion ekonomik-financiar në Këshillin e Ministrave, ministritë dhe institucionet e tjera qendrore, Bankën e Shqipërisë, bankat shtetërore të nivelit të dytë, në organet e administrimit lokal, në

institucionet buxhetore, në ndërmarrjet shtetërore dhe ato të përbashkëta, në forcat e armatosura, si dhe në partitë dhe organizatat politike e shoqërore vetëm për fondet e dhëna nga buxheti i shtetit.

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ushtron kontroll në aparatin e Kuvendit Popullor dhe në Kabinetin e Presidentit për përdorimin e fondeve materiale e financiare.

Neni 4

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ka këto detyra:

1. Kontrollon në organet qendrore e lokale zbatimin e buxhetit të shtetit, ligjshmërinë dhe efektivitetin e përdorimit të fondeve materiale e financiare të caktuara për plotësimin e programeve shtetërore.
2. Kontrollon marrëdhëniet e kreditit ndërmjet Bankës së Shqipërisë dhe buxhetit të shtetit, si dhe zbatimin e ligjshmërisë për emetimin e kartmonedhës e të veprimeve të tjera financiare, që do të përcaktohen në rregulloren e veçantë.
3. Kontrollon korrektësinë e llogarive, rregullaritetin, rentabilitetin, dobishmërinë, ekonomikitetin si dhe eficiencën e përdorimit të thesarit të shtetit.
4. Kontrollon ligjshmërinë, rregullaritetin e dobishmërinë e privatizimit të pronës shtetërore.
5. Kontrollon zbatimin e ligjeve e të rregullave financiare nga organet tatimore, doganore, si dhe nga policia financiare.
6. Kontrollon veprimtarinë financiare të organizmave, misionëve dhe agjencive shtetërore që veprojnë brenda e jashtë shtetit dhe që financohen nga buxheti i shtetit.
7. Kontrollon veprimtarinë investuese shtetërore. Shqyrton ligjshmërinë dhe efektivitetin e përdorimit të burimeve të financimit, të akorduara për porositë shtetërore, në ndërmarrjet dhe organizmat e tjerë. Kur porositë shtetërore u përkasin personave juridikë privatë, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ushtron kontroll vetëm në ato raste kur kjo është e parashikuar shprehimisht në kontratën midis shtetit e personit juridik privat.
8. Kontrollon përdorimin e fondeve të dhëna nga buxheti i shtetit për partitë dhe organizatat e tjera politike e shoqërore.
9. Kontrollon zbatimin e rregullave të caktuara me ligj për mbajtjen e kontabilitetit e të dokumentacionit për administrimin e vlerave materiale e monetare të shtetit. Shfaq mendim për ligjet për kontabilitetin para se ato t'i paraqiten për miratim Kuvendit Popullor.
10. Bashkëpunon me organet e larta të kontrollit shtetëror të vendeve të tjera dhe me organizatat ndërkombëtare të kontrollit dhe lidh me to marrëveshje në fushën e kontrollit ekonomik e financiar.

Neni 5

Në kryerjen e funksioneve të tij, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ka këto të drejta:

1. Kontrollon në objektet e parashikuara në nenin 3 mbajtjen e dokumentacionit për vlerat materiale e monetare, mbajtjen e kontabilitetit, dhënien e llogarisë dhe gjithë dokumentacionin tjetër për veprimtarinë ekonomike dhe financiare dhe që pasqyron gjendjen e lëvizjen e vlerave materiale e monetare, si dhe rregullshmërinë e shpenzimeve të tyre.
2. Kërkon nga subjektet që kontrollojnë gjithë dokumentacionin e nevojshëm, si dhe informacione për veprimtarinë ekonomike e financiare të tyre.
3. Merr nga bankat shtetërore dhe institucionet e kreditit të dhënat e nevojshme për operacionet dhe gjendjen e llogarive që kontrollojnë, si dhe nga ndërmarrjet e organet e tjera dokumente që kanë të bëjnë me operacionet e llogaritë me këtë objekt.
4. Merr në kryerjen e kontrolleve specialistë nga fusha të ndryshme të veprimtarisë shtetërore dhe, për ata që nuk janë në marrëdhënie pune, përballon pagën e tyre.
5. Kur gjatë kontrolleve dalin probleme që janë në kompetencë të organeve të tjera të kontrollit shtetëror, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit bën kërkesë në këto organe, përmbushja e të cilës është e detyrueshme.
6. Kërkon shfuqizimin e akteve të paligjshme e të parregullta të organeve të administratës shtetërore, që kanë të bëjnë me veprimtarinë ekonomiko-financiare. Shqyrtimi i kërkesës dhe dhënia e përgjigjes duhet të bëhen jo më vonë se 15 ditë nga data e paraqitjes, në të kundërtën çështja i paraqitet organit më të lartë.
7. Kërkon nga organet e administratës shtetërore marrjen e masave për mënjanimin e shkeljeve e të metave të zbuluara.
8. Për nëpunësit fajtorë për shkeljet e të metat e zbuluara kërkon marrjen e masave disiplinore sipas dispozitave të Kodit të Punës.
9. Shqyrtimi i kërkesave të parashikuara në pikat 8 dhe 9 dhe dhënia e përgjigjes duhet të bëhen jo më vonë se 30 ditë nga data e paraqitjes.
10. Për dëmet materiale të shkaktuara pasurisë së shtetit nga nëpunësit fajtorë, bën padi në gjykatë.

Kur nga kontrolli dalin të dhëna se është kryer një vepër penale, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit bën kallëzim në organet përkatëse të drejtësisë.

Neni 6

Inspektorët e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit kanë këto të drejta:

1. Të njihen me dokumentacionin që ka të bëjë me veprimtarinë a çështjen që kontrollohet.
2. Të hyjë lirisht në çdo veprimtari që është objekt kontrolli i përcaktuar me ligj.

3. Të marrë nga personat zyrtarë dhe punonjësit e tjerë të dhëna të domosdoshme me shkrim
4. Në raste të domosdoshme të vulosë arka e agjenci, depo e arkiva dhe, kur ka të dhëna për falsifikime ose veprime të tjera të paligjshme, të tërheqë dokumentet e nevojshme, duke lëshuar vërtetimin përkatës.
5. Të kërkojë pezullimin e veprimeve të kundërligjshme në çdo fushë, deri në shqyrtimin nga organi përkatës.
6. Të mbajë procesverbal dhe aktkontroll me personat përgjegjës. Këta të fundit detyrohen të japin shpjegime me shkrim për pranimin ose refuzimin, brenda 3 ditëve nga data e mbajtjes së procesverbalit dhe aktkontrollit, ndryshe ato quhen të mirëqena.
7. Të propozojë masa disiplinore, zhdëmtimi e penale, sipas rastit që paraqitet.

Neni 7

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit organizon kontrolle mbi bazën e programit që miraton kryetari i tij. Kontrolle organizohen edhe mbi bazën e kërkesës me shkrim të jo më pak se 20 deputetëve të Kuvendit Popullor.

Neni 8

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit i paraqet çdo vit Kuvendit Popullor raport për përfundimet e kontrolleve të kryera. Me kërkesën me shkrim të jo më pak se 20 deputetëve të Kuvendit Popullor, Shërbimi i Kontrollit të Shtetit raporton edhe për kontrolle të veçanta.

Neni 9

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit paraqet në Këshillin e Ministrave raporte e materiale që kanë të bëjnë me këtë organ, ose me ministritë e institucionet e tjera qendrore. Në rast se Këshilli i Ministrave nuk është i një mendimi me përfundimet e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit, çështja i paraqitet Kuvendit Popullor.

Neni 10

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ka për detyrë të bëjë publike përfundimet e kontrolleve duke ruajtur sekretin shtetëror, si dhe atë bankar.

Neni 11

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit është person juridik. Ai ka vulën që paraqet stemën shtetërore të Republikës së Shqipërisë dhe që mban emrin e tij.

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit ka organet e tij vartëse, të organizuara mbi bazë territori.

Në buxhetin e shtetit përcaktohen fonde të veçanta për mbajtjen e aparatit të Shërbimit të Kontrollit të Shtetit.

Struktura, numri i personelit dhe pagat e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit caktohen nga kryetari i tij brenda fondeve financiare të miratuara.

Paga e kryetarit Shërbimit të Kontrollit të Shtetit dhe e zëvendësave të tij, caktohen nga Kuvendi Popullor.

Në marrëdhëniet me organet e pushtetit të administratës shtetërore Shërbimi i Kontrollit të Shtetit përfaqësohet nga kryetari i tij.

Neni 12

Kryetari dhe zëvendëskryetarët e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit emërohen nga Kuvendi Popullor, me propozimin e Presidentit të Republikës për një afat prej 7 vjetësh.

Kryetari dhe zëvendëskryetarët e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit duhet të jenë me arsim të lartë ekonomik ose juridik, si dhe të kenë jo më pak se 10 vjet vjetërsi në punë në profesionin e tyre.

Kryetari i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit dhe zëvendësit e tij mund të largohen para afatit nga detyra, kur nuk kryejnë këtë sipas rregullave të caktuara, si dhe kur kanë shkelur ligjet e shpërdorjnë postin.

Neni 13

Kryetari i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit thirret të marrë pjesë në sesionet e Kuvendit Popullor e të komisioneve të tij, si dhe në mbledhjet e Këshillit të Ministrave, kur merren në shqyrtim probleme ekonomiko-financiare.

Neni 14

Kryetari, zëvendëskryetarët dhe punonjësit e tjerë me funksione kontrolli në Shërbimin e Kontrollit të Shtetit nuk duhet të kenë asnjë funksion tjetër shtetëror e profesional dhe as të marrin pjesë në organizmat drejtuese të organizatave ekonomike e tregtare, përveçse të drejtës si autor e mësimdhënës.

Kryetari mund të ruajë të drejtën e mandatit të deputetit.

Kryetari dhe zëvendëskryetarët e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit gëzojnë imunitet. Ata nuk mund të kontrollohen, të ndalohen, të arrestohen, ose të ndiqen penalisht pa pëlqimin e Kuvendit Popullor.

Neni 15

Marrja në punë e personelit të Shërbimit të Kontrollit të Shtetit bëhet nga kryetari i tij në përputhje me dispozitat ligjore dhe rregullat e përcaktuara në rregulloren e brendshme.

Neni 16

Punonjësit e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit duhet të ruajnë interesat shtetërore

e barëkombëtare dhe të mos ndikohen në punën e tyre nga pikëpamjet politike. Punonjësit mbajnë përgjegjësi për shtrembërimin e rezultateve të kontrollit të kryer si dhe për përhapje të sekretit që lidhet me të.

Inspektorët e Shërbimit të Kontrollit të Shtetit vërtetojnë qenien e tyre në këtë detyrë me librezën përkatëse, të lëshuar nga kryetari i Shërbimit të Kontrollit të Shtetit.

Neni 17

Organet qendrore e lokale janë të detyruara të ndihmojnë Shërbimin e Kontrollit të Shtetit në realizimin e funksioneve të tij.

Punonjësit që pengojnë realizimin e kontrolleve nga Shërbimi i Kontrollit të Shtetit, kur veprimet nuk përbëjnë vepër penale, kanë përgjegjësi disiplinore.

Neni 18

Zbërthimi i detyrave të Shërbimit të Kontrollit të Shtetit të parashikuara me këtë ligj, si dhe caktimi i rregullave të hollësishme për ushtrimin e veprimtarisë së këtij organi, bëhet me rregullore të miratuar nga kryetari i tij.

Neni 19

Shërbimi i Kontrollit të Shtetit mbikqyr organet e kontrollit të brendshëm ekonomiko-financiar të ministrive, institucioneve të tjera qendrore dhe të organeve të pushtetit lokal.

Neni 20

Ligji “Për Komisionin e Kontrollit të Shtetit” nr.7108, datë 21.2.1987, si dhe çdo dispozitë tjetër që është në kundërshtim me këtë ligj, shfuqizohen.

Neni 21

Ky ligj hyn në fuqi menjëherë.

Shpallur me dekretin nr.297, datë 15.9.1992
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Sali Berisha.

L I G J
Nr. 8270, DATE 23.12.1997
PER KONTROLLIN E LARTE TE SHTETIT

Në mbështetje të nenit 23 të ligjit nr.7491, datë 29.4.1991

“Për dispozitat kryesore kushtetuese”, me propozimin e një grupin deputetësh të Komisionit të Përhershëm të Ekonomisë, Financave dhe Privatizimit

KUVENDI POPULLOR
I REPUBLIKES SE SHQIPERISE

V E N D O S I:

KREU I
DISPOZITA TE PERGJITHSHME

Neni 1

Ky ligj ka të bëjë me objektivat, detyrat, organizimin dhe kompetencat e Kontrollit të Lartë të Shtetit të Republikës së Shqipërisë (më poshtë Kontrolli i Lartë i Shtetit).

K Kontrolli i Lartë i Shtetit është një organ i depolitizuar dhe i departizuar. Kontrolli i Lartë i Shtetit është një organizëm I pavarur kontrolli i Republikës së Shqipërisë. Në ushtrimin e kompetencave të tij ai i nënshtrohet vetëm kushtetutës dhe ligjit.

Neni 2

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, në përputhje me legjislacionin dhe standardet ndërkombëtare të kontrollit të përpunuar nga INTOSAI, kontrollon administrimin e pronës shtetërore dhe zbatimin e buxhetit të shtetit në subjektet e përcaktuara me këtë ligj.

K Kontrolli mbulon çështjet e rregullshmërisë, të administrimit financiar dhe vlerësues.

Neni 3

Mjetet financiare të Kontrollit të Lartë të Shtetit përballohen nga buxheti i shtetit, ku Kontrolli i Lartë i Shtetit ka një kapitull të veçantë.

Projektbuxheti propozohet nga Kontrolli i Lartë i Shtetit në Komisionin e Përhershëm të Ekonomisë, Financave dhe Privatizimit, i cili e paraqet për miratim në Kuvendin Popullor në përputhje me ligjin për buxhetin.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet çdo vit të përgatisë llogaritë e tij në përputhje me ligjin për buxhetin. Llogaritë e tij kontrollohen nga një organizëm i pavarur, i caktuar nga Kuvendi Popullor dhe raporton te ky.

Neni 4

K Kontrolli i Lartë i Shtetit kooperon me institucionet e larta të kontrollit dhe organizatat profesionale ndërkombëtare dhe rajonale në formë të përshtatshme për kontrollin.

Neni 5

Konfliktet e kompetencave midis Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe institucioneve të tjera shtetërore (publike) zgjidhen nga gjykata e apelit në përputhje me procedurat e saj.

KREU II

OBJEKTIVAT

Neni 6

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka si objekt kryesor kontrollin e përdorimit efektiv dhe të dobishëm të fondeve publike, zhvillimin e miradministrit financiar, si dhe kontrollin e zbatimit të ligjshmërisë në fushën ekonomike dhe financiare.

Objekt kryesor është, gjithashtu, të komunikojë dhe t'i japë informacion autoriteteve publike, si dhe publikut në përgjithësi, nëpërmjet publikimit të raporteve të paanshme. Subjektet e kontrolluara duhet të kenë gjithnjë mundësinë që të bëjnë vërejtje për projekt raportin e kontrollit para publikimit të tij. Vërejtjet e bëra duhet të pasqyrohen në raportet përfundimtare.

KREU III

DETYRAT

Neni 7

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, në përputhje me kompetencat e tij, të përcaktuara në këtë ligj, duhet të kryejë kontroll për ligjshmërinë, rregullshmërinë, financiar dhe vlerësues në fushat dhe subjektet e mëposhtme:

- në organet e larta të pushtetit shtetëror (Kuvendi Popullor, Presidencë) dhe të administratës shtetërore (aparatin e Këshillit të Ministrave, ministrinë dhe institucionet qëndrore);
- në organet e pushtetit lokal;
- në institucionet buxhetore;
- në shoqëritë tregtare ku shteti ka një ndikim kontrolluese si rrjedhojë e shumicës së aksioneve ose marrëveshjeve;
- në organizmat jofitimprurës dhe subjektet private, ku shteti ka një ndikim kontrolluese si pasojë e shumicës së aksioneve, të marrëveshjeve ose për shkak se ato marrin subvencione nga shteti ose fonde me financime të huaja që i janë dhënë Qeverisë Shqiptare;
- forcat e armatosura, si dhe të sigurimit kombëtar;
- partitë politike dhe organizatat, për fondet që u janë dhënë atyre nga buxheti i shtetit;
- programet qeveritare, projektet dhe aktivitetet me financime të huaja;
- Banka e Shqipërisë si dhe bankat e tjera shtetërore të nivelit të dytë, ku shteti ka një ndikim kontrollues për shkak të shumicës së aksioneve ose të marrëveshjeve;
- institutet kombëtare të sigurimeve si dhe institucionet e tjera financiare, ku shteti ka një ndikim kontrollues për shkak të shumicës së aksioneve ose të marrëveshjes;
- në organet e kontrollrevizionit të brendshëm (shtetëror);
- subjektet e tjera të përcaktuara në ligje të veçanta.

Neni 8

Kontrolli i Lartë i Shtetit boton rregullisht një buletin. Ky buletin duhet të përmbajë në mënyrë të veçantë:

- raportet vjetore
- konkluzionet e kontrollit të një rëndësie të veçantë
- rregullat dhe procedurat e Kontrollit të Lartë të Shtetit
- llogaritë vjetore të Kontrollit të Lartë të Shtetit, duke përfshirë edhe opinionin e kontrollorëve për to.

Neni 9

Kontrolli i Lartë i Shtetit mund të japë rekomandime përsa i përket kontrollit të drejtimit dhe të kontroll revizionit të brendshëm.

Kontrolli i Lartë i Shtetit jep opinionet e tij, si dhe bën propozime përsa i përket përmirësimit të mëtejshëm të legjislacionit në fushat brenda detyrave të tij.

Nëse Kontrolli i Lartë i Shtetit gjatë kontrollit konstaton akte ligjore ose nënligjore në kundërshtim me ligjet bazë, atëherë ai mund të kërkojë ndryshimin ose shfuqizimin e tyre nga organet që i kanë nxjerrë. Nëse ky i fundit nuk e ndryshon ose shfuqizon aktin ligjor ose nënligjor brenda 2 muajve nga data e kërkuar, atëherë Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet t'u drejtohet organeve kompetente të përcaktuara në ligj.

KREU IV

ORGANIZIMI, STRUKTURA DHE KOMPETENCAT

Neni 10

K Kontrolli i Lartë i Shtetit e ka qendrën në Tiranë. Ai vendos për departamentet e veta rajonale, të cilat janë të varura nga qendra.

Departamentet drejtohen nga drejtorët. Drejtorët e departamenteve caktohen nga kryetari.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka vulën e tij që paraqet stemën shtetërore të Republikës së Shqipërisë, që përmban emrin e tij.

Neni 11

K Kontrolli i Lartë i Shtetit drejtohet nga kryetari. Kontrolli i Lartë i Shtetit ka kryesinë e tij, e cila përbëhet nga tre persona: Kryetari, zëvendëskryetari i parë dhe zëvendëskryetari i dytë. Kryetari dhe zëvendëskryetarët zgjidhen me propozim të Presidentit të Republikës nga Kuvendi Popullor me shumicë absolute për një mandat shtatë vjeçar, por jo më shumë se dy herë radhazi.

Vetëm për mandatin e parë të zgjedhjes, zëvendëskryetari i parë zgjidhet për një mandat pesë vjeçar dhe zëvendëskryetari i dytë për një mandat tre vjeçar.

Anëtarët e Kryesisë së Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të jenë të diplomuar me arësim të lartë në financë, në ekonomi ose jurisprudencë dhe të kenë jo më pak se 10 vjet përvojë pune në profesionin e tyre. Ata duhet të jenë persona të respektuar dhe të mos kenë qenë dënuar për ndonjë krim, me përjashtim të atij politik.

Vendimet nga ana e Kryesisë merren me shumicë votash. Kryesia merr vendime kur janë të pranishëm jo më pak se 2 anëtarë të saj.

Votimi është i hapur.

Paga e kryetarit të Kontrollit të Shtetit është e barabartë me atë të kryetarit të Gjykatës së Kasacionit dhe paga e zëvendës kryetarëve të Kontrollit të Lartë të Shtetit është e barabartë me atë të zëvendëskryetarit të Gjykatës së Kasacionit, e cila korrigjohet herëpashërë sipas indeksimit të pagave që bën Këshilli i Ministrave.

Neni 12

Kryesia e Kontrollit të Lartë të Shtetit merr vendime për:

- rregullat dhe procedurat e kryesisë;
- kompetencat dhe detyrat e drejtorëve;
- rregullat në përputhje me ligjet për emërimin dhe largimin e personelit;
- planin vjetor të kontrollit;
- standardet e kontrollit;
- raportin vjetor të kontrollit;
- të bërë propozime te Kryetari për masat disiplinore ndaj punonjësve të Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- buletin;
- materialet të cilat u dërgohen Prokurorisë për ndjekje penale;
- çështjet të cilat do të dërgohen në gjykatë;
- çështje të tjera që Kryetari i Kontrollit të Lartë të

Shtetit ose Kryesia i gjykon të nevojshme ose që janë të specifikuara në ligj.

Vendimet për të gjitha çështjet e tjera, që nuk përmenden më lart, merren nga kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit ose personat e autorizuar prej tij. Nëse kryetari nuk është

në institucion për ndonjë arsye, funksionet e tij kryhen nga zëvendëskryetari i parë dhe në mungesë të këtij të fundit, nga zëvendëskryetari i dytë.

Kontrolli i Lartë i Shtetit në marrëdhëniet me të tjerët përfaqësohet nga kryetari i tij ose nga ndonjë person i autorizuar prej tij.

Drejtorët e departamenteve raportojnë te kryetari dhe Kryesia.

Neni 13

Detyra e Kryetarit, e dy zëvendëskryetarëve, e drejtorëve të departamenteve dhe e kontrollorëve në qendër dhe në rajone është e papajtueshme me:

- kryerjen e detyrave me ose pa shpërblim në subjektet publike, private dhe jofitimprurëse me përjashtim të mësimdhënies, të drejtës së autorit dhe veprimtarive kulturore;
- mandatin e deputetit;
- të qenurit anëtar i Qeverisë ose i ndonjë partie ose organizate politike;
- marrëdhëniet farefisnore deri në dy breza midis kryetarit dhe zëvendëskryetarëve.

Para marrjes së detyrës, anëtarët e Kryesisë betohen përpara Kuvendit Popullor. Drejtorët betohen përpara Kryesisë së Kontrollit të Lartë të Shtetit në përputhje me rregullat e përcaktuara nga Kryesia.

Neni 14

Mandati i anëtarëve të Kryesisë së Kontrollit të Lartë të Shtetit përfundon para afatit vetëm për shkak:

- të heqjes dorë nga detyra;
- të dënimit me vendim të formës së prerë për një vepër penale;
- të ngarkimit me një detyrë të papajtueshme;
- të gjendjes shëndetësore që e bën të pamundur përmbushjen e detyrës;
- të vdekjes.

Anëtarët e Kryesisë gëzojnë imunitet. Ata nuk mund të kontrollohen, ndalohen ose arrestohen pa pëlqimin e Kuvendit Popullor.

Neni 15

Kontrolli i Lartë i Shtetit kontraktin ekspertë të përkohshëm.

Ekspertët që janë kontraktuar kanë të njëjtat të drejta dhe përgjegjësi si dhe kontrollorët e Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Neni 16

Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtë:

- të kërkojë nga subjektet e kontrolluara marrjen e masave të nevojshme për përmirësimin e gjendjes në përputhje me rekomandimet e kontrollit;
- të kërkojë nga subjektet e kontrolluara ose nga autoritetet më të larta shtetërore marrjen e masave të zhdëmtimit dhe disiplinore në përputhje me ligjet përkatëse ndaj personave që kanë shkaktuar dëme direkte ose indirekte;
- të njoftohet për kërkesat e bëra, sipas paragrafit të mësipërm, nga subjektet e kontrolluara brenda 20 ditëve nga data e marrjes së kërkesës;
- të marrë masa në përputhje me rregullat për prokurimet, kur janë shkelur procedurat e prokurimeve;
- të bëjë padi në gjyq.

KREU V
E DREJTA E DISPONIMIT TE DOKUMENTEVE
DHE E INFORMACIONIT

Neni 17

I gjithë dokumentacioni, që Kontrolli i Lartë i Shtetit e gjykon të nevojshme për kryerjen e detyrave të tij, duhet t'u sigurohet dhe t'u paraqitet nga subjektet e kontrolluara përfaqësuesve të autorizuar të Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Kur është e nevojshme, Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtë:

a) të pyesë me shkrim ose verbalisht subjektet e kontrolluara ose punonjësit e tyre, të cilët janë të detyruar t'i përgjigjen me shkrim ose verbalisht sipas kërkesës së Kontrollit të Lartë të

Shtetit, brenda një jave nga kërkesa e bërë;

b) të kërkojë nga subjektet e kontrolluara t'i sigurohen menjëherë ambientet dhe pajisjet e punës në përputhje me këtë ligj;

c) të kërkojë nga subjektet e kontrolluara në nenin 6 të këtij ligji t'i vihet në dispozicion brenda një jave gjithë dokumentacioni për vlerat materiale e financiare, si dhe

dokumentacioni për veprimtarinë ekonomike dhe financiare;

d) të kërkojë nga Banka e Shqipërisë, bankat e nivelit të dytë e bankat e tjera të përbashkëta t'i vihen në dispozicion brenda një

jave të dhënat për llogaritë e subjekteve që i nënshtrohen kontrollit në bazë të këtij ligji.

Gjatë kontrollit, Kontrolli i Lartë i Shtetit, sipas nenit 6 paragrafi 2, dërgon raportin e kontrollit te subjektet e kontrolluara. Këta të fundit janë të detyruar të japin shpjegimet e tyre brenda një muaji.

KREU VI
RAPORTET E KONTROLLIT

Neni 18

Kryesia e Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet t'i paraqesë Kuvendit Popullor një raport vjetor me opinionin e tij për buxhetin faktik të shtetit të Republikës së Shqipërisë, duke përfshirë konkluzionet e kontrollit. Ky raport duhet të përfshijë, gjithashtu, zbatimin e detyrave të lëna nga subjektet e

kontrolluara sipas rekomandimeve të kontrollit.

Raporti vjetor duhet të paraqitet në Kuvendin Popullor në përputhje me ligjin për Buxhetin. Raporti vjetor publikohet në buletin.

Kontrolli i Lartë i Shtetit raporton në Kuvendin Popullor.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit informon Kuvendin

Popullor në çdo kohë për çështje që Kryesia i gjykon me interes.

Kryetarit të Kontrollit të Shtetit, me kërkesën e tij, i jepet fjala për çështjet brenda kompetencave të Kontrollit të Lartë të Shtetit në sesionet e punës të Kuvendit Popullor dhe të komisioneve të përhershme të tij.

Ai mund të dërgojë përfaqësuesit e tij në takimet me subjektet e kontrolluara, kur diskutohen raporte kontrolli të Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Neni 19

Kryesia duhet t'i paraqesë Këshillit të Ministrave dhe autoriteteve të tjera, kur ajo e gjykon të nevojshme dhe në interes të shtetit dhe të publikut, raporte, studime dhe materiale të tjera

që kanë të bëjnë me Këshillin e Ministrave, ministritë dhe institucionet qendrore.

KREU VII

STATUSI I PERSONELIT DHE MASAT DISIPLINORE

Neni 20

Kontrolli i Lartë i Shtetit cakton personelin e nevojshëm për përmbushjen e funksioneve të tij. Kualifikimi dhe kriteret e tjera për personelin, në të gjitha nivelet, përcaktohen në rregulloren e miratuar nga Kryesia. Kjo rregullore botohet në buletin.

Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të përmbushin detyrat e tyre në mënyrë profesionale dhe në përputhje me rregullat e përcaktuara nga Kryesia.

Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit nuk lejohet të jenë deputetë, anëtarë të partive dhe të organizatave politike, si dhe nuk duhet të marrin pjesë në veprimtari politike ose me karakter tregëtar.

Pagat dhe kushtet e veprimtarisë së punonjësve të Kontrollit të Lartë të Shtetit përcaktohen në rregulloren e miratuar nga Kryesia konform kriterëve ligjore.

Shkaqet për të cilat një punonjës mund të largohet nga puna përcaktohen në rregulloren e miratuar nga kryesia, bazuar në legjislacionin e punës.

Për shkeljet e bëra gjatë kohës së ushtrimit të detyrave të tyre si dhe të shkeljes së këtij ligji, kur ato nuk përbëjnë vepër penale, kundrejt punonjësve të Kontrollit të Lartë të Shtetit merren masat e mëposhtme disiplinore:

1. vërejtje
2. vërejtje me paralajmërim për largim nga detyra
3. transferim nga një departament në qendër në një rajon
4. largim nga detyra

Masat e mësipërme merren nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

KREU VIII

ANKIMI

Neni 21

Ankimi kundrejt vendimit të kryetarit për largimin nga puna bëhet në gjykatë brenda 10 ditëve nga marrja njoftim.

KREU IX

RUAJTJA E SEKRETIT

Neni 22

Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet t'i kushtojë kujdesin e duhur sekretit shtetëror e tregëtar.

Kontrollorët e Kontrollit të Lartë të Shtetit pajisen me kartën e identifikimit personal të lëshuar nga kryetari i tij.

Standardet e kontrollit të nxjerra nga Kontrolli i Lartë i Shtetit janë të detyrueshme për t'u zbatuar edhe nga organet e kontroll-revizionit të brendshëm (shtetëror).

Neni 23

Veprimtaritë që përbëjnë sekret shtetëror bazuar në dispozitat përkatëse ligjore, duhet të kontrollohen nga kontrollorët e autorizuar nga kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe raportimi i zbulimeve të kontrollit duhet të bëhet prej tij në Komisionin e Përhershëm të Ekonomisë, Financave dhe Privatizimit të Kuvendit Popullor.

KREU X

DISPOZITA TE FUNDIT

Neni 24

Ligji nr.7597, datë 31.8.1992 “Për Shërbimin e Kontrollit të Shtetit” ndryshuar me ligjin nr.7949, datë 14.6.1995 dhe me ligjin nr.8236, datë 28.8.1997, si dhe çdo dispozitë tjetër që bie në kundërshtim me këtë ligj shfuqizohen.

Ligji nr.7802, datë 2.3.1994 “Për pagat e kryetarit dhe zëvendëskryetarit të Shërbimit të Kontrollit të Shtetit” ndryshuar me ligjin nr.8037, datë 22.11.1995, shfuqizohet.

Neni 25

Ky ligj hyn në fuqi me 15 janar 1998.

Pjesë nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë

Ne, Populli i Shqipërisë, krenarë dhe të vetëdijshëm për historinë tonë, me përgjegjësi për të ardhmen, me besim te Zoti dhe/ose te vlera të tjera universale, me vendosmërinë për të ndërtuar një shtet të së drejtës, demokratik e social, për të garantuar të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, me frymën e tolerancës dhe të bashkëjetesës fetare, me zotimin për mbrojtjen e dinjitetit dhe të personalitetit njerëzor, si dhe për prosperitetin e të gjithë kombit, për paqen, mirëqenien, kulturën dhe solidaritetin shoqëror, me aspiratën shekullore të popullit shqiptar për identitetin dhe bashkimin kombëtar, me bindjen e thellë se drejtësia, paqja, harmonia dhe bashkëpunimi ndërmjet kombeve janë ndër vlerat më të larta të njerëzimit,

PJESA E KATËRMBËDHJETË

KONTROLLI I LARTË I SHTETIT

Neni 162

1. Kontrolli i Lartë i Shtetit është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar. Ai u nënshtrohet vetëm Kushtetutës dhe ligjeve.
2. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit zgjidhet dhe shkarkohet nga Kuvendi me propozim të Presidentit të Republikës. Ai qëndron në detyrë për 7 vjet, me të drejtë rizgjedhjeje.

Neni 163

K Kontrolli i Lartë i Shtetit kontrollon:

- a) veprimtarinë ekonomike të institucioneve shtetërore e të personave të tjerë juridikë shtetërorë;
- b) përdorimin dhe mbrojtjen e fondeve shtetërore nga organet e pushtetit qendror dhe atij vendor;
- c) veprimtarinë ekonomike të personave juridikë, në të cilët shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve, ose kur huat, kreditë dhe detyrimet e tyre garantohen nga shteti.

Neni 164

1. Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit:
 - a) raport për zbatimin e buxhetit të shtetit;
 - b) mendim për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar para se të miratohet nga Kuvendi;
 - c) informacion për rezultatet e kontrolleve sa herë që kërkohet nga Kuvendi.
2. Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit raportin vjetor të veprimtarisë së tij.

Neni 165

1. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të ftohet të marrë pjesë dhe të flasë në mbledhjet e Këshillit të Ministrave, kur shqyrtohen çështje që lidhen me funksionet e tij.
2. Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit ka imunitetin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

L I G J
Nr.8599, datë 10.4.2000

PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR.8270, DATË
23.12.1997 “PËR KONTROLLIN E LARTË TË SHTETIT”

Në mbështetje të neneve 81, 83 pika 1, 162-165 të Kushtetutës, me propozimin e një grupi deputetësh,

K U V E N D I
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

V E N D O S I:

Në ligjin nr.8270, datë 23.12.1997 “Për Kontrollin e Lartë të Shtetit” bëhen këto shtesa e ndryshime:

Neni 1

- Në nenin 1, pas paragrafit të parë, shtohet një paragraf me këtë përmbajtje:
“Kontrolli i Lartë i Shtetit është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar në Republikën e Shqipërisë”.

Në paragrafin e dytë hiqen fjalët: “Kontrolli Lartë i Shtetit është një organizëm i pavarur kontrolli i Republikës së Shqipërisë”.

Neni 2

Neni 5 ndryshohet si vijon:

“Konfliktet e kompetencave midis Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe institucioneve të tjera shtetërore (publike) zgjidhen nga Gjykata Kushtetuese.”

Neni 3

Neni 7 ndryshohet si vijon:

“Kontrolli i Lartë i Shtetit në përputhje me kompetencat e tij kontrollon:

- a) veprimtarinë ekonomike e financiare të institucioneve shtetërore e të personave të tjerë juridikë shtetërorë;
- b) përdorimin dhe mbrojtjen e fondeve shtetërore nga organet e pushtetit

- qendror dhe vendor;
- c) veprimtarinë ekonomike të personave juridikë, në të cilët shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve ose kur huatë, kreditë dhe detyrimet e tyre garantohen nga shteti;
 - ç) përdorimin e fondeve që u janë dhënë nga Buxheti i Shtetit partive politike dhe shoqatave;
 - d) mbikëqyrjen e veprimtarisë së institucioneve të kontroll-revizionit të brendshëm shtetëror;
 - dh) subjektet e tjera të përcaktuara me ligje të veçanta.”

Neni 4

Neni 11 ndryshohet si vijon:

“Kontrolli i Lartë i Shtetit drejtohet nga Kryetari.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit zgjidhet dhe shkarkohet nga Kuvendi, me propozimin e Presidentit të Republikës. Ai qëndron në detyrë për 7 vjet, me të drejtë rizgjedhjeje.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të jetë shtetas shqiptar me arsim të lartë në ekonomi, në financë ose juridik dhe të ketë jo më pak se 10 vjet punë në profesion, të gëzojë një figurë të pastër etiko-morale dhe të mos jetë i dënuar me vendim gjykate të formës së prerë.

Paga e Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit është e barabartë me pagën e Kryetarit të Gjykatës së Lartë.”

Neni 5

Neni 12 ndryshohet si vijon:

“Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit vendos për:

- a) strukturën, organikën dhe emërtimin e funksioneve të Kontrollit të Lartë të shtetit;
- b) kompetencat dhe detyrat e drejtorëve dhe njësive organizative;
- c) strukturën e pagës dhe shpërblimin e personelit;
- ç) planin vjetor të kontrollit;
- d) standardet e kontrollit;
- dh) buletin;
- e) materiale të cilat i dërgohen prokurorisë për ndjekje penale;
- ë) çështje të cilat do t'i dërgohen gjykatës;
- f) çështje të tjera që i gjykon të nevojshme ose që janë të specifikuara në ligje.

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në marrëdhënie me të tjerët, përfaqësohet nga Kryetari dhe në mungesë nga një person i ngarkuar prej tij.”

Neni 6

Në nenin 13 bëhen këto ndryshime:

- Në paragrafin e parë, rreshti i parë, hiqen fjalët “e dy zëvendëskryetarëve”.
- Paragrafi i fundit ndryshohet si vijon:

“Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit fillon detyrën pasi bën betimin përpara Kuvendit.

Formula e betimit është: “Betohe se gjatë kryerjes së detyrave të mia do t’i qëndroj kurdoherë besnik Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë dhe ligjit”.

Neni 7

Neni 14 ndryshohet si vijon:

“Mandati i Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit mbaron para afatit kur:

- a) jep dorëheqjen;
- b) dënohet me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi;
- c) nuk paraqitet në detyrë për më shumë se gjashtë muaj rresht;
- ç) deklarohet i paaftë mendërisht për të vepruar me vendim gjyqësor të formës së prerë;
- d) ngarkohet me një detyrë të papajtueshme me funksionin e tij.

Kryetari i Kontrollit të lartë të Shtetit ka imunitetin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të ndalohet ose të arrestohet vetëm në qoftë se kapet në kryerje e sipër të një krimi, ose menjëherë pas kryerjes së tij. Organi kompetent njofton menjëherë Gjykatën Kushtetuese. Kur Gjykata Kushtetuese nuk jep pëlqimin brenda 24 orëve për dërgimin në gjykatë të Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit, organi kompetent është i detyruar ta lirojë atë.

Me propozimin e Presidentit të Republikës, Kuvendi me dy të tretat e të gjithë anëtarëve të tij mund ta shkarkojë Kryetarin e Kontrollit të Lartë të Shtetit për shkelje të Kushtetutës, për paaftësi mendore ose fizike dhe për akte dhe sjellje që diskreditojnë rëndë pozitën dhe figurën e Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit. Vendimi i Kuvendit shqyrtohet nga Gjykata Kushtetuese, e cila kur vërteton se ekziston një nga shkaqet e mësipërme, deklaron shkarkimin e tij nga detyra.”

Neni 8

Neni 18 ndryshohet si vijon

“K Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit:

- a) raportin për zbatimin e buxhetit faktik të shtetit, duke përfshirë konkluzionet e kontrollit me opinionin e vet. Raporti vjetor paraqitet në Kuvend në përputhje me ligjin nr.8379, datë 29.7.1998 “Për hartimin dhe zbatimin e Buxhetit të Shtetit të Republikës së Shqipërisë”.

Raporti vjetor publikohet në buletin;

b) mendime për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar, para se të miratohet në Kuvend;

c) informacion për rezultatet e kontrollit, sa herë që kërkohen nga Kuvendi.

Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit raportin vjetor të veprimtarisë së tij brenda tremujorit të parë të vitit pasardhës.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund t'i kërkojë Kuvendit që të dëgjohet për çështje që ai i çmon të rëndësishme.”

Neni 9

Në nenin 19 bëhen këto ndryshime:

- Në rreshtin e parë, fjala “Kryesia” zëvendësohet me fjalët “Kontrolli i Lartë i Shtetit”.

- Në fillim të nenit shtohet një paragraf me këtë përmbajtje:

“Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të ftohet të marrë pjesë dhe të flasë në mbledhjet e Këshillit të Ministrave, kur shtrohen çështje që lidhen me funksionet e tij.”

Neni 10

Neni 20 ndryshohet si vijon:

“Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit nuk duhet të bëjnë pjesë në asnjë organizatë ose parti politike, si dhe nuk duhet të marrin pjesë në veprimtari politike ose me karakter tregtar.

Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të përmbushin detyrat e tyre në mënyrë profesionale në përputhje me standardet e kontrollit dhe normat etike.

Administrimi i shërbimit civil në Kontrollin e Lartë të Shtetit, ngritja në detyrë, lëvizja paralele, vlerësimi, transferimi, lirimi, pezullimi, si dhe masat disiplinore bëhen në përputhje me ligjin nr.8549, datë 11.11.1999 “Statusi i nëpunësit civil”.

Neni 11

KREU VIII, ANKIMI, neni 21 shfuqizohet.

Neni 12

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

K R Y E T A R I
Skënder Gjinushi

Shpallur me dekreten nr.2647, date 8.6.2000 te Presidentit te Republikës se Shqipërisë Rexhep Meidani

REPUBLIKA E SHQIPËRISË KUVENDI

L I G J I

Nr. _____, datë _____

PËR KONTROLLIN E LARTË TË SHTETIT

Në mbështetje të neneve _____ të Kushtetutës, me propozimin e _____,

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË V E N D O S I:

KREU - I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

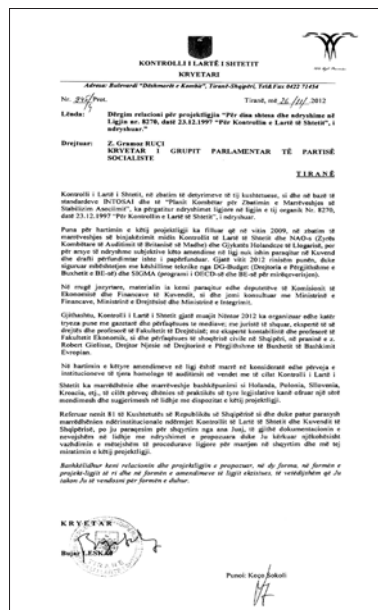
Neni 1

Objekti i këtij ligji është përcaktimi i rregullave që kanë të bëjnë me organizimin, funksionimin, detyrat dhe kompetencat e Kontrollit të Lartë të Shtetit në Republikën e Shqipërisë (më poshtë Kontrolli i Lartë i Shtetit).

Neni 2

Kontrolli i Lartë i Shtetit është institucioni i pavarur dhe më i lartë shtetëror i

- 1 Projektligji për KLSH i dërguar më datë 26 nëntor 2012 znj. Jozefina Topalli, Kryetare e Kuvendit të Shqipërisë

Faksimile e letres shoqeruese te projektligjit te KLSH, derguar Kryetares se Parlamentit znj. Jozefina Topalli

auditimit të jashtëm në Republikën e Shqipërisë, i cili i ushtron kompetencat e tij në mënyrë të pavarur duke ju nënshtruar vetëm Kushtetutës dhe ligjeve në fuqi. Kontrolli i Lartë i Shtetit është një organ i depolitizuar dhe i departizuar.

Neni 3

Në këtë ligj, termat dhe shprehjet e mëposhtme kanë këtë kuptim:

“Buxhet” është tërësia e të ardhurave, shpenzimeve dhe financimeve të qeverisjes qendrore e vendore dhe të fondeve speciale, të cilat miratohen me ligj nga Kuvendi i Shqipërisë, ose me vendim të këshillit të njësisë së qeverisjes vendore.

“Auditim financiar” nënkupton një vlerësim të pavarur, që rezulton si pasojë e një opinionit të sigurt dhe të arsyeshëm, nëse gjendja e raportuar financiare, rezultatet, dhe përdorimi i burimeve të një subjekti janë paraqitur në mënyrë të drejtë dhe në përputhje me kuadrin ligjor të raportimit financiar.

“Auditim i IT” nënkupton vlerësimin e kontrollit, projektimit dhe efektivitetit në sistemet e brendshme kompjuterike. Ky auditim përfshin, por nuk kufizohet vetëm në, efikasitetin dhe sigurinë e protokolleve, proceseve të zhvillimit dhe drejtimin apo mbikëqyrjen e IT.

“Auditim” nënkupton aktivitetin e auditimit të kryer nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, i cili përfshin kryesisht auditimin e përputhshmërisë, auditimin financiar, auditimin e performancës, auditimin e IT, si dhe auditimin e kombinuar të tyre.

Në këtë ligj termi “auditim” ka të njëjtin kuptim me termin “kontroll” të përdorur në nenet 162/pg.1, 163 dhe 164/pg.1/c të Kushtetutës.

“Auditim i performancës” ka të bëjë me auditimin e ekonomicitetit, efikasitetit dhe efektivitetit dhe përfshin:

- a) auditimin e ekonomicitetit të veprimtarive administrative në përputhje me parimet dhe praktikat e shëndosha administrative, si dhe politikat e menaxhimit;
- b) auditimin e efikasitetit të përdorimit të burimeve njerëzore, financiare dhe të tjera burimeve, përfshirë ekzaminimin e sistemeve të informacionit, masat e performancës dhe mënyrat e monitorimit, si dhe procedurat e ndjekura nga subjektet e audituara për riparimin e defekteve të identifikuara; dhe
- c) auditimin e efektivitetit të performancës në lidhje me aritjen e objektivave të subjektit të audituar, dhe auditimin e impaktit aktual të veprimtarive krahasuar me impaktin e synuar.

“Auditim i përputhshmërisë” nënkupton dhënien e një vlerësimi objektiv e të pavarur, mbi përputhjen e veprimeve ekonomiko financiare të subjektit të audituar, me politikat, parimet, ligjet, dhe aktet nënligjore në fuqi.

“Auditim i rregullshmërisë” – Auditimi i rregullshmërisë përfshin:

- a) verifikimin e përgjegjësisë financiare të subjekteve të përgjegjshme, e cila përfshin ekzaminimin dhe vlerësimin e të dhënave financiare, si dhe shprehjen e mendimeve për pasqyrat financiare;
- b) verifikimin e përgjegjësisë financiare të administratës qeveritare si një e tërë;
- c) auditimin e sistemeve financiare dhe transaksioneve, duke përfshirë edhe vlerësimin e përputhshmërisë me ligjet dhe rregulloret;
- ç) auditimin e kontrollit të brendshëm dhe funksionet e auditimit të brendshëm;
- d) auditimin e integritetit dhe konformitetit të vendimeve administrative të marra nga subjekti i audituar, dhe
- dh) raportimin e të gjitha çështjeve të tjera që dalin nga apo që lidhen me auditimin, të cilat Kontrolli i Lartë i Shtetit i konsideron të rëndësishme për t'u bërë publike.

“Auditues shtetëror i certifikuar” është audituesi i jashtëm publik i kualifikuar sipas kërkesave të përcaktuara në këtë ligj dhe që kryen aktivitete specifike të auditimit (të jashtëm) të sektorit publik.

“Fonde publike” janë të gjitha fondet, përfshirë edhe fondet e Bashkimit European dhe të donatorëve të tjerë, të cilat mblidhen, arkëtohen, mbahen, shpërndahen e shpenzohen nga njësitë e sektorit publik dhe që përbëhen nga të ardhurat, shpenzimet, kreditë dhe grantet për njësitë e sektorit publik.

“Qeverisje e përgjithshme” është tërësia e njësive të qeverisjes qendrore, vendore dhe të fondeve speciale.

“Fond special” është fondi i krijuar me ligj, i cili ka si burime të ardhurat tatimore ose jotatimore, që përdoren vetëm për financimin e funksioneve apo të veprimtarive të veçanta të qeverisjes qendrore apo vendore.

“Njësi të qeverisjes qendrore” janë njësitë e pushtetit ekzekutiv, legjislativ dhe gjyqësor, të krijuara me Kushtetutë, ligj ose vendim të Këshillit të Ministrave, që kanë si veprimtari të tyre parësore përmbushjen e funksioneve të qeverisjes qendrore.

“Njësi të qeverisjes vendore” janë njësitë e niveleve të ndryshme vendore, të krijuara me ligj, që kanë si veprimtari të tyre parësore përmbushjen e funksioneve të qeverisjes vendore, brenda një territori të caktuar.

“Standarde të auditimit” janë një grup konceptesh, parimesh udhëzuese, procedurash dhe metodash tek të cilat organi auditues bazohet në kryerjen e auditimit.

“Subjekte të audituara” janë të gjitha institucionet e qeverisjes qendrore, organet e pushtetit vendor, institucionet e tjera qendrore dhe vendore, që kryejnë funksione publike, institucionet e pavarura e shoqëritë tregtare apo të çdo forme tjetër, përfshirë ato financiare, ku kapitali shtetëror është mbi 50 për qind.

“Organizata Ndërkombëtare e Institucioneve Supreme të Auditimit” (INTOSAI) përfshin institucionet supreme të auditimit të shteteve anëtare të Organizatës së Kombeve të Bashkuara e cila ka si funksion kryesor nxjerrjen e metodave dhe standardeve të auditimit dhe ofrimin e trajnimeve ndaj institucioneve të auditimit publik.

“Organizata Europiane e Institucioneve Supreme të Auditimit” (EUROSAI) është një organizatë e pavarur, jo politike e cila promovon bashkëpunimin dhe nxit shkëmbimin e ideve, eksperiencave dhe teknikave ndërmjet Institucioneve Supreme të Auditimit.

“Federata Ndërkombëtare e Kontabilistëve” (IFAC) është një organizatë ndërkombëtare e cila ka për mision dhënien e ndihmesës në zhvillimin, adoptimin dhe implementimin e standartve ndërkombëtare të kontabilitetit.

Neni 4

Kontrolli i Lartë i Shtetit, auditon në përputhje me Kushtetutën, ligjet, aktet nënligjore, manualët në fuqi si dhe standardet ndërkombëtare të auditimit.

Auditimi mbulon fushat e përputhshmërisë, ligjshmërisë, rregullshmërisë, menaxhimit financiar, kontabilitetit, si dhe ekonomikitetin, efikasitetin dhe efektivitetin e administrimit të fondeve dhe pronës publike apo shtetërore.

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në veprimtarinë e tij, duhet të reflektojë shkallën më të lartë të standardeve ndërkombëtare të INTOSAI-t dhe IFAC, si dhe rezolutat e Kongreseve të INTOSAI-t dhe EUROSAI-t.

Neni 5

Buxheti i Kontrollit të Lartë të Shtetit përballohen nga buxheti i shtetit, ku Kontrolli i Lartë i Shtetit ka një kre të veçantë.

Kontrolli i Lartë i Shtetit propozon çdo vit projektbuxhetin e tij në Komisionin për Ekonominë dhe Financat, i cili e paraqet për miratim në Kuvend.

Kontrolli i Lartë i Shtetit zbaton në mënyrë të pavarur buxhetin e tij të aprovuar nga Kuvendi.

Kontrolli i Lartë i Shtetit përgatit çdo vit llogaritë e tij financiare në përputhje me legjislacionin mbi buxhetin.

Llogaritë auditohen nëpërmjet një komisioni të posaçëm dhe të pavarur, të caktuar nga Kuvendi dhe që raporton tek ky i fundit.

Anëtarët e këtij komisioni nuk duhet të jenë përfaqësues të partive politike.

Neni 6

Kontrolli i Lartë i Shtetit në funksion të ushtrimit të veprimtarisë së tij, bashkëpunon me institucione të tjera të larta të auditimit apo me organizata profesionale, vendase apo ndërkombëtare.

Bashkëpunimi nënkupton anëtarësimin, pjesëmarrjen në formë të përshtatshme për auditimin, shkëmbimin e eksperiencave dhe kryerjen e trajnimeve të përbashkëta, ku në çdo rast Kontrolli i Lartë i Shtetit do të përfaqësojë dhe mbrojë interesat e Republikës së Shqipërisë.

Neni 7

Mosmarrëveshjet e kompetencave ndërmjet Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe institucioneve të tjera shtetërore (publike) zgjidhen nga Gjykata Kushtetuese.

KREU – II

KOMPETENCAT, TË DREJTAT DHE DETYRAT

Neni 8

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, nëpërmjet auditimeve synon përdorimin efektiv dhe të dobishëm të fondeve publike, pronës publike dhe asaj shtetërore, zhvillimin e menaxhimit financiar të shëndoshë, kryerjen si duhet të aktiviteteve administrative, si dhe informimin e autoriteteve publike dhe publikut, nëpërmjet publikimit të raporteve të tij.

Neni 9

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, në përputhje me funksionin e tij, ka për kompetencë të auditojë:

- a) zbatimin e buxhetit nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, duke përfshirë llogaritë vjetore të buxhetit;
- b) mbledhjen e të ardhurave publike;
- c) përdorimin, administrimin dhe mbrojtjen e fondeve publike dhe pronës publike apo shtetërore nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme;
- ç) pasqyrat financiare vjetore për njësitë e qeverisjes dhe dhënien e opinionit për to;
- d) njësitë e auditimit të brendshëm të sektorit publik;
- dh) përdoruesit e fondeve publike të ofruara nga Bashkimi Europian ose organizata të tjera ndërkombëtare;
- e) përdorimin, administrimin e fondeve dhe pronës publike apo shtetërore dhe mbrojtjen e interesave ekonomike dhe financiare të Shtetit në personat juridikë, në të cilët Shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve, ose kur huat, kreditë dhe detyrimet e tyre garantohen nga Shteti;
- ë) partitë politike, entet publike apo shoqatat për fondet që u janë akorduar atyre nga buxheti i shtetit;

f) subjekte të tjera të përcaktuara në ligje të veçanta.

Kontrolli i Lartë i Shtetit, çdo vit, jep opinion për raportin vjetor të konsoliduar të zbatimit të buxhetit, i cili përfshin edhe vlerësimin e bërë bazuar në nenin 15 paragrafi 1 i këtij ligji.

Neni 10

Në auditimet financiare, Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet të përcaktojë nëse rezultatet dhe gjendja financiare e raportuar e subjektit që auditohet, si dhe përdorimi i burimeve janë paraqitur saktë dhe në përputhje me rregullat e raportimit financiar.

Neni 11

Në auditimet e përputhshmërisë, Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet të përcaktojë nëse të ardhurat dhe shpenzimet kanë qenë në përputhje me buxhetin e miratuar të shtetit, me aktet përkatëse ligjore e nënligjore dhe me parimet e menaxhimit të shëndoshë financiar dhe të sjelljes së zyrtarëve të sektorit publik.

Neni 12

Në auditimet e performancës, Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet të përcaktojë nëse programet, organizimi, aktivitetet dhe sistemet e menaxhimit të subjekteve të sektorit publik kanë qenë në përputhje me parimet e ekonomicitetit, efikasitetit dhe efektivitetit.

Kontrolli i Lartë i Shtetit është i autorizuar të kryejë auditimin e performancës në çdo moment që e konsideron të nevojshëm.

Kontrolli i Lartë i Shtetit publikon raportet e tij mbi auditimin e performancës.

Neni 13

Në auditimet e IT, Kontrolli i Lartë i Shtetit shqyrton administrimin brenda infrastrukturës së teknologjisë së informacionit (IT), duke përcaktuar nëse sistemet e informacionit ruajnë asetet, integritetin e të dhënave dhe veprojnë në mënyrë efektive për të arritur qëllimet apo objektivat e organizatës.

Neni 14

Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtë:

- a) të informojë drejtuesit e njësive të audituara apo institucioneve më të larta, shkeljet materiale të akteve ligjore dhe tu rekomandojë atyre shmangien e këtyre shkeljeve;
- b) të informojë drejtuesit e njësive të audituara apo institucioneve më të larta

mbi parregullsitë dhe dëmet financiare gjatë administrimit të fondeve publike dhe tu rekomandojë atyre që çdo shumë e përdorur në shkelje të ligjeve apo akteve nënligjore të kompensohet dhe shpërblehet në mënyrën dhe rrugët e përcaktuara nga ligji;

- c) t'u rekomandojë drejtuesve të njësive të audituara apo institucioneve më të larta të ndërmarrin, në mënyrën dhe rrugët e përcaktuara nga ligji, masa strukturore dhe organizative, duke përfshirë edhe nisjen e procedurave disiplinore apo administrative;
- ç) t'u përcjellë organeve të posaçme të shqyrtimit administrativ zbulimet mbi shkeljet që janë objekt i shqyrtimit të tyre sipas fushave përkatëse të kompetencës së bashku me dokumentet përkatës të auditimit;
- d) t'i drejtohet organeve të ndjekjes penale në rastet kur ndjekja e mëtejshme e zbulimeve nga auditimi është kompetencë e tyre;
- dh) t'i drejtohet gjykatës me padi;
- e) t'i propozojë inspektimit financiar dhe njësive të auditimit të brendshëm publik, të kryejnë inspektime dhe auditime brenda kompetencave të tyre;
- ë) të vendosë një afat kohor për zbatimin e rekomandimeve dhe të informohet nga subjektet e audituara ose institucionet më të larta rreth programeve të tyre për të zbatuar rekomandimet e bëra sipas paragrafëve të mësipërm, brenda 20 ditëve nga data e marrjes së kërkesës;
- f) t'i drejtohet organeve më të larta shtetërore të kompetencës në rast të moszbatimeve të rekomandimeve të dhëna nga ana e Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- g) t'i propozojë Komisionit Parlamentar të Ekonomisë dhe Financave ose ndonjë Komisioni tjetër përkatës të Kuvendit që të marrin në shqyrtim raporte të veçanta të auditimit.

Neni 15

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në ushtrim të kompetencave të tij, vlerëson funksionimin e përgjithshëm të sistemeve të kontrollit dhe auditimit të brendshëm në organet subjekte të auditimit, duke dhënë sipas rastit opinionet dhe rekomandimet e duhura.

Në funksion të përmbushjes së detyrave të tij, dhe pa cenuar të drejtën për të kryer vetë auditimet, Kontrolli i Lartë i Shtetit mund të përdorë gjetjet e auditimeve të kryera nga organe të tjera audituese.

Kontrolli i Lartë i Shtetit i merr në konsideratë këto gjetje, vetëm në rast se standardet e përdorura për këto auditime janë në përputhje me standardet e veta dhe ato ndërkombëtare të auditimit.

Neni 16

Për çështje që kanë të bëjnë me hartimin e një projektligji që lidhet me funksionin, veprimtarinë, detyrat dhe kompetencat e Kontrollit të Lartë të Shtetit, organet shtetërore konsultohen paraprakisht me Kontrollin e Lartë të Shtetit.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të ftohet të marrë pjesë dhe të flasë në mbledhjet e Këshillit të Ministrave, kur shqyrtohen çështje që lidhen me funksionet dhe veprimtarinë e Kontrollit të Lartë të Shtetit.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit jep opinionet e tij, si dhe bën propozime përsa i përket përmirësimit të legjislacionit në fushat brenda kompetencave të tij.

Neni 17

Në rastet kur gjatë auditimit Kontrolli i Lartë i Shtetit konstaton, akte ligjore ose nënligjore në kundërshtim me Kushtetutën, ligjet bazë ose me njëra tjetrën, atëherë ai ka të drejtë ti kërkojë organeve kompetente ndryshimin, revokimin, shfuqizimin e tyre, ose ti drejtohet Gjykatës Kushtetuese.

KREU - III

ORGANIZIMI DHE STRUKTURA

Neni 18

Struktura organizative e Kontrollit të Lartë të Shtetit, numri i stafit drejtues, mbështetës dhe auditues, kompetencat dhe detyrat e tyre, miratohen nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Organizimi dhe zhvillimi i veprimtarisë së Kontrollit të Lartë të Shtetit do të bëhet në përputhje me këtë ligj dhe me rregulloren e miratuar nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit e ka qendrën në Tiranë.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtën e ngritjes së strukturave rajonale, të organizuara në funksion të qëllimeve të veprimtarisë së tij audituese.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka stemën dhe vulën e tij që përbëhet nga një kombinim ndërmjet stemës shtetërore të Republikës së Shqipërisë, vitit të tij të krijimit dhe simbolit të INTOSAI-t.

Neni 19

K Kontrolli i Lartë i Shtetit vendos në mënyrë të pavarur dhe në çdo kohë për planin e veprimtarisë së tij.

Kontrolli i lartë i Shtetit, gjatë përcaktimit të planit të tij të auditimeve, mund të marrë në konsideratë edhe propozimet e bëra nga njësitë e tjera të qeverisjes së përgjithshme.

Neni 20

Kontrolli i Lartë i Shtetit drejtohet dhe përfaqësohet nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit zgjidhet dhe shkarkohet nga Kuvendi me propozim të Presidentit të Republikës për një mandat shtatë vjeçar, me të drejtë rizgjedhje.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të jetë shtetas shqiptar, me arsim të lartë në ekonomi, financë ose drejtësi, të ketë jo më pak se 10 vjet eksperiencë pune në këto profesione si dhe të gëzojë një integritet të lartë moral dhe profesional.

Ai nuk duhet të ketë qenë i dënuar më parë për kryerjen e një krimi me vendim gjyqësor të formës së prerë.

Paga e Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit është e barabartë me atë të Kryetarit të Gjykatës së Lartë.

Neni 21

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, gjatë ushtrimit të funksionit të tij, nuk mund të jetë anëtar i Kuvendit, Qeverisë, ndonjë partie ose organizate politike, apo i zgjedhur në ndonjë organ të pushtetit vendor.

Ai nuk mund të kryejë detyra me ose pa shpërblim në subjektet e tjera publike, private apo jofitimprurëse me përjashtim të mësimdhënies, botimeve dhe veprimtarive kulturore e sportive, me kusht që këto aktivitete nuk dëmtojnë dinjitetin e institucionit dhe nuk çënojnë paanshmërinë dhe pavarësinë e tij.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit fillon detyrën pasi bën betimin përpara Kuvendit.

Formula e betimit është: “Betohe, se do t’i qëndroj kurdoherë besnik zbatimit të Kushtetutës dhe ligjeve të tjera të vendit, mbrojtjes së interesave të Shqipërisë dhe të drejtave e lirive themelore të shtetasve, dhe do të përmbush me nder, ndërgjegje dhe drejtësi detyrat dhe kompetencat e mia si Kryetar i Kontrollit të Lartë të Shtetit”.

Neni 22

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit ka imunitetin e gjyqtarit të Gjykatës së Lartë.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit gëzon imunitet për mendimet e shprehura dhe vendimet e marra në ushtrim të funksioneve të tij.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit nuk mund të arrestohet apo t'i hiqet liria në çfarëdo formë apo ndaj tij të ushtrohet kontroll personal ose i banesës, pa autorizimin e Gjykatës Kushtetuese, përveçse nëse kapet në kryerje e sipër ose menjëherë pas kryerjes së një krimi.

Në këtë rast, Prokurori i Përgjithshëm vë menjëherë në dijeni Gjykatën Kushtetuese e cila në qoftë se nuk jep pëlqimin brenda 24 orëve për dërgimin në gjykatë, organi kompetent është i detyruar ta lirojë atë.

Neni 23

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të lirohet ose shkarkohet nga detyra me propozim të Presidentit të Republikës dhe miratim të Kuvendit kur cilësohet nga gjykata me vendim të formës së prerë si i paaftë për të kryer detyrat e tij; dënohet nga gjykata me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi, apo shkel Kushtetutën ose shkel rëndë ligjin gjatë ushtrimit të funksioneve të tij.

Neni 24

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit vendos për:

- a) politikat dhe strategjitë e Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- b) strukturën, organiken dhe emërtimin e funksioneve të Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- c) kompetencat dhe detyrat e drejtorëve dhe njësive organizative;
- ç) strukturën e pagave dhe shpërblimeve të personelit;
- d) planin vjetor të auditimit dhe autorizimet për kryerje të auditimit jashtë planit fillestar;
- dh) manualët dhe standardet e auditimit;
- e) marrjen e vendimeve për raportet e auditimit, për masat administrative dhe civile, që u rekomandohen subjekteve pas përfundimit të auditimit;
- ë) dërgimin e raporteve të auditimit në institucionet shtetërore etj;
- f) materialet që duhet të dërgohen në prokurori
- g) çështjet për të cilat do ti drejtohet gjykatës me padi;
- gj) rregullat dhe udhëzimet të cilave duhet t'i përmbahet personeli;
- h) rregulloret e brendshme apo manualin përkatës se si audituesit duhet të trajtojnë rastet e dyshimit për mashtrim dhe korrupsion;
- i) emërimin, ngritjen në detyrë, lëvizjen paralele, transferimin, largimin, dhe dhënien e masave disiplinore për nëpunësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- j) rregullat, kërkesat dhe kriteret e organizimit dhe zhvillimit të procedurave në lidhje me provimin dhe komisionet për dhënien e certifikatës si auditues shtetëror i certifikuar;

- k) nëpunësin e autorizuar prej tij i cili mund të përfaqësojë Kontrollin e Lartë të Shtetit në marrëdhënie me të tretë;
- l) përcaktimin e orarit dhe ditëve të punës për punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit, dhe në raste të veçanta, ndryshimin e tyre në përputhje me Kodin e Punës;
- ll) çështje të tjera të cilat i gjykon të nevojshme ose që janë të specifikuara me ligj;

KREU - IV

E DREJTA E DISPONIMIT TË DOKUMENTEVE DHE INFORMACIONIT

Neni 25

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtë për të patur akses në të gjitha dokumentet zyrtare, shkresore apo elektronike, në bazat elektronike të të dhënave si dhe në çdo informacion apo dokumentacion tjetër që mund të përbëjë sekret shtetëror apo konfidencial dhe që konsiderohen prej tij si të nevojshme në funksion të ushtrimit të kompetencave dhe detyrave të tij ligjore.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit ka të drejtë:

- a) ti sigurohen nga subjektet e audituara; kushtet, vendi i punës dhe mjetet e nevojshme logjistike për kryerjen e veprimtarisë audituese në rastet kur misionet e auditimit zhvillohen në ambientet e tyre;
- b) të pyesë dhe marrë përgjigje, me shkrim ose verbalisht, nga subjektet e audituara ose punonjësit e tyre, brenda 1 jave nga data e paraqitjes së një kërkesë paraprake;
- c) ti kërkojë subjekteve të audituara që ti dorëzojnë dokumentet zyrtare, shkresore apo elektronike, si dhe informacionin e kërkuar, në kushtet, afatet dhe strukturën e vendosur prej tij;
- ç) ti kërkojë personave të tjerë, fizikë ose juridikë që posedojnë dokumente shkresore apo elektronike të cilat konsiderohen si të nevojshme për kryerjen e procesit të auditimit, që ti paraqesin ato sipas kërkesës, tek audituesit përgjegjës;
- d) të kërkojë nga Banka e Shqipërisë dhe bankat e nivelit të dytë t'i vihen në dispozicion brenda një kohe sa më të shkurtër, të dhënat në lidhje me llogaritë e subjekteve që i nënshtrohen auditimit;
- dh) ti kërkojë autoriteteve publike të cilat kanë kompetenca në fushën e kontrollit financiar, kontrollit fiskal, si dhe kontrollit apo mbikëqyrjes në fusha të tjera, që ti japin përparësi dhënies nga ana e tyre të ndihmës në kryerjen e proceseve të

auditimeve të veçanta të ndërmarra nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, i cili në këto raste iu drejtohet atyre me një kërkesë të veçantë.

Në rast të hasjes së pengesave, veprimeve apo mosveprimeve në kundërshtim me të drejtat e mësipërme, Kontrolli i Lartë i Shtetit i drejtohet sipas rastit, organeve eprorë, institucioneve më të larta të ekzekutivit dhe kur e çmon të arsyeshme edhe organeve të gjyqësorit.

Neni 26

Në rast se Kontrolli i Lartë i Shtetit, gjatë kryerjes së funksioneve të tij, vjen në dijeni të informacioneve që përbëjnë sekret shtetëror, zyrtar, tregtar apo individual, Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet të ruajë konfidencialitetin duke respektuar karakterin e informacioneve të tilla dhe rregulloren e brendshme të institucioneve dhe t'ua zbulojë ato vetëm autoriteteve të interesuara kompetente.

Neni 27

Veprimtaritë që përbëjnë sekret shtetëror bazuar në dispozitat përkatëse ligjore, duhet të auditohen nga auditues të autorizuar nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit të cilët duhet të kenë certifikatën e sigurisë të lëshuar nga institucioni përkatës.

Raportimi i këtyre auditimeve bëhet në Komisionin për Sigurinë Kombëtare dhe/ose Komisionin për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit.

KREU - V

RAPORTIMI I AUDITIMIT

Neni 28

Përpara nxjerrjes së raportit përfundimtar të auditimit, subjektit të audituar duhet ti krijohet gjithnjë mundësia për të komentuar mbi projekt raportin.

Komentet dhe shpjegimet e bëra i dërgohen Kontrollit të Lartë të Shtetit brenda 1 muaji nga data e marrjes së projekt raportit. Këto komente dhe qëndrimi i audituesve ndaj tyre duhet të pasqyrohen në raportin përfundimtar.

Në raportet e tij, Kontrolli i Lartë i Shtetit jep rekomandime në përputhje me nenin 14 të këtij ligji.

Subjekti i audituar brenda 6 muajve nga data e njoftimit të raportit të auditimit, i raporton Kontrollit të Lartë të Shtetit mbi ecurinë e zbatimit të rekomandimeve të dhëna.

Neni 29

Kontrolli i Lartë i Shtetit i paraqet Kuvendit:

- a) raport për zbatimin e buxhetit të shtetit;
- b) mendim për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar para se të miratohet nga Kuvendi;
- c) informacion për rezultatet e auditimeve sa herë që kërkohet nga Kuvendi;
- d) raporte përfundimtare të auditimit kur cmohet e nevojshme nga Kryetari i Kontrollit të lartë të Shtetit.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, mund ti kërkojë Kuvendit, Komisionit të Ekonomisë dhe Financave, apo ndonjë komisioni tjetër të Kuvendit që të dëgjohet dhe raportojë, për çështje që ai i çmon si të rëndësishme në funksion të veprimtarisë së tij.

Kontrolli i Lartë i Shtetit paraqet në Kuvend një raport vjetor mbi aktivitetet e tij brenda tre-mujorit të parë të vitit pasardhës.

Neni 30

Kontrolli i Lartë i Shtetit ia paraqet raportet përkatëse të auditimit, subjektit të audituar, duke përfshirë edhe rastet kur ato i paraqiten Kuvendit.

Kryetari vendos nëse është e nevojshme t'i paraqiten këto raporte edhe Presidentit të Republikës, Kryeministrit, Kryetarit të Kuvendit, kryetarëve të grupeve parlamentare apo Ministrit të Financave.

Kontrolli i Lartë i Shtetit duhet t'i paraqesë Këshillit të Ministrave, autoriteteve të tjera shtetërore, organizatave jo fitimprurëse me të cilat KLSH ka marrëveshje bashkëpunimi, publikut dhe palëve të tjera të interesuara, kur ai e gjykon të nevojshme dhe në interes të shtetit dhe të publikut, raporte, studime dhe materiale të tjera që kanë të bëjnë me Këshillin e Ministrave, ministritë dhe institucione të tjera qendrore.

Neni 31

Në funksion të detyrave të tij informuese dhe qëllimit për shkëmbimin e përvojës, Kontrolli i Lartë i Shtetit boton rregullisht një buletin i cili duhet të përmbajë në mënyrë të veçantë:

- a) raportet përfundimtare dhe vjetore të auditimit;
- b) konkluzionet dhe rekomandimet e auditimeve me rëndësi të veçantë;
- c) llogaritë vjetore të Kontrollit të Lartë të Shtetit, duke përfshirë edhe opinionin e audituesve për to.

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në varësi të qëllimit dhe detyrave të mësipërme dhe në bashkëpunim me institucionet e tjera shtetërore apo universitare apo të shoqërisë civile, mund të angazhohet në organizimin e analizave të hapura

vjetore të punës apo konferencave shkencore në fushën e auditimit publik dhe menaxhimit financiar, botimin e revistave shkencore apo profesionale, përkthime, botime apo shpërndarje të publikimeve të organizatave ndërkombëtare të auditimit (të jashtëm) apo të institucioneve të tjera homologe që konsiderohen me interes.

Neni 32

Kontrolli i Lartë i Shtetit, në respekt të detyrimit të tij ligjor për informimin e publikut, siguron natyrën publike të punës së tij nëpërmjet:

- a) publikimit të raporteve të paraqitura nga KLSH në Kuvendin e Shqipërisë;
- c) publikimit të raporteve të auditimit në mënyrë elektronike;
- b) konferencave për shtyp dhe metodave të tjera të informimit në media;
- ç) publikimit të njoftimeve për shtyp dhe çdo informacioni tjetër që përcaktohet nga Kryetari i KLSH-së;

me përjashtim të informacioneve dhe materialeve të cilat përbëjnë sekret shtetëror, tregtar apo konsiderohen si konfidenciale, siç parashikohet dhe në nenet 26 dhe 27 të këtij ligji.

KREU - VI

STATUSI I PERSONELIT

Neni 33

Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit nuk lejohet të ekzekutojnë një mandat politik dhe as të jenë anëtar aktiv të ndonjë organizate apo partie politike si dhe nuk duhet të marrin pjesë në veprimtari politike ose me karakter tregtar me përjashtim të mësimdhënies, botimeve dhe veprimtarive kulturore apo sportive, me kusht që këto aktivitete nuk dëmtojnë dinjitetin e institucionit dhe nuk çenojnë paanshmërinë dhe pavarësinë e tij.

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit nxjerr rregulla në lidhje me rastet e papajtueshmërive me funksionet audituese.

Në rast se Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit vendos në lidhje me papajtueshmërinë e disa funksioneve apo aktiviteteve me vendin e punës në Kontrollin e Lartë të Shtetit, punonjësit duhet heqin dorë nga funksioni i tyre ose të marrin masa për ndërprerjen e shkaqeve të papajtueshmërisë.

Punonjësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të ushtrojnë detyrat e tyre në mënyrë profesionale dhe në përputhje me standardet e auditimit, Kodin e Etikës dhe rregullat, manualët e auditimit dhe udhëzimet e miratuara nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit në zbatim të këtij ligji dhe standardeve ndërkombëtare INTOSAI dhe IFAC.

Administrimi i shërbimit civil në Kontrollin e Lartë të Shtetit, rekrutimi, ngritja në detyrë, lëvizja paralele, vlerësimi, transferimi, lirimi pezullimi si dhe masat e tjera disiplinore, bëhen në përputhje me këtë ligj, rregulloren e brendshme dhe Kodin e Etikës të Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe legjislacionin e shërbimit civil.

Neni 34

K Kontrolli i Lartë i Shtetit realizon funksionet e tij nëpërmjet ushtrimit të detyrave të auditimit, atyre mbështetëse të auditimit dhe shërbimeve të tjera ndihmëse.

Detyrat e auditimit dhe detyrat mbështetëse të auditimit do të realizohen nga auditues shtetëror të çertifikuar dhe asistent auditues.

Shërbimet ndihmëse do të kryhen nga personeli marrëdhëniet e punës së të cilëve rregullohen nga legjislacioni mbi shërbimin civil apo Kodi i Punës.

Drejtuesit e njësive organizative emërohen dhe shkarkohen nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Neni 35

Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit përcakton rregullat dhe kriteret për marrjen apo revokimin e titullit “auditues shtetëror i certifikuar”.

“Komisioni i Ekspertëve”, si njësi përgjegjëse për kualifikimin dhe certifikimin si “auditues shtetëror i certifikuar”, krijohet me vendim të Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Në vendim përcaktohen rregullat e funksionimit dhe shpërblimi i anëtarëve të kësaj njësie.

Neni 36

Punësimi i audituesve në Kontrollin e lartë të Shtetit bëhet në përputhje me procedurat e përcaktuara në këtë ligj, rregulloren e brendshme dhe aktet e tjera nënligjore të miratuara nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, si dhe legjislacioni i shërbimit civil.

Përveç kushteve të përgjithshme, të përcaktuara në legjislacionin mbi shërbimin civil, audituesit e Kontrollit të Lartë të Shtetit duhet të përmbushin kërkesat e mëposhtme:

- a) të kenë mbaruar studimet e larta universitare në njërin nga degët: ekonomi, financë, kontabilitet, drejtësi ose disiplina të tjera, të cilat gjykohen nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit si të nevojshme për sektorin që auditohet;
- b) të kenë përvojë pune jo më pak se 3 vjet në auditim apo në fusha të tjera, si financë, kontabilitet dhe në ato të përcaktuara në shkronjën “a” të këtij neni.

Personat e sapo rekrutuar në Kontrollin e lartë të Shtetit do të konsiderohen si “asistent auditues” dhe në periudhë prove.

Asistent audituesit, brenda 1 viti nga data e emërimit, duhet ti nënshtrohen edukimit të përditësuar dhe trajnimit të vijueshëm e të detyrueshëm të miratuar nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, pas të cilit duhet të marrin titullin “auditues shtetëror i certifikuar” me dhënien e provimit përkatës.

Asistent audituesit, të cilët pas dhënies së provimit të parë për marrjen e titullit “auditues shtetëror i certifikuar” rezultojnë si “jo fitues”, i nënshtrohen brenda 6 muajve një provimi të dytë për marrjen e këtij titulli dhe në rast se edhe pas këtij provimi rezultojnë si “jo fitues”, atëherë do të ndërpriten marrëdhëniet e tyre të punës me Kontrollin e Lartë të Shtetit.

Neni 37

Audituesit shtetëror të certifikuar dhe të gjithë nëpunësit e Kontrollit të Lartë të Shtetit, gëzojnë të drejtën për të patur stabilitet dhe barazi në lidhje me emërimin dhe ngritjen e tyre në detyrë, si dhe përfshirjen e tyre në forma të ndryshme të trajnimit profesional.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit u siguron atyre, një proces sistematik dhe të planifikuar të zhvillimit profesional, i cili përfshin shtimin dhe përditësimin e njohurive dhe aftësive të nevojshme për kryerjen me efektivitet të detyrave të auditimit.

Neni 38

Në funksion të ushtrimit të veprimtarisë së institucionit dhe në varësi të nevojave, Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit mund të kontraktojë përkohësisht ekspertë (të jashtëm), vëndas apo të huaj, të cilët kanë të njëjtat të drejta dhe përgjegjësi si stafi i njësive organizative të Kontrollit të Lartë të Shtetit, ku këta ekspertë kontribuojnë.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, mund të kontraktojë në cilësinë e ekspertit (të jashtëm), edhe shtetas të huaj të njohur në disiplinën e auditimit, organizata jo fitimprurëse, njësi universitare dhe akademike apo institute të ndryshme studimore shtetërore ose private.

Mënyra e pagesës për këto shërbime përcaktohet nga Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit.

Neni 39

Në ushtrimin e detyrës së tyre, audituesit shtetëror të certifikuar dhe ekspertët e jashtëm të kontraktuar nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, duhet të jenë të pavarur dhe nuk duhet ti nënshtrohen asnjë kufizimi apo presioni në lidhje me opinionet e tyre.

Marrëdhënia profesionale ndërmjet tyre dhe subjekteve të audituara, duhet të bazohet në ndershmërinë, integritetin, korrektësinë, konfidencialitetin dhe pavarësinë nga subjekti i audituar në përputhje me legjislacionin për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike.

Gjatë kryerjes së detyrave dhe kompetencave të tyre, audituesit shtetëror të certifikuar dhe ekspertët e jashtëm nuk duhet të kërkojnë e as të pranojnë, drejtpërdrejt ose tërthorazi, për vete ose për personat e tjerë, dhurata apo përfitime të tjera.

Përgjegjësia disiplinore e audituesve shtetëror të certifikuar dhe ekspertëve të jashtëm rregullohet nga legjislacioni mbi shërbimin civil, Kodi i Etikës dhe rregullorja e brendshme e Kontrollit të Lartë të Shtetit.

KREU - VII

DISPOZITA TE FUNDIT

Neni 40

Në mënyrë që të përmbushen detyrimet e përcaktuara në këtë ligj, Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit miraton rregulloret, manualët, udhëzimet dhe Kodin e Etikës, siç parashikohet në dispozita të veçanta të këtij ligji.

Çdo dispozitë tjetër ligjore e mëparshme dhe që është në kundërshtim me këtë ligj shfuqizohet me hyrjen në fuqi të këtij ligji.

Punonjësit ekzistues të Kontrollit të Lartë të Shtetit që në momentin e hyrjes në fuqi të këtij ligji kryejnë detyra audituese, do të konsiderohen asistent auditues dhe do ti nënshtrohen kërkesave të nenit 36 të këtij ligji për marrjen e titullit “auditues shtetëror i certifikuar”.

Asistent audituesit, të cilët nuk kalojnë provimin e parë për marrjen e titullit “auditues shtetëror i certifikuar”, i nënshtrohen brenda 6 muajve provimit të dytë për marrjen e këtij titulli.

Në rast se edhe pas provimit të dytë do të rezultojnë si “jo fitues”, marrëdhëniet e tyre të punës me Kontrollin e Lartë të Shtetit do të ndërpriten duke kaluar në listë pritje.

Përrjashtohen nga rregullat e mësipërme, të gjithë ata punonjës që në momentin e hyrjes në fuqi të këtij ligji, kanë mbushur moshën 60 vjeç për meshkujt dhe 55 vjeç për femrat dhe kanë mbi 15 vjet përvojë pune në KLSH, të cilët marrin automatikisht titullin “auditues shtetëror i certifikuar”.

Neni 41

Ligji nr.8270, datë 23.12.1997 “Për Kontrollin e Lartë të Shtetit”, i ndryshuar, si dhe çdo dispozitë tjetër që bie në kundërshtim me këtë ligj shfuqizohen.

Neni 42

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas publikimit të tij në fletoren zyrtare.

BIBLIOGRAFIA

- Kristo Frashëri: "Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë (28 Nëntor 1912)". Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë 2008
- Kristo Frashëri: "Monedha, krediti dhe banka në Shqipëri gjatë shekujve". Botimet Toena, Tiranë 2011
- Kaliopi Naska: "Politika ekonomike e Qeverisë së Vlorës 1912-1914", botuar në "Studime historike", Nr 1/1988
- Kaliopi Naska: "Këshilli Kombëtar 1920", Tiranë 2000
- Arben Puto: "Pavarësia Shqiptare dhe diplomacia e Fuqive të Mëdha. (1912-1914)", Tiranë 1978
- Arben Puto: "Historia diplomatike e çështjes shqiptare 1878-1926". Akademia e Shkencave. Albin, Tiranë 2003
- Arben Puto: "Demokracia e rrethuar". Shtëpia botuese "8 Nëntori", Tiranë 1990
- Aleks Luarasi: "Aktet juridike të Shtetit Shqiptar". Pjesa e II
- Aleks Luarasi: "Çështje të historisë dhe të shtetit të së drejtës", Tiranë 1999
- Aurela Anastasi: "Historia e të Drejtës Kushtetuese në Shqipëri. 1912-1939". Pegi, Tiranë 2007
- Teki Selenica: "Shqipëria më 1927", Tiranë, 1928
- "Qeveria e përkohëshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj". Botim i Drejtorisë së Përgjithëshme të Arkivave të Shtetit, Tiranë 1963
- Kastriot Dervishi: "Historia e Shtetit Shqiptar 1912-2005". Tiranë, Shtëpia Botuese 55. 2006
- Kristo Flloqi: "Administrata ose e drejta sundimore", Vlorë 1923
- "Historia e Popullit Shqiptar". Vol.III. Akademia e Shkencave të Shqipërisë. Botimet Toena, Tiranë 2007
- "Enciklopedia Shqiptare". Vëll.II, Vëll.III, Botim i Akademisë së Shkencave, Tiranë 2008
- Bujar Leskaj: "Përfaqësuesit e e Vlorës në Kuvendin e Shqipërisë 1912-2009". Shtëpia Botuese Mediaprint, Tiranë 2009
- "Libri i Qarkoreve të vjetit", 1923-1924
- Statuti Themeltar i Republikës Shqiptare, botuar në nr.8 "Fletore Zyrtare", më 7 mars 1925

- Dekret-Ligja "Mbi formimin e Këshillit Kontrollues financiar" botuar në gazetën "Labërija", viti 1925
- Statuti Themeltar i Mbretërisë Shqiptare, Tiranë 1928
- Historiku i Bankës Qendrore në Shqipëri, Tiranë tetor 2003
- E. Lombardi: "Organe të ra të të drejtës publike plotësojnë fuqinat vepruese të jetës financiare shqiptare". Luarasi, Tiranë, 1940
- "Shqipëria më 1937", Grup autorësh, Tiranë 1937
- E. Jacques. 'Shqiptarët' titulli i origjinalit "The Albanians: An Ethnic History from Pre-Historic Times to the present". North Carolina. USA 1995. Fondacioni Abraham Linkoln. Shtëpia Botuese "KARTË E PENË " Tiranë
- Libri i Qarkoreve të M.P. Mbrendëshme të vjetit 1922-1923
- Fletorja Zyrtare, 1923
- Fletorja Zyrtare, 1924
- Fletorja zyrtare. Tiranë, 1929
- Fletorja Zyrtare. Tiranë, 1939
- Fletorja Zyrtare. Tiranë. 1940
- Gazeta "Përlindja e Shqipëniës", Vlonë
- Gazeta "Minerva", 1933
- Gazeta "Atdheu", 1913
- Gazeta "Tarabosh", Shkodër 1921
- Gazeta "Elbasani", 1923
- Gazeta "Tomorri", 1924
- Gazeta "Telegraf", 1927
- "Gazeta e Korçës", 1928
- Gazeta "Shtypi", 1923
- Gazeta "Xhoka", Tiranë, 1924
- Gazeta Zyrtare, 1945
- Gazeta Zyrtare, 1946
- Gazeta Zyrtare, 1950
- Gazeta Zyrtare, 1952
- Gazeta Zyrtare, 1959
- Gazeta Zyrtare, 1966
- Revista « Auditimi Publik », Nr.1, 2012
- Revista «Auditimi Publik», Nr.2, 2012
- "KLSH, Analiza Vjetore 2011", seria "Botimet KLSH", 2012
- "KLSH, Analiza 6 mujore 2012", seria "Botimet KLSH", 2012
- "KLSH në Kuvend 2011", seria "Botimet KLSH", 2012

seria: botime KLSH-09/2012

ISBN: 978-9928-159-06-9

Kontrolli i Lartë i Shtetit
Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", nr. 3,
Tiranë Tel./ Fax. 04/ 228485, Tel. 04/ 251267
Web-site: www.klsh.org.al, E-mail: klsh@klsh.org.al